

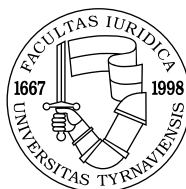
Vysokoškolská učebnica

**Medzinárodná justičná spolupráca
v trestných veciach a trestanie zločinov
podľa medzinárodného práva**

Daniel Bednár

Právnická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Vzor citácie:

BEDNÁR, D.: Medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach a trestanie zločinov podľa medzinárodného práva. Vysokoškolská učebnica. 1.vyd.

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2025, 206 s.

Autor:

JUDr. Daniel Bednár, PhD., 2025

Recenzenti:

doc. JUDr. Jozef Valuch, PhD.

doc. JUDr. Katarína Šmigová, LL.M, PhD.

ISBN 978-80-568-0718-7

Obsah

Predhovor	7
O autorovi	9
Zoznam použitých skratiek	10
1. Teoretické východiská medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach	11
1. 1. <i>Medzinárodné zločiny vs. zločiny podľa medzinárodného práva</i> ..	20
1. 1. 1. <i>Terminologické aspekty</i>	22
1. 1. 2. <i>Historicko-právne aspekty</i>	25
1. 1. 3. <i>Vzťah medzi zločinmi štátov a zločinmi podľa medzinárodného práva</i>	31
1. 1. 4. <i>Zhrnutie</i>	32
1. 2. <i>Typológia a podoba medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach</i>	34
1. 2. 1. <i>Zhrnutie</i>	39
1. 2. 2. <i>Právna úprava dožiadania</i>	42
1. 2. 3. <i>Extradícia</i>	43
1. 2. 4. <i>Definícia a ciele extradičného konania</i>	44
1. 2. 5. <i>Pramene extradičného práva</i>	46
1. 2. 6. Základné zásady extradície	47
1. 2. 7. <i>Materiálne a formálne extradičné právo</i>	51
1. 2. 8. <i>Stret žiadostí o vydanie</i>	53
2. Právna úprava inštitútu extradície v SR	54
2. 1. <i>Všeobecná právna úprava</i>	54
2. 2. <i>Právna úprava vyžiadania z cudziny (SR ako dožadujúci štát)</i>	55
2. 2. 1. <i>Medzinárodný zatýkací rozkaz</i>	55
2. 3. <i>Právna úprava vydania do cudziny (SR ako dožiadovaný štát)</i>	63
2. 3. 1. <i>Postup slovenských orgánov pri doručenom medzinárodnom zatýkacom rozkaze (postup v zmysle TP)</i>	63
3. Spolupráca v oblasti medzinárodného trestného súdництва	71
3. 1. <i>Vznik a vývoj medzinárodného trestného súdництва po II. svetovej vojne</i>	73

3. 1. 1. Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu - (International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia – ICTY).....	76
3. 1. 2. Africká spravodlivosť – ICTR (Medzinárodný trestný tribunál pre Rwandu) a SCSL (Špeciálny súd pre Sierra Leone)	81
3. 1. 3. Diamantový konflikt a vznik Špeciálneho súdu pre Sierra Leone (Special Court for Sierra Leone – SCSL).....	82
3. 1. 4. Harírího tribunál – Špeciálny tribunál pre Libanon (STL).....	84
3. 1. 5. Stíhanie Červených Khmérov, Východný Timor a Kosovo	85
3. 2. Zhrnutie.....	87
4. Medzinárodná justičná spolupráca s Medzinárodným trestným súdom (International Criminal Court - MTS).....	91
4. 1. Vznik a základný právny rámec Medzinárodného trestného súdu	92
4. 2. Oznámenie situácie Bezpečnostnou radou OSN	98
4. 3. Dočasné pozastavenie vyšetrovania a stíhania zločinov Bezpečnostnou radou.....	102
4. 4. Účasť Bezpečnostnej rady na zabezpečení spolupráce medzi štátmi a MTS	105
4. 5. Niektoré aspekty implementácie Štatútu MTS do právneho poriadku SR	107
5. Spolupráca Slovenskej republiky a Medzinárodného trestného súdu v otázke právnej pomoci v užšom zmysle a odovzdávania odsúdených	111
5. 1. Právna úprava spolupráce s MTS v Slovenskej republike.....	112
5. 1. 1. Právna pomoc v užšom zmysle (dožiadanie)	113
5. 1. 2. Odovzdávanie odsúdených.....	115
5. 2. Zhrnutie.....	119
6. Spolupráca podľa Ľublansko-Haagskeho dohovoru	123
6. 1. Rámec Dohovoru a jeho ustanovení	123
6. 2. Zhrnutie.....	126
Zoznam použitej a odporúčanej literatúry	127
Príloha.....	133

Predhovor

Účelom trestného práva ako prostriedku *ultima ratio* je zabezpečovanie ochrany štátom chránených záujmov a zároveň chráni rozvoj štátu pred škodlivými javmi ako sú násilné útoky proti harmonickému spoločenskému vývoju a proti základným hodnotám demokratickej spoločnosti. Jednou zo základných úloh štátu je chrániť aj záujmy jeho občanov a bezpečnosť všetkých osôb, ktoré sa zdržiavajú na jeho území. Aby bol štát schopný tieto úlohy dostatočne plniť, musí disponovať efektívnym aparátom, ktorého základom je efektívny systém právnych noriem. Základom trestnej zodpovednosti je spáchanie trestného činu. Slovanmi rímskeho klasika Ulpiana: „*Hoc iure utimur: ut quidquid omnino per vim fiat, aut in vis publicae aut in vis privatae crimen incidat.*“¹ (Ulp. D. 50, 17, 152). Systém trestného práva už ale postupne stráca svoju vnútroštátnu exkluzivitu a štáty medzinárodného spoločenstva sú nútené pri výkone trestnej jurisdikcie vzájomne spolupracovať aj mimo tradičného právneho styku s cudzinou a medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach.

Pojem medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach je syntézou trestného práva s právom medzinárodným. Nepochybniteľným javom je, že medziludské konflikty a závažné porušenia spoločenských vzťahov v súčasnosti označovaných ako trestné činy sa vyskytovali už v najstarších dobách ľudskej civilizácie. Cieľom trestného konania je náležite zistiť trestný čin a spravodlivo potrestať jeho páchatela. Základným subjektom medzinárodného práva je štát, ale môže ním byť v niektorých prípadoch aj jednotlivec. Zhmotnením vyššie uvedeného je medzinárodná justičná spolupráca, ktorá je predmetom úpravy tak medzinárodného, ako aj vnútroštátneho práva. Táto vzájomná justičná spolupráca je definovaná ako spolupráca uskutočňovaná medzi dvoma alebo viacerými štátmi v trestnej oblasti.

V súčasnosti obsahuje aj spoluprácu medzi štátmi a medzinárodnými trestnými tribunálmi, či už zriadenými ad hoc Bezpečnostnou radou OSN, alebo stálym Medzinárodným trestným súdom, ktorý bol zriadený medzinárodnou zmluvou a vo svojom (Rímskom) štatúte justičnú spoluprácu so zmluvnými stranami priamo upravuje. Je ale súčasná medzinárodná (a následne aj národná) právna úprava schopná efektívne prostriedkami medzinárodnej justičnej spolupráce postihnúť aj najzávažnejšie trestné činy spáchané v rôznych častiach a spoločenských podmienkach súčasného globalizovaného prostredia, ktoré sa naďalej potýka s existenciou neregulovaných ozbrojených konfliktov (najmä tých, ktoré podľa medzinárod-

¹ Podľa nášho práva je zločinom všetko, čo sa stane pomocou násilia, či už zo strany štátu, alebo jednotlivca.

ného humanitárneho práva nemajú „medzinárodný charakter“) s prepojením na nadnárodný organizovaný zločin? Ruská agresia na Ukrajinu, ako príklad medzinárodného ozbrojeného konfliktu opätovne otvára otázku spojené s individuálnou trestnou zodpovednosťou jednotlivca za zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a trestnú zodpovednosť v prípade samotnej agresie. S tým su spojené aj otázky imunity štátnych predstaviteľov, keďže agresia je typický príklad trestného činu na ktorého spáchanie sa vyžaduje isté postavenie vo vedení štátu. Recentným príkladom sú zatykače vydané Medzinárodným trestným súdom na prezidenta Ruskej federácie v súvislosti s agresiou voči Ukrajine a premiéra štátu Izrael za skutky spáchané v pásme Gazy v súvislosti s výkonom práva sebaobranu voči militantnému hnutiu Hamas.

Ambíciou autora je, aby sa táto učebnica, ktorá má primárne slúžiť ako študijná literatúra pre študentov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, ktorí si v doktorandskom stupni štúdia vybrali predmet Trestanie zločinov podľa medzinárodného práva, ale aj študentov nižších stupňov štúdia v rámci predmetu Medzinárodné právo verejné a jeho časti o Medzinárodnom trestnom práve sa stala nápomocnou aj tým, ktorí sa zaoberajú problematikou medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach, ako aj spoluprácou s medzinárodnými trestnými súdmi s dôrazom na postihovanie najzávažnejších trestných činov. Náš výklad sme preto zamerali na podmienky právneho poriadku Slovenskej republiky.

Pri písaní tejto učebnice nám veľkou inšpiráciou boli diela nestorov vedy medzinárodného práva a medzinárodného trestného práva v Československu, profesora Antonína Hobzu - Prehľad medzinárodného práva vojnového s dodatkom o trestaní vojnových zločincov z r. 1946 a prof. Bohuslava Ečera - Vývoj a základy mezinárodního práva trestního: (se zvláštním zretelem k československé účasti na potrestání zločinů druhé světové války a zejména na přípravě, zřízení a díle Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku) z r. 1948. Obe diela vznikli po kataklyzme spôsobenej 2. sv. vojnou, ktorá sa už nesmie aj vďaka použitiu existujúcich právnych nástrojov nikdy opakovať.

V Bratislave, 28.12.2024

Autor

O autorovi

JUDr. Daniel Bednár, PhD. je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Profesne pôsobil dlhodobo v oblasti práva na Ministerstve obrany Slovenskej republiky. Bol podpredsedom Slovenského výboru pre medzinárodné humanitárne právo, medzirezortného poradného orgánu ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí. V súčasnosti pedagogicky pôsobí na katedre medzinárodného práva a európskeho práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. V minulosti pôsobil aj na katedre medzinárodného práva a medzinárodných vzťahov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Odborne sa zameriava na problematiku medzinárodného humanitárneho práva, medzinárodného trestného práva, práva medzinárodnej bezpečnosti a medzinárodného zmluvného práva. Je aktívnym členom Slovenskej spoločnosti pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied a International Society of Military Law and Law of War so sídlom v Bruseli.

Zoznam použitých skratiek

AFRC	Revolučná rada ozbrojených síl
BR OSN	Bezpečnostná rada Organizácie spojených národov
CDF	Civilné obranné sily
DRC	Demokratická republika Kongo
EÚ	Európska únia
FAO	Organizácia Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo
FPLC	Vlastenecké sily pre oslobodenie Konga
IDI	Inštitút medzinárodného práva
ILC	Komisia OSN pre medzinárodné právo
ICTR	Medzinárodný trestný tribunál pre Rwandu
ICTY	Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu
IRMCT	Medzinárodný zostatkový mechanizmus OSN pre trestné tribunály
MLA	Lublansko-Haagsky dohovor
MSD	Medzinárodný súdny dvor
MTS	Medzinárodný trestný súd
OSN	Organizácia spojených národov
RUF	Zjednotený revolučný front
SCSL	Špeciálny súd pre Sierra Leone
SR	Slovenská republika
STL	Špeciálny tribunál pre Libanom
TP	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
TZ	zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
UNMIK	správa OSN v Kosove
UPC	Únia konzských vlastencov
UNTAET	správa OSN Východnom Timore
USA	Spojené štáty americké
VZ	Valné zhromaždenie

1. Teoretické východiská medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach

„Humani iuris condicio semper in infinitum decurrit et nihil est in ea, quod stare perpetuo possit – stav ľudského práva sa stále a nepretržite mení a nie je v ňom nič, čo by mohlo trvať večne.“

(C. 1, 17, 2,18)

Medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach je možné teoreticky vytýčiť a definovať rôznymi spôsobmi. Niekedy sa striedavo pre označenie „medzinárodnej justičnej spolupráce“ používa slovné spojenie „právny styk s cudzinou“ hoci toto spojenie nie je celkom adekvátne, je užšie a zahŕňa práve len formu kontaktu medzi orgánmi, a nie aj vlastný výkon spolupráce. Na druhej strane však išlo a stále ide v praxi o ustálené slovné spojenie ako pre formu sprostredkovania, tak aj pre samotnú realizáciu.

Tvrdenie, že je tento pojem zavádzajúci je príliš strohé, najmä ak sa postupuje podľa právneho predpisu, ktorého časť nesie toto označenie aj dnes (V. časť zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, ďalej len „TP“). Pojem „právny styk cudzinou“ je determinovaný historickým vývojom a gramatickým výkladom tejto oblasti práva, ktorá má na území Slovenskej republiky a Českej republiky dlhú tradíciu, avšak v medzinárodnom meradle tento pojem oporu nemá a namiesto neho sa požíva pojem „medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach“ alebo „právna pomoc v trestných veciach“.²

Podobne je to aj v prípade slovného spojenia „medzinárodnej právnej pomoci“, keďže môže ísť o akúkoľvek formu „právnej pomoci (napr. policajnej alebo správnej), a toto označenie teda podstatu justičnej spolupráce (ktorá je úplne špecifická) nevystihuje. V medzinárodných zmluvách sa najčastejšie objavuje slovné spojenie „právna pomoc“.

Potreba medzinárodnej justičnej spolupráce v trestnom konaní vyplýva z určitého konfliktu medzi vôľou, ktorú štát navonok vyjadruje v trestnoprávnej norme a reálnou schopnosťou štátu presadiť dôsledky naplnenia zákonných znakov skutkovej podstaty trestného činu fyzickou osobou. V. Másiľko ju chápe ako inštitút, ktorý upravuje justičnú pomoc medzi justičnými orgánmi rozličných krajín, a týmto spôsobom aj medzi samotnými štátmi. Je dôležitým nástrojom vzájomného porozumenia.³

² KORDÍK, M.: Právny styk s cudzinou. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 4.

³ MÁŠILKO, V.: Mezinárodní vztahy, justiční a právní pomoc. Praha: Příručka MSP ČSSR, 1980, s. 4.

Toto vymedzenie pojmu je však veľmi obširné a všeobecné, aby bolo možné predmetnej problematike dostatočne porozumieť.

Podrobnejšiu definíciu tohto pojmu poskytuje J. Fenyk, ktorý tvrdí, že: „medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach vyjadruje tiež vzájomné vzťahy komunikácie a spolupráce medzi tuzemskými štátnymi orgánmi a orgánmi iného štátu“.⁴

V tejto súvislosti je potrebné načrtnúť aj to, medzi ktorými štátnymi orgánmi tieto vzťahy vznikajú. Ešte pred samotným skúmaním tohto pojmu je potrebné sa tiež zaoberať aj ostatným otázkami, ktoré s danou problematikou súvisia. Najskôr je to otázka prepojenia štátnej suverenity a trestného práva.

Ak hovoríme o suverenite je potrebné konštatovať, že sa vyvíjala v dvoch rovinách (vonkajšia a vnútorná suverenita). G. Sorensen vymedzuje rozhodujúce kritérium, ktoré je dôležité pri rozlíšení vnútornej a vonkajšej suverenity a to je jurisdikcia štátu a jeho orgánov. „Jurisdikcia vytvára vnútroštátny a medzinárodný priestor. V podstate je vnútroštátne to, čo sa odohráva v rámci štátnej jurisdikcie, medzinárodné potom to, čo sa odohráva mimo nej.“⁵

Obdobný názor má aj J. Fenyk, ktorý tvrdí, že vonkajšia suverenita je založená na schopnosti štátneho útvaru vykonávať právne úkony v oblasti medzinárodného práva a vnútorná suverenita vyjadruje, že štátu patrí výhradná najvyššia moc na štátnom území a vylúčenie ktorejkoľvek akcie cudzej štátnej moci bez jej súhlasu.⁶

Z nasledovného vyplýva, že v medzinárodnom práve verejnom štát pôsobí ako rovnoprávny subjekt medzinárodnoprávných vzťahov spolu s inými suverénnymi štátmi. Z inej perspektívy takisto vyjadruje, že je výlučnou záležitosťou každého štátu, ako si vnútorné záležitosti usporiada. Dôležitým vyjadrením suverenity štátu⁷ je aj samotné právo trestať páchatelov trestných činov, alebo tzv. trestná jurisdikcia.

⁴ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 44.

⁵ Tamtiež.

⁶ Tamtiež, s. 14.

⁷ K jednotlivým prejavom suverenity štátu pozri: VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. Bratislava: Eurokódex, 2013, s. 45 a nasl.

Trestná jurisdikcia

J. Fenyk považuje jurisdikciu za „moc stanoviť, alebo nachádzať právo, ktorú štát zveruje svojim orgánom za tým účelom, aby ju vykonávali v jeho mene a podľa zákona.“⁸

Zo všeobecného hľadiska sú pre trestnú jurisdikciu charakteristické nasledovné princípy:

- princíp teritoriality;
- princíp pasívnej personality;
- princíp aktívnej personality;
- princíp ochrany;
- princíp univerzality;
- trestná jurisdikcia založená medzinárodnou zmluvou⁹

Spomínané princípy sa aplikujú aj v samotnej slovenskej (a historicky prirodzene aj českej) právnej praxi.

ad a) Aplikácia princípu teritoriality znamená, že trestné konanie sa bude využívať iba pre trestné činy spáchané na území, na ktorom štát realizuje štátnu moc, bez ohľadu na štátnu príslušnosť páchatelä. Za štátne územie sa považuje aj exteritoriálne územie štátu z hľadiska príslušných ustanovení medzinárodného práva. Pri tomto princípe však existuje aj výnimka. Niektoré osoby sú vyňaté z teritoriálnej pôsobnosti trestnej jurisdikcie daného štátu, a to osoby, ktoré požívajú výsady a imunity diplomatického zástupcu (člena diplomatického zboru alebo člena ad hoc delegácie pozostávajúcej z predstaviteľov vysielajúceho štátu) podľa medzinárodného práva. Ani tento princíp však už v súčasnosti nemá absolútnu platnosť. Článok 27 Štatútu Medzinárodného trestného súdu (ďalej len „MTS“)¹⁰ hovorí o zákaze zohľadňovania verejnej funkcie a irelevantnosti imunít a osobitných procesných

⁸ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, s. 15.

⁹ Tamtiež ss. 16 – 22. Porovnaj s ČENTĚŠ, J. a kol.: Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť. 2. vydanie. Bratislava: Heuréka, 2012, s. 25.

¹⁰ Oznamenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z. z. Rímsky štatút medzinárodného trestného súdu

Článok 27 Štatútu MTS (Irelevantnosť úradného postavenia)

1. Tento štatút sa rovnako vzťahuje na všetky osoby bez rozdielu na základe úradného postavenia. Najmä úradné postavenie hlavy štátu alebo predsedu vlády, člena vlády alebo parlamentu, voleného zástupcu alebo vládneho predstaviteľa v žiadnom prípade nezabavuje osobu trestnoprávnej zodpovednosti podľa tohto štatútu ani netvorí ako taký, vo svojej podstate alebo zo svojej podstaty, dôvod na zníženie trestu.

pravidiel pri výkone právomoci MTS. Z hľadiska osobných imunit je v Rímskom štatúte relevantný článok 27 ods. 2 - ako bolo naznačené, čl. 27 ods. 1 sa dotýka vecných imunit. Ustanovenie čl. 27 ods. 2 Štatútu MTS funguje ako *in abstracto* vykonané vzdanie sa imunity, ide o výnimku z obyčajového medzinárodného práva týkajúceho sa osobných imunit - počas platnosti medzinárodnej zmluvy sa obyčajové pravidlo, garantujúce úradujúcim štátnym predstaviteľom nestíhatelnosť, neuplatňuje.¹¹ V súlade s čl. 34 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (medzinárodné zmluvy a tretie štáty) však platí, že článok 27 Štatútu MTS sa uplatňuje len vo vzťahu k zmluvným stranám, prípadne štátom, ktoré uznali právomoc MTS podľa čl. 12 ods. 3 Štatútu.¹² Uvedený výklad bol potvrdený aj v rozhodovacej praxi MTS.¹³ Voči tretiemu štátu tak Rímsky štatút zostáva neaplikovateľný a nemôže byť použitý ako zdroj odstránenia osobných imunit požívaných štátnymi predstaviteľmi. Druhým prameňom potenciálne vedúcim k nepoužiteľnosti osobných imunit pred MTS je obyčajové medzinárodné právo. Je možné formulovať nasledujúce tvrdenie: Štát sa nemôže dovoliavať nestíhatelnosti úradujúceho prezidenta za predpokladu, že obyčajové medzinárodné právo potvrdzuje výnimku z osobných imunit v prípade stíhania zločinov podľa medzinárodného práva pred medzinárodnými súdmi. Táto téza sa objavuje v rozhodnutiach MTS

2. Imunity alebo osobitné procesné pravidlá, ktoré sa môžu pripájať k úradnému postaveniu osoby podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva, nebránia Súdu vykonávať svoju jurisdikciu nad takouto osobou.

Článok 98 Štatútu MTS (Spolupráca v súvislosti so vzdaním sa imunity a súhlasom s odovzdaním)

1. Súd smie podať žiadosť o odovzдание alebo o pomoc, v rámci ktorej by dožiadaný štát musel konať v rozpore so svojimi záväzkami podľa medzinárodného práva týkajúcimi sa imunity štátu alebo diplomatickej imunity osoby z tretieho štátu alebo majetku tretieho štátu, len pod podmienkou, že Súd predtým v rámci spolupráce dosiahne od tretieho štátu vzdanie sa imunity.

2. Súd smie podať žiadosť o odovzдание, v rámci ktorej by dožiadaný štát musel konať v rozpore so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných zmlúv ustanovujúcich, že pre odovzдание osoby Súdu je potrebný súhlas vysielajúceho štátu, len pod podmienkou, že Súd predtým v rámci spolupráce dosiahne od vysielajúceho štátu súhlas s jej odovzdaním.

¹¹ GAETA, P.: Immunities and Genocide. In Gaeta, P. (ed.) *The UN Genocide Convention*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 332.

¹² Z tohto dôvodu nemohla namietať Keňa imunitu úradujúceho prezidenta v prípade trestného stíhania Uhuru Kenyattu.

¹³ *The Prosecutor v. Omar Al-Bashir*. ICC-02/05-01/09-195. Decision on the Cooperation of the Democratic Republic of the Congo Regarding Omar *Al-Bashir's* Arrest and Surrender to the Court, PTCH II, 9 April 2014, § 26.

(z r. 2011) a je propagovaná tiež časťou doktríny.¹⁴ Už tradičným referenčným rámcom je *obiter dictum* Medzinárodného súdneho dvora (ďalej len „MSD“) v spore *Demokratická republika Kongo proti Belgicku*, podľa ktorého „úradujúci alebo bývalý minister zahraničných vecí môže byť stíhaný pred niektorými medzinárodnými trestnými súdmi.“¹⁵ Ako príklad MSD uviedol *ad hoc* tribunály, t. j. Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu (*ICTY*) a Medzinárodný trestný tribunál pre Rwandu (*ICTR*) a MTS. Stanovisko MSD však nie je presvedčivé, pretože nerozlišuje odlišný právny základ *ad hoc* tribunálov (Bezpečnostná rada OSN podľa kapitoly VII Charty OSN) a MTS (medzinárodná zmluva). Skutočnosť, že ku stíhaniu dochádza pred medzinárodným súdom, nie je sama o sebe dostatočným argumentom pre odstránenie osobných imunit, hoci toto odôvodnenie bolo použité Špeciálnym súdom pre Sierra Leone (*SCSL*) v prípade Charlesa Taylora.¹⁶ Napokon sám MSD uviedol, že osobné imunity nie sú prekážkou pre stíhanie iba pred *niektorými* medzinárodnými trestnými súdmi, čím naznačil, že výnimka nie je všeobecným pravidlom, t. j. pravidlom obyčajového medzinárodného práva. Potreba rozlišovania medzinárodných trestných súdov podľa povahy ich zakladacieho dokumentu je okrem iného zdôraznená aj v § 145 českého zákona č. 104/2013 Sb. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*. Výnimka z osobných imunit v prípade stíhanie zločinov podľa medzinárodného práva pred medzinárodnými súdmi je veľmi vzdialená ustálenej praxi, vyžadovanej pre sformovanie pravidla obyčajového medzinárodného práva. Na tomto mieste nie je nutné podávať výpočet štátnej praxe, postačí odkázať na jej rozbor v odbornej literatúre. Presvedčivou sa javí parafráza argumentu *ad absurdum* predkladaného W. Schabasom: ak osobné imunity nepredstavujú prekážku pre stíhanie osôb pred medzinárodnými súdmi, znamená to, že by tribunál vytvorený na základe medzinárodnej zmluvy medzi Českou republikou a Slovenskou republikou mohol uplatniť právomoc napr. voči úradujúcemu nemeck-

¹⁴ The Prosecutor v. Omar Al-Bashir. ICC-02/05-01/09-139. Decision pursuant to Article 87 (7) of the Rome Statute on the failure by the Republic of Malawi to Comply with the Cooperation Request Issued by the Court with Respect to the Arrest and Surrender of Omar Hassan Ahmad Al-Bashir, PTCH I,12 December 2011, § 43. Obdobné rozhodnutie sp. zn. ICC 02/05-01/09-140. Z náuky: Gaeta, P. Does President Al - Bashir Enjoy Immunity from Arrest? *Journal of International Criminal Justice*, 2011, č. 2, s. 325.

¹⁵ Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium), Judgment, I.C.J. Reports 2002, § 61. MSD síce spomína iba ministra zahraničných vecí, čo bolo dané okolnosťami prejednávaneho prípadu a citovaný záver je možné aplikovať na všetky štátne orgány požívajúce osobné imunity.

¹⁶ The Prosecutor v. Charles Taylor. SCSL-2001-01-1. Decision on Immunity from Jurisdiction. ACH, 31 May 2004. § 52.

kému prezidentovi?¹⁷ Odpoveď je pomerne jednoznačná. Ak zvrchované štáty nemôžu stíhať úradujúcich predstaviteľov cudzích štátov pred národnými súdmi, tak potom táto prekážka nezmizne jednoduchým postúpením trestnej právomoci na medzinárodnú úroveň z dôvodu *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*.¹⁸ Možno konštatovať, že obyčajové medzinárodné právo *de lege lata* výnimku z osobných imunit v prípade stíhania zločinov podľa medzinárodného práva pred medzinárodnými trestnými súdmi neustanovuje a nemôže byť použité ako prameň odstraňujúci osobné imunity.

Samotným prejavom princípu teritoriality je znenie ust. § 3 ods. 1 Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Trestný zákon, ďalej len „TZ“). Princíp teritoriality podľa A. Austa,¹⁹ obsahuje aj zásadu registrácie. Znamená to, že štát je oprávnený vykonávať právomoc na svojom území, tak aj mimo svojho územia, pokiaľ ide o loď alebo iné plavidlo, lietadlo alebo iný vzdušný prostriedok registrovaný v danom štáte. Túto právomoc môže uplatňovať ako na svojich občanov, tak na cudzích štátnych príslušníkov, alebo osôb bez štátnej príslušnosti, pokiaľ sa nachádzajú na jeho území, registrovanom plavidle alebo vzdušnom dopravnom prostriedku.

ad b) Aplikácia princípu pasívnej personality znamená, že štát realizuje trestnú jurisdikciu aj nad páchatelmi trestných činov namierených proti jeho štátnym občanom, aj keď páchatel je cudzincom a trestný čin bol spáchaný mimo štátneho územia daného štátu. A. Aust tento princíp nazýva aj jurisdikciu obete (*victim jurisdiction*), čo priamo napovedá, kedy sa tento princíp uplatní. Bude to v prípade, že boli isté akty spáchané v zahraničí, cudzím štátnym príslušníkom, ale proti občanovi dotyčného štátu. Podľa platnej právnej úpravy je tento princíp vyjadrený v ust. § 5 TZ.

ad c) Na základe princípu aktívnej personality trestná jurisdikcia štátu vplýva aj na trestné činy spáchané štátnymi občanmi tohto štátu mimo jeho štátneho územia. Tu sa aplikácia v Slovenskej republike vyjadruje v ust. § 4 TZ. Predmetné zákonné ustanovenie rozširuje aplikáciu trestnej jurisdikcie Slovenskej republiky aj na cudzincov, ktorí majú na území SR trvalý pobyt, čo je výsledkom integrácie Slovenskej

¹⁷ SCHABAS, W. A.: Obama, Medvedev and Hu Jintao may be Prosecuted by International Criminal Court, Pre-Trial Chamber Concludes. In: PhD Studies in Human Rights [online]. [12-05-2016]. Dostupné na: <http://human-rightsdoctorate.blogspot.cz/2011/12/obama-medvedev-and-hu-jintao-may-be.html>

¹⁸ nikto nemôže previesť na iného viac práv ako má sám.

¹⁹ Porovnaj s AUST, A.: Handbook of International Law. Second edition. New York: Cambridge University Press, 2010, s. 42-45.

republiky do európskych integračných štruktúr. Princíp personality vyjadruje, že štát môže regulovať aktivity svojich občanov v zahraničí, či už rezidentov, alebo tých, ktorí sú iba na návšteve. V rôznej miere štáty využívajú zákonné úpravy, ktoré stanovujú, že ich občan, ktorý spáchal určité previnenie (*certain offence*) v zahraničí, bude stíhaný doma a v tomto prípade môže nastať vydanie občana. Pokiaľ to však nie je dovoľené zmluvou, zákony nemôžu byť vynucované v rámci iného štátu.

- ad d) Na základe princípu ochrany sa stíhajú aj trestné činy zamerané proti záujmom štátu alebo jeho obyvateľom, bez ohľadu na to kde sa daný trestný čin spáchal a taktiež bez ohľadu na štátnu príslušnosť páchatela. V právnom poriadku Slovenskej republiky možno tento princíp identifikovať v znení ust. § 5a TZ. Tento princíp vyjadruje, že štát môže za určitých okolností zriadiť svoju jurisdikciu aj voči cudziemu štátnemu príslušníkovi, ktorý spácha v zahraničí previnenie (*offence*) škodlivé voči štátnej bezpečnosti (*State's security*), aj keď toto previnenie nie je trestné v druhom štáte.
- ad e) V ust. § 6 TZ platného na území Slovenskej republiky nachádza svoje uplatnenie aj princíp univerzality. Pri využívaní tohto princípu podliehajú trestnej jurisdikcii štátu aj trestné činy, ktorých objektom sú záujmy medzinárodného spoločenstva, opäť bez ohľadu na to, kde a kým boli spáchané. Tento princíp vychádza z „konceptu“ univerzálnej jurisdikcie, čo znamená, že každý štát je oprávnený súdiť osoby obvinené zo zločinov podľa medzinárodného práva, bez ohľadu na to, kde bol zločin spáchaný a aké je občianstvo²⁰ páchatela alebo obete. Univerzálna jurisdikcia tak vyjadruje spoločný záujem všetkých štátov na stíhaní a potrestaní určitých zločinov. Na rozdiel od ostatných základov jurisdikcie ako sú princípy teritoriality, personality, pasívnej personality a ochrany, si princíp univerzality, alebo univerzálna jurisdikcia nevyžaduje žiadnu spojitosť medzi stíhajúcim štátom a osobou, ktorá spáchala zločin podľa medzinárodného práva. Dôležité pre uplatňovanie univerzálnej jurisdikcie je naopak povaha spáchaného zločinu. Čo to ale znamená a kedy je možné skutočne uvažovať nad legitímnym uplatnením univerzálnej jurisdikcie? Niektorí autori sa domnievajú, že pôjde o dva základne prípady: (a) na základe odpornosti povahy a rozsahu konania, ako sú prípady ťažkého porušenia

²⁰ K fenoménu „nútej naturalizácie“ : BEDNÁR, D., BEDNÁR MARKOVÁ, V., : Vybrané právne aspekty inštitútu štátneho občianstva v kontexte ozbrojeného konfliktu na Ukrajine. In: Aktuálne výzvy medzinárodného práva a medzinárodnej bezpečnosti, Bratislava, Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2023, s. 148-162.

humanitárneho práva (*grave breaches*) a zločiny proti ľudskosti, alebo (b) ako následok neadekvátnosti domáceho práva a vynucovania v prípade protiprávneho konania spáchaného na územiach a priestoroch, ktoré nepodliehajú autorite žiadneho štátu, ako napríklad šire more. Ide o trestnoprávnu jurisdikciu, ktorej úlohou by mal byť boj proti beztrestnosti páchatelov najťažších zločinov podľa medzinárodného práva. Isté však je, že jednoznačná definícia tohto pojmu neexistuje ani v odbornej doktríne.^{21 22}

ad f) Pri tomto princípe ide o zvláštny prípad založenia trestnej jurisdikcie štátu. Tá sa bude realizovať, ak to upravuje medzinárodná zmluva platná pre dotknutý štát. Aj tento prípad je upravený v právnom poriadku Slovenskej republiky, konkrétne v ust. § 7 Trestného zákona.²³ Trestná jurisdikcia, ktorá vznikla na základe medzinárodnej zmluvy je v podmienkach Slovenskej republiky ešte doplnená o tzv. pravidlo subsidiárnej univerzality.

Na základe vyššie uvedeného sa tu zaraďujú aj trestné činy, ktoré boli spáchané príslušníkom iného štátu, mimo štátneho územia daného štátu, a to platí aj v prípade, ak nie sú zamerané proti záujmom tohto štátu. Pri využívaní predmetnej zásady je trestná jurisdikcia štátu založená len ak sú kumulatívne splnené podmienky stanovené zákonom. Právny poriadok Slovenskej republiky zásadu subsidiárnej univerzality upravuje v ust. § 6 TZ.

Pri skúmaní tejto problematiky je potrebné sa venovať aj ďalšej oblasti a tou je kauzálne prepojenie trestného a medzinárodného práva. Aby bol dosiahnutý čo najpresnejší obraz o skúmanom predmete, bolo najskôr potrebné analyticky vychádzať zo samotného teoretického vymedzenia týchto pojmov zo všeobecnej perspektívy. Z tohto hľadiska možno pomenovať dve základné teoretické koncepcie: dualistickú a monistickú.

²¹ ŠTURMA, P.: Univerzálni jurisdikce a postih závažných porušení ženevských úmluv z r. 1949. Mezinárodní humanitární právo - 60. výročí Ženevských úmluv z roku 1949. In: Acta Universitatis Carolinae Iuridica 4/2009 Praha: Karolinum, 2010, s. 175.

²² REYDAMS, L.: Universal Jurisdiction: International and municipal legal perspective. New York: Oxford University Press, 2003, s. 28.

²³ Príkladom medzinárodnej zmluvy, ktorá obmedzuje trestnú jurisdikciu SR (v Článku 4) je Zmluva medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o spolupráci pri vzájomnej ochrane vzdušného priestoru, ktorá bola dojednaná v gescii Ministerstva obrany SR, schválená bezpečnostnou radou, vládou SR a **Národnou radou SR ako zmluva vojenskej povahy** podľa článku 7 ods. 5 Ústavy, na vykonanie ktorej nie je potrebný zákon a ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Pre ďalší proces nadobudnutia jej platnosti je potrebné zmluvu ratifikovať prezidentom SR a jej schválenie ústavnými orgánmi aj na českej strane.

J. Tomko uvádza, že pri dualistickej koncepcii sa vychádza z faktu, že existujú dva samostatné, od seba nezávislé a oddelené rovnaké právne systémy, právny poriadok medzinárodný a právny poriadok vnútroštátny. Každý z týchto poriadkov predstavuje samostatný právny systém vychádzajúci z toho, že pre oba právne poriadky existujú rôzne pramene aj rôzne subjekty.²⁴ Ten istý autor dopĺňa svoj postoj aj ku monistickej koncepcii. Podľa neho „stojí na jednotnosti celého súboru právnych noriem, či sú to medzinárodné alebo vnútroštátne normy“.²⁵

V súvislosti s monistickou koncepciou sa využíva princíp subordinácie vo vzťahu k jednej alebo druhej skupine noriem, pričom prioritu môžu mať ako vnútroštátne, tak aj medzinárodné normy. Z pohľadu súčasného stavu ústavného poriadku Slovenskej republiky a procesu integrácie, ktoré prebehli v ostatných dvadsiatich rokoch možno konštatovať nasledovné:

„Medzinárodné a vnútroštátne právo sú dva relatívne samostatné právne systémy, ktoré majú medzi sebou úzke väzby“.²⁶ B. Repík má na to iný názor a tvrdí, že v zmysle medzinárodného práva štát nemá povinnosť poskytnúť právnu pomoc v trestných veciach. Vo všeobecnosti panuje názor, že oblasť trestného práva je výhradne oblasťou vnútroštátnej právomoci každého suverénneho štátu.

Je však potrebné povedať, že toto tvrdenie musí byť brané s určitou rezervou. P. Šturma vymedzuje zásadné rozdiely medzi medzinárodným trestným právom a trestným právom medzinárodným.²⁷

Medzinárodné trestné právo obsahuje „medzinárodné zmluvy, ktoré pre zmluvné štáty stanovujú povinnosť vymedziť trestnosť určitých činov vo vnútroštátnom práve, vytvoriť právne predpoklady pre postih, prípadne umožniť vydávanie (extradíciu) a ďalšie formy vzájomnej pomoci v trest-

²⁴ TOMKO, J. a kol.: Základy medzinárodného práva verejného. I. časť. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1979, s. 14.

²⁵ Tamtiež s. 15, porovnaj: VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Všeobecná časť. Bratislava: Eurokódex, 2012, s. 60 a nasl.

²⁶ IVOR, J. a kol.: Trestné právo procesné. Bratislava: Iura Edition, spol. s. r. o., 2006, s. 823

²⁷ V medzinárodnom práve a jeho náuke sa totiž rôzne protiprávne činy označovali a označujú ako zločiny. Medzi historicky najstaršie prípady patrí pirátstvo, od 19. storočia sa potom k nemu pridali aj obchod s otrokmi. Až od 20. storočia však dochádza k rozšíreniu kriminalizácie určitého konania (z pohľadu medzinárodného práva) na ďalšie činy, ktorých sa dopúšťajú ako jednotlivci, tak (niekedy) tiež štáty. Pre zjednodušenie sa nebudeme zaoberať inými entitami (tzv. neštátnymi aktérmi). V teórii a praxi medzinárodného práva sa ustálili výrazy ako medzinárodný zločin, zločin podľa medzinárodného práva, nadnárodný zločin, a pod.

ných veciach“.²⁸ Rozdielu medzi vydávaním (extradíciou) a odovzdaním v prípade spolupráce s medzinárodnými trestnými tribunálmi sa budeme venovať na iných miestach nášho výkladu.

Trestné právo medzinárodné zasa označuje „vnútroštátne normy trestného práva upravujúce predovšetkým miestnu pôsobnosť TZ, prípadne aj ďalších trestnoprávných noriem, ktoré sa týkajú postihu trestných činov s medzinárodným prvkom alebo proti medzinárodným záujmom, či postupu pri vybavovaní medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach“.²⁹

K tejto diferenciacii ešte pristupuje pojem **medzinárodné právo trestné**, ktorý predstavuje výsek (pododvetvie, subsystem) medzinárodného práva verejného v oblasti zmlúv, charakterizovaný svojím špecifickým predmetom (t. j. medzinárodnou justičnou spoluprácou v trestných veciach), ktorý sa odlišuje od predmetu a podstaty medzinárodného trestného práva, ako aj od trestného práva medzinárodného a je regulovaný medzinárodnými zmluvnými prameňmi medzinárodného práva verejného, ktoré zaväzujú jeho subjekty, t. j. jednotlivé štáty.³⁰

1. 1. Medzinárodné zločiny vs. zločiny podľa medzinárodného práva

V medzinárodnom práve a jeho náuke sa rôzne protiprávne činy označovali a označujú ako zločiny. Medzi historicky najstaršie prípady patrí pirátstvo, od 19. storočia sa potom k nemu pridala obchod s otrokmi. Až od 20. storočia však dochádza k rozšíreniu kriminalizácie určitého konania (z pohľadu medzinárodného práva) na ďalšie činy, ktorých sa dopúšťajú ako jednotlivci, tak (niekedy) tiež štáty. Pre zjednodušenie sa nebudeme zaoberať inými entitami (tzv. neštátnymi aktérmi).

Skrátka povedané, v teórii a praxi medzinárodného práva sa ustálili výrazy ako medzinárodný zločin, zločin podľa medzinárodného práva, nadnárodný zločin, a pod. Došlo k vzniku nového odvetvia, ktoré sa nazýva medzinárodné trestné právo, čo je však tiež pojem, ktorý nie je nesporný, pretože sa chápe vo viacerých rôznych významoch.

O vzniku a vývoji tohto pojmu v právnej náuke (zahraničnej aj česko-slovenskej) už bolo veľa napísané a pre zjednodušenie tu môžeme akceptovať dnes už prevládajúce širšie poňatie medzinárodného trestného práva

²⁸ Tamtiež s. 821.

²⁹ Tamtiež.

³⁰ KRATOCHVÍL, V.: České trestní právo hmotné a procesní v evropském právním prostředí. Brno: AUBI No 355, MU, 2009, s. 17.

va ako súboru právnych noriem medzinárodného práva verejného, ktoré majú zmluvnú, obyčajovú alebo inú podstatu (prameň - napr. Rezolúcia BR OSN), a ktoré zaväzujú štáty k trestnému stíhaniu páchatelov konkrétnych činov, na ktorých potlačovaní je medzinárodný záujem.

Nie vždy bývajú inkriminované činy označované výslovne za „zločiny“, preto sa tiež v náuke medzinárodného trestného práva členia na úpravu najzávažnejších zločinov podľa všeobecného medzinárodného práva (genocídium, zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny, ako aj zločin proti mieru, resp. agresie) na jednej strane a podľa tzv. konvencionálneho medzinárodného trestného práva (v užšom zmysle) na strane druhej.

Okrem vzniku nového odvetvia, medzinárodného trestného práva, ktoré sa v širšom aj užšom zmysle zaoberá trestaním fyzických osôb za činy, ku ktorých postihu zaväzujú normy medzinárodného práva, však terminológia „zločinov“ sčasti prenikla aj do všeobecného medzinárodného práva, konkrétne do úpravy zodpovednosti štátov za medzinárodné protiprávne správanie. Je zrejmé, že v prípade medzinárodných zločinov štátov ide o niečo kvalitatívne odlišné od medzinárodnej trestnej zodpovednosti jednotlivcov, a to dokonca aj osôb, ktoré konali v postavení štátneho orgánu.

Aj keď označenie „zločin“ pre obzvlášť závažné porušenia medzinárodného práva štátom (a teda prípadnú kvalifikovanú formu alebo stupeň zodpovednosti štátov)³¹ vyvolávalo tiež kritiku a odmietanie, čo viedlo k opusteniu toho pojmu v konečnej verzii (2. čítanie) návrhu článkov Komisie OSN pre medzinárodné právo (ILC),³² napriek tomu predsa do určitej miery zostalo súčasťou medzinárodno-právneho diskurzu. Nič na tom príliš nemení ani premenovanie „medzinárodných zločinov“ štátov na menej kontroverzné, ale teoreticky možno presnejšie „závažné porušenie záväzkov vyplývajúcich z kogentných pravidiel medzinárodného práva“, ktoré vykonala Komisia pre medzinárodné právo v článkoch o zodpovednosti štátov z r. 2001.

Okrem toho sa v súvislosti so zločinnými a ich trestaním objavujú tiež v zmluvách a ďalších inštrumentoch medzinárodného práva, v oblastiach medzinárodného humanitárneho práva (tzv. závažné porušenia) a medzinárodného práva ľudských práv.

³¹ Zavedené v článku 19 návrhu článkov o zodpovednosti štátov (1. čítanie); pozri YILC, 1976, vol. II, Part 2, s. 95-122.

³² Porovnaj Report of the ILC, Fifty-third session, 2001, GAOR, Fifty-sixth session, Supplement No. 10 (A/ 56/10), s. 281, §7.

Niektoré zmluvné inštrumenty pre svoju zmiešanú povahu môžu byť zaradené do medzinárodného práva trestného, ale aj do oblasti práva ľudských práv. Dodržiavanie určitých pravidiel je považované za tak dôležité, že im niekedy poskytujú ochranu ako ľudsko-právne súdy (deklarovaním zodpovednosti štátu, popr. odškodnením pre obeť), tak trestné tribunály (stíhaním, popr. potrestaním individuálneho páchatela).

Z toho vyplýva niekoľko zásadných teoretických otázok. Po prvé, či je možné v súčasnom medzinárodnom práve hovoriť o určitom trende k jeho kriminalizácii či penalizácii. Ak áno, ako tento pojem vykladať? Je to len druhá strana procesu internacionalizácie trestného práva?

Pritom internacionalizácia trestného práva predstavuje už dnes ťažko spochybniteľný fenomén, ku ktorému prispel nielen rozvoj materiálnych pravidiel (zmluvných alebo obyčajových), ale aj rozvoj inštitucionálneho a procesného rámca pre trestné stíhanie konkrétnych zločinov, zvlášť spojený so štatútmi a činnosťou medzinárodných a zmiešaných (hybridných) trestných tribunálov.

Po druhé, sú peripetie (či presnejšie metamorfózy) medzinárodného zločinu štátu prejavom kriminalizácie pravidiel o zodpovednosti štátov za medzinárodné protiprávne správanie? Má vôbec tento osobitný (vyšší alebo sprísnený) stupeň medzinárodnej zodpovednosti svojbytný normatívny obsah (sankčnej či inej povahy)? Alebo ide len o určité zdôraznenie morálneho a politického významu určitých noriem a odsúdenie ich porušenia, odrážajúce hodnotový prístup k medzinárodnému právu?

Po tretie, existuje určitý vzťah medzi zodpovednosťou štátu za „medzinárodné zločiny“ a individuálnou trestnou zodpovednosťou fyzických osôb za správanie („zločiny podľa medzinárodného práva“), ktoré sa môže podľa pravidiel medzinárodného práva štátu pripísať? Ak áno, do akej miery a medzi akými skutkovými podstatami môže existovať taká symetria?

1. 1. 1. Terminologické aspekty

Pri analýze rôznych dokumentov a teoretických pojednaní používajúcich termíny „medzinárodné právo trestné“, „medzinárodné zločiny“ a ich variácie je možné pojmovo rozlišovať:

A.) medzinárodné zločiny štátov (*International crimes*), ktorými sa označujú nezávažnejšie porušenia medzinárodného práva vyvolávajúce zodpovednosť štátu *erga omnes*;

B.) zločiny podľa medzinárodného práva (*crimes under international law*), ktorými sa rozumejú činy jednotlivcov, spravidla osôb konajú-

cich v úradnom postavení, či so súhlasom štátu, porušujúce najzávažnejšie pravidlá (kogentnej povahy) určené na ochranu mieru a najzákladnejších ľudských práv, vrátane princípov humanity v čase ozbrojeného konfliktu, za ktoré priamo vzniká individuálna trestná zodpovednosť na základe medzinárodného práva; k jejich stíhaniu sú kompetentní vnútroštátni súdy (univerzálni jurisdikcie) alebo medzinárodné trestné súdy; medzi hlavné (a nesporné) kategórie týchto zločinov patrí genocídium, zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a zločin agresie;

C.) transnacionálne zločiny (*transnational crimes*) alebo konvencionálne trestné činy, definované medzinárodnými zmluvami (najmä multilaterálnymi), ktoré stanovujú pre zmluvné štáty (a len pre nich) povinnosť stanoviť trestnosť konkrétnych činov do vnútroštátneho práva (kriminlizácia), vytvoriť právne predpoklady pre ich postih (jurisdikciu), popr. umožniť extradíciu a ďalšie formy právnej pomoci medzi štátmi.

Medzi také „zločiny“ sa väčšinou zaraďujú teroristické trestné činy, nedovolené obchodovanie (s ľuďmi, zbraňami, jadrovým materiálom, drogami, atď.) a ďalšie formy organizovaného zločinu. Niekedy sa problematika zločinov podľa medzinárodného práva a konvencionálnych trestných činov vykladá spoločne pod pojmom medzinárodného práva trestného v širšom zmysle. Spoločný je tu medzinárodný pôvod pravidiel, aj keď z hľadiska prameňov, závažnosti chránených záujmov aj metódy implementácie sa obidve kategórie významne líšia.

V oboch prípadoch ide však o dôležité oblasti medzinárodného práva, ktoré sa navyše v posledných rokoch významne rozvíjajú a menia. O možných posunoch a zblížovaní oboch pojmov svedčí posudzovanie aktov terorizmu, doteraz spravidla vykladaných v rámci zmluvného medzinárodného práva trestného, v predbežnom rozhodnutí Špeciálneho tribunálu pre Libanon o aplikovateľnom práve, ktoré vydal vo februári 2011. Tribunál tu dospel k záveru, že obyčajové medzinárodné právo definuje teroristický čin spáchaný v čase mieru ako trestný čin (resp. zločin podľa medzinárodného práva), ktorý má za cieľ zastrašiť obyvateľstvo alebo prinútiť verejnú moc k určitému konaniu alebo nekonaniu a zahŕňa určitý medzinárodný prvok.³³

Aj keď rozdiel medzi zločinmi podľa medzinárodného práva a transnacionálnymi (konvencionálnymi) zločinmi môže byť považovaný za

³³ STL-11-01/ I/AC/R176bis, Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging, 16 February 2011, § 85. Homicide, Perpetration, Cumulative Charging, 16 February 2011, § 85.

relatívny a kvantitatívny (v oboch prípadoch ide o individuálnu trestnú zodpovednosť), pri pojme „medzinárodný zločin“ štátu ide o medzinárodnú zodpovednosť štátu, čo je kvalitatívny rozdiel. Terminologický zmätok sa však prehĺbuje, ak sa v literatúre stretávame tiež s používaním výrazu „medzinárodné zločiny“ na označenie zločinov fyzických osôb, kde existuje medzinárodný záujem na ich potrestaní. Príkladom môže byť Rezolúcia Inštitútu medzinárodného práva (*IDI*) o imunitě štátu a osôb v postavení jeho orgánov v prípade medzinárodných zločinov (2009).

V článku I tejto rezolúcie sú „medzinárodné zločiny“ definované ako „zločiny podľa medzinárodného práva ako genocída, zločiny proti ľudskosti, mučenie a vojnové zločiny, ako sú vyjadrené v relevantných zmluvách a v štatútoch a judikatúre medzinárodných súdov a tribunálov“.³⁴

Iným, ešte známejším príkladom nejednotnej terminológie je Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu z r.1998, kde sa dvakrát v Preambule a raz v čl. 1 a čl. 5 vyskytuje obrat „najzávažnejšie zločiny, ktorými je dotknuté medzinárodné spoločenstvo ako celok“ (*the most serious crimes of concern to the international community as a whole*). Okrem toho sa ale v šiestom odseku Preambuly tiež pripomína, že „povinnosťou každého štátu je vykonávať svoju trestnú jurisdikciu voči osobám zodpovedným za medzinárodné zločiny“.

Z kontextu je zrejmé, že nejde o zločiny štátov, ale o zločiny podľa medzinárodného práva, čo je všeobecnejší pojem. Najzávažnejšie zločiny, ktorými bolo dotknuté medzinárodné spoločenstvo, je potom možné interpretovať dvojakým spôsobom: buď ako synonymum (v prípade úzkej definície zločinov podľa medzinárodného práva), alebo ako úmyselné zúženie vecného rozsahu „zločinov“ na účely jurisdikcie MTS.

V niektorých prípadoch sa pod jedným názvom ponímajú zločiny podľa medzinárodného práva a transnacionálne (zmluvné) zločiny. Známym odborníkom na medzinárodné trestné právo M. Cherif Bassiouni písal o medzinárodných trestných činoch a zločinoch. Vo svojich starších prácach Bassiouni rozlišoval celkom 22 kategórií skutkových podstatí,³⁵ v novších dielach potom až 24 kategórií.³⁶ Ide o zoznam siahajúci od agresie a vojnových zločinov až po drogové trestné činy, trestné činy proti životnému prostrediu, alebo korupčné praktiky v medzinárodnom obchode.

³⁴ Institut de Droit International, Napoli Session, 2009.

³⁵ Porov. BASSIOUNI, M.Ch.: A Draft International Criminal Code and Draft Statute for an International Criminal Court, 1987, s. 21, 28-29. Criminal Court, 1987, s. 21, 28-29.

³⁶ Porov. BASSIOUNI, M.Ch., WISE, E.M: Aut Dedere Aut Judicare: The Duty to Extradite or Prosecute in International Law. Dordrecht: Kluwer, 1995, s. 5-7.

1. 1. 2. Historicko-právne aspekty

Cez sémantickú podobu, ktorá môže viesť k ich zámene, je vhodné (ak nie dokonca nutné) odlišovať medzinárodné zločiny štátov od zločinov podľa medzinárodného práva, ktorých sa dopúšťajú konkrétne osoby.

Ide o to, že z právneho hľadiska označenie „zločin“ by nemalo byť iba označením, ktoré vyjadruje odporný a zavrhnutiahodný charakter daného činu, ale malo by vyjadrovať aj určitú formu alebo stupeň zodpovednosti. Z tohto (obsahového) pohľadu je však rozdiel medzi medzinárodnou zodpovednosťou štátu a individuálnou trestnou zodpovednosťou osôb za určité činy, aj keď ich kriminalizácia vychádza z medzinárodného práva.

Tento rozdiel mohol byť v minulosti menej zreteľný. To preto, že prvé historické pokusy o trestnú zodpovednosť za vojnové zločiny a ďalšie zločiny podľa medzinárodného práva sa totiž týkali prevažne osôb v postavení štátnych orgánov (často na vysokej úrovni), ktorých konanie sa pripisuje štátu. Navyše k jej uplatneniu dochádzalo v súvislosti s vojenskou porážkou a realizáciou zodpovednosti štátu, či už išlo o články 227 a 228 Versaillskej zmluvy (po 1. svetovej vojne), alebo o Štatút Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu a Medzinárodného vojenského tribunálu pre Ďaleký východ.³⁷ (po 2. svetovej vojne). Neskorší vývoj medzinárodného trestného práva však vedie k určitému „rozpojeniu“ individuálnej trestnej zodpovednosti a zodpovednosti štátov.

Okrem iného aj vďaka tomu, že faktické prostriedky na spáchanie takto závažných zločinov majú dnes nielen osoby v postavení orgánu štátu, ale aj členovia rôznych organizovaných skupín, povstaleckých hnutí, a pod. (tzv. neštátni aktéri).

V každom prípade je možné konštatovať, že pojem „zločin podľa medzinárodného práva“ je starší ako medzinárodný zločin štátu. To samozrejme neznamená, že sa vždy nazývali rovnako, čo sa týka nielen generického názvu, ale aj jednotlivých kategórií (napr. porušenia zákonov a obyčajov vojny, závažné porušenia humanitárneho práva, vojnové zločiny). V priebehu času tiež dochádza k rozširovaniu a upresňovaniu jednotlivých skutkových podstatí.

Naproti tomu koncept „medzinárodného zločinu“ sa objavil v kontexte práce Komisie pre medzinárodné právo na kodifikácii pravidiel o zodpovednosti štátov za medzinárodne protiprávne konanie v priebehu 70. rokov 20. storočia. Ide o dôsledok Komisiou zvolenej širokej koncepcie

³⁷ ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum, 2002, s. 45.

zodpovednostných právnych následkov. V teórii medzinárodného práva sa totiž objavovalo rôzne poňatie.

Prvý z nich v klasickej podobe predstavil taliansky pozitivistu D. Anzilotti, ktorý poňal právne následky medzinárodne protiprávneho konania výlučne v civilistickom poňatí, t. j. len ako bilaterálny vzťah medzi škodcom a poškodeným, kde má štát - vinník reparačný záväzok voči poškodenému štátu a tento štát má zase subjektívne právo požadovať reparáciu.³⁸

Druhý prístup je spojený s H. Kelsenom, predstaviteľom právneho normativizmu, ktorý vychádzal z predstavy, že každý právny poriadok je založený na donútení, a preto videl ako hlavný právny následok protiprávneho konania oprávnenia dané medzinárodným právom poškodenému štátu, aby reagoval sankciami proti zodpovednému štátu.³⁹

Tretia koncepcia, ktorá nakoniec pri kodifikácii zodpovednosti štátov v Komisii pre medzinárodné právo prevládla, je spojená predovšetkým s menom R. Ago (druhý zvláštny spravodajca, ktorý zanechal zrejme najvýraznejší odtlačok na celkovej koncepcii návrhu).

Vychádza z názoru, že následky medzinárodne protiprávneho konania nemôžu byť obmedzené buď na reparáciu, alebo len na „sankciu“. V medzinárodnom práve, ako v každom právnom systéme, môže nezákonné správanie podľa okolností vyvolať rôzne typy právnych vzťahov (t. j. náhrada škody, potrestanie..).⁴⁰ Agova koncepcia zodpovednostných právnych následkov sa pre svoju pokrokovosť a myšlienkovú silu z veľkej časti presadila, aj keď obsahuje aj problematické aspekty spojené s punitívnym poňatím zodpovednosti štátu za medzinárodný zločin, ktoré boli následne odmietnuté (pozri nižšie).

Aj v dnešnej náuke medzinárodného práva stále prežíva tradičná (vo svojej podstate bilaterálna a civilistická) koncepcia zodpovednosti štátu ako povinnosti nahradiť škodu spôsobenú porušením.⁴¹ Táto koncepcia však už nie je väčšinová.⁴² Posun v koncepcii zodpovednosti štátov, ktorý

³⁸ Porov. ANZILOTTI, D.: Cours de droit international, Editions Panthéon-Assas (coll. Les introuvables), Paris, 1999, s. 467-468.

³⁹ Porov. KELSEN, H.: Principles of International Law (New York: RW Tucker, ed., 1966, s. 22.

⁴⁰ Porov. AGO, R.: Le délit international, Recueil des cours ADI, vol. 68, 1939-11, s. 430-440.

⁴¹ Porov. COMBACAU, J., SUR, S.: Droit international public, 6e ed., Paris: Montchrestien, 2004, s. 520-522.

⁴² K dlhému a zložitému vývoju teoretických názorov porov. NOLTE, G.: From Dionisio Anzilotti to Robert Ago: The Classical International Law of State Responsibility and the Traditional Primacy of a Bilateral Conception of Inter-state Relations, European

zachytila Komisia vo svojom kodifikačnom texte, možno tiež vyjadriť tak, že cieľom zodpovednosti nie je len náhrada škody, ale aj obnova medzinárodnej zákonnosti, t. j. znovunastolenie porušeného právneho poriadku.⁴³

Okrem toho táto kodifikácia zodpovednostných právnych následkov zachytáva dosiahnutý rozvoj medzinárodného práva, vrátane existencie noriem *iuris cogentis*. Nezaobrá sa zodpovednosťou len v určitých oblastiach, ako tomu bolo u predchádzajúcich kodifikačných pokusov v 30. a 50. rokoch 20. storočia (kedy sa vtedajšie návrhy obmedzovali na úpravu zodpovednosti štátu za porušenie pravidiel cudzineckého režimu, uplatňované cestou diplomatickej ochrany), ale vychádza zo základnej premisy (čl. 1), že „každé medzinárodne protiprávne konanie štátu vyvoláva medzinárodnú zodpovednosť tohto štátu“. Medzinárodne protiprávne správanie štátu je naplnené konaním alebo opomenutím, ktoré predstavuje porušenie medzinárodného záväzku štátu a je možné ho pripísať tomuto štátu podľa medzinárodného práva (čl. 2)⁴⁴. Škoda pritom nie je konštitutívnym prvkom medzinárodne protiprávneho správania. To však neznamená, že by škoda úplne zmizla, ale skôr to naznačuje tendenciu k rozšíreniu tohto pojmu. Samotné medzinárodne protiprávne správanie v tomto zmysle predstavuje škodu, a síce právnu ujmu.⁴⁵

Tieto všeobecné princípy zodpovednosti štátov však nebránia určitej vnútornej diferenciacii právnych následkov medzinárodne protiprávneho správania. Naopak, prekonanie civilistickej koncepcie a nahradenie škody medzinárodne protiprávnym konaním ako konštitutívnym prvkom zodpovednosti štátov vytvorilo predpoklady pre diferenciaciu a podľa niektorých názorov – „kriminalizáciu“ zodpovednosti štátov. Ide o koncepciu odrážajúcu vyššiu závažnosť porušenia kogentných pravidiel, ktorých existencia bola pôvodne potvrdená vo sfére zmluvného práva.⁴⁶ Neskoršie práce Komisie však ukázali význam *ius cogens* aj v oblasti zodpovednosti.

Journal of International Law (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1083-1098. (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1083-1098.

⁴³ Porov. DUPUY, P.-M.: Responsabilité et légalité, in: La Responsabilité dans le système international, Colloque du Mans, SFDI, Paris: Pedone, 1991, s. 273, 281.

⁴⁴ MARKOVÁ, V.: Netopier (zá)visiaci na pryzme medzinárodnoprávnej zodpovednosti (?). In: Dôsledky pandémie na formovanie medzinárodného práva, Aktuálne výzvy medzinárodného práva medzinárodné právo pred a po COVID – 19, Bratislava, Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2022, s. 90 – 205.

⁴⁵ Porov. STERN, B.: La responsabilité dans le système international. Conclusions générales, Colloque du Mans, op. op. cit., s. 331-332.

⁴⁶ Pozri článok 53 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (1969): „Každá zmluva, ktorá v čase svojho uzavretia je v rozpore s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva, je nulitná. Na účely tohto dohovoru je imperatívnou normou

Kľúčový pojem „medzinárodný zločin“ bol od r. 1976 definovaný v čl. 19 návrhu článkov o zodpovednosti štátov, dokončenom (v 1. čítaní) v r. 1996. Podľa tohto ustanovenia Komisia zaviedla rozlišovanie dvoch typov medzinárodne protiprávneho správania – medzinárodného deliktu a medzinárodného zločinu. V druhom prípade išlo o medzinárodný zločin štátu, definovaný ako: „*Medzinárodné protiprávne konanie, ktorým štát poruší medzinárodný záväzok tak zásadnej povahy pre ochranu základných záujmov medzinárodného spoločenstva, že ho toto spoločenstvo ako celok pokladá za zločin.*“⁴⁷

Určitou výhodou vtedajšieho článku 19 návrhu Komisie bolo aj to, že v ods. 3 obsahoval príklady záväzkov, ktorých vážne porušenie môže založiť medzinárodný zločin štátu.⁴⁸ Prvé tri zo štyroch vymenovaných okruhov záväzkov navyše nesporne vychádzajú z kogentných noriem medzinárodného práva. Išlo o zákaz agresie, zákaz násilného udržiavanie koloniálnej nadvlády, ako aj závažné a rozsiahle porušovanie záväzkov zásadných pre ochranu ľudského bytia, ako zákazy otroctva, genocídy a apartheidu.

Pri revízii návrhu článkov do druhého čítania však Komisia vzhľadom na pripomienky štátov aj časti náuky⁴⁹ a pod vplyvom nového osobitného spravodajcu (J. Crawford) opustila pojem „medzinárodný zločin“, aj keď

všeobecného medzinárodného práva norma prijatá a uznaná medzinárodným spoločenstvom štátov ako celkom za normu, od ktorej nie je dovolené odchyliť sa a ktorá sa môže zmeniť len normou všeobecného medzinárodného práva rovnakej povahy“.

⁴⁷ YILC, 1976, vol. II, Part Two, s. 95-96.

⁴⁸ Za podmienok vyjadrených v odseku 2, a ak ide o platné pravidlo medzinárodného práva, medzinárodný zločin napĺňa napríklad:

(a) závažné porušenie medzinárodného záväzku, ktorý je zásadného významu pre udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, ako je zákaz agresie;

(b) závažné porušenie medzinárodného záväzku, ktorý je zásadného významu pre zabezpečenie práva na sebaurčenie národov, ako je zákaz vytvárania koloniálnej nadvlády alebo jej násilné udržiavanie;

(c) závažné a v širokom meradle vykonané porušenie medzinárodného záväzku, ktorý je zásadného významu pre ochranu ľudského bytia, ako je zákaz otroctva, genocídy a apartheidu;

(d) závažné porušenie medzinárodného záväzku, ktorý je zásadného významu pre ochránenie a uchovanie životného prostredia, ako je hromadné znečisťovanie ovzdušia a morí.“

Pozri YILC, 1976, vol. II, Part Two, s. 95-96. Ku kritickému zhodnoteniu porov. ČEPELKA, Č.: Odpovednosť štátu. Návrh článkov 1 až 35 kodifikačného dohovoru (s komentárom), Praha: UK, 1985, s. 53-62.

⁴⁹ Porov. napr. ROSENSTOCK, R.: An International Criminal In: International Law on the Eve of the Twenty-first Century, New York: United Nations, 1997, s. 265-285.

ponechala podstatu koncepcie, spočívajúcu v zosilnenej forme zodpovednosti štátu. Druhá časť návrhu článkov tak obsahuje kapitolu III., Nazvanú „závažné porušenie záväzkov vyplývajúcich z povinných noriem všeobecného medzinárodného práva“ (články 40 a 41).

Nahradenie termínu „medzinárodný zločin“, aj keď môže byť prijímané s rozpakmi,⁵⁰ bolo rozhodujúce, že tento výraz by mohol byť závädzajúci. Jednak pripomína kategóriu zločinov podľa medzinárodného práva, s ktorými je spojená trestná zodpovednosť fyzických osôb; tie môžu byť stíhané pred národnými alebo medzinárodnými súdmi.⁵¹ Jednak bol termín zločin spojený so sankčnou koncepciou právnych následkov (popri reparačných následkoch u bežných porušení, tzv. medzinárodných deliktov), ktorú zastával vo svojej dobe R. Ago. To by znamenalo trestnú zodpovednosť štátu, ktorá je však cudzia systému medzinárodného práva.⁵²

V skutočnosti totiž nie je zodpovednosť štátu ani civilná, ani trestná, ale medzinárodná, čo však neznamená, že neobsahuje určité prvky oboch modelov.⁵³ Nesmie byť však nevhodne spájaná s kategóriami vnútroštátneho práva, ktoré sú podstatne odlišné od práva regulujúceho vzťahy v medzinárodnom spoločenstve štátov.⁵⁴

Závažné porušenie záväzkov z kogentných noriem sa však vecne nelíši od pojmu „medzinárodný zločin štátu“.⁵⁵ Nové označenie má oproti staršiemu poňatiu medzinárodného zločinu (podľa čl. 19 návrhu z prvého čítania) ešte tú výhodu, že odstraňuje predchádzajúce pochybnosti a spája vyšší stupeň zodpovednosti štátu so závažným porušením *ius cogens*. Nedostatkom kodifikačného návrhu je však príliš veľká stručnosť článkov 40 a 41, ktorá nevystihuje, čo všetko môže byť obsahom zodpovednosti za porušenie týchto záväzkov.

Na jednej strane stanovuje osobitné povinnosti pre tretie štáty (iné ako štát, ktorý sa dopustil porušenia), najmä povinnosť spolupracovať s cieľom

⁵⁰ Porov. napr. PELLET, A.: *Vive le crime!*, Remarques sur les degresie de Tillicite en droit international, *ibid.*, s. 287-315.

⁵¹ Pozri Report of the ILC, 2001, *op. cit.*, s. 279-281.

⁵² Porov. napr. DUPUY, P.-M.: *op. cit.*, s. 465-466.

⁵³ Porov. 5. správu G. Arangio-Ruiza (štvrtý osobitný spravodajca); A / CN.4 / 453 / Add.3, § 148.

⁵⁴ Porov. PELLET, A.: *op. cit.*, s. 302-303.

⁵⁵ Porov. WYLER, E.: *From 'State Crime' to Responsibility for 'Serious Breaches of Obligations under WYLER, E.: From 'State Crime' to Responsibility for 'Serious Breaches of Obligations under Peremptory Norms of General International Law'*, EJIL (2002), Vol. 13 No. % s. Peremptory Norms of General International Law, EJIL (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1147-1160.1147-1160.

ukončiť legálnymi prostriedkami závažné porušenie v zmysle čl. 40 (čl. 41 ods. 1); povinnosť neuzať ako legálnu situáciu vytvorenú vážnym porušením, ani nepomáhať pri udržiavaní tejto situácie (čl. 41 ods. 2).

Na druhej strane však neupravuje zvláštne, prísnejšie povinnosti na ťarchu štátu zodpovedného za závažné porušenie záväzkov z kogentných noriem (predtým „medzinárodný zločin“), hoci sa v skoršej fáze kodifikačných prác také následky zvažovali (najmä predposledný osobitný spravodajca G. Arangio-Ruiz).⁵⁶

Mohlo by ísť o sankčné či sprísnené reparácie (*punitive damages*), ktoré by boli adekvátne závažnosti porušenia. Komisia však nakoniec tento koncept na účely zodpovednosti štátov neprevzala, takže v konečnej podobe článkov o zodpovednosti štátov takéto, či iné osobitné právne následky porušenia kogentných noriem výslovne upravené nie sú. To ale neznamená, že sú *a priori* vylúčené. V zásade nič nebráni tomu, aby boli stanovené v pravidlách (*lex specialis*), alebo aby ich v odôvodnených prípadoch aplikoval na to príslušný medzinárodný súd či tribunál.⁵⁷

Namiesto toho článok 41 ods. 3 len odkazuje (*without prejudice clause*) na ostatné zodpovednostné následky, ktoré vznikajú pri každom bežnom medzinárodne protiprávnom konaní a ďalšie osobitné právne následky, ktoré pre takéto porušenia môžu vyplývať z medzinárodného práva. Toto riešenie podľa komentára Komisie odráža presvedčenie, že sám režim zodpovednosti za závažné porušenia (zločiny) štátu je v stave vývoja.⁵⁸

Osobitné právne následky porušenia kogentných noriem sa však do istej miery premietli aj do znenia článkov 42 a 48, ktoré stanovujú aktívnu legitimitáciu (priamo) poškodených štátov, resp. ostatných štátov uplatňovať zodpovednostné nároky (na základe kapitoly II. tretej časti) a vynucovať si splnenie povinností pomocou protiopatrení.

Nejde tu však o úplnú symetriu. Ak možno tvrdiť, že každé porušenie kogentnej normy implikuje záväzok *erga omnes*, naopak však neplatí, že každý takýto záväzok vychádza z *ius cogens*.⁵⁹ Obsah čl. 48 je podstatne širší, než aby sa vzťahoval len na zodpovednosť za závažné porušenie záväzkov vyplývajúcich z povinných noriem všeobecného medzinárodného

⁵⁶ Pozri YILC, 1989, vol. II, Part 1, s. 31-42.

⁵⁷ Pozri WITTE, S.: Punitive Damages..In: CRAWFORD, J., PELLET, A., OLLESON, S., The Law of International Responsibility. Oxford, New York: OUP, 2010, s. 673-675.

⁵⁸ Pozri Report of the ILC, 2001, cit., s. 292, § 14.

⁵⁹ Pozri DUPUY, P.-M.: A General Stocktaking of the Connections between the Multilateral Dimension of Obligations and Codification of the Law of Responsibility, European Journal of International Law (2002), Vol. 13 No. 5 s. 1062.

práva (podľa článku 40).Vzťahuje sa totiž na všetky záväzky určené medzinárodnému spoločenstvu ako celku, t. j. záväzky vyplývajúce predovšetkým z *ius cogens*, ale aj z ďalších všeobecne platných obyčajové pravidiel medzinárodného práva.

Okrem týchto záväzkov *erga omnes* však čl. 48 mieri tiež na záväzky určené skupine štátov založené na ochranu kolektívneho záujmu tejto skupiny. Takéto záväzky môžu byť založené dispozitívnymi pravidlami všeobecného medzinárodného práva (obyčajového) alebo aj niektorými mnohostrannými zmluvami (t. j. záväzky *erga omnes partes*).

Na druhej strane kogentné pravidlá môžu byť prevzaté aj do mnohostranných zmlúv, ktoré ich môžu doplniť o dodatočné (zmluvné) pravidlá určené na uľahčenie ich implementácie, kontroly dodržiavania a riešenia sporov vyplývajúcich z ich výkladu a aplikácie. Ideálnym riešením by bola inštitucionálna odpoveď medzinárodného spoločenstva na porušenie kogentných pravidiel (medzinárodné zločiny), napr. cestou BR OSN, ale za súčasného stavu medzinárodného práva táto možnosť ostáva neistá.⁶⁰

Odlíšnou cestou je súdne riešenie sporov. Hoci doložky o riešení sporov, ktoré môžu odkazovať k Medzinárodnému súdnemu dvoru alebo inému judiciálnemu orgánu sú vždy zmluvnej povahy, neznamená to oslabenie výnimočného postavenia kogentných noriem (materiálnych). Ide len o to, že tento procesný mechanizmus má odlišnú povahu. Konsenzuálnym založením jurisdikcie medzinárodného súdu a podriadením sa jeho rozhodnutiam, štáty v zásade dávajú priestor pre autoritatívnu interpretáciu noriem medzinárodného práva, potvrdenie ich kogentnej povahy a prípadné deklarovanie zodpovednosti za závažné porušenie záväzkov z nich vyplývajúcich. Popri medzinárodných orgánoch so všeobecnou jurisdikciou k tomu môžu prispieť aj špecializované tribunály, vrátane regionálnych súdov pre ľudské práva.

1. 1. 3. Vzťah medzi zločinní štátov a zločinní podľa medzinárodného práva

Jednou z najzložitejších otázok je prípadný vzťah medzi zodpovednosťou štátu za „medzinárodné zločiny“ a individuálnou trestnou zodpovednosťou za zločiny podľa medzinárodného práva. Aj keď sa prijatý návrh článkov o zodpovednosti štátov uspokojil len s odkazom (čl. 58), že „tie-to články nie sú na ujmu akejkoľvek otázke individuálnej zodpovednosti

⁶⁰ Porov. KLEIN, P.: Responsibility for Serious Breaches of Obligations Deriving from Peremptory Norms of International Law and United Nations Law, *Europe an Journal of International Law* (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1253.5, s. 1253.

podľa medzinárodného práva ktorejkoľvek osoby konajúcej v mene štátu“, práve u „závažných porušení“ má tento vzťah zásadný význam.

Hoci zločiny podľa medzinárodného práva, z ktorých vyplýva individuálna trestná zodpovednosť, boli kodifikované samostatne,⁶¹ vecne súvisia so závažnými porušeniami („zločinmi“) štátov. Skutkové podstaty trestného činu proti mieru, genocídia, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov, ak sú spáchané v mene štátu (jeho orgánmi), tiež spravidla naplňujú kategóriu závažného porušenia na účely zodpovednosti štátu.

Niektorí autori v tejto súvislosti hovoria o „transparentnosti“ štátu v zmysle, že jeho predstavitelia sa nemôžu skrývať za úradné postavenie a musia čeliť individuálnej trestnej zodpovednosti.⁶² Aj keď potrestanie svojich predstaviteľov za takéto zločiny nezbavuje štát jeho vlastnej zodpovednosti za taký čin,⁶³ môže predstavovať jednu z dôležitých súčastí zodpovednostných právnych následkov. Na druhej strane preukázaná trestná zodpovednosť osôb za zločiny podľa medzinárodného práva môže byť indíciou na odvodenie zodpovednosti štátu za závažné porušenie záväzkov z kogentných noriem medzinárodného práva.

1. 1. 4. Zhrnutie

Môžeme považovať koncept „medzinárodného zločinu“ ako vyššieho stupňa (prísnejšej formy) zodpovednosti štátu za mŕtvy? A samotné označenie ako použiteľné synonymum pre širší, či užší zoznam zločinov podľa medzinárodného práva, teda kategórie zodpovedajúce len trestnej zodpovednosti jednotlivcov? Alebo možno cez nominálne opustenie tohto označenie v konečnej verzii článkov o zodpovednosti štátov vidieť samotný koncept ako živý vďaka metamorfóze do pojmu závažných porušení záväzkov vyplývajúcich z *ius cogens*?

Na položené otázky dal vykonaný výklad odpoveď. Koncept medzinárodného zločinu štátu nie je mŕtvy, ale v pozmenenej podobe je naďalej vitálny. Na jednej strane ostal súčasťou teoretického diskurzu medzinárodného práva a druhej strane sa v konečnej verzii článkov o o zodpovednosti štátov transformoval do závažných porušení záväzkov vyplývajúcich z kogentných noriem.

⁶¹ V návrhu Kódexu zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva (1996) a najmä v Rímskom štatúte Medzinárodného trestného súdu (1998). Bližšie porov. ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum, 2002.

⁶² Porov. PELLET, A.: op. PELLET, A.: op. cit., s. 310-311. cit., s. 310-311.

⁶³ Pozri YILC, 1976, vol. II, Part Two, s. 96, § 21.

Pokiaľ ide o hypotézy uvedené v úvode, téza penalizácie medzinárodného práva sa čiastočne vyvrátila, pretože ani kodifikácia zodpovednosti štátov, ani judikatúra medzinárodných súdov, vrátane ľudsko-právnych súdov, nepotvrďuje trestnú zodpovednosť štátu. Súčasne sa však penalizácia z časti potvrdila v tom zmysle, že v niektorých prípadoch satisfakčná zložka medzinárodnej zodpovednosti obsahuje povinnosť štátu viesť vyšetrovanie porušení a zabezpečiť potrestanie osôb zodpovedných za dané činy (v niektorých prípadoch zločiny podľa medzinárodného práva).

Metamorfózy medzinárodného zločinu ukazujú, že zodpovednosť štátu nie je trestná (ani civilná), ale má medzinárodný charakter.⁶⁴ To platí aj pre zvýšenú zodpovednosť štátu za závažné porušenie záväzkov vyplývajúcich z *ius cogens*. Aj keď Komisia pre medzinárodné právo ponechala špecifický obsah následkov (pre zodpovedný štát) na špeciálne pravidlá a budúcu prax, sankčný obsah sa nepotvrdil. Tiež sprísnená zodpovednosť za závažné porušenie má všeobecne reparačnú povahu, avšak s dôrazom na silnejšie formy satisfakčnej zložky, kde sú konaním zodpovedného štátu poškodení jednotlivci (čo býva u väčšiny zločinov), z judikatúry často vyplýva povinnosť poskytnúť im odškodnenie alebo zadosťučinenie v rôznych podobách.

Zdá sa teda, že vzťah medzi medzinárodnou zodpovednosťou štátu za závažné porušenie záväzkov z *ius cogens* (medzinárodné zločiny) a individuálnou trestnou zodpovednosťou osôb (za zločiny podľa medzinárodného práva) môže existovať, ale nepodarilo sa preukázať jednoznačnú symetriu. Každé jednotlivé porušenie takýchto pravidiel zakladá individuálnu trestnú zodpovednosť páchatela. V niektorých prípadoch sa takéto konanie môže tiež pričítať štátu, ale pomerne často tomu tak nie je. To súvisí s tým, že sa ich dopúšťajú nielen štátne orgány, ale stále častejšie aj rôzni neštátni aktéri.

Komisia i MSD vychádzajú zo štandardu efektívnej kontroly štátu, ale tú mnohokrát nemožno preukázať. Rôzni aktéri, povstalecké hnutia, teroristické skupiny, apod. často konajú samostatne. V prípadoch, kde sa konanie pripisuje štátu, tak závažné porušenia (zločiny) štátu nepredpokladajú ojedinelé, ale hrubé či systematické porušenia záväzkov podľa kogentných noriem.

Súčasnú medzinárodnú trestnú právu sa rýchlo rozvinulo vďaka praxi medzinárodných trestných tribunálov, čo ale doteraz neplatí pre sprísnenie medzinárodnej zodpovednosti štátov. Možno očakávať, že bude závi-

⁶⁴ ŠTURMA, P.: *Metamorfózy medzinárodných zločinů: příběh s otevřeným koncem*. In: *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*/Pavel Šturma a kol. Praha: Univerzita Karlova, 2014, s. 26.

sieť od ďalšej rozhodovacej praxi (nielen) MSD, ale aj regionálnych súdov pre ľudské práva, či a ako sa teoretický koncept „zločinu“ premení v praktický obsah zvýšenej zodpovednosti štátu za porušenie kogentných pravidiel medzinárodného práva a bude korelovať s individuálnou trestnou zodpovednosťou jednotlivcov.

1. 2. Typológia a podoba medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach

Aj vzhľadom na vyššie uvedený výklad o medzinárodných zločinoch, resp. zločinoch podľa medzinárodného práva sa význam medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach neustále zvyšuje.

So samotným vývojom komunikačných a transportných alternatív sa čoraz častejšie rozširuje možnosť páchania trestnej činnosti, ktorá má vplyv na súbežné porušenie právneho poriadku viacerých štátov.

Týmto spôsobom sa tvorí, ale aj naďalej rozvíja nový fenomén medzinárodnej kriminality, ktorý je stále viac alarmujúci. Podľa M. Kamlacha jednou a pravdepodobne jedinou možnosťou, ako efektívne bojovať proti medzinárodnej trestnej činnosti, je spolupráca štátov, a to jednak na úrovni policajnej, ale najmä na úrovni justičnej. „Keby bol štát odkázaný len na svoju moc obmedzenú vlastnými hranicami, nemohol by uskutočniť proces buď vôbec, alebo náležitým spôsobom“.⁶⁵

Skutočnosti, na ktorých spočíva medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach sú nasledovné. Avšak aby bolo možné pokračovať v samotnom vymenovaní týchto skutočností, je potrebné uviesť, že medzi štátmi prebieha medzinárodná justičná spolupráca.

Spolupracujúce entity je možné rozčleniť na:

- dožadujúci štát - Ide o štát, ktorý o pomoc žiada.
- dožiadaný štát - Ide o štát, ktorý je požiadaný o poskytnutie nejakej formy právnej pomoci v trestných veciach, respektíve pomoc poskytuje.

B. Repík úpravu vzťahov medzi štátmi vymedzuje nasledovne: „Štát, ktorý pomoc poskytuje, nevykonáva svoju vlastnú trestnú jurisdikciu, ani sa nepodieľa na spoločnom uskutočňovaní takejto právomoci spolu so štátom, ktorému pomoc poskytuje. Štát, ktorý pomoc žiada, si zachováva

⁶⁵ KAMLACH, M., REPÍK, B.: Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení. Praha: Panorama, 1990, s. 46.

v celom rozsahu právomoc vykonať trestné konanie, teda vyšetriť a prejednať vec, uložiť a vykonať trest“.⁶⁶

Z uvedeného vyplýva, že dožiadaný štát len poskytuje určitý príspevok pri uskutočňovaní cudzej úlohy (úlohy dožadujúceho štátu) a nejde o spoločné plnenie spoločnej úlohy. Boj proti trestnej činnosti je ešte stále najmä vnútornou záležitosťou každého štátu a suverénny štát môže odmietnuť poskytnutie takejto pomoci dožadujúcemu sa štátu.

V súčasnom období, ktoré je poznačené značnou judicializáciou medzinárodných vzťahov je aj odmietnutie právnej pomoci (najmä ak sa zakladá na platnej medzinárodnej zmluve) potrebné postaviť na existujúcom právnom rámci. Ako príklad môže poslúžiť rozsudok MSD *Džibuti proti Francúzsku* zo 4. 6. 2008 vo veci odmietnutia právnej pomoci, ktorý sa dotýkal čl. 2 písm. b) a čl. 19 Európskeho dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach.⁶⁷

„Ak je dožiadaný štát podľa jedného ustanovenia medzinárodnej zmluvy o právnej pomoci oprávnený odmietnuť právnu pomoc, ak má za to, že vybavenie žiadosti o právnu pomoc by bolo zrejme na úkor jeho zvrchovanosti, bezpečnosti, verejného poriadku alebo iných jeho základných záujmov, a podľa iného ustanovenia tej istej medzinárodnej zmluvy je povinný odôvodniť odmietnutie právnej pomoci, nesplní riadne svoju povinnosť podľa druhého ustanovenia, ak pri odmietnutí právnej pomoci len odkáže na prvé ustanovenia. V takom prípade je potrebné tiež poskytnúť stručné vysvetlenie, ktoré nie je len vecou zdvorilosti, ale umožní dožiadanému štátu doložiť, že koná v dobrej viere, a dožadujúcemu štátu zvážiť, či môže svoju žiadosť o právnu pomoc upraviť, aby sa vyhol prekážkam vymenovaným v prvom ustanovení.“

Pri ďalšom výklade o medzinárodnej justičnej spolupráci v trestných veciach je nevyhnutné ešte uviesť, že právna teória rozlišuje:

- medzinárodnú justičnú spoluprácu v užšom slova zmysle
- medzinárodnú justičnú spoluprácu v širšom slova zmysle

ad a) Nazývaná je tiež ako medzinárodná justičná spolupráca v tradičnom slova zmysle. V užšom slova zmysle možno medzinárodnú justičnú spoluprácu definovať ako „pomoc vykonávaním jednotlivých procesných úkonov pre potreby konania vedeného v cudzine“.⁶⁸

⁶⁶ Tamtiež ss. 46 – 47.

⁶⁷ POLÁK, P., HÝBLOVÁ, H.: Přehled judikatury k mezinárodní justiční spolupráci v trestných věcech. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 66.

⁶⁸ KAMLACH, M., REPÍK, B.: Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení, s. 46.

Právnu úpravu medzinárodnej justičnej spolupráce v platnom znení TP nachádzame v ust. §§ 531 – 552, kde sú vymedzené nasledujúce inštitúty:

- dožiadania slovenských orgánov
- dožiadania cudzích orgánov
- niektoré osobitné formy právnej pomoci, kde je možné zaradiť:
- prevoz osôb územím SR;
- cezhraničné sledovanie;
- dočasné odovzdanie osoby na vykonanie úkonov v cudzine;
- dočasné prevzatie osoby z cudziny na vykonanie úkonov v SR;
- odovzdanie veci;
- zaistenie majetku;
- informácie z registra trestov.

J. Fenyk zdôrazňuje, že základom takejto pomoci je teória o medzinárodnej zdvorilosti a medzinárodnej spravodlivosti. Zámerom tejto pomoci je poskytnúť efektívnu realizáciu trestného konania v celom jeho rozsahu, neberúc v úvahu či sa realizuje doma alebo v zahraničí. Tieto aktivity sa veľmi často stávajú predmetom úpravy dvojstranných medzinárodných zmlúv o právnej pomoci. Samotná úprava, ktorá je v nich zakotvená sa môže odlišovať od úpravy, ktorá je zakotvená v TP.

Ak štát, teda Slovenská republika nemá uzatvorenú bilaterálnu zmluvu o právnej pomoci s iným štátom, realizuje sa právna pomoc na základe princípu (záruky) vzájomnosti.

Kubíček a Polák prirovnávajú záruku vzájomnosti k *precedensu* a pri jej interpretácii je podľa nich potrebné čerpať z pravidiel, ktorými sa riadi interpretácia precedentného práva a ktorá sa vyvinula v štátoch *common law*, v ktorých sa uplatňuje doktrína *stare decisis*.⁶⁹ Z uvedeného možno dovodiť, že od predchádzajúceho rozhodnutia o záruke vzájomnosti je možné odchyliť sa od predošlého prípadu ak sa podstatným spôsobom zmenili posudzované okolnosti prípadu.

Vzájomnosť je z povahy veci dvojstranný právny úkon. Vzájomnosť nie je preto daná už len tým, že dožadujúci štát poskytne záruku vzájomnosti, resp. jej uistenie, ale až prijatím tejto záruky dožadovaným štátom (a zväčša i vyhovením žiadosti). Vzhľadom na to, že vzájomnosť je právnym základom pre vykonanie právneho úkonu medzinárodnej justičnej spolupráce

⁶⁹ KUBÍČEK, M., POLÁK, P.: Zákon o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 15.

(aj v budúcnosti) zvereným výlučne ministrovi spravodlivosti, pretože ide o úkon v rámci medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky.

Prijatie záruky vzájomnosti ministrom spravodlivosti nemá povahu samostatného rozhodnutia v trestnom konaní, ale ide o úkon *sui generis*, keď minister spravodlivosti záruku prijme, o čom informuje dotknutý orgán listom. Nakoľko má záruka vzájomnosti záväzný charakter, ak bola prijatá, nie je potrebné opätovne žiadať záruku vzájomnosti od toho istého štátu, alebo, naopak, mu takúto záruku opätovne poskytnúť. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že nie všetky štáty trvajú na záruke vzájomnosti, preto je potrebné vždy vopred zistiť, či cudzí štát skutočne podmieňuje vyhovenie žiadosti zárukou vzájomnosti.⁷⁰

ad b) Medzinárodná justičná spolupráca v širšom slova zmysle obsahuje v súčasnosti tri inštitúty. A to:

- extradícia
- výkon rozhodnutia vo vzťahu k cudzine
- prevzatie a odovzdanie trestnej veci

Otázka extradície, resp. vydávania osôb na účely trestného konania je veľmi komplexná a budeme sa jej výkladu venovať v samostatnej podkapitole.⁷¹ Ostatné dva inštitúty predstavujú možnosť, ktorá sa využije v prípade ak extradíciu nie je možné vykonať. Ich využitie má zabrániť nepotrestaniu páchatela, respektíve nenaplniť spravodlivosť len preto, že jestvuje procesná prekážka, ktorá súvisí s tým, že páchatel sa nachádza v jurisdikcii iného štátu. V tejto súvislosti je možné ešte vymedziť jeden inštitút, a to je prevzatie a odovzdanie odsúdeného na výkon trestu, ktorý má umožniť zavŕšenie celého trestného konania reálnym potrestaním páchatela.

Formy medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach sú v jednotlivých zahraničných literatúrach diferencované rozdielne. P. Polák uskutočňuje členenie na štyri základné formy medzinárodnej právnej pomoci, a to na extradíciu, medzinárodnú právnu pomoc v užšom zmysle, prevzatie trestného stíhania a uznanie a výkon cudzozemských trestných rozhodnutí. Nemecký autor B. S. Willebrand však striktno rozlišuje medzi extradíciou (*Auslieferung*) a ostatnými formami „právnej“ pomoci (*Rechtshilfe*). Dôvodom je hlavne zvláštna „úprava“ konania vydávacieho oddelenej od právnej moci, uskutočnená zmluvami Rady Európy z rokov 1957 (extradícia) a 1959 (právna pomoc).

⁷⁰ KORDÍK, M.: Právny styk s cudzinou, s. 23.

⁷¹ Bližšie k extradícii pozri: VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. Bratislava: Eurokódex, 2013, s. 175 a nasl.

Autor zdôrazňuje, že medzi oboma inštitútmi je zásadný rozdiel, ktorý v niekdajšej východnej Európe býval neprípustne zastieraný, a ktorý spočíva v otázke zmyslu oboch inštitútov, ale predovšetkým v druhu konania použitého pre realizovanie právnej pomoci a pre priebeh extradície a v tom, že extradícia činí hlboké zásahy do ľudských práv (vydávacia väzba) čo v prípade právnej pomoci spravidla neprichádza do úvahy. Toto delenie je do veľkej miery už prekonané, najmä s prihliadnutím na geopolitický vývoj.⁷²

Francúzsky odborník na oblasť medzinárodnej spolupráce D. Fonatanaud terminologicky aj obsahovo člení medzinárodnú justičnú (nie teda „právnu“) spoluprácu v trestných veciach na vzájomnú justičnú pomoc (*entraide judiciaire*) a extradíciu (*extradition*). Vzájomnú justičnú spoluprácu v trestných veciach autor definuje ako „spoluprácu medzi jedným štátom dožiadaným (*Etat requis*) - v trestnom konaní, ktoré prebieha v inom štáte - štáte dožadujúcom (*Etat requérant*), ktorý o túto pomoc žiada, a ktorá pokrýva všetky druhy spolupráce medzi justičnými systémami viacerých štátov v trestnej oblasti.“

Extradíciou má potom autor na mysli konanie, v ktorom štát dožiadaný vydá osobu zatknutú na jeho území dožadujúcemu štátu, ktorý vyžaduje jej⁷³ prítomnosť pre účely zahájenia trestného konania alebo výkonu trestu.⁷⁴

Ak sa zaoberáme výkladom tejto problematiky, je nevyhnutné spomenúť aj samotnú podobu medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach. J. Fenyk rozlišuje štyri podoby uskutočnenia spolupráce:

- diplomatický styk
- konzulárny styk
- medziministerský styk
- priamy styk

ad a) „Diplomatický styk je realizovaný pomocou osobitného alebo diplomatického zastúpenia dožadujúceho štátu na ministerstve zahraničných vecí dožiadaného štátu, alebo aktom ministerstva zahraničných vecí dožadujúceho štátu na diplomatickom zastupiteľstve dožiadaného štátu akreditovanom v dožadujúcom štáte.“⁷⁵

⁷² KORDÍK, M.: Právny styk s cudzinou, s. 3.

⁷³ KOLESÁR, J.: **Repetitórium trestného práva procesného**. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 2010, s. 134-135.

⁷⁴ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, s. 134-135.

⁷⁵ IVOR, J. a kol.: Trestné právo procesné, s. 827.

ad b) Pri konzulárnom styku „spoluprácu medzi justičnými orgánmi oboch štátov sprostredkuje konzul dožadujúceho štátu.“⁷⁶ Tu je vhodné poznamenať tiež často v praxi diskutovanú otázku, či môžu konzulárne úrady SR akreditované v cudzom štáte vykonávať úkony právnej pomoci v trestných veciach. Čl. 5 písm. j) Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch, vyhlásenom pod č. 32/1969 Zb., ustanovuje v súvislosti s vymedzením konzulárnych funkcií, že konzulárne úrady, konzul alebo iní poverení pracovníci konzulárneho úradu, môžu vykonávať doručovanie súdnych a mimosúdnych dokumentov alebo vybavovať dožiadania alebo poverenia na vykonanie dôkazu pre súdy vysielajúceho štátu v zhode s platnými medzinárodnými dohodami alebo, ak takéto medzinárodné dohody neexistujú, iným spôsobom, ktorý je v súlade so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu.

Pojem „súdy“ treba ponímať v širšom zmysle ako „justičné orgány“, t. j. ako súdy a prokuratúry, a pojem dožiadanie treba vykladať v zmysle § 531 a nasl. TP. Dožiadaním teda nie je žiadosť o právnu pomoc, ktorú prokurátor posieľa na vybavenie cudzozemskému justičnému orgánu, ale v danom prípade pracovník konzulárneho úradu SR zastupuje justičný orgán SR v jeho právomoci vykonávať úkony trestného konania.

Celkovo možno spomínaný postup zrejme pripustiť len ako určité *ultima ratio* tam, kde sú iné postupy absolútne neúčinné alebo nevykonateľné (napr. ak sama osoba v postavení svedka iný postup odmieta).⁷⁷

ad c) V prípade medziministerského styku „spolupráca justičných orgánov oboch štátov prebieha prostredníctvom ich ministerstiev spravodlivosti.“⁷⁸

ad d) Spolupráca priameho styku sa realizuje „ako bezprostredný styk medzi justičnými orgánmi oboch štátov.“⁷⁹

1. 2. 1. Zhrnutie

V súčasných podmienkach najviac využívaným prístupom k uskutočneniu spolupráce je diplomatický styk. Európsky priestor umožňuje, a navyše aj preferuje priamy styk justičných orgánov členských krajín, čo má priaznivý dopad na rýchlosť a úspešnosť trestného konania s medzinárodným, respektíve cudzím prvkom.

⁷⁶ Tamtiež.

⁷⁷ NOVOTNÁ, J.: Právni pomoc v cizím štátu v prípravném řízení trestním. Praha: C.H. BECK, 2015, s. 111.

⁷⁸ Tamtiež.

⁷⁹ IVOR, J. a kol.: Trestné právo procesné, s. 828.

Zo všeobecného hľadiska možno konštatovať, že medzinárodnou právnou pomocou sa sledujú ciele, ktoré sa sledujú medzinárodnou právnou pomocou v trestných veciach a sú rovnaké ako ciele trestného práva vôbec.⁸⁰

Týmito zámermi sú najmä ochrana práv a oprávnených záujmov jednotlivcov,⁸¹ zabezpečenie ochrany štátneho zriadenia a taktiež vytvorenie priestoru bezpečnosti a spravodlivosti.

Prostredníctvom trestného práva si každá krajina zabezpečuje ochranu svojich štátnych záujmov a záujmov svojich občanov, avšak v niektorých prípadoch je potrebné sa v oblasti pomoci obrátiť na iný štát. Dôvodmi prečo štáty spolupracujú v rámci justičnej pomoci sú hlavne zabezpečenie rýchlosti trestného konania, väčšia úspešnosť realizovania daného procesného úkonu, ale taktiež aj prehĺbovanie vzťahov medzi jednotlivými štátmi, príp. medzinárodnými organizáciami vládnej povahy.

Je potrebné zdôrazniť aj rozdiel medzi medzinárodnou policajnou a justičnou spolupracou v trestnom konaní. Kým cieľom medzinárodnej policajnej spolupráce v trestnom konaní je získanie a overenie informácií, **cieľom medzinárodnej justičnej spolupráce v oblasti dožiadaní v trestnom konaní je získanie dôkazu použiteľného v konaní pred trestným súdom.**

Dôkazom je informácia získaná kvalifikovaným spôsobom, ktorý vyvažuje záujem štátu na objasnení trestnej činnosti a právo obvineného na obhajobu a ktorý stanovuje TP. Táto zásada platí nielen v rámci vnútroštátneho práva, ale samozrejme aj v rámci medzinárodnej spolupráce v trestnom konaní. V prípade medzinárodnej spolupráce sú však procesné požiadavky stanovené nielen TP, ale aj medzinárodnými zmluvami či medzinárodným právom ako takým.

Trestným konaním sa rozumie konanie vedené o trestnom čine. Pre medzinárodnú spoluprácu v trestnom konaní nie je rozhodujúce, či už bolo proti obvinenému začaté trestné stíhanie alebo nie, ale je potrebné vždy doložiť, že prebieha trestné konanie týkajúce sa konkrétneho skutku, v ktorom sa koná o konkrétnom trestnom čine.

V žiadosti o vzájomnú justičnú pomoc sa vždy žiada o vykonanie procesných úkonov. **Procesným úkonom** sú najmä úkony dokazovania, či

⁸⁰ KAMLACH, M., REPÍK, B.: Medzinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení, s. 46.

⁸¹ Bližšie k postaveniu jednotlivca v tejto oblasti pozri: VALUCH, J. Sloboda a zodpovednosť jednotlivca v medzinárodnom trestnom práve. In Mílniky práva v stredoeurópskom priestore, 2. časť. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013.

už v prípravnom konaní alebo v konaní pred súdom. Ide napr. o výsluch obvineného, svedka a poškodeného, (eventuálne aj ďalších osôb, ktorých výpoveď má význam pre trestné konanie), vydanie a odňatie vecí, domovú a osobnú prehliadku alebo prehliadku iných priestorov a pozemkov, zadržanie a otvorenie zásielok (vrátane ich zámery), odpočúvanie telefonických hovorov, získania znaleckého posudku, vrátane vyšetrenia duševného stavu, vecných a listinných dôkazov, spisov, písomností a vecí dôležitých pre **trestné konanie, ohliadka, vrátane prehliadky tela a iných podobných úkonov a prehliadky a pitvy mŕtvoly, jej exhumácia, zabezpečenie nároku poškodeného, doručovanie rozhodnutí, predvolaní a iných písomností dôležitých pre trestné konanie.**

Pojmovo sú z týchto procesných úkonov vylúčené úkony zatknutia a väzby, na ktoré sa vzťahuje inštitút vydávania, úkony týkajúce sa výkonu trestu, popr. ochranného opatrenia, pretože ide o inštitúty, ktoré sú súčasťou výkonu rozsudku cudzozemského súdu. Do úvahy však prichádza dožiadanie niektorých procesných úkonov smerujúcich k výkonu rozsudku dožadujúcim štátom, napr. doručenie výzvy na zaplatenie peňažného trestu.

Rovnako tak sú z tohto druhu medzinárodnej justičnej spolupráce úplne vylúčené tzv. úkony jurisdikčnej povahy, t. j. úkony, ktoré sú výkonom práva štátu viesť trestné stíhanie. Ide o samostatné rozhodnutie o začatí trestného stíhania, podaní obžaloby a rozhodnutie vo veci.

Priame vykonanie takých úkonov cudzím štátom by znamenalo odovzdanie trestného stíhania do dožiadaného štátu. V rámci tohto druhu medzinárodnej justičnej spolupráce je však možné doručiť uznesenia (alebo iné rozhodnutia alebo opatrenia o stíhaní, obžalobu a rozhodnutie vo veci samej), ak boli vydané na to oprávnenými orgánmi dožadujúceho štátu.

Dokazovanie v rámci medzinárodnej spolupráce prebieha medzi justičnými orgánmi. Pojem súdny orgán podľa platnej právnej úpravy nie je v praxi vykladaný úplne jednotne. Pri jednostranne zužujúcom výklade by bolo zrejme možné za justičné orgány považovať len súdy a s určitou výhradou tiež Ministerstvo spravodlivosti SR. Na druhú stranu je však skutočnosťou, že systém slovenského trestného práva patrí medzi kontinentálne typy trestného konania, kde právomoci zaisťujúce výkon trestnej spravodlivosti nie sú trestným poriadkom zverené len súdu, ale sú rozdelené medzi viaceré orgány.

Okrem rozhodnutia o začatí trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 TP, ktoré vydáva policajný orgán, všetky rozhodnutia v prípravnom konaní trestnom, ktoré majú charakter *res iudicata* vydáva aj prokurátor. Sloven-

ská republika, pokiaľ ratifikovala medzinárodné zmluvy týkajúce sa tohto druhu medzinárodnej justičnej spolupráce v trestnom konaní, urobila vždy vyhlásenie o *justičných* orgánoch, medzi ktoré okrem súdov zaradila aj prokuratúru. Za súdny orgán však nemožno považovať zastupiteľské úrady SR v cudzine, ani príslušné služobne Interpolu. V záujme urýchlenia tejto formy medzinárodnej justičnej spolupráce je však možné doručenie dožiadania justičného orgánu prostredníctvom Interpolu.

1. 2. 2. Právna úprava dožiadania

Dožiadanie možno vykonať ako na nezmluvnom základe, tak na základe medzinárodnej zmluvy, a to buď na základe mnohostrannej zmluvy alebo na základe kombinácie dvoch a viacerých multilaterálnych zmlúv, na základe dvojstrannej zmluvy, alebo na základe kombinácie jednej alebo viacerých multilaterálnych zmlúv a dvojstrannej zmluvy.

a) dožiadanie bez zmluvného podkladu:

Pre dožiadanie na nezmluvnom základe platí niekoľko základných zásad - justičnú vzájomnú pomoc je možné žiadať len v rámci konkrétneho trestného konania, pri zaručení vzájomnosti, žiadosť musí byť vyhotovená, popr. vykonaná príslušným súdnym orgánom, žiadosť musí spĺňať príslušné nároky na vyššie overenie, musí byť doručená riadnou cestou, jej vybavenie sa neprieči verejnému poriadku, pričom žiadosť je vždy vykonávaná podľa vnútroštátneho práva dožiadaného štátu (*forum legis actum*).

Bolo už v rôznych súvislostiach uvedené, že cudzozemský orgán zásadne vykonáva úkony k žiadosti o právnu pomoc podľa práva svojho štátu (zásada *forum regit actum*). Medzinárodné zmluvy upravujúce právnu pomoc tak zvyčajne výslovne stanovujú. Avšak aj ak by tak neurobili, alebo by neexistovala zmluva, ide o výraz suverenity štátu, na ktorého území pôsobí orgán požiadaný o právnu pomoc. To samo o sebe nevyklučuje použitie cudzieho procesného predpisu pri vybavovaní žiadosti o právnu pomoc, ktorú orgán jedného štátu dostane od orgánu štátu druhého.

aa) podmienka vedenia konkrétneho trestného konania

Ako už bolo vyššie uvedené, justičnú vzájomnú pomoc možno vyžiadať len v konkrétnej trestnej veci, t. j. v každej žiadosti o vzájomnú pomoc musí byť uvedený konkrétny opis skutku s označením jeho právnej kvalifikácie v dožadujúcom štáte. Rozhodne nie je možné justičnou cestou reagovať napr. na všeobecné žiadosti justičných, policajných, či iných orgánov o nahliadnutie do archívov, iba s odôvodnením, že sa tieto orgány zaoberajú vyšetrovaním zločinov nacizmu, komunizmu atď. Ak tieto orgány

nevedú konkrétne trestné konanie, potom žiadosti podobného typu musia riešiť cestou policajnej či inej spolupráce.

1. 2. 3. Extradícia

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej časti, extradícia je jednou z foriem medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach v širšom slova zmysle.

Môže sa stať, že na územie teritoriálneho štátu vstúpi cudzinec (apatrida), u ktorého sa dodatočne ukáže, že prekročil hranice len preto, aby sa vyhol stíhaniu pre bežný trestný čin v štáte svojej príslušnosti, či svojho predchádzajúceho pobytu alebo tam bol už odsúdený a vyhýba sa nástupu výkonu trestu.⁸² Názor, že každý štát je povinný buď trestať alebo vydať stíhajúcemu štátu jednotlivca, ktorý sa zdržiava na jeho území a ktorý spáchal trestný čin v cudzine, zastával už H. Grotius. L. Oppenheim⁸³ však tvrdí, že toto pravidlo sa nikdy nestalo normou medzinárodného práva.

Dôvodom bolo, že štáty vždy obhajovali právo poskytnúť azyl cudzincom v dôsledku svojej územnej zvrchovanosti, okrem tých prípadov, ktoré spadajú pod ustanovenia osobitných zmlúv o vydávaní. Pravidlo obyčajového práva takúto povinnosť neukladá. Štát aktuálneho pobytu nemá všeobecným medzinárodným právom uloženú povinnosť predmetnú osobu stíhajúcemu štátu vydať, ale zvyčajne sa to očakáva.

Pojem „extradícia“ bol prvýkrát použitý v roku 1781 v zmluve medzi kráľom Ludovítom XVI. a biskupom z Bazileja, ako to uvádza Ch. Van den Wyngaert.⁸⁴ Až do 18. storočia sa vydávania páchatelov bežnej kriminality prakticky nevykonávalo, ale ušlí páchatelia politických deliktov, vrátane náboženských (kacíri..) sa vzájomne prakticky vydávali, a to spravidla bez akýchkoľvek vopred dohodnutých extradičných klauzúl. Zmena nastáva až koncom 18. storočia keď sa medzi susediacimi štátmi objavujú prvé zmluvné extradičné klauzuly, zväčša však uzatvorené konkludentne. Zaväzovali k vzájomnému vydávaniu páchatelov všeobecnej kriminality, ako aj politických utečencov, sprisahancov a vojenských zbehov, aj keď formálne ustálený typ extradičných zmlúv podobný dnešným ešte v podstate neexistoval.

⁸² ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P.: *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 352.

⁸³ OPPENHEIM, L.: *Mezinárodní právo*. český preklad podľa 3. angl. vydania, Praha: Orbis, 1924, s. 156 Oppenheim uvádza: „(...)modern civilisation categorically demands extradition of criminals as a rule, (...)political crimes excepted.“

⁸⁴ WYNGAERT, CH. VAN DEN: *The Political Offence Exception to Extradition*. Antverpy: Kluwert Law International, 1980, s. 145.

V záujme dôsledného potrestania najzávažnejších všeobecne kriminálnych zločinov došlo počas 19. storočia k uzavretiu mnohých takýchto osobitných zmlúv o vydávaní zločincov medzi väčšinou tzv. civilizovaných národov.

Stanovenie materiálnych podmienok (podmienky zakladajúce povinnosť, resp. možnosť vydania) a formálnych podmienok (podmienky procesné) bolo od začiatku na úvahe zmluvných štátov, pretože neexistovalo všeobecné pravidlo, ktoré by tieto otázky zjednocovalo. V niektorých štátoch stanovilo vnútroštátne právo, za akých podmienok a akým spôsobom môžu byť páchatelia vydávaní cudzím štátom. Z medzinárodného hľadiska je však úplne irelevantné, ak je vydávanie upravené vnútroštátnym zákonom, pretože tento predpis viaže štát len dovnútra.

Na druhej strane sú však tieto úpravy v praxi dobrým základom pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a svedčia o vôli štátu vstúpiť do medzinárodného prostredia v oblasti konkrétnych právnych vzťahov. Postup podľa medzinárodných zmlúv však nie je jednoduchý. Pretrvávajúcim problémom medzinárodných bilaterálnych zmlúv je, že ich obsah a podmienky vydávania sa vzájomne líšia, čo vedie k rôznorodému zaobchádzaniu s páchatelmi obdobných trestných činov.

Preto v polovici päťdesiatych rokov Rada Európy pristúpila k príprave mnohostrannej medzinárodnej zmluvy o vydávaní, ktorá zjednocuje postupy aspoň členov Rady Európy. V tomto prípade ide o Európsky dohovor o vydávaní.

1. 2. 4. Definícia a ciele extradičného konania

Otázkou definície vydávania sa zaoberalo a zaoberá mnoho autorov. Prierezovo možno spomenúť definície niektorých odborníkov.

P. Sladký⁸⁵ vymedzuje extradíciu ako opatrenie štátu, ktorým štát vydá previnilca, ktorý sa zdržiava na jeho území, inému štátu na jeho požiadanie na trestné stíhanie alebo na výkon trestu.

Dožadujúcou stranou je štát, na ktorého území bol trestný čin spáchaný alebo proti ktorého štátnym záujmom bol trestný čin spáchaný, alebo štát, ktorého občanom je páchatel. Ak žiada o vydanie niekoľko štátov, vydá sa previnilec dožadujúcemu štátu, na ktorého území bol zločin spáchaný. Dožiadaná strana je potom štát, na ktorého území sa páchatel zdržiava. V tomto vymedzení sa nie je dobre možné stotožniť s použitím pojmu previnilec, keďže to môže zvädzať k výkladu, že osobou, na ktorú je

⁸⁵ DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F.: Mezinárodní právo veřejné. 2. Vydanie. Praha: Linde, 2005, s. 254.

možné extradíciu použiť, môže byť napríklad niekto, kto spáchal akékoľvek protiprávne konanie a nie iba trestný čin.

Vydávanie (extradíciu) je možné tiež definovať ako akt spočívajúci v odovzdaní osoby, ktorá je v právomoci štátu, na ktorého území sa osoba nachádza (štát dožiadaný), štátu príslušnému ju stíhať alebo na nej vykonať trest (štát dožadujúci), na ktorého území a v ktorého jurisdikcii bola táto osoba obvinená alebo právoplatne odsúdená pre trestný čin.⁸⁶

Podľa J. Fenyka⁸⁷ sa extradíciou rozumie vydanie resp. vyžiadanie obvineného z cudziny, jednak na účely trestného stíhania, jednak na výkon trestu odňatia slobody. Je potrebné vylúčiť možnosť, aby páchatel trestného činu unikol spravodlivosti tým, že opustí štát, na území ktorého čin spáchal, čo je napokon aj účelom vydania.

Vydať páchatela cudziemu štátu znamená pre dožiadaný štát vzdať sa vlastnej oprávnenej jurisdikcie. Vydanie predpokladá, že pobyt osoby, o ktorej vydanie ide, je známy a že sa nachádza v moci jedného štátu alebo v dosahu tejto moci, t. j. na území alebo v miestach podliehajúcich suverénnej moci jedného štátu a odovzdáva sa do suverénnej moci druhého štátu, aby tento mohol viesť proti predmetnej osobe trestné stíhanie alebo na nej vykonať trest.

O vydanie na trestné stíhanie ide vtedy, ak sa vydáva stíhaná osoba v prípravnom konaní, v štádiu pred súdom I. stupňa alebo v odvolacom konaní. Pokiaľ má byť vydaná osoba, proti ktorej bol vynesenej rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ide o vydanie na výkon trestu (celého alebo jeho zvyšku).

Pod pojmom dožadujúci štát treba chápať štát, na ktorého území bol trestný čin spáchaný alebo proti ktorého zákonom a chráneným záujmom bol trestný čin spáchaný, alebo štát, ktorého občanom je páchatel a ktorý sa domáha vydania páchatela dožiadaným štátom. Dožiadaným štátom je potom štát, na ktorého území sa páchatel zdržiava. Povinnosť vydať páchatela a právo na jeho vydanie sú veľmi závažnými krokmi nielen voči páchatelovi, ale taktiež aj v rámci medzinárodných vzťahov, keďže aj v súčasných podmienkach majú byť založené na existujúcej medzinárodno-právnej úprave.

Avšak ani v takých prípadoch nie je povinnosť vydania bezpodmienečná a zostáva iba alternatívou k stíhaniu a prípadne aj potrestaniu pá-

⁸⁶ KAMLACH, M., REPÍK, B.: Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení. Praha: Panorama, 1990, s. 134-136.

⁸⁷ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení. Praha: Linde, 2003, s. 50.

chatela. Povinnosť vydávať sa vzťahuje len na trestné činy taxatívne vypočítané v medzinárodnej zmluve.

V prípade, že taká zmluva neexistuje, je možné realizovať prípadnú extradíciu za splnenie podmienok, ktoré by inak boli obsiahnuté v zmluve, pretože ide o podmienky, bez ktorých je extradícia prakticky nevykonateľná. V praxi však takýto prípad, založený na medzinárodnej obyčaji, prichádza do úvahy len výnimočne.⁸⁸

Generálne sa je teda možné stotožniť so záverom, že „Cieľom vydávacieho konania je umožniť dožadujúcemu štátu praktický realizovať jeho trestnú jurisdikciu a zabrániť rozsudku v neprítomnosti.“⁸⁹

1. 2. 5. *Pramene extradičného práva*

Inštitút extradície je v porovnaní s inými inštitútmi trestného práva procesného špecifický v tom, že sa v ňom do značnej miery uplatňujú pramene medzinárodného práva. Prameňom extradičného práva sú bilaterálne a multilaterálne medzinárodné zmluvy. Môže ísť o zmluvy, ktoré upravujú výlučne extradíciu alebo to sú zmluvy o justičnej spolupráci, kde extradičné klauzuly sú len súčasťou zmluvy o právnej pomoci.

Ďalej tiež môže ísť aj o medzinárodné normy, ktoré sa týkajú boja proti niektorým obzvlášť závažným formám zločinnosti a ktoré upravujú extradíciu podľa potrieb potlačovania konkrétnych foriem zločinu. To však neznamená, že sú jediným a výlučným prameňom extradičného práva. Každý štát má aj svoju vlastnú vnútroštátnu úpravu vydávania osôb do cudziny a vyžiadania osôb z cudziny. Na základe toho, ktorá právna úprava sa v konkrétnom prípade použije možno podľa J. Fenyka rozlišovať:

- a) vydanie bez zmluvného právneho rámca (*in absence of legal framework*)
- b) vydanie podľa medzinárodnej zmluvy⁹⁰ (*according to international agreements*)

V oboch prípadoch sa na realizáciu vydania osoby vyžaduje, aby dožadujúci štát požiadal o vydanie konkrétnej osoby.

ad a.) Pri realizácii vydávania bez zmluvného právneho rámca sa postupuje v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy dožiadaného štátu. Ak na-

⁸⁸ Tento postup prakticky realizovalo len Holandsko.

⁸⁹ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, Praha a. s., Právnické a ekonomické nakladatelství Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 127.

⁹⁰ Tamtiež.

stane skutočnosť, že príslušná vnútroštátna úprava absentuje, nemusí to znamenať, že osobu nie je možné vydať. Ak by taká situácia nastala, štáty ju môžu riešiť v súlade s medzinárodnými zvyklosťami o vydávaní.

ad b.) Ako už bolo uvedené, jedným z najvýznamnejších prameňov extradičného práva sú medzinárodné zmluvy. Môže ísť o zmluvy upravujúce výlučne oblasť extradície, alebo komplexné zmluvy o právnej pomoci, resp. zmluvy o boji proti obzvlášť závažným formám trestnej činnosti (napr. Medzinárodný dohovor o potieraní obchodu so ženami a deťmi zo dňa 30. augusta 1921, Dohovor proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami zo dňa 20. decembra 1988 a iné. „Zmluvou o vydávaní štát obmedzuje svoju voľnosť (a tým aj suverénnu jurisdikciu) odmietnuť vydať akúkoľvek osobu dožadujúcej strane a naopak preberá medzinárodnoprávny záväzok vydávať druhému štátu páchatelov trestných činov špecifikovaných v zmluve.“⁹¹

Pokiaľ ide o vzťah vnútroštátnych a medzinárodných prameňov extradičného práva, tak platí zásada subsidiarity vnútroštátnej úpravy vo vzťahu k medzinárodným zmluvám, *vice versa* majú medzinárodné pramene prednosť pred vnútroštátnymi.

1. 2. 6. Základné zásady extradície

Súčasnú bilaterálnu extradičnú zmluvu alebo zmluvu o právnej pomoci s extradičnými klauzulami (mnohostranné zmluvy tohto druhu sú skôr výnimkou⁹²) vykazujú spoločné obsahové črty. Výsledkom použitej indukcie je, že tieto obsahové rysy viedli k vzniku ustálených extradičných zásad.

Spoločné týmto medzinárodným zmluvným dokumentom je, že štáty v zásade nevydávajú vlastných občanov, ibaže sa k tomu výslovne zaviazali. Rovnako aj vnútroštátne zákonodarstvo vydávanie vlastných štátnych príslušníkov spravidla explicitne zakazuje. (Tento prístup sa odrazil aj v právnom poriadku SR v znení Ústavy SR. Čl. 23 ods. 4, ktorý pôvodne obsahoval dikciu: „Každý občan má právo na slobodný vstup na územie Slovenskej republiky. Občana nemožno nútiť, aby opustil vlasť, nemožno ho vyhostiť ani vydať inému štátu.“ Novelou ústavy vykonanou úst. zák. č. 90/2001 Z. z., boli z uvedeného ustanovenia vypustené posledné štyri

⁹¹ Tamtiež, s. 128.

⁹² Medziamerická zmluva o extradícii, (Convention interaméricaine sur l'extradition, Caracas, 1981), Európsky dohovor o vydávaní (European Convention on Extradition, 1957).

slová, čím bol vytvorený priestor pre možnosť vydania vlastných štátnych občanov na trestné stíhanie do cudziny). Konkrétna úprava je obsahom ust. § 501 TP.

V písmene a.) uvedeného ustanovenia zákonodarca stanovil, že „vydanie osoby do cudziny je neprípustné, ak ide o občana Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydať vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva, alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná“.

Povinnosť Slovenskej republiky vydať vlastného štátneho občana na trestné stíhanie do členského štátu Európskej únie, alebo medzinárodnému trestnému tribunálu (zriadenému OSN alebo medzinárodnou zmluvou) vyplýva jednak z európskej legislatívy a zároveň z prijatia na to nadväzujúceho zák. č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze (ktorý bol nahradený zák. č. 154/2010 Z. z.), a aj zo skutočnosti, že SR v roku 2002 ratifikovala Rímsky štatút MTS.

Väčšinou štáty vydávajú páchatelov len pre také činy, ktoré sa javia ako trestné aj podľa ich právneho poriadku. V tomto prípade sa jedná o tzv. zásadu obojstrannej trestnosti či identity (*principle of double criminality, principle of identity of extradition and prosecution*).

„Čin musí byť v dožadujúcom štáte trestný *in concreto*, teda musí podľa práva tohto štátu nielen napĺňať znaky skutkovej podstaty extradičného trestného činu, ale musí byť aj aktuálne trestný a stíhateľný, teda jeho trestnosť nesmie zaniknúť a trestné stíhanie nesmie byť neprípustné ani z akéhokoľvek iného zákonného dôvodu“.⁹³

Táto podmienka trestnosti činu *in concreto* musí byť vždy splnená, aj keď nie je výslovne uvedená v medzinárodnej zmluve alebo vnútroštátnom predpise dožiadaného štátu. „Je pravidlom, že sa vyžaduje, aby aj v dožiadanom štáte bol čin trestný *in concreto*.“⁹⁴ Uplatňuje sa tu pravidlo tzv. analogickej transpozície, to znamená, že „skutok sa transformuje do podmienok dožiadaného štátu, akoby bol útok vedený proti jeho záujmom“.⁹⁵ V znení platného TP je zásada obojstrannej trestnosti vyjadrená v ust. § 499 a v ust. § 501 písm. c), d), g), a h).

Mnohé štáty obmedzujú extradíciu len na trestné činy závažnejšej povahy a isté druhy trestných činov vylučujú ako dôvod extradície úplne (trestné činy vojenské, fiškálne, colné a pod). „To najmä z toho dôvodu, že

⁹³ KAMLACH, M., REPÍK B.: Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení. Praha: Panorama, 1990, s. 67.

⁹⁴ Tamtiež, s. 69.

⁹⁵ Tamtiež, s. 70.

sú zvyčajne právnou úpravou úzko viazané na právny poriadok konkrétneho štátu a ochrana pred nimi nemusí byť v záujme iných štátov“.⁹⁶

Skutočnosť, že táto oblasť prechádza určitým vývojom potvrdzuje aj to, že okruh extradičných trestných činov sa v súčasnosti obmedzuje najmä na čisto politické a vojenské trestné činy. „Niektorým deliktom, aj keď môžu mať politickú povahu, sa upiera privilégium politického deliktu,“⁹⁷ ide o tzv. depolitizáciu politických trestných činov, ktorá zahŕňa zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny, genocídium, apartheid a útoky proti hlavám štátov.⁹⁸

Z perspektívy medzinárodného práva sa týka porušovania kogentných noriem medzinárodného práva, teda trestných činov, ktoré podliehajú jurisdikcii MTS v Haagu (alebo ad hoc tribunálov zriadených BR OSN). Spomenuté obmedzenia extradície pre isté skupiny trestných činov možno zovšeobecniť ako zásadu neprípustnosti vydania pre vymedzený okruh trestných činov⁹⁹.

Neustálenou zostáva aj naďalej prax v prípadoch tzv. zmiešaných alebo relatívnych politických deliktov (*complex crimes, relative political crimes, délits complexes, infraction Connex a une infraction politique*), t. j. takých, ktoré majú súčasne aj povahu trestných činov kriminálnej povahy, ako je napr. atentát na život politického predstaviteľa. Belgicko má zásluhu na tom, že sa ako prvá krajina pričínila o to, aby sa dlhodobo neustálila prax extradície v prípadoch tzv. relatívnych politických deliktov. Už v r. 1856 totiž uzákonila tzv. atentátnu klauzulu (*Attentat clause*), a to ako legislatívnu reakciu na „prípád Jacquin“ z r. 1854.¹⁰⁰

⁹⁶ IVOR, J. a kolektív: Trestné právo procesné, Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2006, s. 831.

⁹⁷ KAMLACH, M., REPÍK B.: Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení. Praha: Panorama, 1990, s. 72.

⁹⁸ Tamtiež, ss. 72 – 73.

⁹⁹ IVOR, J. a kolektív: Trestné právo procesné. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2006, s. 830.

¹⁰⁰ Francúz Jules Jacquin, továrnik usadený v Belgicku sa spolu so svojím francúzskym pomocníkom pokúsili výbušninou zničiť železničnú trať medzi Calais a Lille. Cieľom útoku bolo zabiť francúzskeho cisára Napoleona III., ktorý mal touto traťou cestovať. Francúzsko požiadalo o ich vydanie, ale belgický odvolací súd to odmietol s odôvodnením, že belgická vnútroštátna úprava zakazuje vydávanie páchatelov politických trestných činov. V tejto súvislosti Belgicko v r. 1856 prijalo zákon pozmeňujúci predchádzajúcu úpravu, ktorá stanovila, že vražda hlavy cudzieho štátu, alebo člena jeho rodiny nebude v budúcnosti posudzovaná ako politický trestný čin, ale len ako závažný zločin. Viaceré európske štáty prebrali túto tzv. atentátnu klauzulu do svojej legislatívy.

Atentátna klauzula, označovaná aj ako belgická, bola prvou významnou normou proti terorizmu. Podľa nej nie je za politický delikt ani za konanie spojené s takýmto deliktom považovaný atentát proti hlave cudzieho štátu alebo proti osobe člena jeho rodiny, ak tento atentát je zabitím, vraždou alebo otrávením.¹⁰¹

Pokiaľ ide o takzvanú zásadu špeciality (*principle of speciality*), tak táto znamená, že štáty vydávajú páchateľa len pre určitý trestný čin a vydaná osoba nesmie byť stíhaná pre iné činy, než pre ktoré bola vydaná. „Vydanie má umožniť štátu, ktorému je obvinený vydaný, vyšetriť a potrestať konkrétny čin, ktorý je trestný podľa práva oboch zmluvných štátov. Z toho vyplýva oprávnenie dožadujúceho štátu vydanú osobu trestne stíhať a trestať len špeciálne pre tento trestný čin, ak nebol dosiahnutý dodatočný súhlas vydávajúceho štátu na stíhanie pre ďalšie trestné činy“.¹⁰²

O vydanie môže žiadať len štát, ktorý je na stíhanie príslušný, teda štát, na ktorého území bol inkriminovaný čin spáchaný, alebo domovský štát páchateľa, alebo v istých prípadoch aj štát, proti ktorému bol čin namierený. Ak žiada o vydanie súčasne niekoľko štátov, vydáva sa zvyčajne tomu štátu, na ktorého území bol čin spáchaný.

V prípade porušenia tejto zásady disponuje vydávajúci štát právom sťažnosti (*right to complain*), ktorá sa podáva diplomatickou cestou. Právny poriadok SR recipoval zásadu špeciality do znenia ust. § 496 TP.

Zásada reciprocity, resp. zásada vzájomnosti vychádza z rešpektovania medzinárodných zvyklostí, (medzinárodnej kurtoázie) a SR ju inkorporovala v znení ust. § 479 TP. „Pod pojmom reciprocita sa rozumie materiálna vzájomnosť, t. j. poskytovanie justičnej pomoci štátmi vo forme obojstrannej a vzájomnej spolupráce“.¹⁰³

V praxi môže tiež nastať situácia, že štáty vydávajú páchateľov aj mimo rámec danej extradičnej zmluvy či extradičných podmienok v zmluvách o právnej pomoci, ak ich k tomu zaväzuje extradičná doložka obsiahnutá vo viacerých multilaterálnych zmluvách o medzinárodnej spolupráci pri potláčaní zvláštnych kategórií zločinnosti. Takáto extradičná doložka sa potom aplikuje v prípade, že teritoriálny štát sám z nejakého dôvodu ne-

¹⁰¹ POTOČNÝ, M. - ONDŘEJ, J.: Medzinárodné právo verejné - Osobitná časť. 4., vydanie. Praha: C.H. Beck, 2003, s 69.

¹⁰² IVOR J. a kolektív: Trestné právo procesné. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2006, s. 831.

¹⁰³ Tamtiež.

pristúpi k potrestaniu páchatela, a to podľa zásady *aut dedere aut punire (iudicare)*.¹⁰⁴

1. 2. 7. Materiálne a formálne extradičné právo

Vydanie by nebolo možné bez materiálneho (hmotného) prvku extradiécie¹⁰⁵, ktorým je obojstranný prejav vôle strán, teda štátu dožadujúceho a dožiadaného.

Je však ale nutné zabezpečiť aj vlastnú procesnú realizáciu vydania. Súhrn týchto procesných opatrení slúžiacich k vlastnému uskutočneniu extradiécie, je označovaný ako formálny (procesný) prvok extradiécie. „Formálne extradičné právo tvorí súbor procesných ustanovení, ktorými je upravený postup v rámci extradičného konania“.¹⁰⁶ V praxi existuje viac systémov konania o žiadosti o vydanie (systém justičný, správny, zmiešaný..).

Vo väčšine európskych štátov sa využíva **systém skráteného, resp. zjednodušeného vydávania** pri ktorom súhlas vydávanej osoby nahrádza rozhodnutie súdu alebo orgánu verejnej správy.¹⁰⁷

Extradičné trestné činy sú teda také konania, ktorým je všeobecne prisudzovaný závažný dôsledok v zmysle trestného práva. Okruh týchto činov sa historicky mení. V starších zmluvách bol vymedzený obsiahlym výpočtom trestnej činnosti určenej podľa svojej povahy (enumeráčna zásada).

Iné zmluvy pripúšťali a pripúšťajú vydanie pre všetky trestné činy, s výnimkou menej závažných deliktov. Extradičii nepodliehajú tiež konania, ktoré sú nezákonné vzhľadom na svoju špecifickú povahu (elimináčna zásada).¹⁰⁸ V zmluvách sa objavujú rôzne kombinácie spomenutých princípov.¹⁰⁹

¹⁰⁴ LANTAJOVÁ, D.: Závazok aut dedere aut iudicare v práci Komisie pre medzinárodné právo, In: Aktuálne otázky medzinárodného trestného práva v kontexte európskych a vnútroštátnych noriem: Trnava, Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2012, s. 113-129.

¹⁰⁵ Tiež materiálne (hmotné) extradičné právo.

¹⁰⁶ Tamtiež, s. 832.

¹⁰⁷ FABIAN, M.: Právny styk s cudzinou. Rigorózna práca. Košice: UPJŠ. 2011, s. 43.

¹⁰⁸ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení. Praha: Linde, 2003, s. 50.

¹⁰⁹ Napr. Dohovor medzi bývalou ČSR a Spojenými Štátmi Severoamerickými o vzájomnom vydávaní zločincov (č. 48/1926 Sb., v znení publikovanom pod č. 18/1935 Sb.), Európsky dohovor o vydávaní (čl. 2-5).

V moderných zmluvách je okruh extradičných trestných činov stanovený trestnou sadzbou uvedenou v trestnom zákone alebo výškou uloženého trestu. Spravidla je prípustné vydanie pre trestné činy, za ktoré môže byť uložený trest odňatia slobody vo výmere najmenej jeden rok, resp. trest odňatia slobody na viac ako jeden rok.

V zmluvách spravidla nenájdeme ustanovenie, ktoré by určovalo vekovú hranicu, od ktorej možno extradíciu požadovať. Pokiaľ ide o mladistvých páchatelov, teda o osoby, ktoré podľa domácej právnej úpravy dovŕšili 14., resp. 15. rok veku, ale neprekročili 18. rok, ich vydávanie nie je predmetom ani vnútroštátnej úpravy, ale ani úpravy v extradičných zmluvách. Za takejto situácie ale vydanie mladistvého nie je vylúčené.

Európsky dohovor o vydávaní v článku 2 pripúšťa ako dôvod na vydanie pre trestné činy, za ktoré právny poriadok dožadujúcej aj dožiadanej strany ustanovuje trest odňatia slobody alebo ochranné opatrenie, ktorého horná hranica je najmenej jeden rok alebo trest prísnejší. Ak však trest odňatia slobody alebo ochranné opatrenie boli na území dožadujúcej strany uložené, museli byť uložené najmenej v trvaní štyroch mesiacov.

Následne je v Dohovore uvedené, že ak sa žiadosť o vydanie vzťahuje k niekoľkým samostatným trestným činom, ktoré sú všetky trestné podľa právnych poriadkov dožadujúcej aj dožiadanej strany a trestajú sa odňatím slobody, alebo za ne možno uložiť ochranné opatrenie, ale niektoré nespĺňajú podmienky ustanovené pre dĺžku trestu, ktorý môže byť uložený, dožiadaná strana má právo povoliť vydanie aj pre tieto trestné činy.

Každá zmluvná strana Európskeho dohovoru o vydávaní podľa vlastnej úvahy odovzdá generálnemu tajomníkovi Rady Európy pri uložení ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe buď zoznam trestných činov, pre ktoré sa vydanie povoľuje, alebo zoznam tých, pri ktorých je vydanie vylúčené. Zároveň uvádza ustanovenia právnych predpisov, ktoré povoľujú alebo vylučujú vydávanie. Generálny tajomník potom zasiela tieto zoznamy ostatným zmluvným stranám. Ak právny poriadok niektorej zo zmluvných strán dodatočne vylúči vydávanie pre ďalšie trestné činy, táto zmluvná strana o tom informuje generálneho tajomníka.

Generálny tajomník to oznámi ostatným stranám Dohovoru. Ktorákoľvek strana, ktorá využije toto právo môže kedykoľvek použiť tento Dohovor aj na trestné činy, ktoré boli z jeho aplikácie vylúčené. O týchto zmenách musí však opäť informovať generálneho tajomníka Rady, ktorý bude analogicky postupovať v zmysle vyššie uvedeného.

1. 2. 8. Stret žiadostí o vydanie

Tu ide o špecifickú situáciu, kedy o vydanie toho istého páchatela požiada viacero štátov. Prax štátov pri riešení tejto otázky nie je jednotná. Čl. 17 Európskeho dohovoru o vydávaní v tejto súvislosti stanovuje, že ak o vydanie žiada viac ako jeden štát, či už pre rovnaký trestný čin alebo pre rôzne trestné činy, dožiadaná strana rozhodne po prihliadnutí na všetky okolnosti, najmä na relatívnu závažnosť a miesto spáchania trestných činov, ďalej na dátum žiadosti, na občianstvo vyžadanej osoby a k možnosti následného vydania do ďalšieho štátu.

Na túto úpravu nadväzuje aj úprava SR v TP, konkrétne v znení ust. § 512. V zmysle tohto ustanovenia o tom, ktorému štátu, v prípade stretu žiadostí o vydanie, bude osoba vydaná, rozhodne minister spravodlivosti pri rozhodovaní o povolení vydania. V právnej praxi ale prevláda tendencia vydávať páchatelov do ich domovských štátov, ak sú oni žiadateľmi o ich vydanie.¹¹⁰

¹¹⁰ FABIAN, M.: Právny styk s cudzinou. Rigorózna práca. Košice: UPJŠ. 2011, s. 48.

2. Právna úprava inštitútu extradície v SR

„Ubi de crimine agendum, ubi admissum est – tam sa má o trestnom čine rozhodovať, kde bol spáchaný.“

(C. 3, 15, 1)

2. 1. Všeobecná právna úprava

V právnom poriadku Slovenskej republiky sa nachádza základná vnútroštátna úprava právneho styku s cudzinou v zák. č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. Systematicky je obsiahnutá v ust. § 477 a nasl., ktoré sú začlenené do piatej hlavy. V prvej hlave pod názvom Základné ustanovenia zákonodarca zakotvil všeobecné pravidlá týkajúce sa právneho styku s cudzinou. V ďalších hlavách je začlenená úprava jednotlivých inštitútov právnej pomoci v užšom slova zmysle.

V prvej hlave TP sú obsiahnuté ustanovenia a zásady, ktoré súvisia s extradičným konaním. Ide najmä o zásadu prednosti medzinárodného práva pred vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá je vyjadrená v ust. § 478 a zásadu vzájomnosti v zmysle ust. § 479. Taktiež je ako dôležité vnímané ďalšie ust. § 481, v rámci ktorého žiadosti cudzieho orgánu nie je možné vyhovieť, ak by jej kladným vybavením bola porušená Ústava SR alebo ustanovenie právneho poriadku SR, na ktorom je potrebné bez výhrady trvať, alebo ak by vybavením žiadosti bol poškodený iný významný chránený záujem SR.

Týmto zákonným znením sa zákonodarca usiluje zaistiť ochranu záujmov štátu ale na druhej strane v nej absentuje taxatívny výpočet aké sú tie konkrétne záujmy, ktoré majú byť chránené. Až následne je táto otázka riešená ad hoc pri posudzovaní žiadosti dožadujúcej krajiny orgánmi Slovenskej republiky (môže ísť napr. o verejný poriadok).

Úprava zakotvená v TP sa vzťahuje na extradičné konania, kde okrem Slovenskej republiky ako dožiadaný alebo dožadujúci štát vystupuje ktorýkoľvek štát sveta, okrem tých štátov, s ktorými má Slovenská republika podpísanú dvojstrannú alebo viacstrannú (trilaterálnu, multilaterálnu) medzinárodnú zmluvu o právnej pomoci v trestných veciach.

Rovnako aj v prípade ak žiadosť o vydanie (odovzdanie) páchatela podáva medzinárodný súd, sa bude postupovať podľa ustanovenia piatej časti TP. To isté platí aj pre prípad výkonu rozsudku medzinárodného súdu. Samozrejme ustanovenia sa použijú primerane. Procesné úkony v zmysle uvedených ustanovení budú realizovať súdy, ale aj iné inštitúcie, ako sú

útvary Policajného zboru Slovenskej republiky a minister spravodlivosti. Pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, rozhoduje súd uznesením.

Štát vo všeobecnosti znáša náklady extradičného konania, konkrétne ten orgán, ktorý požiadal o uskutočnenie úkonu. Vyššie uvedené je regulované na základe ust. § 488 TP. Do úvahy prichádza aj možnosť, aby sa jednotlivé štáty medzi sebou dohodli, aby samotné náklady riešili aj odlišným modelom náhrady nákladov extradičného konania.

V zmysle slovenskej právnej úpravy sa využívajú ako komunikačné kanály prostredníctvom ktorých kontaktujú orgány iných štátov orgány Slovenskej republiky medziministerský styk a priamy styk, ak druhým zúčastneným štátom je členský štát Európskej únie, alebo štát, s ktorým má SR uzatvorenú zmluvu o právnej pomoci a táto skutočnosť je v nej dohodnutá. Môžu sa vyskytnúť aj skutočnosti, ktoré nie sú výslovne uvedené v zákonomnom znení ale vyplývajú z ďalších ustanovení. Na základe tohto TP nevylučuje využitie diplomatického alebo konzulárneho kanála.

2. 2. Právna úprava vyžiadania z cudziny (SR ako dožadujúci štát)

Existujú dve možnosti ako zabezpečiť prítomnosť obvineného alebo odsúdeného na účely trestného konania alebo výkonu trestu na území SR. Prvá možnosť je použiť inštitút medzinárodného zatýkacieho rozkazu. Druhá možnosť je využitie inštitútu, ktorý vychádza z európskej legislatívy, ktorým je európsky zatýkací rozkaz. Z predchádzajúceho možno konštatovať, že tu existuje dualizmus právnej úpravy.

2. 2. 1. Medzinárodný zatýkací rozkaz

„Zatýkací rozkaz je úkon smerujúci k zaisteniu osoby pred tým, než sa požiada o jej vydanie.“¹¹¹ Ten je upravený v TP v druhej hlave piatej časti v ust. § 489 a nasl. Iniciátorom konania je okresný súd, kde sa realizuje samotné trestné konanie voči obvinenému, respektíve ktorý vydal odsudzujúci rozsudok, a to takým spôsobom, že vydá medzinárodný zatýkací rozkaz. Ten vydáva predseda senátu príslušného súdu, respektíve sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora v prípravnom konaní.

Skôr než sudca vydá medzinárodný zatýkací rozkaz, je potrebné aby sa preskúmali všetky relevantné dôvody na jeho vydanie. Základným predpokladom je splniť jednu z podmienok, ktoré sú uvedené v ust. § 490 ods. 2 TP:

¹¹¹ IVOR J. a kolektív: Trestné právo procesné. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2006, s. 833.

- nemožno zabezpečiť prítomnosť obvineného na úkonoch trestného konania iným spôsobom;
- odsúdený sa zdržiava v cudzine a výkon nariadeného trestu odňatia slobody nenastúpi napriek tomu, že mu bola úradne doručená výzva na nástup tohto trestu, alebo sa pobytom v cudzine vyhýba výkonu právoplatne uloženého trestu alebo jeho zvyšku.

Využitie inštitútu je krajné riešenie a využíva sa iba vtedy, ak zlyhajú všetky iné možnosti. O podmienkach, ktoré musia byť naplnené pre vydanie tohto inštitútu sa bližšie pojednáva v ust. § 492 ods. 1 TP. Táto norma vymedzuje, za akých okolností medzinárodný zatýkací rozkaz nie je možné vydať:

- predpokladá sa uloženie iného trestu než nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo nepodmienečného trestu odňatia slobody kratšieho ako 4 mesiace;
- trest odňatia slobody, ktorý má byť vykonaný alebo jeho zvyšok je kratší ako 4 mesiace;
- vydaním by boli Slovenskej republike spôsobené náklady alebo dôsledky neprimerané verejnému záujmu na trestnom stíhaní alebo výkone trestu odňatia slobody osoby, o ktorej vydanie ide;
- vyžiadanim z cudziny by bola osobe, o ktorej vydanie ide, spôsobená ujma neprimeraná významu trestného konania alebo následkom trestného činu, najmä s ohľadom na jej vek, sociálne postavenie alebo rodinné pomery.

Predmetné podmienky, respektíve ich naplnenie posudzuje samotný súd. Zisťovanie môže zúžiť posúdenie dvoch základných skutočností. Prvá sa týka verejného záujmu pre vyžiadanie tejto osoby z cudziny. Druhá skutočnosť je hospodárnosť, jednak vo vzťahu k štátu, ale aj k dotknutej osobe, o ktorej vydanie ide.

Je potrebné ešte v tejto súvislosti dodať, že dôvodom na odvolanie je, ak niektorá z uvedených skutočností podľa ust. § 492 ods. 1 TP nastane po vydaní medzinárodného zatýkacieho rozkazu.

Postup pokračuje spôsobom, že súd spolu so zatýkacím rozkazom spracuje žiadosť o vyžiadanie osoby a postúpi ju ďalšiemu orgánu ktorým je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, a to následne postúpi žiadosť spolu so zatýkacím rozkazom ministerstvu spravodlivosti dožiadaného štátu. Tieto ministerstvá (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvo spravodlivosti dožiadaného štátu) medzi sebou komunikujú a vymieňajú si príslušné písomnosti, čo možno označiť ako administratívny politický prvok.

Sú však potrebné aj iné potvrdenia, ktoré sú síce doplňujúceho charakteru, ale bez ktorých nie je možné samotný proces vykonať. V prípade, že osoba bude prevážaná cez územie iných krajín, je potrebné vyhotoviť o tom potvrdenie. Samotné náležitosti medzinárodného zatýkacieho rozkazu sú obsiahnuté v ust. § 490 ods. 3 a 4 TP.

Všeobecné náležitosti:

- identifikačné údaje obvineného, resp. odsúdeného, konkrétne meno a priezvisko, dátum a miesto narodenia, adresa trvalého pobytu v Slovenskej republike a ďalšie dostupné údaje uľahčujúce jeho identifikáciu vrátane jeho popisu a fotografie alebo zistenie miesta jeho pobytu v cudzine;
- právna kvalifikácia trestného činu s uvedením príslušných zákonných ustanovení a opísanie skutkového deja s presným vyznačením času, miesta a spôsobu spáchania;
- doslovné znenie zákonných ustanovení, podľa ktorých sa trestný čin posudzuje, s uvedením zákonnej sadzby, ktorá je zaň v zákone ustanovená, spolu s ustanovením o premlčaní.
- V prípade ak na osobu je vydaný zatýkací rozkaz z dôvodu trestného konania, musí byť ešte doplnený aj samotný opis úkonov ovplyvňujúcich plynutie premlčacej doby, ak od spáchania trestného činu do jeho vydania uplynula doba dlhšia ako 3 roky. Iné náležitosti sú potrebné v prípade ak sa zatýkací rozkaz vydáva na vyžiadanie odsúdeného z cudziny na výkon trestu odňatia slobody.

V takomto prípade je potrebné doložiť tieto skutočnosti:

- údaj, ktorým súdom a aký trest bol odsúdenému uložený;
- údaj o spôsobe zabezpečenia práv obhajoby obvineného v konaní, ak bol rozsudok vydaný v konaní proti ušlému alebo v neprítomnosti a znenie ust. § 495 TP.

Ak od samotného spáchania trestného činu uplynuli už tri roky je postup odlišný. V zmysle ust. § 490 ods. 6 TP sa v ňom uvedú aj úkony smerujúce k trestnému stíhaniu osoby alebo k výkonu právoplatne uloženého trestu. Na základe ust. § 490 ods. 7 TP musí byť rozkaz podpísaný sudcom, ktorý ho vydal a opatrený odtlačkom okrúhlejšej pečiatky súdu, ak to vyžaduje právo dožadovaného štátu, musí byť priložený jeho úradný preklad.

Medzinárodný zatýkací rozkaz stráca platnosť:

- odovzdaním vydanej osoby súdu;
- odvolaním, pričom súd, ktorý medzinárodný zatýkací rozkaz vydal, ho odvolá, ak zanikli dôvody, pre ktoré bol vydaný, alebo ak následne

zistí, že také dôvody neexistovali, ak bol medzinárodný zatýkací rozkaz vydaný na návrh prokurátora, súd ho odvolá na jeho návrh;

- vydaním nového medzinárodného zatýkacieho rozkazu v tej istej trestnej veci;
- Ak bol medzinárodný zatýkací rozkaz vydaný v prípravnom konaní a v tej istej trestnej veci dôjde k podaniu obžaloby, ten súd, ktorému obžaloba napadla, vydá nový medzinárodný zatýkací rozkaz;
- V prípade, ak medzi tým odpadli dôvody na jeho vydanie, ten istý súd ho odvolá.

Analogický postup sa uplatní aj v prípade zmeny vecnej alebo miestnej príslušnosti súdu v priebehu trestného konania. V súvislosti s odvolaním medzinárodného zatýkacieho rozkazu je potrebné ešte uviesť, že jeho odvolanie nevyklučuje vydanie nového medzinárodného zatýkacieho rozkazu v tej istej trestnej veci. Súd o odvolaní alebo vydaní nového medzinárodného zatýkacieho rozkazu, ihneď informuje Ministerstvo spravodlivosti SR a prokuratúru (ust. § 491 TP).

Ust. § 493 TP oprávňuje súd, ktorý je príslušný rozhodnúť o vydaní medzinárodného zatýkacieho rozkazu alebo Ministerstvo spravodlivosti SR, požiadať príslušné orgány dožiadaného štátu o predbežnú väzbu osoby, o vydanie ktorej sa má rozhodnúť. Ak o vydaní medzinárodného zatýkacieho rozkazu rozhoduje súd v prípravnom konaní, vyžaduje sa návrh prokurátora.

Zákon obsahuje dikciu, že predbežnú väzbu možno na osobu uvaliť len, ak vec neznesie odklad. Z formálnych náležitostí musí žiadosť obsahovať identifikačné údaje obvineného, resp. odsúdeného a právnu kvalifikáciu trestného činu, ktorého sa dotknutá osoba mala dopustiť, resp. ktorého sa dopustila, v rovnakom rozsahu ako pri vydaní samotného medzinárodného zatýkacieho rozkazu. Ďalšou podstatnou náležitosťou je vyhlásenie orgánu, ktorý o predbežnú väzbu žiada, že proti dotknutej osobe bol, alebo bude vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz. Podľa ods. 2 uvedeného ustanovenia, ak žiadosť podáva súd, o tejto skutočnosti obratom informuje Ministerstvo spravodlivosti SR a bezodkladne mu predloží medzinárodný zatýkací rozkaz.

Medzinárodný zatýkací rozkaz, ktorý obsahuje všetky zákonom stanovené náležitosti a sú splnené všetky zákonné podmienky, Ministerstvo spravodlivosti SR následne postúpi ministerstvu spravodlivosti dožiadaného štátu. Orgány dožiadaného štátu budú ďalej postupovať podľa svojich vnútroštátnych predpisov alebo podľa noriem medzinárodného práva verejného v tejto oblasti, ktorými je tento štát viazaný.

Ak je vyžiadaná osoba dopravená na územie SR, prevezme ju príslušný útvar Policajného zboru podľa miesta vstupu tejto osoby na územie SR. Útvar PZ SR potom zabezpečí dodanie tejto osoby súdu, ktorého sudca medzinárodný zatýkací rozkaz vydal. Ak bola osoba vydaná na účely výkonu trestu odňatia slobody, ktorý už bol nariadený, táto osoba sa odovzdá príslušnému ústavu na výkon väzby. Ak nastane situácia, že voči tej istej osobe je vydaných viacero zatýkacích rozkazov viacerých súdov, osoba sa odovzdáva tomu súdu, ktorý určí Ministerstvo spravodlivosti SR.

Po odovzdaní vyžiadanej osoby súdu, je sudca povinný obvineného vypočuť a rozhodnúť o väzbe do 48 hodín, pri obzvlášť závažných zločinoch do 72 hodín od odovzdania. Doba strávená prevozom na územie SR sa nezapočítava do plynutia lehôt trvania väzby podľa ust. § 76 TP. Lehoty podľa uvedeného ustanovenia začínajú plynúť až od momentu, kedy vyžiadaná osoba vstúpi na územie SR. Táto doba sa však započítava do dĺžky výkonu trestu odňatia slobody vykonávaného v SR (ust. § 494 TP).

Osobitná situácia nastáva v prípade, ak dožiadaný štát vydal osobu s výhradou. V zmysle ust. § 495 ods. 1 TP platí pravidlo, že výhrade sa musí vyhovieť.

„Z historického princípu extradície ako vyjadrenia teritoriálnej suverenity nad osobami v jurisdikcii štátu vyplýva, že štát, ktorý vydávanou osobou disponuje, môže od štátu, do ktorého osobu vydá, požadovať dodržanie určitých podmienok. Je v záujme dožadujúceho štátu, aby mu osoba bola vydaná, a preto musí zaručiť aj dodržanie výhrady, ktorú vydávajúci štát uplatní. Výhrada vydávajúceho štátu môže spočívať v tom, že dožiadaný štát osobu vydá:

- a) na trestné stíhanie len pre niektorý z viacerých trestných činov;
- b) na výkon trestu odňatia slobody len pre niektorý z viacerých trestných činov;
- c) s výhradou voči konaniu, ktoré uloženiu trestu predchádzalo“;¹¹²

ad a) tu ide o špecifický prípad uplatnenia zásady špeciality;

ad b) tejto situácii je v právnom poriadku SR venované ust. § 495 ods. 3 TP a môže nastať aj napr. ako dôsledok absencie obojstrannej trestnosti určitého trestného činu. „Ale v tomto prípade dožiadaný štát osobu vydá, ale nemožno voči nej vykonať pôvodne uložený úhrnný alebo súhrnný trest odňatia slobody, súd musí o sankcii rozhodnúť nanovo,

¹¹² MINÁRIK, Š. a kol.: Trestný poriadok – Stručný komentár. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o, 2006, ss. 1080 – 1081.

príčom uloží primeraný trest pre tie trestné činy, pre ktoré bola osoba vydaná.¹¹³ ;

ad c) toto ustanovenie korešponduje so znením čl. 3 Druhého dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o vydávaní. „Ide o osobitnú formu obnovy konania, ktorá je „daňou“ za to, že dožiadaný štát osobu za týchto okolností vôbec vydá.“¹¹⁴ Ak by SR ako dožadujúci štát túto možnosť nového konania neposkytla, dožiadaný štát by osobu nevydal.

Nasleduje výsluch odsúdeného, ale zákon neustanovuje žiadnu lehotu dokedy sa tento výsluch má uskutočniť, mal by sa však vykonať čo najskôr. Z uvedeného vyplýva, že rozoberaná situácia nastáva v prípade, ak na území SR bola vyžiadaná osoba už právoplatne odsúdená. Na základe vykonaného výsluchu môžu potom nastať 2 situácie:

1. odsúdený súhlasí s výkonom skôr uloženého trestu, v tomto prípade súd rozhodne, že tento skôr vynesený rozsudok a ním uložený trest sa vykoná. Súd rozhodne uznesením, proti ktorému nie je prípustná sťažnosť;
2. odsúdený nesúhlasí s výkonom skôr uloženého trestu, súd následne v potrebnom rozsahu skorší rozsudok zruší a obnoví sa pôvodné meritórne konanie. Súd rovnako zruší všetky obsahovo nadväzujúce rozhodnutia.

V zmysle ust. § 495 ods. 6 TP je proti uzneseniu o zrušení pôvodného rozhodnutia prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. Odkladný účinok však nemá sťažnosť proti rozhodnutiu o väzbe.

Je potrebné sa zmieniť aj o otázke ďalšieho vydania osoby, tzv. reextrádie. Platná právna úprava SR neobsahuje výslovnú úpravu predmetného inštitútu. Jeho úprava sa nachádza v ustanovení čl. 15 Európskeho dohovoru o vydávaní, z ktorého vyplýva, že SR môže vydanú osobu odovzdať do tretieho štátu a to aj bez súhlasu dožiadaného štátu, ak si tento neuplatní výhradu a zároveň pokiaľ tomu nebráni medzinárodný záväzok Slovenskej republiky.

Z uvedeného potom vyplýva, že TP neobsahuje komplexnú úpravu zásady špeciality. Zákon v ust. § 496 ods. 2 obsahuje taxatívny výpočet situácií, na ktoré sa nevzťahuje uplatňovanie zásady špeciality:

¹¹³ Tamtiež, s. 1082.

¹¹⁴ Tamtiež, s. 1083.

- a) vydaná osoba po svojom prepustení z väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody sa zdržiava na území Slovenskej republiky viac ako 15 dní napriek tomu, že ho mohla opustiť;
 - b) vydaná osoba opustí územie Slovenskej republiky a dobrovoľne sa vráti späť, alebo je na územie Slovenskej republiky dopravená z tretieho štátu zákonným spôsobom;
 - c) dožiadaný štát sa vzdá uplatnenia zásady špeciality alebo udelí dodatočný súhlas na trestné stíhanie pre ďalšie trestné činy;
 - d) vydávaná osoba sa v konaní o jej vydanie výslovne vzdala uplatnenia zásady špeciality všeobecne alebo vo vzťahu ku konkrétnym trestným činom spáchaným pred jej vydaním;
- ad a) „Ak vydaná osoba nevyužije možnosť opustiť územie štátu, do ktorého bola vydaná, stráca ochranu, ktorú jej vydávajúcí štát poskytuje.“¹¹⁵ Nevyhnutným predpokladom v tomto prípade je, že vydaná osoba mala skutočnú, reálnu možnosť opustiť územie štátu, do ktorého bola vydaná;
- ad b) V tejto situácii je absolútne nepodstatné, či osoba opustila územie SR dobrovoľne, alebo proti svojej vôli. Rozhodujúcou skutočnosťou je dobrovoľnosť jej návratu na územie SR, aj keď „zásada špeciality sa nepoužije ani vtedy, ak osoba bola vrátená na Slovensko zákonným spôsobom.“¹¹⁶ Slovné spojenie „osoba bola vrátená zákonným spôsobom“ naznačuje, že osoba sa nevrátila na územie štátu dobrovoľne, ale bola vrátená orgánmi iného štátu. Za vrátenie zákonným spôsobom sa považuje najmä vyhostenie, alebo vydanie na trestné stíhanie, resp. na výkon trestu z iného štátu;
- ad c) Táto výnimka z uplatňovania zásady špeciality vyplýva zo skutočností na strane dožiadaného štátu. Zo znenia zákonného ustanovenia vyplývajú 2 možnosti pre vydávajúcí štát, ako túto výnimku iniciovať:
1. jednostranné vzdanie sa uplatňovania zásady špeciality;
 2. dodatočný súhlas s trestným stíhaním aj pre iné trestné činy, než pre ktoré osobu pôvodne vydal, pričom za dodatočný súhlas sa považuje aj žiadosť vydávajúceho štátu o prevzatie trestného stíhania vydanéj osoby pre trestné činy spáchané na jeho území pred jej vydaním a podanie trestného oznámenia dožiadaným štátom.

Prvý prípad najčastejšie súvisí s postupom v zjednodušenom vydávacom konaní a v druhom prípade „vo svojej podstate ide o novú žiadosť

¹¹⁵ Tamtiež, s. 1086.

¹¹⁶ Tamtiež, s. 1087.

o vydanie.¹¹⁷ V tomto prípade sa primerane použijú ustanovenia zákona o medzinárodnom zatýkacom rozkaze.

ad d) Či sa táto výnimka uplatní alebo nie, závisí od skutočnosti, či to pripúšťa právny poriadok dožiadaného štátu. Ďalšou dôležitou skutočnosťou, ktorá sa v tejto situácii pridáva, je skutočnosť, či vydávaná osoba túto možnosť využije. „Vydávaná osoba sa môže vzdať uplatnenia zásady špeciality buď všeobecne, t. j. vo vzťahu k akémukoľvek trestnému činu, ktorý spáchala pred vydaním, alebo vo vzťahu ku konkrétnemu trestnému činu. Ak sa vydávaná osoba vzdala uplatnenia zásady len vo vzťahu ku konkrétnemu trestnému činu, vo vzťahu ku všetkým ostatným trestným činom, pre ktoré nebola vydaná a ktoré spáchala pred vydaním, sa zásada špeciality musí uplatniť.“¹¹⁸

Uplatňovanie výnimiek zo zásady špeciality však nebráni slovenským orgánom robiť opatrenia, ktoré prerušujú plynutie premlčacej doby, myslí sa najmä vznesenie obvinenia pre ďalší trestný čin spáchaný vydanou osobou pred jej vydaním a výsluch osoby k tomuto obvineniu.

V súvislosti s uplatňovaním zásady špeciality slovenský TP obsahuje v ust. § 496 ods. 4 „atypické ustanovenie, ktoré predstavuje veľký zásah do tradičného uplatňovania zásady špeciality a ochrany, ktoré vydávajúci štát poskytuje vydávanej osobe.“¹¹⁹ Realizácia tohto ustanovenia je ale podmienená existenciou medzinárodnej zmluvy oprávňujúcej na takýto postup dožadujúceho štátu. SR však v súčasnosti nemá uzatvorenú takúto medzinárodnú zmluvu so žiadnym štátom, teda toto ustanovenie je prakticky nevykonateľné. Ako ďalej vyplýva z ust. § 496 ods. 7 Trestného poriadku zásada špeciality sa obdobne bude uplatňovať aj v prípade vydania osoby na výkon trestu odňatia slobody.

Pri vydávaní osoby na trestné stíhanie na území SR môže nastať aj situácia, že dožiadaný štát síce vydanie povolí, ale samotný výkon vydania sa odloží. Dôvodom odkladu vydania môžu byť okolnosti, že prítomnosť osoby je nevyhnutná na ukončenie trestného stíhania v dožiadanom štáte, alebo osoba musí nastúpiť výkon trestu odňatia slobody v tomto štáte.

V zmysle ust. § 497 TP môže slovenský súd dať podnet Ministerstvu spravodlivosti SR, aby v mene štátu požiadalo dožiadaný štát o dočasné odovzdanie dotknutej osoby na vykonanie úkonov nevyhnutných na ukončenie trestného stíhania. Zvýrazňuje sa tu práve dočasný charakter tohto inštitútu, čo je vyjadrením rešpektovania územnej jurisdikcie dožia-

¹¹⁷ Tamtiež.

¹¹⁸ Tamtiež, s. 1088.

¹¹⁹ Tamtiež.

daného štátu nad osobou, proti ktorej sa vedie vydávacie konanie. Charakter tohto inštitútu vylučuje jeho aplikáciu v prípade, že SR žiada o vydanie osoby na výkon trestu odňatia slobody. Opätovnému vráteniu osoby do dožiadaného štátu nebráni ani fakt, že táto osoba je štátnym občanom SR.

„V prípade inštitútu dočasného odovzdania ide o dočasné „zapožičanie“ osoby, ktorá je pod teritoriálnou jurisdikciou iného štátu a nie o osobu, na ktorú sa vzťahuje personálna jurisdikcia Čl. 23 ods. 4 Ústavy SR, alebo ust. § 501 TP“.¹²⁰ Príslušným súdom v tomto prípade je súd, ktorého sudca vydal medzinárodný zatýkací rozkaz a podnet súdu musí obsahovať náležitosti uvedené v ust. § 497 ods. 2 TP.

2. 3. Právna úprava vydania do cudziny (SR ako dožiadaný štát)

Vydanie osoby do cudziny je aplikáciou inštitútu extradície, kedy je SR v pozícii dožiadaného štátu, v ktorého suverénnej jurisdikcii sa nachádza osoba, ktorú na účely trestného stíhania alebo výkonu trestu požaduje vydať iný štát. Aj tu dochádza k prejavom dualizmu právnej úpravy podľa toho, či dožadujúcim štátom je členský štát EÚ alebo tretí štát (dochádza buď k postupu podľa úpravy medzinárodného zatýkacieho rozkazu alebo právnej úpravy európskeho zatýkacieho rozkazu). Úprava právnej pomoci v trestných veciach môže byť riešená aj odchyľne od všeobecného rámca medzinárodného zatýkacieho rozkazu v medzinárodnej zmluve uzatvorenej medzi SR a iným štátom, SR však takéto medzinárodné zmluvy uzatvorené nemá.

2. 3. 1. Postup slovenských orgánov pri doručenom medzinárodnom zatýkacom rozkaze (postup v zmysle TP)

Subjektmi, ktoré budú vystupovať v tomto konaní v Slovenskej republike, sú jednak Ministerstvo spravodlivosti SR, v konkrétnych rozhodnutiach minister, ako aj príslušný prokurátor krajskej prokuratúry, príslušný krajský súd a Najvyšší súd SR, ten však iba v prípade, že rozhoduje o opravných prostriedkoch alebo o dožiadaní ministra spravodlivosti. Právna úprava je obsiahnutá v ust. § 498 a nasl. TP.

Konanie sa začína prijatím žiadosti cudzieho orgánu o vydanie osoby zo SR. Na prijatie žiadosti je v zásade príslušné Ministerstvo spravodlivosti SR. Táto skutočnosť vyplýva z ust. § 498 ods. 1 TP, „toto ustanovenie má v zásade relevanciu len vo vnútroštátnom kontexte, pretože vo vzťahu

¹²⁰ Tamtiež, s. 1092.

k inému štátu nemôže vylúčiť, aby využil diplomatickú cestu a svoju žiadosť doručil ministerstvu zahraničných vecí¹²¹

Ak aj cudzí štát využije diplomatickú cestu na doručenie žiadosti, ministerstvo zahraničných vecí musí žiadosť bez odkladu postúpiť Ministerstvu spravodlivosti SR. Ku žiadosti je potrebné priložiť:

- a) originál alebo osvedčenú kópiu odsudzujúceho rozsudku alebo zatýkacieho rozkazu, resp. iného príkazu s rovnakým účinkom;
- b) opis trestných činov, pre ktoré sa vydanie žiada, vrátane miesta a času ich spáchania a právnej kvalifikácie;
- c) znenie príslušných právnych predpisov dožadujúceho štátu.

Ak žiadosť nemá zákonom predpísané náležitosti, ministerstvo si vyžiada doplňujúce informácie a môže určiť aj lehotu na ich predloženie.

Pokiaľ ide o extradičné trestné činy, t. j. trestné činy, pre ktoré je vydanie prípustné, ich právna úprava sa nachádza v ust. § 499 TP. Úprava v slovenskom zákone je prevzatá zo znenia čl. 2 Európskeho dohovoru o vydávaní. V zmysle uvedeného ustanovenia vydanie osoby do cudziny je prípustné, ak skutok, pre ktorý sa vydanie žiada, je podľa právneho poriadku SR trestným činom, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej 1 rok.

Ak sa vydanie osoby požaduje na výkon trestu odňatia slobody, tak vydanie je prípustné, ak uložený trest, ktorý má byť vykonaný alebo jeho zvyšok je najmenej 4 mesiace. „Na účely tohto ustanovenia trest odňatia slobody označuje aj ochranné opatrenie podľa ust. § 477 písm. g) TP“.¹²² Toto ustanovenie v sebe obsahuje aj podmienku skúmania obojstrannej trestnosti, ak skutok, pre ktorý sa vydanie žiada, nie je trestným činom podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, vydanie tejto osoby nie je prípustné.

Na uvedené ustanovenie nadväzuje úprava tzv. doplnkového vydania, ktoré je upravené v ust. § 500 TP. „Toto ustanovenie je jedinou výnimkou, ktorá rozširuje možnosť vydania osoby aj pre trestný čin, ktorý inak nie je extradičným trestným činom podľa ust. § 499“.¹²³

Vo všeobecnosti vydávací proces možno rozdeliť na 3 fázy:

1. predbežné vyšetrovanie;
2. rozhodovanie súdu o prípustnosti vydania;

¹²¹ Tamtiež s. 1096.

¹²² Tamtiež, s. 1099.

¹²³ Tamtiež.

3. povolenie vydania;

ad 1. Predbežné vyšetrovanie vykonáva príslušný prokurátor krajskej prokuratúry. Na konanie je príslušná tá krajská prokuratúra, ktorej ministerstvo spravodlivosti SR predložilo žiadosť cudzieho orgánu o vydanie osoby, alebo tá, v ktorej územnom obvode bola dotknutá osoba zadržaná. Účelom predbežného vyšetrovania je zistiť, či sú dané podmienky na vyslovenie prípustnosti vydania. Zároveň sa zisťuje, či nie sú dané podmienky na vykonanie zjednodušeného vydávacieho konania. Osoba, ktorá má byť vydaná, musí byť oboznámená so žiadosťou o vydanie. V zmysle ust. § 502 ods. 3 TP táto osoba musí mať obhajcu, ide teda o jeden z prípadov povinnej obhajoby. Dotknutá osoba ale nemá procesné postavenie obvineného. Na žiadosť cudzích orgánov môže byť dotknutá osoba zadržaná. Príkaz na zadržanie osoby dáva prokurátor krajskej prokuratúry. V prípade, ak príkaz na zadržanie osoby nebol vydaný, môže osobu zadržať aj samotný útvar Policajného zboru SR, ak ide o osobu po ktorej cudzie orgány vyhlásili pátranie, ale len s predchádzajúcim súhlasom príslušného prokurátora krajskej prokuratúry. Zadržanie sa bezodkladne musí oznámiť prokurátorovi. Osoba, ktorá má byť vydaná, môže byť zadržaná po dobu maximálne 48 hodín, v rámci ktorej prokurátor podá návrh na jej vzatie do predbežnej alebo vydávacej väzby, alebo dôjde k jej prepusteniu na slobodu.

V tejto súvislosti je potrebné najprv uviesť, že dôvodmi väzby podľa ust. § 71 TP súd nie je viazaný. Predbežná väzba je upravená v ust. § 505 TP. Na vzatie osoby do predbežnej väzby je potrebný návrh prokurátora. „Príslušným na rozhodovanie o návrhu prokurátora je predseda senátu krajského súdu. Rozhodnúť o tom, či vezme osobu do predbežnej väzby, alebo nie, musí do 48 hodín od dodania zadržanej osoby súdu.“¹²⁴ Účelom predbežnej väzby je zabezpečiť prítomnosť zadržanej osoby na území SR, pokiaľ dožadujúci štát nepredloží žiadosť o jej vydanie. Predbežná väzba nesmie trvať viac ako 40 dní odo dňa zadržania osoby. Ak pominuli dôvody obávať sa, že by došlo k zmareniu vydávacieho konania, predseda senátu krajského súdu na návrh prokurátora vykonávajúceho predbežné vyšetrovanie, môže rozhodnúť o prepustení osoby z predbežnej väzby. Ak počas trvania predbežnej väzby bude slovenským orgánom doručená žiadosť o vydanie osoby, prokurátor musí podať návrh na vzatie osoby do vydávacej väzby a to vzhľadom na to, že došlo k naplneniu účelu predbežnej väzby.

Účelom vydávacej väzby upravenej v ust. § 506 je zabezpečenie prítomnosti vyžadanej osoby na extradičnom konaní na území SR, resp.,

¹²⁴ Tamtiež, s. 1118.

aby nedošlo k zmareniu účelu tohto konania. O vzatí osoby do vydávacej väzby rozhoduje predseda senátu krajského súdu na návrh prokurátora vykonávajúceho predbežné vyšetrovanie. V prípade, ak účel extradičného konania je možné dosiahnuť aj bez väzby, predseda senátu návrh zamietne. Zákon však stanovuje 2 prípady obligatórnej vydávacej väzby:

- a) ak sa vo veci koná v zjednodušenom vydávacom konaní;
- b) ak súd rozhodol o prípustnosti vydania.

Ak súd rozhodne o neprípustnosti vydania osoby, ktorá je vo vydávacej väzbe, prokurátor proti tomuto rozhodnutiu môže podať sťažnosť, ktorá má odkladný účinok aj pokiaľ ide o väzbu. Dĺžka trvania vydávacej väzby nie je v zákone výslovne stanovená. Zákon v ust. §506 ods. 3 stanovuje, že osoba bude z vydávacej väzby prepustená dňom, keď dôjde k vydaniu osoby cudzím orgánom. Zároveň však TP stanovuje objektívne 60 dňovú lehotu, v rámci ktorej osoba musí byť vydaná alebo prepustená na slobodu. Táto objektívna lehota sa počíta odo dňa rozhodnutia ministra spravodlivosti o povolení vydania alebo, ak osoba v čase rozhodnutia ministra spravodlivosti bola vo väzbe na účely trestného konania v SR alebo vo výkone trestu odňatia slobody, tak sa počíta odo dňa nástupu výkonu vydávacej väzby. Okrem tohto dôvodu súd nariadi prepustenie osoby z vydávacej väzby aj ak:

- štát, ktorý požiadal o vydanie, svoju žiadosť odvolal (kedykoľvek aj bez odôvodnenia);
- Najvyšší súd SR rozhodol, že vydanie je neprípustné;
- minister spravodlivosti vydanie nepovolil;
- inak zanikli dôvody vydávacej väzby;
- inak zanikli dôvody vydania;
- inak zanikli dôvody realizácie vydania (t. j. fyzického odovzdania osoby).¹²⁵

V praxi dochádza často k situáciám, že dôjde k stretu extradičného konania s trestným konaním vedeným podľa TP na území SR. Tento stret rieši ust. § 507 TP, a to tak, že v prípade ak sa osoba nachádza vo väzbe podľa ust. § 71 TP alebo vo výkone trestu odňatia slobody a slovenským orgánom dôjde žiadosť o jej vydanie do cudziny, súd vezme túto osobu do vydávacej väzby a väzba v klasickom trestnom konaní bude spočívať.

Na toto konanie je príslušný krajský súd, v obvode ktorého je vyžiadaná osoba vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody. Súd v oboch prípadoch o väzbe rozhoduje uznesením, s výnimkou obligatórnej väzby podľa ust. § 506 ods. 2 TP. Proti uzneseniu o väzbe je v zmysle ust. § 508

¹²⁵ Tamtiež, ss. 1122 – 1123.

prípustná sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok, čo znamená, že uznesenie je vykonateľné, aj keď ešte nie je právoplatné. O všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa väzby musí byť obligatórne informované Ministerstvo spravodlivosti SR.

ad 2. V 2. fáze predmetom konania je skúmanie prípustnosti vydania osoby na trestné konanie alebo výkon trestu odňatia slobody do cudziny. Na návrh prokurátora krajskej prokuratúry rozhoduje krajský súd, ktorý rozhodoval o predbežnej alebo vydávacej väzbe., resp. ak sa o väzbe nerozhodovalo, tak krajský súd, v územnom obvode ktorého, dotknutá osoba býva.

TP v ust. § 501 obsahuje taxatívny výpočet prípadov, kedy je vydanie osoby do cudziny neprípustné, a to vtedy ak:

- a) ide o občanov Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydať vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva, alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná;
- b) ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana podľa osobitného predpisu alebo medzinárodnej zmluvy;
- c) trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody sú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky premlčané;
- d) čin, pre ktorý sa vydanie žiada, je trestným činom len podľa právneho poriadku dožadujúceho štátu, nie však podľa právneho poriadku Slovenskej republiky;
- e) trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, má výlučne politický alebo vojenský charakter;
- f) trestný čin bol spáchaný na území Slovenskej republiky;
- g) osoba bola pre trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, už právoplatne odsúdená alebo oslobodená slovenským súdom;
- h) vyžiadaná osoba nebola za trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky v čase jeho spáchania trestne zodpovedná, alebo sú iné dôvody vylučujúce jej trestnú zodpovednosť.

Súd rozhoduje v zásade na neverejnom zasadnutí, ale pred vynesení samostatného rozhodnutia sa môže vyžiadaná osoba alebo jej obhajca písomne vyjadriť k žiadosti o vydanie a v tomto písomnom vyjadrení môže požiadať o rozhodnutie na verejnom zasadnutí. Ak to súd považuje za potrebné, tejto žiadosti vyhovie.

„Súd pri rozhodovaní o prípustnosti vydania musí predovšetkým skúmať, či sa žiada vydanie pre extradičný trestný čin definovaný v § 499, alebo v použiteľnej medzinárodnej zmluve. Pri vydaní na výkon uloženého trestu, súd okrem toho musí skúmať aj splnenie podmienky, uvedenej v § 499 ods. 2. Následne skúma možnosť uplatnenia § 500 (doplnkového vydania), a potom existenciu niektorej z prekážok vydania uvedených v § 501.“¹²⁶ Súd rozhoduje uznesením v senáte a môže rozhodnúť dvojakým spôsobom:

- a) vydanie je prípustné;
- b) vydanie je neprípustné;

ad a) „Prípustnosť vydania vyslovuje súd vo vzťahu ku konkrétnemu trestnému činu, nie k účelu vydania. Vyplýva to z uplatnenia zásady špeciality, ktorá sa vzťahuje na konkrétne skutky, nie na účel vydania.“¹²⁷ Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať opravný prostriedok (sťažnosť). Sťažnosť môže podať aj vyžiadaná osoba, aj prokurátor, ale vyžiadaná osoba ju môže podať len pre niektorý z dôvodov neprípustnosti vydania podľa ust. § 501 Trestného poriadku;

ad b) Zákon aj v tomto prípade pripúšťa sťažnosť ako opravný prostriedok, ale podať ju môže iba prokurátor.

V oboch prípadoch má sťažnosť odkladný účinok a rozhoduje o nej Najvyšší súd SR. V konaní o sťažnosti sa vždy rozhoduje na neverejnom zasadnutí, môže sa vykonať aj doplnujúce dokazovanie. Najvyšší súd sťažnosť buď zamietne, alebo uznesenie krajského súdu zruší a sám rozhodne, či vydanie je prípustné, alebo nie. Ak rozhodne, že vydanie je prípustné, zároveň rozhodne aj o väzbe. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR už opravný prostriedok nie je prípustný.

ad 3. V tomto štádiu konania ide o tzv. administratívnu (politickú) fázu. „Právomoc rozhodnúť, či sa vydanie povolí, alebo nie, má minister spravodlivosti. Ide o osobitné a osobné oprávnenie ministra, nie o výkon jeho exekutívnych právomocí. Jeho rozhodnutie nie je rozhodnutím ústredného orgánu štátnej správy, a teda nie je správnym rozhodnutím, ktoré by bolo preskúmateľné.“¹²⁸ Pri rozhodovaní ministra spravodlivosti v zásade platí pravidlo, že minister vydanie nepovolí, ak súd rozhodol, že vydanie nie je prípustné. Minister môže rozhodnúť, že vydanie osoby do cudziny nepovolí, a to napriek tomu, že súd vyslo-

¹²⁶ Tamtiež, s. 1127.

¹²⁷ Tamtiež.

¹²⁸ Tamtiež, s. 1132.

vil prípustnosť vydania. Minister tak môže urobiť, ak existuje niektorý z nasledujúcich dôvodov podľa ustanovenia ust. § 510 ods. 2 TP:

- a) je dôvodná obava, že trestné konanie v dožadujúcom štáte nezodpovedalo, alebo by nezodpovedalo zásadám čl. 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, alebo trest odňatia slobody uložený, alebo predpokladaný v dožadujúcom štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami čl. 3 tohto dohovoru;
- b) je dôvodná obava, že vyžiadaná osoba by v dožadujúcom štáte bola vystavená prenasledovaniu z dôvodu jej pôvodu, rasy, náboženstva, príslušnosti k určitej národnostnej alebo inej skupine, jej štátneho občianstva alebo pre jej politické názory alebo, že by sa z týchto dôvodov zhoršilo jej postavenie s trestnom konaní alebo pri výkone trestu odňatia slobody;
- c) vyžiadaná osoba by vzhľadom na jej vek a osobné pomery pri zohľadnení závažnosti trestného činu, z ktorého je obvinená, bola vydaním do cudziny zrejme neprímerane tvrdo postihnutá;
- d) za trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, možno uložiť v dožadujúcom štáte trest smrti, okrem prípadov, ak sa dožadujúci štát zaručí, že trest smrti nebude uložený;
- e) dožadujúci štát žiada o vydanie na vykonanie trestu smrti.

Je vhodné ešte zdôrazniť, že „Európsky súd pre ľudské práva opakovane potvrdil, že Európsky dohovor o ľudských právach nepriznáva vydávanej osobe právo nebyť vydanou, ani ju proti vydaniu nijako nechráni a v kontexte extradičného konania sa nemožno dovoľávať ani článkov Európskeho dohovoru o ľudských právach.“¹²⁹ Ak nastane situácia, že minister spravodlivosti vydanie nepovolí, predloží vec Generálnej prokuratúre SR na trestné stíhanie podľa právneho poriadku SR, a to v súlade so zásadou aut dedere, aut iudicare.

Samozrejme, ak sa vyžiadaná osoba nachádza na slovenskom území, v teritoriálnej jurisdikcii SR, tak trestné stíhanie podľa právneho poriadku SR proti tej istej osobe má prednosť pred jej vydaním do cudziny. V tejto súvislosti potom nachádzajú opodstatnenie inštitúty zakotvené v ust. § 511 TP, a to odklad vydania a dočasné odovzdanie.

Predmetná úprava vyplýva z bežne uplatňovanej praxe v SR, že „osoba, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu v SR, sa nevydá do cudziny skôr, kým si nesplní svoje povinnosti voči SR, t. j. kým sa neskončí trestné konanie v SR alebo, kým sa neskončí výkon už uloženého trestu odňatia

¹²⁹ Tamtiež, s. 1133.

slobody“.¹³⁰ Zákon v ust. § 513 ale pripúšťa, aby minister spravodlivosti rozhodol o upustení od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku, ak súčasne povolí vydanie odsúdeného do cudziny.

V praxi môže nastať situácia, že slovenským orgánom budú zároveň doručené viaceré žiadosti o vydanie tej istej osoby. Takúto situáciu rieši ust. § 512 TP, v zmysle ktorého sa podmienky prípustnosti vydania u každej žiadosti posudzujú samostatne. Ak súd rozhodne, že vydanie osoby je prípustné do viacerých štátov, minister spravodlivosti bude súčasne rozhodovať o všetkých prípustných žiadostiach o vydanie a zároveň rozhodne o tom, ktorému štátu bude osoba vydaná ako prvému.

Extraordinárna situácia, ktorá si vyžaduje zvýšenú pozornosť vzniká v prípade, ak už vydaná osoba spáchala pred jej vydaním ešte ďalší trestný čin, ktorého sa extradičné konanie netýkalo. V takom prípade môže dožadujúci štát požiadať o:

- a) dodatočný súhlas na trestné stíhanie vydananej osoby pre ďalší trestný čin, než pre ktorý bola vydaná;
- b) súhlas s ďalším vydaním tejto osoby na trestné stíhanie alebo na výkon trestu do tretieho štátu.

Riešenie takejto situácie je upravené v ust. § 514 TP. Na konanie podľa tohto ustanovenia sa primerane použijú ustanovenia celej 2. hlavy 5. časti TP, s určitými výnimkami:

- na konanie sú vždy príslušné tie orgány, ktoré rozhodovali o pôvodnej žiadosti;
- nie je prípustné zjednodušené vydávacie konanie podľa ust. § 503 TP;
- rozhoduje sa vždy na neverejnom zasadnutí.

Podstatnú úlohu pri formovaní právnej praxe v rámci extradície zastáva aj judikatúra Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR. V prvom rade prínos týchto súdnych rozhodnutí spočíva vo výklade niektorých pojmov a vo vyslovení rešpektovaných postupov na riešenie situácií, ktoré unikli pozornosti normotvorcu. Na druhej strane, aj keď v kontinentálnom právnom systéme neexistuje precedentná záväznosť rozhodnutí vyšších súdov, tak tieto rozhodnutia majú nepochybne dôležité miesto pri riešení konkrétnych prípadov v súdnej praxi.

¹³⁰ Tamtiež, s. 1136.

3. Spolupráca v oblasti medzinárodného trestného súdництва

„*Hostes hi sunt, qui nobis aut quibus nos publice bellum decrevimus; ceteri latrones aut praedones sunt – nepriatelía sú tí, ktorí nám alebo my sme im verejne vypovedali vojnu: ostatní sú banditi alebo lupiči.*“

(*Pomp. D. 50, 16, 118*)

„*Silent enim leges inter arma - známy Cicerónov výrok z jeho reči Pro Milone, ktorého platnosť overili stáročia, sa v súčasnej etape vývoja medzinárodného práva, ktoré vrátane zákazu použitia sily v medzinárodných vzťahoch disponuje aj prostriedkami trestného postihu jeho narušiteľov javí ako prekonaný, aj keď dosiahnutie ideálneho stavu nespočíva len v dokonalosti právnej regulácie, ale aj vôle medzinárodného spoločenstva považovať ju za všeobecne záväznú.*“

(*Autor, Workshop on Non-International Armed Conflict, International Institute of Humanitarian Law, San Remo, Taliansko, máj 2012*)

Vývoj sa dotkol aj pohľadu na fyzickú osobu a jej miesto v medzinárodnom práve z pohľadu trestnoprávnej zodpovednosti, ktorá vzniká v prípade zločinov podľa medzinárodného práva. Patria sem zločiny proti mieru, zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny.

Týchto najzávažnejších porušení základných ľudských práv sa dopúšťajú v zásade osoby vo funkcii štátnych orgánov na pokyn zvrchovanej moci, či tzv. štátne orgány *de facto* (osoby, ktoré nie sú oficiálnymi orgánmi štátu ale pôsobia s jeho súhlasom), príp. osoby v postavení orgánov povstaleckého hnutia. Každopádne nejde o súkromné osoby v pravom zmysle slova.¹³¹

V týchto prípadoch dochádza ku konfliktu medzi zákazom plynúcim z normy medzinárodného práva na strane jednej a beztrestnosťou (slobodou v konaní bez negatívnych následkov) podľa vnútroštátneho práva na strane druhej. Otázkou je, ako sa s vyššie uvedeným konfliktom vysporiadať. Možno povedať, že medzinárodné právo ho rieši spôsobom, ktorý preukazuje priamu trestnú zodpovednosť osoby páchatela podľa medzinárodného práva. Súčasné medzinárodné právo tak už disponuje pomerne rozvinutým systémom medzinárodnej spolupráce pri potlačovaní veľmi závažných foriem zločinnosti transnacionálneho významu, akými sú aj tzv. závažné porušenia (*grave breaches*) noriem medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov.

¹³¹ ONDŘEJ, J.: Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004, s. 134.

Cesta k stíhaniu týchto porušení a individuálnej trestnej zodpovednosti však nebola vôbec jednoduchá. Samotná myšlienka o trestaní medzinárodných zločinov a zamedzení „beztrestnej slobode v konaní“ jednotlivcov siaha do dávnejšej minulosti, t. j. do obdobia ešte pred prvou svetovou vojnou. Už v tom čase sa sformovala (napriek tomu, že ešte neboli presne vymedzené prípady, kedy sa jednotlivec dostáva do ostrého rozporu s medzinárodnými pravidlami) teória o tom, že určité akty porušujú medzinárodné právo a zasluhujú potrestanie.¹³²

Jedným z prostriedkov postihu páchatelov vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti ako následkov a sprievodných javov vedenia väčšiny ozbrojených konfliktov (najmä vnútroštátnych konfliktov, resp. ozbrojených konfliktov, ktoré nemajú medzinárodný charakter) je v medzinárodnom práve inštitút medzinárodného trestného súdnictva, ktorého prvou lastovičkou bola Versailleská mierová zmluva z r. 1919.

Zmluva predpokladala konštituovanie medzinárodného tribunálu, ktorému malo Nemecko vydať na potrestanie svojho bývalého cisára Wilhelma II. „pre najhrubšie porušenia zásad medzinárodnej mravnosti a posvätnej autority medzinárodných zmlúv (čl. 227)“. Spolu s ním mali byť súdení aj nemeckí dôstojníci obvinení „z porušenia vojnového práva (čl. 229)“ a ďalšie osoby, obvinené z porušenia zákonov a obyčajov vojny (čl. 228). Títo však mali byť na rozdiel od nemeckého cisára vydaní na trestné stíhanie súdom príslušným podľa územia, na ktorom sa predmetných zločinov dopustili.¹³³

K procesu s nemeckým cisárom nakoniec nikdy nedošlo, pretože mu Holandské kráľovstvo poskytlo azyl¹³⁴ a potrestanie ostatných obvinených sa uskutočnilo veľmi nedôsledne.

Žiaľ, ani na strane Dohodových mocností nebola nikdy vyvedená trestná zodpovednosť za rozkazy vydané spojeneckými veliteľmi, ktoré

¹³² ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 113.

¹³³ POTOČNÝ, M.: Mezinárodní právo veřejné - zvláštní část. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 295.

¹³⁴ Údajne bolo v pláne cisára z územia Holandska uniesť: „Premýšľal som, že by som si spravil výlet autom do Holandska a uniesol cisára.“ Nápad bol zaskočiť cisára v Amerongene, prepašovať ho cez holandské hranice a doručiť ho na Parížsku mierovú konferenciu „ako vianočný darček“. „Plán B“ bol zhromaždiť informácie o cisárovej situácii a okolnostiach, vrátane rozsahu jeho kontaktov s nemeckými monarchistami. Tie by boli poskytnuté americkému vyjednávaciemu tímu v Paríži, aby pomohli v úsilí získať cisára od Holanďanov. K pokusu o únos však nakoniec nikdy nedošlo. Bližšie pozri: SCHABAS, W.A.: The Trial of the Kaiser. Oxford: OUP, 2018, s.102.

spôsobili obrovské straty na ľudských životoch, najmä v bitke pri Verdune a ofenzíve na rieke Somme.

V medzivojnovom období bolo vypracovaných niekoľko návrhov na zriadenie medzinárodného trestného súdu, ale žiadny z nich sa nikdy nestal oficiálnym a právne záväzným dokumentom, ktorý by konštituoval medzinárodný tribunál oprávnený stíhať najzávažnejšie porušenia práva ozbrojených konfliktov (tzv. haagskeho a ženevského práva).

3. 1. Vznik a vývoj medzinárodného trestného súdnictva po II. svetovej vojne

Základy moderného medzinárodného trestného práva boli položené až po II. svetovej vojne,¹³⁵ keď bol Štatútom Medzinárodného vojenského tribunálu, ktorý tvoril prílohu k Dohode o stíhaní a potrestaní hlavných vojnových zločincov európskej Osi (podpísanej dňa 8. augusta 1945 v Londýne) ustanovený tzv. Norimberský tribunál a Vyhlásením generála Douglasa MacArthura, najvyššej autority okupačnej správy Japonska, zriadený Medzinárodný vojenský tribunál pre Ďaleký východ.¹³⁶

Tieto súdy nemali charakter stálych inštitúcií, boli zriadené len ako ad hoc orgány a ich legalitu odporcovia často zdôvodňovali len ako „právo víťazov na potrestanie porazených“. Charty týchto tribunálov vychádzali z individuálnej trestnej zodpovednosti (zodpovedné osoby konajúce ako jednotlivci, alebo členovia organizácií) za zločiny proti mieru (osnovanie, príprava, podnecovanie alebo podnikanie útočnej vojny, ktorá porušuje medzinárodné zmluvy, dohody, alebo záruky), vojnové zločiny v užšom zmysle (porušenie zákonov a obyčajov vojny) a zločiny proti ľudskosti (spáchané voči civilnému obyvateľstvu pred vojnou a počas vojny).

Práve Medzinárodný vojenský tribunál v Norimbergu¹³⁷ interpretoval medzinárodnoprávnu úpravu týkajúcu sa „slobody v konaní“ jednotlivca, keď uviedol, že „medzinárodné povinnosti, ktoré zaväzujú jednotlivcov,

¹³⁵ Dňa 13. januára 1942 sa v Londýne zišli zástupcovia deviatich štátov, medzi nimi aj ČSR, a vydali tzv. Svatojakubskú deklaráciu, prvé jasnejšie vyhlásenie o potrestaní vojnových zločincov, v ktorom Spojenci požadovali žalovanie a súdenie vojnových zločincov. Aj sovietska vláda pracovala na otázke vojnových zločinov. Presadzovala odovzdanie nacistickej vlády a jej spoluvinníkov trestným súdom, resp. medzinárodnému tribunálu. Dňa 1. novembra 1943 vyhlásili vlády USA, ZSSR a VB tzv. Moskovskú deklaráciu, ktorá požadovala odoslanie vojnových zločincov do krajín, kde spáchali svoje zločiny a súdenie a potrestanie podľa zákonov týchto krajín.

¹³⁶ ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum, 2002, s. 45.

¹³⁷ Ide o tribunál vytvorený spojeneckými mocnosťami po druhej svetovej vojne, ktorý súdil hlavných vojnových zločincov nemeckej ríše.

majú prednosť pred ich záväzkom poslušnosti voči štátu, ktorého sú občanmi. Ten, ktorý porušil zákony vojny, nemôže sa na svoje ospravedlnenie odvolávať na príkaz, ktorý dostal od štátu, pokiaľ štát svojim príkazom prekročil právomoci, ktoré mu priznáva medzinárodné právo.¹³⁸

Jednotlivec, domáhajúci sa teda slobody konania v súlade s vnútroštátnym právom, nesmie konať v rozpore s normami medzinárodného práva. Z toho vyplýva, že trestnej zodpovednosti nie sú zbavené ani osoby v postavení hlavy štátu alebo vlády.¹³⁹ Už tento tribunál uviedol, že „je dlhodobou uznávanou, že medzinárodné právo ukladá záväzky a zodpovednosť nielen štátom, ale aj jednotlivcom“, ktorí „môžu byť trestaní za porušenie medzinárodného práva.

Zločiny proti medzinárodnému právu sú páchané konkrétnymi ľuďmi, a nie abstraktnými entitami, pričom trestaním jednotlivcov za spáchanie týchto zločinov sa zabezpečuje vynúiteľnosť medzinárodného práva.“ (Cmd. 6964/1946, p. 41).

Koncepcia vojnových zločinov bola známa už pred rokom 1945, v Norimbergu však boli po prvýkrát definované zločiny proti mieru (t.j. osnova, príprava alebo začatie útočnej vojny) a zločiny proti ľudskosti (vraždy, deportácie alebo iné ukrutnosti páchané na civilnom obyvateľstve pred alebo počas vojny).¹⁴⁰

Za prínos oboch týchto tribunálov zriadených *ad hoc* (Norimberského aj Tokijského), možno považovať skutočnosť, že:

- prvýkrát v praxi štátov vytvorili pravidlá o trestnej zodpovednosti jednotlivcov podľa medzinárodného práva;
- rozvinuli medzinárodnoprávne pravidlá v oblasti vojnového práva;
- potvrdili myšlienky spravodlivosti a nie odplaty;
- urýchlili ustálenie pravidiel všeobecnej platnosti ukladajúcich kogentným spôsobom trestne stíhať zločiny podľa medzinárodného práva (*crimes under international law*) ktoré páchajú jednotlivci, na rozdiel od medzinárodných zločinov (*international crimes*), za ktoré sú zodpovedné jednotlivé štáty.¹⁴¹

¹³⁸ MALENOVSKÝ, J.: Mezinárodní právo veřejné – jeho obecná část – a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému, 5. podstatně upravené a doplnené vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 161.

¹³⁹ ONDŘEJ, J.: Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. Plzeň: Aleš Čenek s.r.o., 2004, s. 135.

¹⁴⁰ KLUČKA, J.: Mezinárodní právo veřejné (všeobecná a osobitná část). Bratislava: Iura Eition, spol. s r.o., 2008, s. 86-87.

¹⁴¹ DAVID, V., BUREŠ, P., FAIX, M., SLADKÝ, P., SVAČEK, O.: Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou, 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011, s. 272-

Toto sa pretavilo do tzv. siedmich norimberských zásad:

1. Zásada trestnej zodpovednosti jednotlivca na medzinárodnej úrovni
2. Zásada primátu medzinárodného práva pred vnútroštátnym právom
3. Zásada irelevantnosti oficiálneho postavenia
4. Zásada neaplikovateľnosti obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného
5. Zásada práva na spravodlivý proces
6. Zásada zločinov podľa medzinárodného práva
7. Zásada účasti¹⁴²

Ďalšiemu rozvoju medzinárodného trestného súdництва zabránila studená vojna a bipolárne rozdelenie sveta, aj keď v Norimbergu pokračovali v 40. rokoch procesy s vojnovými zločincami pred tribunálmi zriadenými na základe Zákona č. 10 Kontrolnej rady pre Nemecko.

Išlo o procesy s rôznymi skupinami, napr. proces s lekármi, proces s právnikmi kde sa na lavici obžalovaných ocitol aj známy predstaviteľ nemeckej právnej vedy a bývalý zástupca Ministerstva spravodlivosti Franz Schlegelberger (1931-1942). Názory na jeho osobu sa dodnes rôznia, je považovaný za oportunistu, ktorému išlo iba o profesionálnu kariéru, a preto sa predháňal v poslušnosti Hitlerovi. Na druhej strane panuje domnienka, že to bol za vlády Hitlera posledný slušný právnik.¹⁴³

Povaha týchto následných „norimberských procesov“ bola však skôr vnútroštátna ako medzinárodná, aj keď sudcovský zbor tvorili podľa rozhodnutia americkej okupačnej správy americkí sudcovia.

Po vzniku OSN začala jej Komisia pre medzinárodné právo vyvíjať úsilie zamerané na kodifikáciu zločinov podľa medzinárodného práva. Toto úsilie umožnilo „norimberským zásadám“ reflektovať vývoj medzinárodného práva, ku ktorému došlo v druhej pol. 20. storočia. Výstup tohto kodifikačného procesu, Kódex zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva však nezískal formu právne záväzného zmluvného dokumentu.

Návrh Kódexu vo svojej konečnej podobe obsahoval klasické delenie skutkových podstát na zločin proti mieru (pod názvom zločin agresie),

273.

¹⁴² Pozri bližšie: ŠMIGOVÁ, K.: Norimberské zásady ako základ medzinárodného trestného práva. ČR: rw&w, 2022, s. 16-142.

¹⁴³ KASTNER, K.: Vražedná dýka ukrytá pod talárom právniků: Norimberský proces s právniky z roku 1947, In: Právní rozhledy 4/1999, s. 190.

zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny doplnené o zločin genocídy a zločiny proti pracovníkom OSN a pridruženému personálu.¹⁴⁴

3. 1. 1. Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu - (International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia – ICTY)

Po rozpade bipolárneho systému medzinárodných vzťahov došlo aj k tzv. „rozmraveniu“ regionálnych sporov a vnútroštátnych (rasových, náboženských a etnických) konfliktov, ktoré boli počas trvania nadvlády veľmocí vo svojich sférach vplyvu „zmrazené“.

Začiatkom 90. rokov minulého storočia došlo na Balkáne k eskalácii napätia, ktoré vyústilo do ozbrojeného konfliktu na území bývalej Juhoslávie. Najkrvavejší priebeh mal tento konflikt v Bosne a Hercegovine. Odhaduje sa, že vyše 100 000 ľudí bolo zabitých a dva milióny ľudí, viac ako polovica populácie, bola nútená opustiť svoje domovy v dôsledku vojenských operácií znepriatelených strán, ktoré prebiehali v čase od apríla 1992 až do novembra 1995. Symbolom občianskej vojny v Bosne a Hercegovine a pasivity medzinárodného spoločenstva sa stal masaker v bosnianskej Srebrenici, ktorú Organizácia spojených národov vyhlásila za bezpečnú oblasť („safe area“).

Vojnový konflikt bol oficiálne ukončený podpísaním Daytonskej mierovej zmluvy, v ktorej sa štáty zaviazali aj k spolupráci pri vyšetrovaní, stíhaní a potrestaní vojnových zločinov.

Ako odpoveď na spáchané zločiny počas konfliktu na území bývalej Juhoslávie bol podľa medzinárodného práva ustanovený Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu (*International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia*, ďalej len „ICTY“). Založila ho ako svoj pomocný orgán BR OSN rezolúciou č. 827 z 25. mája 1993.

Ako podklad na jeho zriadenie bol použitý čl. 39 a 41 kapitoly VII Charty OSN. Čl. 41 Charty OSN obsahuje demonštratívny výpočet opatrení nezahŕňajúcich použitie sily, ktoré môže BR prijať za splnenia podmienok uvedených v čl. 39 Charty. Tento výpočet však neobsahuje ustanovenia o možnosti zriadenia medzinárodného trestného tribunálu.

Rezolúcia č. 827 bola teda prelomovým krokom BR v oblasti stíhania páchatelov zločinov podľa medzinárodného práva. Bezprecedentný spôsob jeho zriadenia napadol už prvý obžalovaný – Duško Tadić. ICTY

¹⁴⁴ JANKUV, J., LANTAJOVÁ, D., BLAŠKOVIČ, K., BUCHTA, T., ARBET, D.: Medzinárodné právo verejné. Druhá časť. 1. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 255.

však jeho námietku zamietol s tým, že BR má na základe vyššie citovaných ustanovení Charty OSN právomoc na zriaďovanie medzinárodných trestných tribunálov.¹⁴⁵

Základnou črtou ICTY bola jeho prednostná jurisdikcia (*concurrent jurisdiction*) vo vzťahu k jurisdikcii vnútroštátnych súdov.¹⁴⁶ Dôsledkom prednosti jurisdikcie ICTY bolo zakotvenie princípu „*ne bis in idem*“ v jeho štatúte. Do jurisdikcie ICTY „*ratione materiae*“ boli zverené nasledujúce zločiny podľa medzinárodného práva: závažné porušenia ženevských dohovorov z r. 1949, porušenie zákonov a obyčajov vojny, genocída a zločiny proti ľudskosti. Jurisdikcia „*ratione personae*“ sa vzťahovala na fyzické osoby, jurisdikcia „*ratione loci*“ sa týkala štátneho územia bývalej Socialistickej federálnej republiky Juhoslávia a jurisdikcia „*ratione temporis*“ bola stanovená od 1. januára 1991 bez ďalšieho časového obmedzenia.

ICTY sa skladal z troch súdnych komôr (*Trial Chambers*), odvolacej komory (*Appeals Chamber*), úradu prokurátora (*Prosecutor*) a kancelárie (*Registry*). V ICTY pôsobilo 16 stálych sudcov a ďalej tzv. sudcovia „ad litem“, ktorými bol ICTY posilnený za účelom zvýšenia jeho kapacity. Základné zásady trestného konania vedeného pred ICTY boli obsiahnuté v Štatúte.

Podrobnú úpravu trestného procesu obsahujú Procesné a dôkazné pravidlá (*Rules of Procedure and Evidence*). Trestné konanie pred ICTY malo charakter kontradiktórneho procesu, ktorý pochádza z angloamerickej právnej kultúry. Sudcovia mali skôr pasívnu úlohu „rozhodcu“, naopak, postavenie strán bolo posilnené. Na začiatku konania mal obžalovaný možnosť priznať svoju vinu (*to plead guilty*), alebo ju poprieť (*to plead not guilty*).

V prvom prípade sa potom rozhodovalo o (obvykle miernejšom) treste, v druhom prípade sa koná úplný trestný proces vo všetkých príslušných fázach. V porovnaní s angloamerickým právnym systémom bola prvá spomínaná možnosť však pred ICTY využívaná len zriedka. Do procesu pred ICTY boli implementované aj niektoré prvky inkvizičného procesu. Prokurátor bol napr. povinný zhromažďovať dôkazy aj v prospech obvineného a dať ich následne k dispozícii obhajobe.

Ďalším charakteristickým znakom ICTY bolo, že jeho fungovanie bolo do značnej miery závislé od spolupráce a justičnej pomoci štátov. Šta-

¹⁴⁵ Prosecutor v. Tadić, Case No. IT-94-1-AR72, Decision on Jurisdiction, § 14–35 (October 2, 1995).

¹⁴⁶ Štatút ICTY, rezolúcie Rady bezpečnosti č. 827 (1993) z 25. 5. 1993, v platnom znení, čl. 9.

tú ICTY síce ukladá štátom všeobecnú povinnosť spolupracovať s ICTY, niektoré štáty vzniknuté na území bývalej Juhoslávie však v počiatočných dňoch fungovania ICTY plnili túto povinnosť len veľmi zriedkavo. ICTY so sídlom v holandskom Haagu, bol závislý od štátov nielen v prípade získavania dôkazov a zadržiavania osôb, ale tiež v oblasti ochrany obetí a svedkov, výkonu trestov atď.

Jeden z významných príspevkov ICTY medzinárodnému trestnému právu je možné badať v oblasti individuálnej trestnej zodpovednosti, konkrétne postihovania trestnej súčinnosti. Podľa štatútu ICTY je za zločiny v ňom vymedzené individuálne zodpovedná osoba, ktorá ich „plánovala, podnecovala, nariadila, spáchala alebo inak napomohla (*aided and abetted*) k ich plánovaniu, príprave alebo vykonaniu. V štatúte nenájdeme pojem „spoločný zločinný podnik“ (*the joint criminal enterprise*), aj keď sa tento inštitút stal účinnou zbraňou obžaloby v prípadoch, keď sa vzhľadom na okolnosti týchto prípadov domnievala, že obžalovaný je trestne zodpovedný za zločiny iných osôb.

Posledným vyneseným rozsudkom ICTY bol v súčasnosti odsudzujúci rozsudok vrchným veliteľom bosniansko-srbských vojenských síl Ratkom Mladićom.¹⁴⁷ Generál Ratko Mladić, ktorý strávil na úteku 16 rokov, bol v Srbsku zatknutý dňa 26. mája 2011.

Ratko Mladić je etnický Srb, ktorý počas juhoslovanskej občianskej vojny pôsobil najprv ako veliteľ armádneho zboru Juhoslovanskej národnej armády a po stiahnutí federálnych vojsk z Bosny a Hercegoviny sa stal vrchným veliteľom bosniansko-srbských vojenských síl, ktoré bojovali za podpory srbských vojsk proti bosnianskej štátnej armáde v rokoch 1992 až 1995. Podľa obvinení, ktoré boli proti nemu vznesené ešte v čase pôsobenia vo funkcii, zodpovedá za mnohé trestné činy spáchané v tomto období, vrátane masakry takmer 8000 bosniansko-moslimských mužov a chlapcov v Srebrenici, protiprávneho zajatia príslušníkov mierových síl OSN a ozbrojených útokov proti nesrbskému civilnému obyvateľstvu s cieľom vyhnať ich z územia považovaného za výlučne srbské.

Medzinárodný zatykač na Radovana Karadžića a Ratka Mladića bol ICTY vydaný už v roku 1996. Závaznosť rozhodnutí ICTY vo vzťahu k štátom sa odvodzuje od povinnosti štátov „prijat' a vykonať“ rozhodnutia Bezpečnostnej rady (čl. 25 Charty OSN). Právnym podkladom na zadržanie Ratka Mladića bol tento medzinárodný zatykač, pričom Srbsko malo nielen právo, ale aj povinnosť ho vykonať, a to v momente, keď jeho orgány zistili, kde sa Mladić nachádza.

¹⁴⁷ The Prosecutor v. Ratko Mladić, Case No. IT-09-92 (November 22, 2017).

Existencia medzinárodného zatykača však Srbsko nezbavila povinnosti rešpektovať ľudské práva zadržovaného obvineného. To, ako presne zadržanie prebehlo, zatiaľ nie je úplne presne známe. Indície naznačujú, že srbská tajná služba mala o Mladićovom pohybe a pobyte veľmi presné informácie a dokonca, že sa takto ukrýval a vyhýbal spravodlivosti len vďaka ochrannej ruke vysokých srbských predstaviteľov.

Jeho zatknutie a vydanie malo byť gestom toho, že Srbsko to so svojimi integračnými ambíciami do európskych štruktúr myslí vážne. Po svojom zatknutí Mladić samozrejme neopomenul namietat porušenie svojho práva na spravodlivý proces pred haagskym súdom. Precedensy poukazujú na to, že porušenie práv obžalovaného môže mať vplyv na výšku trestu alebo sa môže premietnuť do finančnej kompenzácie: Jean-Bosco Barayagwiza, zakladateľ neslávného rwandského rádia RTL, tak vďaka závažným procesným pochybeniam pri jeho zadržaní dosiahol zníženie trestu z doživotia na 35-ročný trest odňatia slobody.

Podobne Radovan Karadžić namietal po svojom vydaní do Haagu, že jeho práva boli porušené tým, že ho srbské orgány držali „incommunicado“ štyri dni bez toho, aby ho informovali o dôvodoch jeho zadržania, a domáhal sa na základe predošlých rozhodnutí finančnej kompenzácie alebo zníženia trestu.

ICTY si svoje rozhodnutie nechal na záver procesu, no zdôraznil, že akékoľvek porušenie musí byť pričítateľné Tribunálu, aby sa mohlo o kompenzácií akéhokoľvek druhu vôbec uvažovať.

Podľa článku 29 Štatútu ICTY malo Srbsko povinnosť zadržaného obvineného bezodkladne (*without undue delay*) vydať Tribunálu. Štatút úmyselne hovorí o vydaní, resp. prevoze („*the surrender or the transfer*“) obvinených a vyhýba sa termínu „extradícia“, no v minulosti ani to nezabránilo Srbsku a Chorvátsku namietat zákaz vydávania vlastných občanov zakotvený v ich ústavách. (Podobný argument zabránil Českej republike ratifikovať Rímsky štatút MTS), pričom ČR sa tak stala na dlhé roky jediným členom EÚ, ktorý zároveň nebol členským štátom MTS. (ČR napokon ustúpila od svojej interpretácie v roku 2008 bez zmeny ústavy.)

Od roku 2002 platí v Srbsku zákon o spolupráci s ICTY, ktorý výslovne povoľuje vydávanie dovtedy obvinených osôb. To platilo aj v prípade Ratka Mladića, a tak jeho vydaniu po právnej stránke stálo v ceste iba vnútroštátne vydávacie konanie pred špeciálnym súdom pre vojnové zločiny. Procesné a dôkazné pravidlá ustanovujú, že logistiku prevozu obvineného majú medzi sebou dohodnúť štát zadržania, Holandsko ako štát sídla ICTY a sekretariát ICTY (pravidlo 57).

Po Mladićovom prevoze do Haagu bol jeho prípad pridelený predsedom Tribunálu jednému zo súdnych senátov tejto inštitúcie, ktorý obvineného v rámci špecifického verejného zasadania, tzv. *initial appearance*, informoval o plnom obsahu obžaloby a dal mu možnosť vyjadriť sa k svojej (ne)vine vo všetkých bodoch obžaloby.

Mladić tvrdil, že sa nemohol v tak krátkom čase podrobne zoznámiť s obsahom obžaloby a že mu nebol pridelený obhajca podľa jeho výberu a požiadal Tribunál, aby mu predĺžil lehotu na oboznámenie sa obvineniami, ktorú boli voči nemu vznesené a vyjadrenie sa k otázke svojej viny, alebo neviny. Mladić sa odvolával aj na svoj zlý zdravotný stav, ktorý mu znemožňoval dokonale sa oboznámiť s celým materiálom spolu s ním vybraným obhajcom a následne sa k nemu relevantne vyjadriť.

Jednou zo špecifických otázok bolo aj to, či Mladićov prípad bude spojený s prípadom Radovana Karadžića. Pôvodná obžaloba z roku 1995 smerovala proti obom obvineným spoločne, ale v októbri 2009, viac ako rok po zadržaní Radovana Karadžića, sa Tribunál odhodlal k vylúčeniu konania proti Mladićovi zo spoločného konania.

Vo svojom rozhodnutí súd citoval záujmy spravodlivosti a zrozumiteľnosti – celkom pochopiteľne nemalo zmysel viesť konanie proti neprítomnému obžalovanému, ktorý nemal možnosť sa k jeho priebehu nijako vyjadriť. Žaloba proti Mladićovi bola 16. decembra 2011 už štvrtý krát doplnená. 13. októbra 2011 Tribunál zamietol žiadosť obžaloby o rozdelenie žaloby voči Mladićovi na dve časti.

Prvá časť sa mala zaoberať zločinmi spáchanými v Srebrenici až do pádu enklávy v júli 1995 a druhá časť zločinmi spáchanými v Sarajeve a ďalších municipalitách v Bosne a Hercegovine, vrátane brania rukojemníkov z personálu OSN. Obžaloba túto žiadosť podoprela argumentom, že je to v záujme spravodlivosti a hospodárnosti konania. Tribunál naopak vo svojom zamietavom stanovisku k žiadosti uviedol, že viesť dve konania namiesto jedného nenapĺňa zásadu hospodárnosti konania.

Osoby odsúdené tribunálom nevykonajú trest za spáchané zločiny vo väzbe ICTY, keďže Tribunál nie je zároveň aj väzenským zariadením. Tresty odňatia slobody sú vykonávané mimo Holandska, a to v štáte, ktorý podpísal Dohodu o výkone trestov. Táto dohoda upravuje výkon trestov uložených rozsudkami medzinárodného tribunálu a s ním súvisiace postupy medzi stranami. Tresty odňatia slobody sú vykonávané v súlade

s vnútroštátnou legislatívou príslušného štátu, ale stále pod dohľadom tribunálu.¹⁴⁸

Slovenská republika podpísala dňa 7. apríla 2008 takúto dohodu. Prezident tribunálu určoval štát, do ktorého bude odsúdený dodaný na výkon trestu. Rozhoduje na základe predbežných vyšetrovaní tajomníka, ktorý posudzuje pripravenosť štátu. Osobitná pozornosť pri výbere je venovaná blízkosti navrhovaného štátu voči štátu príbuzných odsúdeného.

ICTY ukončil svoju činnosť k 31.12.2017. Počas svojho pôsobenia bolo pred ním pojednávaných najviac prípadov zo všetkých trestných tribunálov. Dovedna bolo pred ICTY podaných 161 obžalôb.

V súčasnosti je činnosť ICTY a ICTR (pozri bližšie kapitolu 3.1.2) nahradená Medzinárodným zostatkovým mechanizmom OSN pre trestné tribunály (*IRMCT*). *IRMCT* bol vytvorený rezolúciou Bezpečnostnej rady č. 1966 z 22. decembra 2010. Svoju činnosť začal 1. júla 2012 (Aruša, Tanzánia) a 1. júla 2013 (Haag, Holandské kráľovstvo). V prvých rokoch *IRMCT* fungoval súběžne v ICTY a ICTR, po ukončení ich činnosti celkom nahradil ich miesto.

3. 1. 2. Africká spravodlivosť – ICTR (Medzinárodný trestný tribunál pre Rwandu) a SCSL (Špeciálny súd pre Sierra Leone)

Vznik Medzinárodného Trestného Tribunálu pre Rwandu bol odpoveďou na zločiny spáchané podľa medzinárodného práva počas ozbrojeného konfliktu v tomto stredoafrickom štáte, nazývaného tiež rwandská genocída. Samotný konflikt bol výsledkom a vyvrcholením dlhodobého etnického a sociálneho napätia medzi dvoma etnikami, Hutu a Tutsi.

ICTR, ustanovený rezolúciou BR č. 995 z 8. 11. 1994 so sídlom v meste Aruša v Tanzánii,¹⁴⁹ bol podobný ICTY nielen spôsobom založenia.¹⁵⁰ Bol rovnako vybavený prednostnou jurisdikciou,¹⁵¹ rovnako upravená bola aj jeho jurisdikcia „ratione personae“.

¹⁴⁸ ACQUAVIVA, G.: Best before the date indicated on (from?) top: Residual Mechanism at the ICTY. In: *The Legacy of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia*, Oxford University Press, forthcoming 2010, dostupné na <http://ssrn.com/abstract=1503923>

¹⁴⁹ Aruša bola vybraná zo symbolických dôvodov, pretože tu boli pred vypuknutím ozbrojeného konfliktu v Rwande podpísané mierové dohody medzi hlavnými aktérmi konfliktu.

¹⁵⁰ Pôvodne sa Rwanda zriadenia tribunálu sama dožadovala, ale nakoniec v BR ako neštály člen hlasovala proti, lebo jeho štatút nepripúšťal trest smrti.

¹⁵¹ Štatút ICTR, rezolúcia Rady bezpečnosti č. 995 (1994) z 8. 11. 1994, v platnom znení, čl. 8.

Vecná, miestna a časová príslušnosť ICTR bola vzhľadom na vnútroštátny charakter a ďalšie zvláštnosti ozbrojeného konfliktu v Rwande konštruovaná odlišne. ICTR bol príslušný na stíhanie páchatelov genocídy, zločinov proti ľudskosti a porušení spoločného čl. 3 Ženevských dohovorov a II. Dodatočného protokolu. Jurisdikcia „ratione loci“ nebola obmedzená iba na Rwandu, ale aj na územie susedných štátov, ale len v súvislosti so zločinmi spáchanými rwandskými občanmi. Jurisdikcia „ratione temporis“ sa vzťahovala na obdobie od 1. januára do 31. decembra 1994.

Po organizačnej stránke sa ICTR tiež podobal ICTY, pričom odvolacia komora a úrad prokurátora ICTY slúžili súčasne ako odvolacia komora a úrad prokurátora aj pre ICTR. Táto organizačná prepojenosť oboch tribunálov mala umožniť zjednocovanie judikatúry a súčinnosť zamestnancov úradu prokurátora. Na ICTR tiež pôsobili tzv. sudcovia „ad litem“. Čo bolo načrtnuté o trestnom konaní pred ICTY a závislosti ICTY na spolupráci so štátmi, platilo rovnako aj pre ICTR. ICTR ukončil svoju činnosť k 31.12.2015.

3. 1. 3. Diamantový konflikt a vznik Špeciálneho súdu pre Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone – SCSL*)

Sierra Leone možno považovať za štát s bohatými prírodnými zdrojmi, (najmä čo sa týka ložísk diamantov, ktoré po sérii konfliktov získali prívlastok „krvavé“), ktoré však priniesli nestabilitu, korupciu, chudobu a veľké utrpenie jej obyvateľov. Začiatkom 90. rokov 20. storočia došlo k zrúteniu ekonomiky krajiny, dôsledkom čoho bola občianska vojna, ktorá vypukla v roku 1991 a trvala až do roku 2002.

Konflikt charakterizovalo masové zabíjanie, mrzačenie, sexuálne zločiny, porušovanie uzavretých mierových zmlúv a striedanie snáh o vytvorenie demokratického systému a jeho zvrhnutie. Do vojny boli zapojené tri skupiny: AFRC – Revolučná rada ozbrojených síl (*Armed Forces Revolutionary Council*), RUF – Zjednotený revolučný front (*Revolutionary United Front*), CDF – Civilné obranné sily (*Civil Defence Forces*).¹⁵²

Účelom vytvorenia Špeciálneho súdu pre Sierra Leone bolo, ako pri ostatných medzinárodných trestných tribunáloch, vzniesť obžaloby proti tým, ktorí nesú hlavnú zodpovednosť za ohavnosti spáchané počas ozbrojených konfliktov.

¹⁵² BREAU, S. C.: The Contribution of the Special Court for Sierra Leone to the Development of International Humanitarian Law. In: Commonwealth Law Bulletin, vol. 34, No. 4, 817-824, December 2008.

Pre SCSL je špecifické v porovnaní so súdom pre Rwandu, či Juhosláviu to, že jeho vznik možno charakterizovať skôr ako „vyžiadaný“, oproti spomínaným dvom, pri ktorých by bolo vhodnejšie použiť výraz „vynútený“ alebo „uložený“.¹⁵³ Prezident Sierra Leone, Kabbah, z dôvodu pretrvávajúcich nepokojov v júni 2000 požiadal generálneho tajomníka OSN Kofiho Annana o pomoc a asistenciu pri vytvorení súdu, „ktorý by mal kompetenciu súdiť osoby zodpovedné za zverstvá spáchané počas vojny.“

Po preskúmaní stavu BR OSN podľa Kapitoly VII, článku 39 Charty OSN potvrdila, že situácia v Sierra Leone bola porušením medzinárodného mieru a bezpečnosti. Na tomto základe bola 14. augusta 2000 prijatá rezolúcia BR OSN 1315 (2000), ktorá odkazovala na uzavretie dohody s vládou Sierra Leone s cieľom vytvoriť nezávislý trestný tribunál. Dohoda bola podpísaná 16. januára 2002 a v marci 2002 ju ratifikoval tamojší parlament. SCSL má kompetenciu súdiť osoby, ktoré nesú najväčšiu zodpovednosť za závažné porušenia medzinárodného humanitárneho práva a práva Sierra Leone, za zločiny spáchané na území Sierra Leone od 30. novembra 1996.

SCSL je možné považovať za „hybridný“ typ súdu, zmiešaný medzinárodný a národný súd, hoci presná definícia takýchto súdov doteraz chýba. Dôvody sú rôzne, možno uviesť napríklad fakt, že koncepcia týchto súdov ešte nemá dostatočne dlhú prax, či skutočnosť, že každý z takto vymedzených súdov je svojím spôsobom jedinečný, spoločné majú len označenie „hybridný“.

Podstatou hybridných súdov je snaha kombinovať silné stránky ad hoc tribunálov s výhodami miestneho trestného stíhania. Pri SCSL sa to prejavuje kombinovaním trestných činov v štatúte podľa medzinárodného práva a práva Sierra Leone; v štruktúre Súdnych komôr, ktoré spájajú domácich sudcov aj sudcov menovaných generálnym tajomníkom OSN, a tiež aj v kompetencii súdiť nie len občanov Sierra Leone, ale aj „neobčanov“, ktorí boli a sú podozriví zo spáchania zločinov.

Ide o prvý súd svojho druhu, ktorý zasadá v krajine konfliktu, teda tam, kde došlo k spáchaniu zločinov. SCSL má sídlo v hlavnom meste Sierry Leone, Freetowne. Štatút SCSL obsahuje ustanovenia s taxatívnym vymedzením zločinov podľa medzinárodného trestného práva, medzinárodného humanitárneho práva a práva Sierra Leone,¹⁵⁴ čo tiež odzrkadľuje jeho hybridný charakter.

¹⁵³ HOWARTH, K.: The Special court for Sierra Leone – Fair trials and justice for the accused and victims. In: *International Criminal Review* 8/2008, s. 401.

¹⁵⁴ Tamtiež.

Prínosom SCSL je jeho judikatúra týkajúca sa zločinu odvedenia detí vo veku pod 15 rokov do ozbrojených zložiek alebo skupín, alebo ich využívanie na aktívne páchanie zločinov. SCSL vzniesol ako prvý obžalobu za takýto trestný čin, lebo fenomén tzv. detských vojakov ešte nebol v štatúte Medzinárodného trestného tribunálu pre Rwandu, či bývalú Juhosláviu zakomponovaný.¹⁵⁵

Ďalším významným právnym dedičstvom a podstatným prínosom pre medzinárodné právo sa stalo prelomenie imunity prezidenta Libérie Charlesa Taylora (bol obvinený ešte ako prezident Libérie, z 11 vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti a iných závažných porušení medzinárodného humanitárneho práva) a v súvislosti s tým vydané opatrenie, ktoré značne zúžilo rozsah súdov, pred ktorými hlavy štátov požívajú imunitu.¹⁵⁶

Z dôvodu strachu pred ohrozením a porušením nastoleného mieru v krajine, došlo k rozhodnutiu podľa Kapitoly VII Charty OSN, že Taylorov proces sa bude konať v holandskom Haagu, pričom si SCSL nad ním ponechá výlučnú jurisdikciu počas jeho transportu aj prítomnosti v Haagu. 29. marca 2006 bola podpísaná dohoda medzi prezidentom SCSL a Holandskom.

3. 1. 4. Harírího tribunál – Špeciálny tribunál pre Libanon (STL)

Zaradenie tohto tribunálu úplne nekorešponduje s názvom tejto kapitoly, ale napriek tomu ho uvádzame ako zaujímavý príspevok do prostriedkov medzinárodného trestného práva a boja proti terorizmu. Mandát pre STL je obsahovo najužší zo všetkých doteraz zriadených tribunálov. Všetky mali totiž mandát široko zameraný na vyšetrovanie závažných porušení medzinárodného práva, vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti.

Kľúčovou udalosťou, ktorá viedla k vzniku Špeciálneho tribunálu pre Libanon, bola vražda libanonského premiéra Rafíqa Harírího. Bombovým atentátom, ktorý sa odohral 14. 2. 2005 v libanonskej metropole Bejrút, bolo zavraždených okrem expremiéra Harírího aj ďalších 21 ľudí, vrátane dvoch bývalých ministrov Harírího vlády.

BR rezolúciou 1595 zo dňa 7. 4. 2005 zriadila nezávislú medzinárodnú vyšetrovaciu Komisiu so sídlom v Libanone, aby poskytla pomoc libanonským orgánom pri vyšetrovaní tohto teroristického činu.¹⁵⁷ Počítalo sa

¹⁵⁵ Tamtiež, ss. 399–422.

¹⁵⁶ LANEGAN, K.: The Importance of Trying Charles Taylor. In: Journal of Human Rights, 2007, s. 176.

¹⁵⁷ Jedenásta správa nezávislej medzinárodnej vyšetrovacej komisie zriadená podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN 1595.

s tým, že vyšetrovanie budú viesť najmä libanonské úrady a obvinení budú postavení pred libanonské súdy. Komplikovaná politická situácia a ďalšie na to nasledujúce teroristické útoky však danú situáciu sťažovali a nútili vládne elity hľadať iné riešenia.

Libanonská vláda sa preto rozhodla požiadať BR OSN o zriadenie osobitného orgánu na vyšetrovanie týchto útokov. BR podľa kapitoly VII Charty OSN schválila rezolúciou 1757 z 30. mája 2007 dohodu medzi OSN a Libanonskou republikou, ktorá žiadala o vytvorenie tohto nového subjektu. Pre STL je typický zdvojený mandát, ktorý sa vzťahuje na jurisdikciu súdu stíhať osoby údajne zodpovedné za:

1. bombový útok, ktorý dňa 14. 2. 2005 viedol k usmrteniu bývalého predsedu vlády Rafíqa Harírího a usmrteniu alebo zraneniu iných osôb,
2. ďalšie útoky, ku ktorým došlo v Libanone v období od 1. 10. 2004 do 12. 12. 2005.

Je dôležité poznamenať, že STL má jurisdikciu nad neskoršími útokmi len vtedy, ak sa preukáže, že sú prepojené s útokom zo 14. februára 2005.

STL sa výrazne líši od všetkých predchádzajúcich tribunálov najmä v tom, že tu ide o prvé vyšetrovanie politickej vraždy a nie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti vo väčšom meradle. Sídлом STL je Leidschendam (predmestie Haagu) a to najmä pre nestabilnú situáciu v Libanone, kde je akékoľvek pokojné vyšetrovanie znemožnené.

Právo, ktoré aplikuje STL má z časti národný charakter. Medzinárodný charakter STL bol výslovne ustanovený v žiadosti, ktorú predložila libanonská vláda, keď navrhovala vytvorenie tribunálu. Tribunál je zložený z libanonských sudcov a sudcov cudzích, resp. medzinárodných. Úrad prokurátora, ktorý je spolu s komorami, sprostredkovacou kanceláriou a kanceláriou obhajcu, jedným zo štyroch orgánov STL, má tiež medzinárodný charakter.

3. 1. 5. Stíhanie Červených Khmérov, Východný Timor a Kosovo

Vývoj prostriedkov stíhania najzávažnejších porušení medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov pokračoval interakciou medzinárodného a vnútroštátneho práva, prostredníctvom ktorej vznikli aj tzv. „zmedzinárodnené súdy“, ktoré možno spolu s hybridnými súdmi (SCSL a STL) považovať za tribunály tretej generácie.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Za prvú generáciu sú považované tribunály v Norimbergu a Tokiu a za druhú generáciu sa považujú ICTY, ICTR a MTS.

Jedným z príkladov sú Mimoriadne súdne komory (*Extraordinary chambers*) v Kamodži, ktoré sú povolané za účasti medzinárodného súdneho personálu stíhať a potrestať zločiny spáchané vrcholnými predstaviteľmi Pol Potovho režimu Červených Khmérov.

V roku 1997 vláda Kambodže oficiálne požiadala OSN o pomoc pri zriadení súdneho tribunálu, ktorý by súdil vodcov Červených Khmérov za zločiny spáchané v rokoch 1975 až 1979. Generálny tajomník poveril tím expertov, aby navštívili Kambodžu a na základe toho navrhli riešenie situácie. Tím po prešetrení a zhodnotení situácie navrhol vytvoriť medzinárodný tribunál s medzinárodnými sudcami a prokurátorom.

S tým však vláda Kambodže nesúhlasila a požadovala, aby v tribunáloch mali väčšinové zastúpenie sudcovia z Kambodže.¹⁵⁹ OSN napokon s návrhom vlády súhlasila. Na to, aby mohli Mimoriadne súdne siene efektívne fungovať, bolo ešte potrebné, aby zákony, podľa ktorých sa bude súdiť, spĺňali minimálne medzinárodné štandardy rovnosti a spravodlivosti.

Vláda v spolupráci s OSN vypracovala zákon, ktorý spĺňal tieto štandardy, a následne bola uzatvorená dohoda medzi vládou Kambodže a OSN o stíhaní podľa kambodžského zákona za zločiny spáchané počas obdobia Demokratickej Kambodže, ktorá bola podpísaná 6. 6. 2003. „*Ratione temporis*“ stíhané môžu byť len trestné činy spáchané v období medzi 17. aprílom 1975 a 6. januárom 1979.

„*Ratione personae*“ sa vzťahuje len na najvyšších predstaviteľov režimu Demokratickej Kambodže (Červených Khmérov) a osoby priamo zodpovedné za spáchanie trestných činov v jurisdikcii súdu. Vecná pôsobnosť stanovená dohodou zahŕňa tieto trestné činy: vražda, mučenie, náboženské prenasledovanie, genocída a zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny, ničenie kultúrnych statkov a zločiny proti medzinárodne chráneným osobám (diplomatom).¹⁶⁰

Mimoriadne súdne siene pozostávajú z dvoch úrovní, zo súdnej komory (*Trial Chamber*), ktorá sa skladá z 5 sudcov (2 medzinárodných a 3 z Kambodže) a z najvyššej súdnej komory (*Supreme Trial Chamber*), ktorú tvorí 7 sudcov (3 medzinárodných a 4 z Kambodže), ktorá je zároveň odvolacou a konečnou inštanciou. Medzinárodných sudcov vymenúva Generálny tajomník OSN a z nich potom Najvyššia súdna rada v Kambodži vyberie 5, a zároveň vymenuje aj 7 domácich sudcov.

¹⁵⁹ WILLIAMS, S.: The Cambodian Extraordinary Chambers – A dangerous precedent for international justice. In: Current developments – Public international law, s. 22.

¹⁶⁰ NS/RKM/1004/006 Zákon o zriadení Mimoriadnych súdnych siení, čl. 2-8.

Na to, aby bol obžalovaný odsúdený treba dosiahnuť tzv. „super väčšinu“ (*super - majority*), čo v prvej inštancii znamená 4 hlasy z 5 a v druhej 5 hlasov zo 7. Ak sa takáto super väčšina nedosiahne, obžalovaný je oslobodený z pod obžaloby. Touto super väčšinou sa malo dosiahnuť to, aby rozhodnutie súdu predstavovalo vôľu oboch zložiek senátu, keďže domáci sudcovia majú v oboch senátoch nadpolovičnú väčšinu.

Do kategórie zmedzinárodných súdov možno zaradiť aj súdy vytvorené prechodnými správami OSN v Kosove (UNMIK) a Východnom Timore (UNTAET), ktorých úlohou bolo aj vytvorenie efektívneho súdnictva, s dôrazom na potrestanie najzávažnejších zločinov (mučenie, genocída, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti) po predchádzajúcich ozbrojených konfliktoch. Senáty týchto súdov, alebo skôr súdnych panelov boli tiež tvorené kombináciou domácich a zahraničných sudcov.

3. 2. Zhrnutie

Vývoj dospel k tomu, že dnes už ako príklady medzinárodnoprávných dokumentov, ktoré definujú záväzky jednotlivca vyplývajúce mu z medzinárodného práva, ako aj prípady ich porušenia a tým zakladajú jeho trestnoprávnu zodpovednosť, možno uviesť:

- Štatút Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu z r. 1945, ktorý definoval zločiny proti mieru, zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny (prvé dva druhy boli definované po prvýkrát);
- Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy¹⁶¹ z r. 1948, ktorý vyhlásil zločin genocídy za zločin podľa medzinárodného práva;
- Dohovor o potlačení a trestaní zločinu apartheidu¹⁶² z r. 1973, ktorý uznáva, že spáchanie apartheidu ako zločinu proti ľudskosti zakladá medzinárodnú trestnú zodpovednosť jeho páchatelov;
- štatúty ďalších Medzinárodných tribunálov (pre Juhosláviu z r. 1993, pre Rwandu z r. 1994 a pod.), ako aj stáleho Medzinárodného trestného súdu¹⁶³ z r. 1998, ktoré podrobne definujú vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti.¹⁶⁴

Z hľadiska zločinov podľa medzinárodného práva spáchaných predstaviteľmi štátu a otázky uplatňovania ich imunit aj v týchto prípadoch, má osobitný význam rozsudok MSD v prípade Zatykací rozkaz (*Arrest*

¹⁶¹ Publikovaný pod č. 32/1955 Zb.

¹⁶² Publikovaný pod č. 116/1976 Zb.

¹⁶³ Publikovaný pod č. 333/2002 Z. z.

¹⁶⁴ KLUČKA, J.: Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť). Bratislava: Iura Eition, spol. s r.o., 2008, s. 87.

Warrant Case), ktorým riešil spor medzi Konžskou demokratickou republikou a Belgickým kráľovstvom, z r. 2002. Tento prípad je potrebné uviesť aj z dôvodu, že ho možno vnímať aj ako riešenie vzťahu medzi slobodou výkonu funkcie osobou požívajúcou imunity a jej stíhaním, resp. vyvozovaním jej zodpovednosti za zločiny podľa medzinárodného práva.

Podstatou prípadu bolo, že Belgicko prijalo v r. 1993 zákon a v r. 1999 aj novelu, ktorými sa umožňovalo postihovať vojnové zločiny, trestné činy proti ľudskosti a genocídu, pričom v týchto prípadoch sa nemala uplatňovať žiadna imunita. Na základe týchto aktov bol v r. 2000 sudcom Belgicka vydaný medzinárodný trestný zatykač na Abdulayeho Y. Ndombasiho, obviňujúci ho z vojnových zločinov.

Abdulaye Y. Ndombasi zastával v tom čase funkciu ministra zahraničných vecí Konžskej demokratickej republiky. Následkom bolo, že Konžská demokratická republika podala na MSD v r. 2000 žalobu s cieľom uvedený zatykač zrušiť. Argumentovala tiež skutočnosťou, že Belgicko nepriznáva ich ministromi zahraničných vecí imunity, čo predstavuje porušenie diplomatického práva.

Medzinárodný súdny dvor zameral svoju pozornosť na funkciu ministra zahraničných vecí a jeho tzv. funkčnú imunitu, ktorá ho spolu s nedotknuteľnosťou chráni pred každým aktom verejnej moci iného štátu, ktorý by mu mohol brániť v efektívnom a slobodnom výkone jeho funkcie (s čím súvisí sloboda pohybu, sloboda spojenia a pod.).

V r. 2002 vydal Medzinárodný súdny dvor (z viacerých hľadísk kritizovaný) rozsudok, v ktorom rozhodol o tom, že Belgicko musí uvedený zatykač zrušiť, nakoľko nerešpektovalo absolútne vyňatie ministra zahraničných vecí suverénneho štátu z trestnej jurisdikcie iného štátu.¹⁶⁵

Zároveň však Medzinárodný súdny dvor zdôraznil, že imunita neznamená beztrestnosť a vymedzil situácie, kedy môžu byť osoby disponujúce imunitou stíhané aj v trestnom konaní:

- v prípade trestného stíhania v domovskej krajine, ktoré je regulované výlučne vnútroštátnym právom,
- v prípade stíhania v prijímajúcom štáte, ak vysielajúci štát podozrivého odníme tomuto jeho imunitu,
- v prípade stíhania podozrivého po skončení obdobia, počas ktorého zastupuje svoj štát,

¹⁶⁵ VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. Bratislava: Eurokodex, 2013, s. 448-449.

- a tiež v prípade trestného stíhania relevantným medzinárodným súdnym orgánom.¹⁶⁶

K realizácii individuálnej zodpovednosti jednotlivca za spáchanie zločinov podľa medzinárodného práva tak dochádza buď pred vnútroštátnymi trestnými súdmi jednotlivých štátov, alebo pred medzinárodným súdnym tribunálom.

Aj v druhom uvedenom prípade vzniká potreba zabezpečiť mu procesné práva, ktoré mu prináležia ako žalovanej strane v medzinárodnom súdnom konaní, na čo pamätal už Štatút Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu. Tento obvineným priznával napr. právo na dodanie opisu žaloby a všetkých listín predložených žalobou a v jazyku ktorému obvinený rozumie v primeranej lehote pred začatím pojednávania (čl. 16 písm. a), právo dávať vyjadrenia k vzneseným obvineniam (čl. 16 písm. b), právo aby sa každý predbežný výsluch realizoval v jazyku, ktorému obvinený rozumie (čl. 16 písm. c), právo na obhajobu, vlastnú alebo s pomocou obhajcu (čl. 16 písm. d) a právo predkladať sám alebo s pomocou obhajcu dôkazy a uskutočňovať križový výsluch svedkov predvolaných obžalobou (čl. 16 písm. e).

Ide pritom o procesné práva z obdobia, kedy v oblasti medzinárodnej ochrany ľudských práv neexistovala žiadna medzinárodná dohoda definujúca medzinárodným spoločenstvom uznaný štandard procesných práv osôb obvinených z trestného činu¹⁶⁷ (minimálny štandard týchto práv obsahovala až Všeobecná deklarácia ľudských práv z r. 1948 a následné medzinárodné ľudsko-právne dokumenty, ktoré však nie sú predmetom tejto publikácie).

Dnes tak už možno povedať, že obvinení zo zločinov podľa medzinárodného práva majú mať pred medzinárodnými súdnymi orgánmi rovnaké procesné práva ako obvinení pred vnútroštátnymi orgánmi, resp. ako obvinení z „obyčajných“ trestných činov. Dôvodom je všeobecne akcepto-

¹⁶⁶ Konžská demokratická republika v. Belgicko, rozsudok Medzinárodného súdneho dvora zo dňa 14. februára 2002, Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium): dostupný na: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&k=36&case=121&code=cobe&p3=4>. Bližšie pozri: VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. Bratislava: Eurokodex, 2013, s. 451. Porovnaj: ŠMIGOVÁ, K.: Inštitút univerzálnej jurisdikcie z hľadiska medzinárodného práva. In: Slovenská ročenka medzinárodného práva, Ročník II. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2011, s. 53 a nasl.

¹⁶⁷ KLUČKA, J.: Medzinárodnoprávna subjektivita jednotlivca v súčasnom medzinárodnom práve, In: Acta Iuridica Cassoviensia č. 24, Košice: Právnická fakulta UPJŠ, 2000, s. 25-26, dostupné na: <http://www.upjs.sk/public/media/4021/AIC24.pdf>; (dňa 20.03.2022)

vaná požiadavka zabezpečenia spravodlivého súdneho procesu (*fair trial*).¹⁶⁸

Je tomu tak i napriek tomu, že zločiny podľa medzinárodného práva nepredstavujú svojou skutkovou podstatou bežnú kriminalitu, pretože sa vo svojich dôsledkoch dotýkajú záujmov všetkých štátov medzinárodného spoločenstva. Preto majú medzinárodnoprávne príkazy k ich postihu tak tiež kogentnú povahu.¹⁶⁹

Pohľad na slobodu v konaní (nielen jednotlivcov) sa počas historických etáp vyvíjal, až dospel do štádia, kedy bolo nutné riešiť rozpor konania so zákazom plynúcim z noriem medzinárodného práva. Výsledkom bolo zistenie, že beztretnosť konania podľa vnútroštátneho práva ešte neznamená beztretnosť podľa práva medzinárodného. Uvedený rozpor je tak riešený v podobe trestnej zodpovednosti jednotlivca podľa medzinárodného práva. K jej realizácii môže dôjsť pred vnútroštátnymi súdmi alebo medzinárodnými súdnymi orgánmi.

Okrem v minulosti ustanovených tribunálov o tom svedčí aj prvý medzinárodný stály trestný súd zriadený na základe štatútu z r. 1998 a jeho prvý rozsudok z r. 2012.

Viaceré, aj z minulosti známe prípady, potvrdzujú dokonca skutočnosť, že medzinárodné trestné tribunály môžu začať trestné stíhanie i voči úradujúcim štátnym predstaviteľom (napr. obžaloby voči S. Miloševičovi – ICTY, Ch. Taylorovi – SCSL, resp. zatýkacie rozkazy proti U. Bašírovi – MTS, M. Kaddáfímu – MTS, V. Putinovi – MTS, B. Netanjahuovi – MTS).¹⁷⁰

Vychádzajúc tak zo známeho citátu „moja sloboda končí tam, kde sa začína sloboda druhého“ (J. J. Rousseau) možno v súvislosti s vyššie uvedeným vyvodiť, že sloboda v správaní jednotlivca pri porušovaní ľudských práv končí tam, kde to stanovujú normy nielen vnútroštátneho, ale predovšetkým medzinárodného práva.

¹⁶⁸ KLUČKA, J.: Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť). Bratislava: Iura Eition, spol. s r.o., 2008, s. 88-89.

¹⁶⁹ DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F.: Mezinárodní právo veřejné. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2005, s. 141.

¹⁷⁰ V oboch posledných prípadoch vyplývala nemožnosť domáhať sa personálnych imunit tiež z príslušných rezolúcií BR OSN č. 1593 (2005) a 1970 (2011), ktorými boli MTS predložené situácie v Sudáne a Líbyi. DAVID, V., BUREŠ, P., FAIX, M., SLADKÝ, P., SVAČEK, O.: Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou, 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011, s. 286.

4. Medzinárodná justičná spolupráca s Medzinárodným trestným súdom (*International Criminal Court - MTS*)

„*Hostes hi sunt, qui nobis aut quibus nos publice bellum decrevimus; ceteri latrones aut praedones sunt – nepriatelia sú tí, ktorí nám alebo my sme im verejne vypovedali vojnu: ostatní sú banditi alebo lupiči.*“

(*Pomp. D. 50, 16, 118*)

Vrcholom úsilia medzinárodného spoločenstva na ceste za efektívnym systémom stíhania a potrestania najzávažnejších porušení medzinárodného práva počas ozbrojených konfliktov je vznik stáleho medzinárodného trestného súdu. Na záver diplomatickej konferencie dňa 17.7.1998 v Ríme bol prijatý Štatút medzinárodného trestného súdu (tzv. Rímsky štatút) vo forme multilaterálnej medzinárodnej zmluvy, ktorá je otvorená na podpis každému štátu. Na jeho vstup do platnosti bolo potrebné dosiahnuť podľa článku 126 minimálne 60 ratifikácií.

Sklamaním bolo odstúpenie USA z prístupového procesu, keď podpis prezidenta Clintona bol „vzatý späť“ a bolo oznámené, že USA nebudú Štatút ratifikovať. „Späťvzatie“ podpisu umožnilo administratíve Georga Busha jr. dojednávať bilaterálne dohody so signatárskymi štátmi Štatútu o nevydávaní amerických občanov orgánom Medzinárodného trestného súdu podľa čl. 96 Štatútu.¹⁷¹

Dôvody treba vidieť vo vnútro politickej situácii USA v tom období a najmä v kontexte medzinárodného diania a angažovaní sa USA v tzv. „vojne proti terorizmu“ a ozbrojeným zásahom proti „darebáckym štátom“ („*rogue states*“). Príslušný počet ratifikácií sa nakoniec podarilo dosiahnuť a Štatút vstúpil do platnosti 1. 7. 2002, odkedy predstavuje jeden z najvýznamnejších medzinárodnoprávných dokumentov súčasnosti.

Z pohľadu rozvoja medzinárodného práva spočíva jeho prínos v dvoch rovinách. Ide o štatút, ktorý zakladá novú medzinárodnú súdnu inštitúciu s všeobecne vymedzenou jurisdikciou. Zároveň ide o zatiaľ najpodrobnejšiu kodifikáciu materiálneho práva, ktorá definuje najzávažnejšie zločiny podľa medzinárodného práva obsiahnuté v článku 5 Štatútu. Uvedený článok zakladá jurisdikciu MTS vo vzťahu k zločinom genocídy, zločinom proti ľudskosti, vojnovým zločinom a zločinu agresie (zločin proti mieru).

¹⁷¹ ŠTURMA, P.: Právní důvody vlády prezidenta Bushe pro zrušení podpisu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, In: Trestněprávní revue 1/2004, s. 8.

Definícia zločinu agresie bola prijatá až na 1. hodnotiacej konferencii, ktorá sa konala 31. 5. až 11. 6. 2010 v ugandskej Kampale.¹⁷² Samotný štatút pozostáva zo 128 článkov. Podľa znenia čl. 11 má Súd jurisdikciu len nad trestnými činmi spáchanými po tom, ako tento Štatút nadobudol platnosť. MTS svojou univerzálnou jurisdikciou mení tradičnú „horizontálnu“ medzinárodnú spoluprácu v trestných veciach na spoluprácu medzi MTS a štátmi, ktorú možno zo štrukturálneho hľadiska označiť ako spoluprácu vertikálnu.

MTS nepochybne predstavuje od prvotných snáh medzinárodného spoločenstva zatiaľ najdokonalejší vývojový stupeň v oblasti medzinárodného trestného súdnictva, ktoré umožňuje univerzálne stíhať najzávažnejšie porušenia medzinárodného práva. Slovenska republika nezostala v snahe o zriadenie tohto súdneho orgánu pozadu a v jej mene bol Rímsky štatút podpísaný 23. decembra 1998. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so Štatútom uznesením č. 1987 z 3. apríla 2002 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Následne ho prezident republiky ratifikoval a na základe čl. 126 nadobudol platnosť 1. júla 2002.

4. 1. Vznik a základný právny rámec Medzinárodného trestného súdu

Prípravné práce na vzniku MTS, ktorý by disponoval univerzálnou pôsobnosťou sa rozbehli v čase, ktorý iba krátko predchádzal vzniku dvoch medzinárodných trestných tribunálov a ako inak, za účasti hlavného kodifikačného orgánu OSN – Komisie pre medzinárodné právo. Rezolúciou č. 44/39 zo 4. decembra 1989 Valné zhromaždenie (VZ) vyzvalo Komisiu, aby sa v súvislosti s prácami na návrhu Kódexu zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva začala zaoberať otázkou zriadenia medzinárodného trestného súdu alebo iného medzinárodno - trestného mechanizmu. Takýto mechanizmus mal byť príslušný na stíhanie osôb, ktoré boli podozrivé zo spáchania zločinov spadajúcich do rámca Kódexu, vrátane osôb zapojených do cezhraničného nelegálneho obchodovania s drogami.

Iniciátorom obnovenia procesu vytvorenia medzinárodného trestného súdu bol pritom Trinidad a Tobago, ktorý tak činil v úmysle efektívne

¹⁷² ŠTURMA, P.: Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, In: Trestně-právní revue 8/2010, s. 245.

stíhať páchatelov širokej škály drogových trestných činov a súvisiaceho nadnárodného zločinu.¹⁷³

V podobnom duchu boli Komisii VZ adresované výzvy rezolúciami 45/41 a 46/54 v rokoch 1990 a 1991. V tomto období sa už Komisia so špeciálnym spravodajcom D. Thiamom zaoberala rôznymi variantmi návrhu štatútu medzinárodného trestného súdu. Na základe priaznivého prijatia VZ, s využitím názorov štátov vyjadrených v Šiestom výbore VZ, Komisia na svojom zasadnutí v r. 1994 dokončila svoju prácu a prijala návrh štatútu.¹⁷⁴

Návrh štatútu medzinárodného trestného súdu sa sústreďoval na procesné a organizačné aspekty, pričom otázku definície zločinov a formulovaniu právnych princípov ponechal na Kódex zločinov proti mieru a bezpečnosti ľudstva¹⁷⁵, ktorého finálne znenie Komisia VZ predložila o dva roky neskôr. Komisia pritom v súvislosti s predložením návrhu štatútu odporučila VZ, aby zvolalo medzinárodnú konferenciu za účasti splnomocnených zástupcov s cieľom preštudovať predložený návrh štatútu a uzavrieť dohodu o zriadení medzinárodného trestného súdu.¹⁷⁶

VZ následne rezolúciou č. 49/53 z 9. decembra 1994 rozhodlo o zriadení *ad hoc* výboru, ktorého úlohou bolo preskúmať najdôležitejšie vecné a administratívne otázky vyplývajúce z návrhu štatútu a zároveň zvážiť opatrenia na zvolanie medzinárodnej konferencie týkajúcej sa založenia MTS. Zatiaľ čo návrh štatútu zo strany Komisie predpokladal, že budúci MTS bude fungovať ako súd s prednostným postavením vo vzťahu k vnútroštátnym súdom podobne ako v prípade *ad hoc* tribunálov, počas prác *ad hoc* výboru bola nakoniec spoločne presadená myšlienka jeho komplementarity.

Výborom bolo taktiež rozhodnuté, že budúci štatút MTS bude obsahovať podrobné definície zločinov v jeho kompetencii, čím došlo k zrušeniu rozlíšenia medzi „štatútom“ a „kódexom“, teda toho, čo v návrhu predpokladala a dlhodobo preferovala Komisia.¹⁷⁷

¹⁷³ KLANDUCH, P.: Medzinárodný trestný súd a Organizácia spojených národov. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006, s. 56.

¹⁷⁴ ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 117.

¹⁷⁵ KLANDUCH, P.: Medzinárodný trestný súd a Organizácia spojených národov. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006, s. 57.

¹⁷⁶ Yearbook of the ILC, 1994, vol. II (Part Two), s. 26.

¹⁷⁷ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 16.

Po približne roku práce *ad hoc* výboru, no stále sa rozchádzajúcich názoroch štátov zapojených do jeho činnosti, VZ v decembri 1995 prijal rezolúciu č. 50/46, ktorou došlo k zriadeniu Prípravného výboru (*Preparatory Committee*) s cieľom odstrániť rozdielne postoje štátov a pripraviť všeobecne akceptovateľný text dohovoru o zriadení MTS. VZ následne v decembri 1996 rozhodlo o zorganizovaní diplomatickej konferencie v r. 1998, pričom s predĺženým mandátom na roky 1996 – 1998 mal Prípravný výbor dokončiť prípravu textu, a takto vypracovanú dohodu predložiť štátom na nadchádzajúcu konferenciu.

V tomto čase už z pôvodného návrhu Komisie ostalo neporušených len niekoľko článkov; väčšina ostatných bola sprevádzaná ďalšími alternatívami, ktoré preukazovali stále pretrvávajúce nezhody štátov a predpokladali náročné rokovania na diplomatickej konferencii.¹⁷⁸

Diplomatická konferencia splnomocnencov o zriadení MTS sa uskutočnila 15. júna až 17. júla 1998 v sídle Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) v Ríme, a to za účasti delegátov 160 krajín sveta. Počas mesiaca aktívne trvajúcej konferencie došlo v jej posledný deň k hlasovaniu, pričom za dosiahnuté znenie Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu hlasovalo 120 zúčastnených delegácií, 7 bolo proti a 21 delegácií sa hlasovania zdržalo.

Záverečným aktom došlo k zriadeniu Prípravnej komisie, ktorá vo svojej činnosti nadviazala na výsledky Rímskej konferencie. Úlohou Komisie bolo vypracovať dokumenty nevyhnutné pre budúce fungovanie MTS, a to najmä Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov (*Rules of Procedure and Evidence*), ktoré zahŕňajú detaily rôznych procesných a dôkazných aspektov činnosti MTS a Skutkové podstaty zločinov (*Elements of Crimes*) rozvíjajúce definície zločinov v jeho jurisdikcii.

Komisia ukončila svoju činnosť v júli 2002, aj keď bez formálneho rozpustenia.¹⁷⁹ Rímsky štatút MTS bol prijatý ako multilaterálna medzinárodná zmluva otvorená na podpis všetkým štátom, pričom vstúpil v platnosť 1. júla 2002 po dosiahnutí požadovanej 60. ratifikácie.¹⁸⁰ Za sídlo novovzniknutého MTS bol zvolený holandský Haag.

Rímsky štatút predstavuje pomerne rozsiahly dokument, ktorý sa skladá zo 128 článkov rozdelených do 13 častí. Vo svojej preambule Štatút

¹⁷⁸ Tamtiež, s. 17.

¹⁷⁹ Tamtiež, s. 21.

¹⁸⁰ v súčasnosti má Rímsky štatút podľa webovej stránky MTS 124 zmluvných strán. Zmluvnou stranou MTS je aj Slovenská republika, v ktorej mene bol Rímsky štatút podpísaný 23. decembra 1998. Štatút ratifikoval prezident SR Rudolf Schuster 8. apríla 2002. Zmluvnými stranami Štatútu však nie sú napr. USA, Rusko, Čína alebo Izrael.

potvrdil ciele a zásady Charty OSN, a to predovšetkým poukázaním na jej čl. 2 ods. 4, v zmysle ktorého sa všetci členovia OSN vystríhajú hrozby sily alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti každého štátu, ako aj každého iného spôsobu nezlučiteľného s cieľmi OSN. Napriek tomu, že v preambule Štatút predpokladá istý vzťah alebo spojitost MTS s OSN, Súd predstavuje nezávislú medzinárodnú organizáciu, ktorá nie je súčasťou systému OSN. Vzájomný vzťah oboch organizácií je v zmysle čl. 2 vymedzený v Dohode o vzťahoch medzi MTS a OSN, ktorá bola podpísaná v októbri 2004 prezidentom MTS a Generálnym tajomníkom OSN.

V zmysle štvrtej časti Rímskeho štatútu sa MTS po organizačnej stránke skladá z predsedníctva (*Presidency*), odvolacieho, súdneho a prípravného oddelenia (*An Appeals Division, a Trial Division and a Pre-Trial Division*), úradu prokurátora (*The Office of the Prosecutor*) a kancelárie (*Registry*). Predsedkyňou MTS je od marca 2021 na dobu troch rokov sudkyňa Tomoko Akane z Japonska a Úrad prokurátora vedie od júna 2021 pán Karim A. Khan zo Spojeného kráľovstva.

Príslušnosť *ratione materiae* MTS vymedzuje čl. 5 Rímskeho štatútu, v zmysle ktorého je obmedzená na najzávažnejšie zločiny, ktorými je dotknuté medzinárodné spoločenstvo ako celok. Podľa písm. a) až d) čl. 5 sú nimi zločin genocídy, zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a *de facto* vylúčeným zločinom agresie a to až do doby prijatia jeho definície a súvisiacich otázok stíhania na revíznej konferencii.

Príslušnosť *ratione temporis* je na základe čl. 11 viazaná na vstup Rímskeho štatútu v platnosť. V zmysle tohto ustanovenia tak môže MTS stíhať iba zločiny, ktoré boli spáchané po 1. júli 2002. Základným predpokladom pre výkon právomocí MTS je ratifikácia Rímskeho štatútu, čiže MTS vykonáva svoje právomoci iba vo vzťahu k štátom, ktoré ich ratifikáciou Štatút uznali. S tým úzko súvisí otázka miestnej a personálnej príslušnosti MTS, ktoré sú spolu vzájomne previazané.

V zmysle čl. 12 ods. 2 písm. a) je tak MTS príslušný na stíhanie zločinov spáchaných na území zmluvnej strany (alebo tiež na palube lietadla alebo lodi registrovanej v takomto štáte) a to bez ohľadu na to, akej štátnej príslušnosti je páchateľ. Na druhej strane písm. b) rovnakého odseku vymedzuje tiež príslušnosť MTS na stíhanie osoby, ktorá je štátnym príslušníkom zmluvnej strany Rímskeho štatútu a to bez ohľadu na miesto, kde došlo k inkriminovanému konaniu. Okrem toho môže byť jurisdikcia MTS rozšírená aj *ad hoc* vyhlásením štátu – nezmluvnej strany, že ju v konkrétnom prípade prijíma, a to ak takéto vyhlásenie v zmysle čl. 12 ods. 3 podá u tajomníka MTS.

Špecifikom MTS je v porovnaní s činnosťou ICTY a ICTR jeho fungovanie na princípe komplementarity (doplňkovej jurisdikcie). MTS koná iba v prípade, že zmluvná strana Štatútu nie je ochotná alebo nie je schopná účinne viesť vyšetrovanie a stíhanie voči osobe podozrivej zo spáchania niektorého zo zločinov vo vecnej príslušnosti MTS. Pôjde teda o prípady, kedy by štát napr. z politických dôvodov odmietol stíhať svojho príslušníka alebo o prípady, kedy by štát svojho príslušníka stíhať chcel, no napr. vplyvom rozsiahleho vnútroštátneho konfliktu sú príslušné inštitúcie rozpadnuté alebo nefunkčné.

S otázkou komplementarity úzko a prakticky súvisia otázky prípustnosti prípadu (*Issues of Admissibility*). Zatiaľ, čo príslušnosť MTS je vymedzená vecným a časovým rozsahom jeho Štatútu a spomenutým princípom komplementarity vo vzťahu k jurisdikcii teritoriálne alebo personálne kompetentného štátu, prípustnosť vyšetrovania alebo stíhania bude závisieť aj na splnení ďalších podmienok. To znamená, že za určitých okolností môže vec spadať do jurisdikcie MTS, no ten ju nebude môcť vykonávať.¹⁸¹

V zmysle čl. 17 ods. 1 tomu tak bude v prípadoch, kedy a) je vec vyšetrovaná alebo stíhaná štátom, do ktorého jurisdikcie vec spada, b) vec bola vyšetrovaná alebo stíhaná príslušným štátom, no ten sa rozhodol dotknutú osobu nestíhať, c) dotknutá osoba už bola za svoje konanie stíhaná a jej stíhanie pred MTS je vylúčené v zmysle zásady *ne bis in idem* a d) konanie osoby nie je dostatočne závažné, aby dávalo dôvod k ďalšiemu postupu zo strany MTS.

Samotné začatie konania pred MTS pritom čl. 13 vymedzil tak, že mechanizmus môže v prípade podozrenia zo spáchania niektorého zo zločinov vo vecnej pôsobnosti MTS iniciovať zmluvná strana Štatútu, ktorá takúto situáciu oznámi prokurátorovi MTS. Strana pritom prokurátora požiada, aby vo veci vykonal vyšetrovanie s cieľom zistiť, či môže byť jedna alebo viac konkrétnych osôb obvinených zo spáchania takých zločinov. Prokurátor môže v zmysle čl. 15 konať aj z vlastnej iniciatívy, na základe vlastných informácií, ktoré majú byť dostatočne závažné. Za týmto účelom môže od štátov, orgánov OSN alebo medzinárodných a mimovládnych organizácií alebo iných dôveryhodných zdrojov požadovať doplňujúce informácie.

Vec následne prokurátor predkladá vyšetrovaciemu senátu, ktorý môže rozhodnúť o zahájení vyšetrovania alebo jeho odmietnutiu. V dru-

¹⁸¹ ŠTURMA, P.: Princip komplementarity a spouštěcí mechanismus Mezinárodního trestního soudu. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006, s. 27.

hom prípade pritom prokurátor môže v tej istej veci opätovne požiadať o zahájenie vyšetrovania ak sa jeho žiadosť opiera o nové skutočnosti.

Tretím spôsobom zahájenia konania pred MTS je oznámenie situácie BR, o čom bude pojednávané v nasledujúcej podkapitole.

Dnes už vieme, že prvým rozsudkom tohto súdu je rozhodnutie zo dňa 14. marca 2012 (t. j. necelých desať rokov po vstupe Rímskeho štatútu do platnosti), ktorým bol Thomas Lubanga Dyilo uznaný za vinného zo spáchania vojnových zločinov.¹⁸² Tieto mal spáchať v období septembra 2002 – augusta 2003 vo východnej časti Demokratickej republiky Kongo (ďalej aj „DRC“) mimo iného tým, že do nepriateľských akcií odvádzal, verboval a aktívne zapájal aj deti mladšie ako 15 rokov. T. L. Dyilo (nar. v r. 1960) je štátnym občanom DRC, ktorý do politiky vstúpil v r. 1999 a v r. 2000 bol spoluzakladateľom strany Union des Patriots Congolais (UPC).

Bol tiež hlavným veliteľom ozbrojeného vojenského krídla tejto strany s názvom Forces Patriotiques pour la Libération du Congo (FPLC). Po premenovaní strany UPC na Union des Patriotes Congolais/Réconciliation et Paix (UPC/RP) sa T. L. Dyilo stal jej prezidentom.¹⁸³

V druhej pol. r. 2002 bolo obnovené násilie v tomto regióne a práve v tomto období robila FPLC násilný nábor detí, niektorých mladších ako 15 rokov. Niektoré deti sa pridávali dobrovoľne, niektoré dávali k dispozícii ich rodičia. Deti následne podstupovali výcvik, na záver ktorého dostávali často uniformu, strelnú zbraň a strelivo, čím ich dôstojníci FPLC pripravili na boj v prednej línii. Deti mladšie ako 15 rokov sa tak aktívne zúčastňovali nepriateľských akcií, museli zabíjať a mnohé zomreli v boji. Boli tiež využívané ako osobná stráž dôstojníkov FPLC. Je tak dôvodné sa domnievať, že T. L. Dyilo ako prezident UPC/RP a hlavný veliteľ FPLC, mal plnú vedomosť a kontrolu nad uvedenými praktikami.¹⁸⁴

¹⁸² Vojnové zločiny sú široko definované v čl. 8 ods. 2 Rímskeho štatútu, pričom predstavujú závažné porušenia Ženevských dohovorov z r. 1949, iné vážne porušenia zákonov a zvyklostí uplatniteľných v medzinárodných ozbrojených konfliktoch a v prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný charakter, vážne porušenia čl. 3, ktorý je spoločný pre štyri Ženevské dohovory z r. 1949. Porovnaj: čl. 8 ods. 2 Rímskeho štatútu.

¹⁸³ International Criminal Court – ICC-01/04-01/06: Situation in Democratic Republic of the Congo in the case of The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo, Pre-trial Chamber's Decision on the confirmation of Charles – public redacted vision with Annex I., paras 2 – 8, Rozhodnutie o potvrdení obvinení zo dňa 29.01.2007, cit. podľa: KOVÁČIKOVÁ, B.: Prípád Prokurátor v. Thomas Lubanga Dyilo a jeho význam pre ďalšiu činnosť Medzinárodného trestného súdu, In: Aktuálne otázky medzinárodného trestného práva v kontexte európskych a vnútroštátnych noriem. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2012, s. 208.

¹⁸⁴ Tamtiež, s. 210.

V tejto súvislosti je vhodné zdôrazniť, že „odvod alebo verbovanie detí mladších ako pätnásť rokov do ozbrojených síl alebo skupín a ich využívanie na aktívnu účasť na nepriateľských akciách“, radí medzi vojnové zločiny priamo Rímsky štatút, a to bez ohľadu na to, či ide o medzinárodný ozbrojený konflikt, alebo o ozbrojený konflikt nemajúci medzinárodný charakter.¹⁸⁵

Samotný proces Prokurátor v. Thomas Lubanga Dyilo začal v januári 2009, záverečné reči boli prednesené v auguste 2011, rozsudok je z marca 2012.

4. 2. Oznámenie situácie Bezpečnostnou radou OSN

Po rozhodnutí prijatom odvolacím senátom ICTY v prípade Tadić a súdnym senátom ICTR v prípade Kanyabashi neexistovali v čase negociácií v Prípravnom výbore budúceho MTS žiadne vážne pochybnosti o tom, že BR môže v rámci svojich právomocí pod kapitolou VII Charty zakladať *ad hoc* tribunály, pokiaľ to považuje za nevyhnutné pre udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti.

Za logické sa tak zdalo, že v prípade ak BR takýto tribunál nezakladá, môže namiesto toho už existujúcemu medzinárodnému trestnému tribunálu zveriť určité právomoci za predpokladu, že sú v danej situácii splnené požiadavky podľa kapitoly VII. V prípade, že by bola súdu situácia oznámená BR, konal by ten v rámci a na základe rezolúcie zakladajúcej jeho príslušnosť. Podobne ako v prípade *ad hoc* tribunálov sa však predpokladalo, že by BR situáciu MTS iba oznámila, zatiaľ čo vyšetrovanie konkrétnych páchatelov zločinov vo vecnej pôsobnosti MTS by aj naďalej spadalo do kompetencií prokurátora.¹⁸⁶

Otázkam zahájenia konania pred MTS bol následne na diplomatickej konferencii v Ríme v r. 1998 venovaný značný priestor, no z pohľadu účasti BR na takomto zahájení sa spoločná predstava javila ako pomerne jednoznačná a konečná verzia Rímskeho štatútu sa len minimálne líšila od návrhu Štatútu, ktorý vypracovala Komisia pre medzinárodné právo už v r. 1994.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Porovnaj: čl. 8 ods. 2 písm. b) bod xxvi) a čl. 8 ods. 2 písm. e) bod vii) Rímskeho štatútu.

¹⁸⁶ ZIMMERMANN, A.: The Creation of a Permanent International Criminal Court. In: Max Planck Yearbook of United Nations Law, Volume 2, 1998, s. 216 – 217.

¹⁸⁷ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 151.

Všeobecnou dohodou tak bolo pod písm. b) v rámci čl. 13 vložené do Štatútu ustanovenie, v zmysle ktorého môže MTS vykonávať jurisdikciu voči zločinom uvedeným v čl. 5, pokiaľ oznámenie o situácii nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný takýto zločin, podala prokurátorovi BR v súlade s kapitolou VII Charty OSN. Tento základný rámec bol následne rozšírený v r. 2004 Dohodou o vzťahoch medzi MTS a OSN, v zmysle ktorej, pokiaľ dôjde k oznámeniu situácie BR (*Referral*), Generálny tajomník OSN bezodkladne odovzdá písomné rozhodnutie BR prokurátorovi MTS a to spolu s dokumentami a ostatnými materiálmi relevantnými v súvislosti s jej rezolúciou.

MTS sa zároveň zaväzuje dodržiavať informovanie BR v súlade so Štatútom a Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov a to prostredníctvom Generálneho tajomníka (čl. 17 ods. 1).

Ako aj z uvedeného vyplýva, BR je svojim spôsobom privilegovaným subjektom legitimovaným na iniciovanie konania pred MTS, nakoľko bližšie podmienky pre výkon tohto práva nie sú vymedzené v Rímskom štatúte, ani v Dohode o vzájomných vzťahoch, ale sú dané jej mandátom vyplývajúcim z Charty OSN. Rímsky štatút totiž neobsahuje podrobnejšie požiadavky týkajúce sa takéhoto podania. Zakotvenie tohto mechanizmu do Rímskeho štatútu tak možno považovať za akúsi analógiu tribunálu *ad hoc* pripraveného konať na základe žiadosti BR.¹⁸⁸

Na druhej strane, pokiaľ BR vo vzťahu k MTS vykoná oznámenie, musí byť pripravená fungovať v rámci ustanovení Štatútu, a to vrátane takých otázok, akými sú napr. otázky príslušnosti súdu. MTS totiž v zmysle čl. 11 Štatútu vykonáva svoju príslušnosť iba nad zločinmi, ktoré boli spáchané po vstupe Štatútu v platnosť, t. j. po 1. júli 2002, a tak nemožno očakávať, že by sa na návrh BR MTS zaoberal napr. zločinmi Červených Khmérovo na území Kambodže v 70. rokoch minulého storočia. Z rovnakého dôvodu nemôže BR na MTS preniesť právomoci existujúcich *ad hoc* tribunálov.¹⁸⁹

Neistou však ostáva otázka, či BR musí spĺňať ďalšiu podmienku prípustnosti konania, ktorou je zachovanie princípu komplementarity. Dikcia Štatútu je v tomto smere nejasná. V zmysle čl. 18 v otázkach predbežných rozhodnutí o prípustnosti je prokurátor povinný pred zahájením vyšetrovania, resp. po jeho zahájení situáciu oznámiť zmluvným stranám a štátom, ktoré by mohli byť za normálnych okolností príslušné na stíhanie ta-

¹⁸⁸ KLANDUCH, P.: Medzinárodný trestný súd a Organizácia spojených národov. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006, s. 67.

¹⁸⁹ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 153.

kýchto zločinov, avšak iba v prípade zahájenia konania na návrh zmluvnej strany, resp. keď tak činí prokurátor z vlastnej iniciatívy.

Na druhej strane, v zmysle čl. 53 má prokurátor pri rozhodovaní o začatí vyšetrovania brať v úvahu otázku prípustnosti konania podľa čl. 17, a to aj v prípade, keď konanie iniciuje BR.¹⁹⁰

V tomto bode nie je jednoznačný ani výklad Charty OSN. Niektorí autori sa domnievajú, že Súd nie je BR viazaný pri determinovaní prípustnosti, nakoľko čl. 24, 25 a 103 Charty sú adresované iba členským štátom OSN, nie medzinárodným organizáciám. Iní oponujú tým, že rozhodnutia BR vydávané na základe kapitoly VII sú pre medzinárodné organizácie záväzné, teda aspoň v prípade, že je takáto organizácia založená členskými štátmi OSN, pričom štáty nemôžu vytvorením medzinárodnej organizácie vykonávajúcej svoje právomoci v rozpore s OSN alebo jeho orgánmi obchádzať svoje povinnosti na základe Charty.

Za správny možno považovať aj názor, že pokiaľ sa štáty rozhodli poveriť MTS stíhaním zločinov iba v prípade, keď sami nekonajú alebo nie sú schopné konať, takéto rozhodnutie by zo strany BR nemalo byť ignorované. Z praktického hľadiska sa ale zdá byť nepravdepodobné, že by MTS vzhľadom na váhu rezolúcií vydávaných BR ignoroval determinovanie vykonané BR.¹⁹¹

Na druhej strane skutočnosť, že teritoriálne alebo personálne príslušný štát na stíhanie zločinov spadajúcich do vecnej príslušnosti MTS nie je zmluvnou stranou Rímskeho štatútu, nie je prekážkou zahájenia konania podľa čl. 13 písm. b), t. j. na podnet BR. V takomto prípade sa totiž podmienka teritoriality alebo personality neuplatňuje. Príslušné ustanovenia Štatútu tak v kombinácii s rezolúciou prijatou na základe kapitoly VII Charty dávajú MTS mandát podobný *ad hoc* tribunálom.¹⁹² Toto bol zároveň prípad doteraz dvoch situácií oznámených MTS rezolúciou BR.

Prvou situáciou je prípad Darfúru v západnom Sudáne. Rezolúciou č. 1564 (2004) BR poverila Generálneho tajomníka OSN založením Medzinárodnej vyšetrovacej komisie s cieľom prešetriť správy o porušovaní ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva účastníkmi vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu v Darfúre.

¹⁹⁰ BENZING, M.: The Complementarity Regime of the International Criminal Court: International Criminal Justice between State Sovereignty and the Fight against Impunity. In: Max Planck Yearbook of United Nations Law, Volume 7, 2003, s. 626.

¹⁹¹ Tamtiež, s. 627.

¹⁹² ŠTURMA, P.: Princip komplementarity a spouštěcí mechanismus Mezinárodního trestního soudu. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006, s. 34.

Okrem identifikovania páchatel'ov závažných zločinov bola Komisia poverená určiť, či na predmetnom území dochádza k páchaniu genocídy. Vyšetrovacia komisia na čele s bývalým predsedom ICTY A. Cassesem po svojom promptnom vytvorení správou z januára 2005 informovala Generálneho tajomníka o tom, že podľa jej zistení na území ku genocíde nedochádza, no charakter porušovania ľudských práv dosahuje úroveň zločinov proti ľudskosti.

Komisia zároveň vyzvala k trestnému stíhaniu zo strany MTS.¹⁹³ BR následne rezolúciou 1593 (2005) z 31. marca 2005 označila situáciu za pretrvávajúcu hrozbu pre medzinárodný mier a bezpečnosť a na základe kapitoly VII Charty oznámila situáciu v Darfúre po 1. júli 2002 prokurátorovi MTS. Rezolúciou BR zároveň prokurátora vyzvala, aby ju do troch mesiacov (a následne každých šesť mesiacov) informoval o podniknutých krokoch. Prokurátor dňa 1. júna 2005 rozhodol, že existuje nepochybný základ na začatie vyšetrovania a vyšetrovanie zahájil 6. júna. Doteraz prokurátor predložil BR celkom dvanásť správ o situácii v Darfúre.

Druhou situáciou, ktorú BR predložila MTS je situácia v Líbyi. Vnútroštátny ozbrojený konflikt medzi vládnymi jednotkami a povstaleckými skupinami charakterizovaný rozsiahlym a systematickým porušovaním ľudských práv BR na základe kapitoly VII oznámila prokurátorovi rezolúciou 1970 z 26. februára 2011. Podobne ako v prípade Darfúru bol prokurátor vyzvaný, aby o vykonaných opatreniach informoval BR do dvoch mesiacov od prijatia rezolúcie a následne každého pol roka. Rozhodnutie zhodnotiť prokurátorom situáciu v Líbyi po 15. februári 2011 v kontexte páchaných zločinov vo vecnej príslušnosti MTS BR potvrdila rezolúciou 1973 zo 17. marca 2011, pričom zdôraznila potrebu vyvodenia individuálnej trestnej zodpovednosti voči osobám zodpovedným za spoluúčasť na cieľených útokoch namierených proti civilnému obyvateľstvu.

Prokurátor na oznámenie situácie reagoval 2. marca 2011 zahájením vyšetrovania a o dva dni neskôr predsedníctvo MTS rozhodlo o pridelení situácie prípravnému senátu MTS. Ďalším krokom, ktorý MTS vo veci učinil bola žiadosť prokurátora adresovaná prípravnému senátu 16. mája 2011 za účelom vydania zatýkacieho rozkazu na tri osoby, vrátane Muamara Kaddáfího, ktorý sa už ale svojho odovzdania MTS nedožil.

¹⁹³ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 48.

4. 3. Dočasné pozastavenie vyšetrovania a stíhania zločinov Bezpečnostnou radou

V porovnaní s otázkami participácie BR na zahájení konania pred MTS sa počas diplomatickej konferencie v Ríme javila ako oveľa kontroverznejšia otázka možnosti a rozsahu zásahov BR do prípadov, ktoré budú MTS predložené z iniciatívy prokurátora alebo na návrh zmluvnej strany Rímskeho štatútu.

Komisia pre medzinárodné právo vo svojich prípravných prácach na návrhu Štatútu predpokladala pomerne významný vplyv BR na činnosti MTS v tom, že by budúci MTS nemohol stíhať prípady, ktorými by sa v zmysle kapitoly VII zaoberala BR ako situáciami ohrozujúcimi alebo porušujúcimi medzinárodný mier alebo v prípadoch agresie, iba že by BR rozhodla inak.¹⁹⁴

Priamo počas konferencie následne došlo v otázkach participácie BR na činnosti MTS k výraznému názorovému rozdroveniu. Zatiaľ čo stáli členovia BR zdieľali názor načrtnutý Komisiou v prípravných prácach, druhá skupina štátov podporujúcich vznik MTS tieto ustanovenia odmietala, nakoľko ich považovala za vážne ohrozenie nezávislosti budúceho Súdu. Išlo hlavne o to, že logika politického riešenia sporov ohrozujúcich medzinárodný mier predstavovaná BR sa môže dostávať do rozporu s logikou nezávislého výkonu medzinárodnej spravodlivosti, požadujúcou stíhanie a potrestanie osôb zodpovedných za zločiny podľa medzinárodného práva.

V niektorých prípadoch pritom politické riešenie konfliktov môže zahŕňať amnestie alebo vytváranie „komisií pravdy a uzmierenia“ (*Truth and Reconciliation Mechanism*), ktorých proces je len ťažko zlučiteľný s uplatňovaním trestnej spravodlivosti.¹⁹⁵

Kompromis dvoch zásadne rozdielnych názorov spočíval v začlenení čl. 16 do finálneho znenia Rímskeho štatútu, v zmysle ktorého sa žiadne vyšetrovanie alebo stíhanie nemôže začať alebo sa v ňom nemôže pokračovať počas dvanástich mesiacov po tom, čo o to MTS požiadala BR uznesením podľa kapitoly VII Charty.

BR pritom takúto žiadosť (*Deferral*) môže opakovane obnoviť podľa tých istých podmienok. Cieľom bolo umožniť BR, ako nositeľovi hlavnej zodpovednosti za udržiavanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, aby

¹⁹⁴ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 167.

¹⁹⁵ ŠTURMA, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 145 – 146.

požiadavky spravodlivosti po istý čas „suspendoval“ pokiaľ má za to, že sa požiadavky mieru v takomto prípade zdajú byť naliehavejšie.

Pokiaľ totiž dočasné pozastavenie konania voči konkrétnej osobe pred MTS umožní uzavretie mierovej zmluvy, mala by mať druhá možnosť prednosť.¹⁹⁶ Ustanovenie tak malo napomôcť nastoleniu rovnováhy medzi záujmami MTS na potrestaní páchatel'ov zločinov podľa medzinárodného práva a záujmami, resp. právomocami BR pri nastoľovaní a udržiavaní medzinárodného mieru a bezpečnosti.¹⁹⁷

Ustanovenie bolo doplnené čl. 17 ods. 2 Dohody o vzťahoch medzi MTS a OSN tak, že v prípade, keď BR prijatím rezolúcie na základe kapitoly VII vyzve MTS aby s vyšetrovaním alebo stíhaním nezačal, resp. v ňom nepokračoval, bude takáto žiadosť bezodkladne odovzdaná predsedovi MTS a prokurátorovi prostredníctvom Generálneho tajomníka OSN. O obdržaní žiadosti následne MTS informuje BR, a v prípadoch ak je to potrebné, BR prostredníctvom Generálneho tajomníka OSN informuje o opatreniach, ktoré v súvislosti s vecou MTS vykonáva.

K použitiu čl. 16 sa uchýlila BR krátko po nadobudnutí platnosti Rímskeho štatútu, aj keď rozporuplným spôsobom. 12. júla 2002 došlo k prijatiu rezolúcie 1422 (2002), ktorou BR požiadala MTS, aby po dobu dvanásť mesiacov nezačínal alebo nepokračoval vo vyšetrovaní alebo stíhaní vtedajších alebo bývalých členov personálu pochádzajúceho zo štátov, ktoré nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu za konanie súvisiace s výkonom operácií autorizovaných OSN.

Žiadosť pritom BR zamýšľala v zmysle rezolúcie obnovovať každý nasledujúci júl po dobu jedného roka dovedy, kým tak bude BR považovať za nevyhnutné. Tento krok bol vnímaný ako vyvrcholenie tlaku zo strany USA, ktoré od mája 2002 spúšťali na adresu MTS niekoľko útokov spočívajúcich v snahe vyňať americký personál mierových operácií z právomoci MTS.¹⁹⁸ Súd je totiž na základe zásady teritoriality príslušný stíhať aj príslušníkov štátu, ktorý nie je zmluvnou stranou Štatútu za predpokladu, že sa niektorého zo zločinov vo vecnej príslušnosti MTS dopustia na území zmluvnej strany Štatútu.

¹⁹⁶ CRYER, R., FRIMAN, H. et al.: *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 138.

¹⁹⁷ KLANDUCH, P.: *Medzinárodný trestný súd a Organizácia spojených národov*. In: *Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia*. Bratislava: SSMP, 2006, s. 65.

¹⁹⁸ *Compilation of Documents on UN Security Council Resolutions 1422/1487*. Coalition for the International Criminal Court, May 2004, s. i.

Pred vstupom Rímskeho štatútu v platnosť sa pritom USA snažili dosiahnuť imunitu voči MTS vetovaním obnovenia Misie na udržanie mieru v Bosne a Hercegovine, ale aj hrozbami na ukončenie všetkých mierových operácií OSN, resp. stiahnutím svojho 25% podielu na rozpočte týchto operácií. Proti tomu sa vtedy postavil aj Generálny tajomník OSN, ktorý v liste adresovanom ministrovi zahraničných vecí USA označil americký návrh za „facku zmluvnému právu, nakoľko núti štáty, ktoré Rímsky štatút ratifikovali prijať rezolúciu, ktorá doslova mení znenie zmluvy“.¹⁹⁹

Voči prijatiu rezolúcie sa postavili rôzne medzivládne orgány a organizácie, vrátane Európskej únie alebo Amnesty International a Human Rights Watch, čo však nezabránilo tomu, aby BR prijala rok na to takmer totožnú rezolúciu 1487 (2003), tentokrát s tromi abstenciami zo strany Francúzska, Nemecka a Sýrie, ktorou personál operácii OSN vyňala z právomoci MTS na ďalších dvanásť mesiacov. Generálny tajomník OSN v tejto situácii vyjadril nádej, že sa takáto prax nestane každoročnou rutinou.

V opačnom prípade by to podľa jeho slov podlamovalo nielen autoritu MTS, ale aj autoritu BR a legitimitu operácii na udržanie mieru vykonávaných pod mandátom OSN.²⁰⁰ Hoci bol návrh ďalšej rezolúcie pripravený aj na rok 2004, rezolúcia pod tlakom odporu niekoľkých štátov a mimovládnych organizácií nakoniec nebola prijatá.

Samotná legalita oboch rezolúcií je pritom veľmi otázná. Odloženie vyšetrovania alebo stíhania totiž čl. 16 Štatútu predpokladá v konkrétnych situáciách a jeho zmyslom nie je vytvoriť akúsi skupinu osôb trvalo vylúčených z právomoci MTS. Navyše, dikcia článku umožňuje BR konať iba v súvislosti s kapitolou VII Charty, teda v prípadoch, keď BR determinuje situáciu ako ohrozenie alebo porušenie mieru, prípadne akt agresie.

To v oboch uvedených prípadoch splnené nebolo – niektoré misie autorizované OSN pritom ani nie sú zriaďované na základe kapitoly VII.²⁰¹ V tomto svetle sa zdajú ako oprávnené argumenty, že BR rezolúciami zneužila čl. 16 a narušila celistvosť Rímskeho štatútu, ale aj to, že BR nesprávnym postupom označila MTS ako hrozbu pre medzinárodný mier a bezpečnosť.²⁰² Otáznou do budúcnosti tak ostáva aj skutočnosť, ako sa MTS postaví k námietkam proti zneužitiu právomocí zo strany BR, t. j.

¹⁹⁹ Tamtiež.

²⁰⁰ Tamtiež, s. ii.

²⁰¹ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 169.

²⁰² Compilation of Documents on UN Security Council Resolutions 1422/1487. Coalition for the International Criminal Court, May 2004, s. ii.

k možnosti súdneho preskúmania rezolúcií orgánom stojacim mimo inštitucionálny rámec OSN.²⁰³

4. 4. Účasť Bezpečnostnej rady na zabezpečení spolupráce medzi štátmi a MTS

Jedným z kľúčových aspektov riadneho fungovania MTS je efektívna spolupráca štátov s jeho orgánmi. Pokiaľ bola v prípade *ad hoc* tribunálov ich existencia odvodená od záväznej rezolúcie BR vydananej pod kapitolou VII Charty OSN, právnym základom MTS je medzinárodná zmluva, čím je pozícia MTS v porovnaní s *ad hoc* tribunálmi relatívne oslabená. MTS totiž ako nezávislá a autonómna medzivládna organizácia s vlastnou medzinárodnoprávnu subjektivitou disponuje právomocou požadovať spoluprácu len zo strany zmluvných strán, a aj to iba formou žiadostí, vzhľadom na fakt, že MTS nedisponuje všeobecnými exekutívnymi právomocami.

Štáty sa v čl. 86 Štatútu zaviazali plne spolupracovať s MTS pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní zločínov v jeho jurisdikcii, a to okrem iného aj zabezpečením dostupnosti postupov na všetky požadované formy spolupráce vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku (čl. 88). Povinnosť „plnej spolupráce“ je pritom výslovne obmedzená na spoluprácu v súlade s príslušnými ustanoveniami Štatútu, čo znamená, že MTS nemôže požadovať od štátov spoluprácu nad rámec toho, čo vyžaduje Štatút.²⁰⁴

Pokiaľ štát – zmluvná strana žiadosti o spoluprácu v rozpore s ustanoveniami Rímskeho štatútu nevyhoví, a tým zabráni MTS vykonávať jeho funkcie a právomoci, v zmysle čl. 87 ods. 7 môže Súd vo veci vydať nález (*Finding*) a vec následne postúpiť Zhromaždeniu zmluvných strán Štatútu. Zatiaľ však nie je jasné, aké kroky bude môcť Zhromaždenie v súvislosti s takýmto problémom podniknúť.

Skutočnosť, že explicitne vyjadrená povinnosť spolupracovať s MTS sa dotýka iba zmluvných strán Štatútu nebráni tomu, aby MTS v prípade potreby spolupracoval s ostatnými štátmi alebo inými subjektmi. V zmysle čl. 87 ods. 5 Štatútu tak MTS môže za účelom poskytnutia pomoci uzatvárať s nečlenskými štátmi *ad hoc* dojednania alebo dohody na akomkoľvek inom primeranom základe. MTS zároveň môže akúkoľvek medzivládnu organizáciu požiadať o poskytnutie informácií alebo dokumentov, prípad-

²⁰³ SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 169.

²⁰⁴ CRYER, R., FRIMAN, H. et al.: An Introduction to International Criminal Law and Procedure, Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 107.

ne žiadať aj o iné formy spolupráce a pomoci v súlade s kompetenciami alebo mandátom takejto organizácie (čl. 87 ods. 6).

Ako z vyššie uvedeného vyplýva, právomoc BR zabezpečiť spoluprácu štátov s MTS je vzhľadom na zmluvný mechanizmus jeho fungovania výrazným spôsobom obmedzená. Jediným prípadom, kedy BR uplatňuje výnimočný „dáždnik“ opatrení spadajúci pod kapitolu VII je oznámenie situácie MTS (*Refferal*). V takejto situácii tak môže byť k spolupráci s MTS prinútený aj štát, ktorý nie je zmluvnou stranou Štatútu, a to vzhľadom na záväzný charakter rezolúcie vydávaných v tomto smere BR.

Ak je teda situácia MTS oznámená BR v zmysle čl. 13 písm. b) a takýto štát v rozpore s ustanoveniami Štatútu nevyhovie žiadosti MTS o spoluprácu, môže Súd následne vydaný nález vo veci postúpiť BR (čl. 87 ods. 7). Tá v zmysle čl. 17 ods. 3 Dohody o vzťahoch medzi MTS a OSN takéto rozhodnutie Súdu spolu s ostatnými relevantnými informáciami obdrží prostredníctvom Generálneho tajomníka OSN.

Rovnako cez Generálneho tajomníka následne BR upovedomí prostredníctvom tajomníka MTS (*Registrar*) Súd o prípadnom opatrení prijatom BR. Obdobný mechanizmus spolupráce medzi MTS a BR sa uplatňuje aj v prípadoch, kedy si štát, ktorý nie je zmluvnou stranou Štatútu neplní svoje záväzky spolupráce na základe *ad hoc* dojednania.

V takýchto situáciách sa tak otvára istá analógia v porovnaní s fungovaním *ad hoc* tribunálov, nakoľko BR je na základe kapitoly VII oprávnená podniknúť potrebné kroky v medziach príslušných ustanovení Charty OSN na to, aby zabezpečila potrebnú spoluprácu štátu s MTS za účelom odstránenia ohrozenia mieru a bezpečnosti.

Otázkam spolupráce venovala v praxi BR priestor v rámci rezolúcií oznamujúcich MTS situáciu v Darfúre a Líbyi, teda u štátov, ktoré nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu. Rezolúciou 1593 (2005) BR zaviazala vládu Sudánu a všetky ostatné strany konfliktu v Darfúre k plnej spolupráci a poskytovaniu všetkej potrebnej pomoci Súdu a prokurátorovi MTS.

Rezolúciou BR zároveň vyzvala všetky štáty, regionálne a iné medzinárodné organizácie k plnej spolupráci s MTS uvedomujúc si však skutočnosť, že štáty, ktoré nie sú zmluvnými stranami Štatútu k nemu ani nemajú žiadne záväzky, vrátane povinnosti spolupráce. Obdobným spôsobom zaviazala BR rezolúciou 1970 (2011) k plnej spolupráci s MTS vládu Líbye a k spolupráci vyzvala zároveň ostatné štáty a dotknuté medzinárodné a regionálne organizácie.

Politika môže veľmi výrazným spôsobom ovplyvňovať medzinárodnoprávne dianie v oblasti medzinárodného trestného súdnictva, ktoré aj napriek dosiahnutému pokroku nedokáže efektívne postihovať aj trestné činy medzinárodného terorizmu, ktoré v súčasnosti predstavujú politický, ale aj právny fenomén a tým je prirodzený záujem vyspelých štátov o spoluprácu a právnu pomoc aj v tejto oblasti za použitia medzinárodnoprávnych inštitútov ovplyvňujúcich národné právne úpravy, ktoré aj napriek tomu nemožno označiť za úplne harmonizované alebo unifikované s medzinárodnou úpravou. Neprispeje tomu ani „vypadnutie“ skutkovej podstaty terorizmu z pôvodného návrhu Rímskeho štatútu MTS.

Čiastkovým úspechom je v rámci „europeizácie“ trestného práva zaradenie terorizmu medzi 32 trestných činov podliehajúcich vydaniu v rámci konania o európskom zatýkacom rozkaze. Primárna úprava na medzinárodnej úrovni je stále roztrúsená v čiastkových dohovoroch, ktoré boli vytvorené na pôde OSN (niektoré pred viac ako štyrmi dekadami).

4. 5. Niektoré aspekty implementácie Štatútu MTS do právneho poriadku SR

Z hľadiska implementácie Štatútu do slovenského trestnoprávneho systému vyvolávali **najväčšiu pozornosť** jeho ustanovenia týkajúce sa trestnej zodpovednosti, ustanovenia o povinnosti spolupráce štátu so Súdom a ustanovenia, ktoré ukladajú priamo povinnosti fyzickým osobám. Implementácia tejto tretej skupiny bola pre SR zjednodušená tým, že Štatút bol schválený Národnou radou v zmysle čl. 7 ods. 5 *Ústavy ako medzinárodná zmluva s prednosťou pred zákonmi*.

Síce práve z dôvodu, že vo viac ako desiatke ustanovení zakladá priamo práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, ale mohlo by to byť aj preto, že ide aj o medzinárodnú zmluvu o ľudských právach a základných slobodách. V hierarchii právnych predpisov má miesto medzi zákonmi a ústavnými zákonmi či Ústavou.

Podstatné bolo, že *self-executing* ustanovenia Štatútu nebolo a nie je potrebné implementovať do slovenského právneho poriadku. Pri implementácii ustanovení o trestnej zodpovednosti bolo však treba vziať do úvahy, že Štatút sám v mnohých otázkach takú prednosť výslovne odmieta, nielen v zdôrazňovaní, že len dopĺňa vnútroštátne trestné súdnictvo, takže v takých prípadoch neprichádza jeho prednosť do úvahy. Štatút tak na rozdiel od iných podobných medzinárodných zmlúv z oblasti boja proti kriminalite nezaväzuje zmluvné strany stíhať trestné činy uvedené v Štatúte, ale v Preambule im len pripomína už ich existujúcu povinnosť z medzinárodného trestného práva stíhať medzinárodné trestné činy.

Pojmy a formy genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov upravuje v čl. 6, 7, v 8 výslovne len „na účely tohto Štatútu.“ K celej časti 2 o použiteľnosti práva stanovuje v čl. 10, že nejde o ovplyvňovanie existujúcich alebo vytvárajúcich sa pravidiel medzinárodného práva. Podobne v časti 3 o zásadách trestného práva v čl. 22 ods. 3 uvádza, že trestnoprávna úprava zodpovednosti podľa Štatútu nemá vplyv na charakterizovanie akéhokoľvek správania ako trestného správania podľa medzinárodného práva nezávisle na tomto Štatúte. Výslovne zaväzuje Štatút stíhať len trestné činy proti spravodlivosti v čl. 70 ods. 4.

SR má záväzok stíhať trestný čin genocídy Dohovorom o zabránení a trestaní zločinu genocídy platného od r. 1951, zločiny proti ľudskosti je povinná stíhať na základe Norimberskej charty z r. 1945 a na základe štatútov Medzinárodných tribunálov pre bývalú Juhosláviu či pre Rwandu, vojnové zločiny na základe Ženevských dohovorov z r. 1949 a dodatkových Protokolov k nim z r. 1997, ďalším záväzným prameňom humanitárneho práva je Haagsky dohovor o kultúrnom vlastníctve z r. 1954 a Druhý dodatkový protokol k nemu, Ottawská konvencia z r. 1997, Dohovor proti mučeniu z r. 1984 apod.

Porovnanie s medzinárodným trestným právom ukázalo, že Štatút rozširuje postih zločinov proti ľudskosti podľa čl. 7 tým, že ho nepodmieňuje ozbrojeným konfliktom, nepožaduje u páchatela osobitný diskriminačný úmysel a obeťou môže byť akékoľvek civilné obyvateľstvo, v prípade mučenia nepožaduje, aby bolo vykonávané s určitým cieľom a osobou s oficiálnymi postavením, rozširuje aj pojem zotročenia, prenasledovania a tiež vynúteného zmiznutia.

U vojnových zločinov podľa čl. 8 ods. 2 nepožaduje na trestnosť podmienku, aby čin spôsobil smrť či poškodenie zdravia, ustanovuje trestnosť úmyselného útoku proti personálu OSN pri humanitárnej a mierovej misii a rozširuje trestnosť sexuálneho násillia. Na druhej strane Štatút oslabuje ochranu detí pred odvodom a verbovaním do ozbrojených síl a ich používaním na aktívnu účasť na nepriateľských akciách tým, že ich chráni len do veku 15 rokov, zatiaľ čo Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa ich chráni do 18 rokov.

Priznáva pôsobnosť Súdu pre vojnové zločiny len vtedy, ak boli spáchané ako súčasť plánu alebo ako súčasť páchania takých zločinov vo veľkom rozsahu. Podmienkou zločinu proti ľudskosti je tiež, aby bol páchaný ako súčasť rozsiahleho alebo systematického útoku namiereného proti akémukoľvek civilnému obyvateľstvu. Z čl. III. Dohovoru proti genocíde neaplikuje Štatút postih spolčenia na genocídu.

Medzi formami trestnej zodpovednosti nepozná spolčenie vôbec, ani napomáhanie páchatelovi po spáchaní trestnej činnosti a s výnimkou genocídy ani verejnú vyzývanie na spáchanie trestnej činnosti. Nič z toho však neznamená, že je povinnosťou zmluvnej strany upraviť podľa toho svoj právny poriadok. Spoluprácu so Súdom ukladá Štatút zmluvným stranám ako povinnosť najmä v ustanoveniach časti 9 o medzinárodnej spolupráci a súdnej pomoci pri vyšetrowaní a trestnom stíhaní, v Časti 10 o výkone trestu, ale aj na iných miestach Štatútu, napr. v časti 5. Na výkon spolupráce podľa časti 9 bola SR povinná podľa čl. 88 zabezpečiť, aby v jeho právnom poriadku boli dostupné postupy pre všetky formy spolupráce.

S výnimkou ústavných problémov, SR mala pozíciu uľahčenú tradičným ustanovením v hlave dvadsiatej štvrtej, neskôr hlave dvadsiatej tretej zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom a dnes v V. časti platného TP o právnom styku s cudzinou. Tieto ustanovenia sa použijú len vtedy, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak.

Novelou boli ustanovenia týchto hláv a dnes časti TP rozšírené aj na medzinárodné trestné súdy, v dôsledku čoho majú k Štatútu len subsidiárnu povahu. Okrem toho povaha Štatútu, ratifikovaného ako medzinárodná zmluva s prednosťou pred zákonmi, spôsobuje jeho prednosť pred celým TP, pokiaľ sa jej Štatút nevzdáva. Štatút tak aj robí, najmä čo sa týka procesných postupov pred národnými orgánmi.

Pritom ustanovenia Štatútu o spolupráci sú veľmi podrobné. Aj to je dôvodom prečo SR nepotrebovala obsiahle právne úpravy trestnoprávneho systému pre zabezpečenie spolupráce so Súdom. Výnimkou bola otázka extradície vlastného občana. Po vypustení jej zákazu z Ústavy bol novelou z júna 2001 doplnený § 21 ods. 1 TZ (140/1961 Zb.) o zákaze vydania občana Slovenskej republiky cudziemu štátu na trestné stíhanie či na výkon trestu ustanovením, že to neplatí, ak vyhlásená medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je SR viazaná, ustanovuje povinnosť vydať občana.

Obdobne bol doplnený aj predchádzajúci TP v § 394 (dnes § 501, písm. a). Štatút sám nepožaduje pre Súd od zmluvných strán extradíciu osôb, ale len ich *odovzdanie*. V čl. 102 definuje aj ich rozdiel. Odovzdaním sa rozumie odovzдание osoby Súdu, nie teda štátu, na základe Štatútu. Podobný inštitút používa aj zmluva NATO-SOFA²⁰⁵ (Dohoda medzi členmi Organizácie Severoatlantickej zmluvy o statuse ich ozbrojených síl) a v ostatnom období aj právny akt Európskej únie o európskom zatykači (a jeho národná implementácia).

²⁰⁵ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17265.htm

Pri využití inštitútu „odovzdania“ by nebolo potrebné novelizovať Ústavu. V záujme zamedzenia prípadných námietok k jej zmene však došlo. V ustanovení § 374 ods. 2 TPsa však používal pojem „odovzdania“ osoby medzinárodnému súdu a odlišoval sa tak od extradície medzi štátmi.

Toto ustanovenie recipoval aj rekodifikovaný TP v § 480 ods. 2. V súvislosti s týmto problémom uplatňovala Generálna prokuratúra názor, že prekážkou extradície občana či jeho odovzdania je aj ustanovenie Ústavy v čl. 23 odst. 4, že občana nemožno nútiť, aby opustil vlasť, podobne ako to upravuje čl. 14 Listiny základných ľudských práv. Ministerstvo spravodlivosti obhajilo názor, že toto ustanovenie chráni občana pred konaním iného druhu, než je vydanie pre účely trestného stíhania či výkonu trestu.²⁰⁶

²⁰⁶ KANDERA, J.: Slovenské skúsenosti s ratifikáciou a implementáciou Štatútu Medzinárodného trestného súdu. In: Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu. C.H.Beck: 2004, s. 65.

5. Spolupráca Slovenskej republiky a Medzinárodného trestného súdu v otázke právnej pomoci v užšom zmysle a odovzdávania odsúdených

MTS nepochybne predstavuje od prvotných snáh medzinárodného spoločenstva zatiaľ najdokonalejší vývojový stupeň v oblasti medzinárodného trestného súdnictva, ktoré umožňuje univerzálne stíhať najzávažnejšie porušenia medzinárodného práva.²⁰⁷ Slovenská republika nezostala v snahe o zriadenie tohto súdneho orgánu pozadu a v jej mene bol Rímsky štatút podpísaný 23. decembra 1998.

Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so Štatútom uznesením č. 1987 z 3. apríla 2002 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Následne ho prezident republiky ratifikoval a na základe čl. 126 nadobudol platnosť 1. júla 2002.²⁰⁸

Ratifikáciou Rímskeho štatútu sa SR zaviazala poskytovať MTS plnú spoluprácu pri vyšetrovaní a stíhaní zločinov v jeho jurisdikcii (čl. 86 a čl. 87 ods. 1 Štatútu). Po vypustení zákazu extradície z Ústavy SR bol novelou z júna 2001 doplnený § 21 ods. 1 Trestného zákona (140/1961 Zb.) o zákaze vydania občana Slovenskej republiky cudziemu štátu na trestné stíhanie, či na výkon trestu ustanovením, že to neplatí, ak vyhlásená medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je SR viazaná, ustanovuje povinnosť občana vydať.

Spoluprácu štátov s Medzinárodným trestným súdom je možné klasifikovať ako medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach. Pod všeobecný pojem medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach sme zaradili vydávanie osôb, tranzit územím, žiadosť o právnu pomoc v užšom zmysle (t. j. dožiadanie), prevzatie a odovzdanie trestného konania a uznanie a výkon rozhodnutia.²⁰⁹

Z tejto perspektívy je možné termín právny styk s cudzinou, ktorý je používaný v V. hlave TP, považovať za synonymum medzinárodnej justičnej spolupráce. Prax však aj naďalej pojmy ako dožiadanie v cudzom štáte, resp. dožiadať právnu pomoc v cudzom štáte používa. Skutočnosť, že po-

²⁰⁷ LISÁNSKY, M. Medzinárodný trestný súd a SR, Právny obzor, 2002, roč. 85, č. 4.

²⁰⁸ Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky 333/2002 Z. z. Rímsky štatút medzinárodného trestného súdu.

²⁰⁹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. Kurs trestního práva. Trestní právo procesné. 3. prepracované a doplnené vydanie. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 1038-1039. Porovnaj s: IVOR, J. a kol. Trestné právo procesné. Bratislava: Iura Edition, 2006.

jem právnej pomoci nebol v TP používaný ani definovaný, nepociťovala prax ako problém a pravdepodobne to tak nebude ani v budúcnosti.²¹⁰

Rímsky štatút k pojmu medzinárodnej justičnej spolupráce pristupuje odlišne, keď rozoznáva dva druhy justičnej spolupráce, a to odovzdanie osoby MTS podľa čl. 89 Rímskeho štatútu a iné formy spolupráce špecifikované v článku 93 Štatútu.

Je však nepochybné, že jednou z foriem medzinárodnej justičnej spolupráce je tiež výkon trestov uložených rozsudkami MTS podľa čl. 103 Rímskeho štatútu. Keďže MTS nedisponuje vlastným donucovacím aparátom,²¹¹ je úplne závislý od právnej pomoci poskytovanej mu zmluvnými stranami a eventuálne aj štátmi, ktoré nie sú stranami Rímskeho štatútu (čl. 87 ods. 5 Štatútu).

Spoluprácu s MTS ukladá Štatút zmluvným stranám ako povinnosť najmä v ustanoveniach časti 9 o medzinárodnej spolupráci a súdnej pomoci pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní, v časti 10 o výkone trestu, ale aj na iných miestach Štatútu, napr. v časti 5. Na výkon spolupráce podľa časti 9 sú zmluvné strany povinné podľa čl. 88 zabezpečiť, aby v ich právnych poriadkoch boli dostupné postupy pre všetky formy spolupráce.

5. 1. Právna úprava spolupráce s MTS v Slovenskej republike

Medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach, a to ako spolupráca horizontálna, t.j. spolupráca prebiehajúca medzi štátmi, tak spolupráca vertikálna medzi štátom a medzinárodnými trestnými súdmi či tribunálmi je upravená v V. časti TP. Pojem dožiadanie je v tomto smere pritom potrebné chápať ako „akúkoľvek žiadosť medzinárodného trestného súdu alebo ad hoc tribunálu, a nie iba ako žiadosť o právnu pomoc v užšom zmysle“²¹². Slovenská právna úprava v tejto oblasti pôsobí pomerne skromne – ide len o § 480 TP:

Medzinárodné súdy

(1)

²¹⁰ NOVOTNÁ, J.: Právni pomoc v cizím štáte v prípravném řízení trestním. 3 vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 237.

²¹¹ MIKLÍK, F.: Štatút Medzinárodného trestného súdu a právny poriadok Slovenskej republiky, Justičná revue, 2002, č. 11, s. 1270.

²¹² KUBÍČEK, M.: Základní principy a obecná pravidla spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály z pohledu platné právní úpravy, In: Trestněprávní revue, 2010, č. 4, s. 109. Trestněprávní revue, 2010, č. 4, s. 109.

Podľa tejto časti sa postupuje aj v konaní o žiadostiach medzinárodného súdu.

(2)

Na konanie a rozhodovanie o odovzdaní osoby medzinárodnému súdu sa použije primerane postup podľa druhej hlavy tejto časti o extradícii.

(3)

Na výkon rozsudku medzinárodného súdu na území Slovenskej republiky sa použijú primerane ustanovenia tretej hlavy tejto časti o uznaní a výkone cudzích rozhodnutí.

Tento paragraf len odkazuje na príslušné časti TP, ktoré sa použijú primerane. Odovzdanie osoby sa uskutoční na základe príslušných ustanovení o extradícii, takže TP v podstate stotožňuje odovzdanie osoby s extradíciou, čo na jednej strane nemusí spôsobovať praktické problémy pri aplikácii, ale z hľadiska pojmového nejde o totožný inštitút.

Extradícia je inštitútom horizontálnej spolupráce medzi rovnoprávnymi subjektmi medzinárodného práva, kým odovzdanie MTS má vertikálny, „vrchnostenský“ charakter (štát má povinnosť, a nie len alternatívnu možnosť osobu odovzdať).

V SR prednosť Rokovacieho a dôkazného poriadku MTS pred ustanoveniami TP alebo len § 480 podľa nášho názoru absentuje. Zákonodarca sa ním nezaoberal a neimplementoval ho do právneho poriadku SR.

5. 1. 1. Právna pomoc v užšom zmysle (dožiadanie)

Právna pomoc v užšom zmysle je vôbec najrozšírenejšou formou medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach, a to najmä preto, že v rámci zachovania suverenity štátov nie sú štáty oprávnené (až na niekoľko špecifických výnimiek) vykonávať úkony trestného konania mimo svojho územia, a musia preto využívať pomoc ostatných štátov.²¹³ Právnu pomocou v užšom zmysle, čiže dožiadaním, sa rozumejú „*úkony, ktoré sa na žiadosť orgánov Slovenskej republiky vykonávajú v cudzine, resp. úkony, v Slovenskej republike vykonávajú na žiadosť cudzozemských orgánov*“.²¹⁴

²¹³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesné. 3. prepracované a doplnené vydanie. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 1044-1045.

²¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. II. díl (§ 180 až 471). 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2639.

Všeobecná definícia dožiadania však nie je príliš vhodná pre špecifickú formu dožiadania medzi MTS a s ním spolupracujúcimi štátmi, aj keď základný princíp možno označiť ako totožný.

Pod pojem právna pomoc v užšom zmysle, ako ho chápe Rímsky štatút, sa začleňuje najmä identifikácia a zisťovanie miesta výskytu osôb, vecí, zabezpečenie a predkladanie dôkazov, vypočúvanie osôb, doručovanie písomností, ochrana obetí a svedkov a pod.

Demonštratívny výpočet jednotlivých foriem tejto právnej pomoci je obsiahnutý v článku 93 ods. 1 Rímskeho štatútu. Je dôležité spomenúť, že niektoré z týchto foriem právnej pomoci nie sú procesnej povahy, ale ide skôr o policajné úkony (napr. identifikácia osôb alebo zisťovanie výskytu veci).²¹⁵

V tejto súvislosti je vhodné poukázať na skutočnosť, že MTS môže žiadať o právnu pomoc už v štádiu jednoduchého preverovania, teda ešte pred samotným začatím trestného stíhania. Zároveň prípravné konanie pred MTS nie je ukončené klasickým podaním obžaloby, ale iba tzv. potvrdením obvinenia (čl. 61 Rímskeho štatútu upravuje tzv. *Confirmation of charges*), ktoré však nemožno v žiadnom prípade stotožňovať s inštitútom obžaloby. Na určenie príslušnosti ústredných orgánov je tak rozhodujúci až okamih začatia hlavného pojednávania, a nie podanie obžaloby.²¹⁶

Žiadosť sa podáva písomne a mala by obsahovať najmä opis, účel a dôvody požadovanej pomoci, údaje o pobyte a totožnosti osoby, opísanie základných okolností a pod. (čl. 96 ods. 1 a 2 Rímskeho štatútu). V SR sa v zmysle § 480 TP zase len primerane použijú ustanovenia V. časti TP, čo vypovedá o prílišnej skromnosti slovenskej právnej úpravy a neexistencii odkazu na použitie už uvedeného Rokovacieho a dôkazného poriadku MTS.

S otázkou právnej pomoci v užšom zmysle súvisí tiež dožiadanie opačné, t. j. smerujúce od štátu k MTS, ktorý môže byť dožiadanou stranou pri stíhaní zločinov upravených v Rímskom štatúte pred vnútroštátnymi súdmi – najmä v situácii, keď je hlavný páchatel' zločinu stíhaný MTS, ale jeho spolupáchatelia národnými súdmi.²¹⁷ Táto forma právnej pomoci je upra-

²¹⁵ REPÍK, B.: Problémy implementácie Štatútu Medzinárodného trestného súdu do trestného práva Slovenskej republiky, In: Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu. Zborník príspevkov zo seminára usporiadaného Českou národnou skupinou Medzinárodnej spoločnosti pre trestné právo. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 49.

²¹⁶ Dôvodová správa k ZMJS k § 156.

²¹⁷ KUBÍČEK, M.; POLÁK, P.: Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 539.

vená v čl. 93 ods. 10 Rímskeho štatútu a zahŕňa predovšetkým odovzdávanie listín a iných dôkazov získaných MTS, doručovanie písomností osobe, ktorá bola na základe rozhodnutia MTS pozbavená osobnej slobody a pod.

5. 1. 2. Odovzdávanie odsúdených

Pre dobré fungovanie medzinárodného trestného súdnictva je dôležité tiež zabezpečiť výkon rozhodnutia medzinárodných trestných súdov a tribunálov, a to ako trestov odňatia slobody, tak rozhodnutí ukladajúcich peňažné tresty a tresty prepadnutia majetku.

Rímsky štatút v článku 77 upravuje tresty, ktoré je možné uložiť za zločiny, patriace do jurisdikcie MTS. Je to najmä trest odňatia slobody, a to buď na určitý počet rokov s maximálnou hranicou tridsiatich rokov, alebo trest odňatia slobody na doživotie. Okrem týchto trestov je tiež možný peňažný trest alebo trest prepadnutia výnosov, majetkov a aktív pochádzajúcich z trestnej činnosti.

Výkon trestu odňatia slobody uloženého v rozsudku MTS je zaistený zmluvnými stranami Rímskeho štatútu [čl. 103 ods. 1 písm. a) Rímskeho štatútu]. Štáty ochotu prijímať odsúdených oznamujú tajomníkovi kancelárie MTS, ktorý vedie zoznam týchto štátov. Toto oznámenie môže mať podobu vyhlásenia alebo bilaterálnej dohody medzi konkrétnym štátom a MTS.²¹⁸

Štáty zároveň môžu určiť podmienky, za ktorých sú ochotné prijímať odsúdených; s týmito podmienkami však musí súhlasiť predsedníctvo MTS. Aj keď už štát vyslovil svoju ochotu prijímať odsúdených, môže svoj súhlas následne odvolať. V takom prípade sa však rozhodnutie štátu naďalej neprijímať odsúdených nedotkne osôb, ktoré už boli do štátu na výkon trestu odovzdané.²¹⁹

Podobný typ spolupráce úspešne fungovali napr. vo vzťahu k Medzinárodnému trestnému tribunálu pre bývalú Juhosláviu (*ICTY*). Tento tribunál (resp. OSN, vzhľadom na založenie tribunálu rezolúciou BR OSN) mal uzavreté dohody o odovzdávaní odsúdených osôb so sedemástimi európskymi štátmi (vrátane Ukrajiny) a do dnešného dňa bolo takto odovzdaných už 54 odsúdených do celkom štrnástich štátov (dohodu síce uzavreli, ale žiadneho odsúdeného doteraz neprevzali: Slovensko, Ukrajina a Albánsko).

²¹⁸ Čl. 103 ods. 1 písm. a) Rímskeho štatútu v spojení s Rule 200 rokovacieho a dôkazného poriadku MTS.

²¹⁹ Čl. 103 ods. 1 písm. a) Rímskeho štatútu v spojení s Rule 200 rokovacieho a dôkazného poriadku MTS.

Časť odovzdaných odsúdených už trest vykonala a bola prepustená na slobodu, v súčasnosti teda trest uložený tribunálom vykonáva iba 18 osôb, a to približne v počte 1 až 3 osoby na jeden štát.²²⁰

Pri rozhodovaní o tom, v ktorom štáte bude odsúdená osoba vykonávať svoj trest, zohľadňuje MTS kritériá uvedené v čl. 103 ods. 3 Rímskeho štatútu a v čl. 201 rokovacieho a dôkazného poriadku MTS, medzi ktoré okrem iného patrí zásada rovnomerného geografického rozloženia, počet už odovzdaných odsúdených osôb v jednotlivých štátoch, štátne občianstvo a názor odsúdenej osoby. O odovzdaní na výkon trestu do konkrétneho štátu informuje odsúdenú osobu Predsedníctvo MTS. Súhlas osoby pritom nie je nutný. Aj je k prípadnému nesúhlasu odsúdeného prihliadané, nie je jeho súhlas nevyhnutným predpokladom na odovzdanie.

Predsedníctvo MTS zasiela vybranému štátu svoje rozhodnutie o odovzdaní odsúdeného do tohto štátu, ku ktorému priloží informácie a dokumenty uvedené v článku 204 rokovacieho a dôkazného poriadku MTS, medzi ktoré okrem odsudzujúceho rozsudku patria aj informácie o dĺžke a začiatku výkonu uloženého trestu alebo o zdravotnom stave odsúdenej osoby. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že podľa časti 10 Rímskeho štatútu sa na území zmluvných strán nevykonávajú rozsudky MTS, ale len uložené tresty.

Pôvodná právna úprava týkajúca sa výkonu trestov obsiahnutá v trestnom poriadku bola značne problematická, pretože jej nastavený postup na výkon rozhodnutia medzinárodných trestných súdov a tribunálov na území SR, ktorý vyžadoval vydanie uznávacieho rozsudku (§515 ods. 1 TP), teda postup známy z „klasického“ odovzdávania odsúdených v rámci horizontálnej justičnej spolupráce a bol v ostrom protiklade k Rímskemu štatútu, ktorý výkon trestu na území strany Rímskeho štatútu podmieňuje iba jednostranným poverením štátu zo strany MTS, nie uznávacím rozsudkom.²²¹

V SR platí v zmysle platného TP naďalej postup známy z „klasického“ vydávania odsúdených v rámci horizontálnej justičnej spolupráce, a keďže zatiaľ nedošlo k odovzdaniu osoby na výkon trestu v SR, nie je možné analyzovať prípadný problematický postup príslušných orgánov SR.

Prvá podmienka, t. j. trestná zodpovednosť osoby vzhľadom na jej vek, nemá z praktického hľadiska žiadny význam, a to aj napriek tomu, že

²²⁰ International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia, Member States Cooperation, Agreements on the Enforcement of Sentences. [online] Dostupné z WWW: ICTY, <http://www.icty.org/sid/137>.

²²¹ Čl. 103 Rímskeho štatútu a Rule 204 rokovacieho a dôkazného poriadku MTS. Porov. MIKLÍK, F.: op. cit. sub 203, s. 1273.

medzinárodné právo všeobecne nestanovuje vekovú hranicu trestnej zodpovednosti a národné hranice nie sú pre konanie pred medzinárodnými súdmi a tribunálmi použiteľné.²²²

V článku 26 Rímskeho štatútu sa však stanovuje, že MTS má jurisdikciu len nad osobami staršími než osemnásť rokov. Táto veková hranica preto nepredstavuje žiadny problém pre vekové hranice stanovené slovenským vnútroštátnym právom (§ 22 TZ). Pokiaľ ide o druhú z uvedených podmienok, ktorá zohľadňuje prípadné výsady a imunity, v čl. 1 ods. 2 Ústavy SR sa hovorí, že Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Povinnosť stíhať páchatelov zločinov podľa medzinárodného práva, bez ohľadu na ich postavenie v príslušnom štáte, je zakotvená v mnohých prameňoch medzinárodného práva, napr. v čl. 4 Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídy (č. 32/1955 Zb.), v čl. 4 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (č. 143/1988 Zb.) a v mnohých medzinárodných ľudsko-právnych zmluvách (napr. v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach, č. 120/1976 Zb.).

Nevyplýva to však iba z uvedených medzinárodných zmlúv, ale je to tiež priamo pravidlom medzinárodného obyčajového práva. SR teda už pred ratifikáciou Rímskeho štatútu mala povinnosť stíhať všetky osoby zodpovedné za spáchanie týchto zločinov bez ohľadu na prípadnú imunitu priznanú im vnútroštátnym právom.

Článok 27 Štatútu MTS hovorí o zákaze zohľadňovania verejnej funkcie a irelevantnosti imunít a osobitných procesných pravidiel pri výkone právomoci MTS. Z hľadiska osobných imunít je v Rímskom štatúte relevantný článok 27 ods. 2 – ako bolo naznačené, čl. 27 ods. 1 sa dotýka vecných imunít. Ustanovenie čl. 27 ods. 2 Štatútu MTS funguje ako *in abstracto* vykonané vzdanie sa imunity, ide o výnimku z obyčajového medzinárodného práva týkajúceho sa osobných imunít – počas platnosti medzinárodnej zmluvy sa obyčajové pravidlo, garantujúce úradujúcim štátnym predstaviteľom nestíhatelnosť, neuplatňuje.²²³

V súlade s čl. 34 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (medzinárodné zmluvy a tretie štáty) však platí, že sa článok 27 Štatútu MTS uplatňuje len vo vzťahu k zmluvným stranám, prípadne štátom, ktoré uznali

²²² Dôvodová správa k ZMJS, k § 164.

²²³ GAETA, P.: Immunities and Genocide. Gaeta, P. (ed.) The UN Genocide Convention. Oxford: OUP, 2009, s. 332.

právomoc MTS podľa čl. 12 ods. 3 Štatútu.²²⁴ Uvedený výklad bol potvrdený aj v rozhodovacej praxi MTS.²²⁵

Vo vzťahu k tretiemu štátu tak Rímsky štatút zostáva neaplikovateľný a nemôže byť použitý ako zdroj odstránenia osobných imunit požívaných štátnymi predstaviteľmi. Možno teda konštatovať, že ani podmienka, aby osoba odsúdená MTS, ktorá má byť odovzdaná na výkon trestu do SR, nepožívala v SR výsady a imunity, pre ktoré by bola vyňatá z právomoci orgánov činných v trestnom konaní, by v praxi mala byť bezpredmetná.

Tento záver platí však iba pre výsady a imunity priznané vnútroštátnym právom. V prípade imunity vyplývajúcej z medzinárodných záväzkov SR by sa príslušný slovenský súdny orgán mal na stanovenie ďalšieho postupu obrátiť v súlade s čl. 98 Rímskeho štatútu na MTS.

K rozhodnutiu o zaradení odsúdeného do konkrétneho typu väznice dôjde ešte pred nariadením výkonu trestu uloženého rozsudkom MTS. Aj keď súd neuznáva rozsudok MTS, ale len nariaďuje výkon ním uloženého trestu, rozhoduje vždy rozsudkom.²²⁶

Po prevzatí osoby odsúdenej na trest odňatia slobody sa konkrétne podmienky výkonu trestu riadia právnym poriadkom SR, aj keď odsúdený ďalej podlieha dozoru MTS (čl. 106 ods. 1 a 2 Rímskeho štatútu). Vnútroštátne súdy nemajú právo rozhodovať o upustení od zvyšku trestu odňatia slobody alebo o podmiennečnom prepustení, na to je oprávnený iba MTS (čl. 110 Rímskeho štatútu). MTS tiež ako jediný rozhoduje o odvolaniach a žiadostiach o preskúmanie (čl. 105 ods. 2 Rímskeho štatútu). Ak je v takom prípade nutné zaistiť osobnú prítomnosť odsúdeného pred MTS, možno postupovať podľa TP, ktorý upravuje možnosť dočasného odovzdania odsúdenej osoby.

Na rozdiel od odsúdených osôb odovzdávaných v rámci horizontálnej justičnej spolupráce sa na osoby odovzdané na výkon trestu uloženého MTS vzťahuje zásada špeciality, čo znamená, že tieto osoby nie je možné stíhať, trestať či vydať do tretieho štátu pre trestné činy spáchané pred realizáciou ich odovzdania do štátu, v ktorom sa trest vykonáva, ak s takýmto postupom nevysloví MTS súhlas (čl. 108 ods. 1 Rímskeho štatútu).

²²⁴ Z tohto dôvodu nemohla namietť Keňa imunitu úradujúceho prezidenta v prípade trestného stíhania Uhuru Kenyattu.

²²⁵ The Prosecutor v. Omar Al-Bashir. ICC-02/05-01/09-195. Decision on the Cooperation of the Democratic Republic of the Congo Regarding Omar *Al-Bashir*'s Arrest and Surrender to the Court, PTCH II, 9 April 2014, § 26.

²²⁶ KUBÍČEK, M., POLÁK, P., op. cit. sub 212, s. 563-564.

Dôvodom tohto opatrenia je do značnej miery zrejme kompenzovanie skutočnosti, že súhlas odsúdeného nie je nevyhnutnou podmienkou na jeho odovzdanie do vykonávajúceho štátu.²²⁷ Aj keď podľa čl. 103 ods. 3 písm. c) Rímskeho štatútu má byť k názoru odsúdenej osoby prihlíadané, nesúhlas odsúdeného nebráni jeho odovzdaniu, ako je to napr. pri postupe podľa Dohovoru o odovzdávaní odsúdených osôb [čl. 3 ods. 1 písm. d) dohovoru; č. 553/1992 Zb.] v rámci horizontálnej justičnej spolupráce.

Odovzdanie odsúdeného podľa Rímskeho štatútu tak skôr pripomína odovzdávanie odsúdených podľa čl. 3 Dodatočného protokolu k Dohovoru o odovzdávaní odsúdených osôb, podľa ktorého je možné, pri splnení ďalších podmienok a s prihliadnutím na názor odsúdenej osoby, túto osobu odovzdať aj bez jej súhlasu.²²⁸

V prípade peňažných trestov alebo trestov prepadnutia majetku je pre MTS dôležité najmä odovzdanie majetku a výnosov z predaja takého majetku, ktorý je výkonom rozhodnutia získaný, priamo MTS (čl. 109 ods. 3 Rímskeho štatútu). Z odovzdaného majetku a výnosov dochádza najmä k odškodňovaniu obetí,²²⁹ ktoré prebieha prostredníctvom Podielového fondu pre obeť zločinov a ich rodinných príslušníkov (čl. 79 ods. 1 a 2 Rímskeho štatútu).

Tento spôsob odškodňovania obetí sa značne odlišuje od predchádzajúceho variantu mechanizmu odškodňovania, ktorý je používaný najmä pri tribunáloch zriadených BR OSN a vyznačuje sa nutnosťou vlastnej iniciatívy oprávnenej osoby (t. j. obeť alebo pozostalých po obetiach, ktoré boli usmrtené) v občianskoprávnom konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom.²³⁰

5. 2. Zhrnutie

Spomenuté typy medzinárodnej justičnej spolupráce, t. j. dožiadanie a odovzdávanie odsúdených osôb preto nie je potrebné upraviť zvláštnou medzinárodnou zmluvou, aj keď uzatváranie takýchto medzinárodných

²²⁷ KUBÍČEK, M.: Jednotlivé typy spolupráce justičných orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály z pohledu platné právní úpravy, *Trestněprávní revue*, 2010, č. 9, s. 280.

²²⁸ Tamtiež.

²²⁹ Tamtiež.

²³⁰ United Nations. Rules of Procedure and Evidence of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, čl. 106 odst. B. IT/32/Rev.49. 22 May 2013. [online] Dostupné z [www: ICTY, http://www.icty.org/sec-tions/LegalLibrary/RulesofProcedureandEvidence](http://www.icty.org/sec-tions/LegalLibrary/RulesofProcedureandEvidence). Porov. United Nations. Rules of Procedure and Evidence of the International Criminal Tribunal for Rwanda, čl. 106 odst. B. 10 April 2013. [online] Dostupné z WWW: ICTR, <http://www.unict.org/tabid/95/default.aspx>.

bilaterálnych zmlúv nie je primárne vylúčené. Zmluvu o odovzdávaní odsúdených osôb tak už s MTS uzavreli napr. Fínsko, Rakúsko, Dánsko či Veľká Británia.²³¹

SR zotrvala na pôvodnej úprave v TP len s prostým odkazom, že ustanovenia TP sa na žiadosti MTS použijú primerane, rovnako ako ustanovenia o odovzdaní osoby MTS a výkone rozsudkov MTS na území SR. Je pomerne nejasné, ako použiť ustanovenia tretej hlavy V. časti TP o uznaní a výkone cudzích rozhodnutí „primerane“.

Zjavne by sa uplatnil len zdĺhavý postup známy z horizontálnej spolupráce medzi suverénnymi štátmi, čo rozhodne neprispieva k efektívnemu výkonu medzinárodnej trestnej spravodlivosti. V tomto prípade ide o tzv. vertikálnu spoluprácu (na rozdiel od horizontálnej spolupráce medzi jednotlivými štátmi) a medzinárodnoprávne dokumenty, z ktorých vyplývajú predmetné záväzky, narábajú s pojmom „odovzdanie“ („*surrender*“) namiesto „vydania“ páchatelov a osôb podozrivých zo spáchania trestných činov podliehajúcich jurisdikcii týchto medzinárodných súdnych orgánov, čo sa odrazilo aj na úprave v slovenskom TP a v slovenskom alternáte Rímskeho štatútu MTS.

Slovenská republika je len teoreticky legislatívne kompatibilná aj v oblasti spolupráce s Medzinárodným trestným súdom a príp. aj s ad hoc trestnými tribunálmi zriadenými rezolúciami BR OSN (zatiaľ nebol zaznamenaný prípad, v ktorom by sa vyžadovala súčinnosť orgánov SR pri výkone medzinárodnej spravodlivosti za využitia inštitútov právneho styku s cudzinou (alebo plnenia záväzkov vyplývajúcich z príslušných medzinárodných zmlúv). Slovenská právna úprava totiž v § 480 TP uvádza podľa nášho názoru medzinárodné súdy len ako všeobecný pojem.

To spôsobuje nejasnosť výkladu, že či ide o všetky existujúce medzinárodné trestné tribunály alebo len o tie, na ktorých vzniku a činnosti SR participuje. Vychádzame z názoru, že keďže SR ratifikovala Rímsky štatút MTS, ktorý bol podnetom na príslušné zmeny TP, tak zákonodarca uvažoval len nad spoluprácou s MTS. Rovnako aj dôvodová správa k príslušnému ustanoveniu TP o diferenciacii existujúcich medzinárodných súdov mlčí.²³²

Nie je teda jasné, že či sa podľa predmetnej úpravy malo postupovať aj pri žiadostiach medzinárodných trestných tribunálov zriadených rezolúciami BR OSN. V oblasti extradície Štatút sám nepožaduje pre Súd od

²³¹ Coalition for the International Criminal Court. Enforcement of Sentences [online] Dostupné z [www: CICC, http://www.iccnw.org/imod=enforcement](http://www.iccnw.org/imod=enforcement).

²³² Dôvodová správa k TP, k § 481.

zmluvných strán extradíciu osôb, ale len ich *odovzdanie*. V čl. 102 definuje aj ich rozdiel. Odovzdaním sa rozumie odovzdanie osoby Súdu, nie teda štátu, na základe Štatútu. Slovenská právna úprava ustanovuje, že na odovzdávanie osoby MTS sa analogicky použijú ustanovenia upravujúce extradíciu medzi štátmi, čo na jednej strane nemusí spôsobovať praktické problémy pri aplikácii, ale z pojmového hľadiska nejde o totožný inštitút.

V SR je potrebné zase analogicky primerane uplatňovať aj postup o uznaní a výkone cudzích rozhodnutí.

Medzinárodné trestné súdnictvo²³³ je spoločným projektom početnej časti medzinárodného spoločenstva a kompromisom právnych úprav. Samotným prístupom k Štatútu MTS zmluvné štáty deklarovali záujem zefektívniť stíhanie najväčších porušení medzinárodného práva v oblasti individuálnej trestnej zodpovednosti a prevzali na seba aj právne záväzky tak skutočne konať.

Efektívna spolupráca medzi zmluvnými štátmi a MTS (prípadne ostatnými trestnými tribunálmi) by mala byť odrazom tejto prejavenej vôle. Už blízka budúcnosť ukáže, že či sa podarí zrealizovať zámer na vytvorenie samostatného trestného tribunálu, ktorý by stíhal agresiu voči Ukrajine. Medzinárodný trestný tribunál pre trestný čin agresie federáciu je navrhovaný ako *ad hoc* medzinárodný trestný tribunál zameraný na stíhanie Ruskej federácie a vysokých ruských a bieloruských predstaviteľov za ruskú inváziu na Ukrajinu, ako jeden alebo viacero zločínov agresie a ako doplnok k prebiehajúcemu vyšetrovaniu Medzinárodného trestného súdu na Ukrajine. Viaceré medzinárodné orgány vyjadrili podporu jeho zriadeniu, vrátane Rady Európy, Európskej komisie, Parlamentného zhromaždenia NATO a Európskeho parlamentu.

Medzinárodný trestný súd totiž nemôže vykonávať jurisdikciu nad zločinom agresie, pokiaľ oba štáty – obeť aj agresor – neratifikovali Rímsky štatút a neprijali jurisdikciu MTS nad týmto zločinom, alebo pokiaľ situáciu MTS nereferuje BR OSN. Ani Rusko, ani Ukrajina nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu a Rusko má právo veta nad akýmkoľvek rozhodnutím v Rade bezpečnosti OSN. Ukrajina v roku 2015 predložila deklaráciu o prijatí jurisdikcie MTS nad akýmkoľvek aktami genocídy, zločínov proti ľudskosti alebo vojnových zločínov, ktoré sa mohli na území Ukrajiny spáchať od 20. februára 2014. Prokurátor MTS však poznamenal,

²³³ K otázke medzinárodného trestného súdnictva bližšie pozri: VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. 1. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2013, s. 423 a nasl., porovnaj: VALUCH, J.: Sloboda a zodpovednosť jednotlivca v medzinárodnom trestnom práve, Mílniky práva v stredoeurópskom priestore 2. časť. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013, s. 921-927.

že sa to nevzťahuje na zločin agresie a že zločin agresie sa nemôže vzťahovať na súčasnú situáciu na Ukrajine.

6. Spolupráca podľa Ľublánsko-Haagskeho dohovoru

26. mája bol prijatý na Diplomatickej konferencii v Slovinsku Dohovor o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní zločinu genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov ďalších medzinárodných zločinov. Táto 87 článková medzinárodná zmluva, známa aj ako „MLA“ dohoda vznikla z iniciatívy, ktorá bola zahájená Belgickom, Holandskom a Slovinskom v roku 2011.

Táto iniciatíva, známa ako „MLA iniciatíva“ vznikla po iniciatíve „*Crimes against Humanity*“ - mimovládnej iniciatíve, ktorá vypracovala vzorový návrh Zmluvy o zločinoch proti ľudskosti. Počas diskusií o myšlienke novej zmluvy o zločinoch proti ľudskosti sa zistilo, že na rozdiel od moderných medzinárodných zmlúv o nadnárodných zločinoch, ako je Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu z roku 2000 (Dohovor o organizovanom zločine) alebo Dohovor OSN proti korupcii z roku 2003 (Dohovor o korupcii), staršie zmluvy, ktoré sa zaoberali zločini *ius cogens*, akými sú genocída, mučenie a závažné vojnové zločiny, neobsahovali rozsiahle ustanovenia o medzištátnej spolupráci.

Princípom iniciatívy MLA bolo v podstate vyplniť túto medzeru pre trestné činy *ius cogens* obsiahnuté v Rímskom štatúte MTS a prípadne iné trestné činy vyplývajúce zo zmluvy. Po neúspešných pokusoch zahrnúť do negociácií a procesu prijímania predmetnej zmluvy OSN sa rozhodli vyššie uvedené tri štáty spolu s Argentínou, Mongolskom a Senegalom pokračovať mimo systému OSN. 87 článkov zmluvy, ktorá bola otvorená na podpis 14. februára 2024 v Holandskom Haagu bola dojednaná počas dvojtýždňovej konferencie v Ľubláne a na ktorej sa zúčastnilo 53 podporujúcich a 15 pozorovateľských štátov. Okrem toho bolo prítomných 10 občianskych združení. Vláda SR schválila 18.1.2024 podpis Dohovoru. Dohovor je podľa vnútroštátnej právnej úpravy SR prezidentskou medzinárodnou zmluvou, aby platil, musí ho pred ratifikáciou prezidentom schváliť Národná rada SR.

6. 1. Rámec Dohovoru a jeho ustanovení

Dohovor o vzájomnej právnej pomoci je rozdelený na osem častí, ku ktorým je pripojených osem príloh. Jeho cieľom je „uľahčiť spoluprácu v trestných veciach“ s cieľom „posilniť boj proti beztrestnosti za páchanie najzávažnejších medzinárodných zločinov“.

Dohovor ukladá všetkým zmluvným štátom povinnosť spolupracovať v oblasti genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov, ako sú definované v Rímskom štatúte MTS Umožňuje tiež štátom rozhodnúť sa

pre spoluprácu v súvislosti s ďalšími zločinmi uvedenými v prílohách Dohovoru, vrátane dodatkov o vojnových zločinoch k štatútu MTS, mučeniu, ako je definované v Dohovore proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, núteným zmiznutiam, ako sú definované v Medzinárodnom dohovore o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím a zločinu agresie, ako je kodifikovaný v článku 8bis Rímskeho štatútu.

Hoci bol Dohovor pôvodne navrhnutý ako čisto zmluva o vzájomnej právnej pomoci, forma v akej bola zmluva nakoniec prijatá, je oveľa širšia. Dohovor vyžaduje, aby ratifikujúce štáty uskutočnili tieto tri veci: (1) kriminalizovať vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti a genocídu (ako sú definované v štatúte MTS a reprodukované v článku 5 Dohovoru); (2) vykonávať jurisdikciu nad páchatelmi obvinenými z takýchto trestných činov (článok 8 Dohovoru); a (3) poskytovať vzájomnú právnu pomoc týkajúcu sa vydávania, súdneho konania a výkonu trestných sankcií vo vzťahu k páchatelom.

Odstraňuje tiež premlčacie lehoty týkajúce sa trestných činov uvedených v článku 5 (článok 11), stanovuje možnú zodpovednosť právnických osôb (článok 15), obsahuje ustanovenia o ochrane údajov (článok 16), vytvára nástroj pre budúce stretnutia zmluvných štátov (články 84 – 85) a obsahuje ustanovenie o riešení sporov, ktoré poskytuje možnosť arbitráže s odvolaním sa na MSD, ak to zlyhá, týkajúce sa „[a]kéhokoľvek sporu medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými štátmi týkajúceho sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru.

Technické aspekty Dohovoru o vzájomnej právnej pomoci sú obsiahnuté v článkoch 20 až 80 dohovoru. Text je bohatý a komplexný a poskytuje rozsiahle možnosti spolupráce vrátane určenia ústredných orgánov (články 20-21) a dlhý zoznam možných opatrení vzájomnej právnej pomoci uvedených v článku 24.

Poskytuje možnosť skrytých vyšetrovaní (článok 40), ustanovenie, ktoré bude v praxi pravdepodobne kontroverzné a z ktorého sa zmluvné strany môžu odhlásiť (článok 92); zriadenie spoločných vyšetrovacích tímov (články 41 – 42); medzinárodná spolupráca na účely konfiškácie príjmov z trestnej činnosti (článok 45); odovzdanie trestného konania (článok 48); a rozsiahle ustanovenia o vydávaní (články 49 – 65).

Podľa článku 90 Dohovor nadobudne platnosť, keď ju ratifikujú tri štáty – zdanlivo nízky počet pre veľkú multilaterálnu zmluvu zahŕňajúcu hlavné medzinárodné zločiny, hoci je v súlade so Zmluvou Rady Európy o vzájomnej pomoci v trestných veciach z roku 1959. Pre porovnanie, Do-

hovor o organizovanom zločine si na nadobudnutie platnosti vyžadoval 40 ratifikácií.

Iniciatíva MLA nasledovala príklad Komisie OSN pre medzinárodné právo pri navrhovaní článkov novej zmluvy o zločinoch proti ľudskosti tým, že za východiskový bod vzala ustanovenia MLA Dohovoru o organizovanom zločine, ako aj ustanovenia nachádzajúce sa v iných vzájomných dohodách a nástrojoch právnej pomoci, vrátane Európskeho dohovoru o vzájomnej právnej pomoci a Modelovej zmluvy OSN o vydávaní osôb.

Zámerom bolo prijať rozšírené ustanovenia o vzájomnej právnej pomoci, ktoré už existujú v zmluvách o nadnárodných zločinoch a začleniť ich do režimu spolupráce pre hlavné medzinárodné zločiny.

Švajčiarsko najskôr rozoslalo alternatívnu verziu návrhu Dohovoru, ktorá by odstránila definície trestných činov, na ktoré sa vzťahuje Dohovor na základe toho, že nový Dohovor by sa tak ukázal užitočnejší pre štáty, ktoré ešte nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu, a podobne ako iné zmluvy o vzájomnej právnej pomoci, by mali jednoducho poskytovať rámec pre vzájomnú právnu pomoc založenú na obojstrannej trestnosti.

Zatiaľ čo švajčiarsky návrh mal aj praktickú výhodu v tom, že umožnil prijatie zmluvy o vzájomnej právnej pomoci bez akéhokoľvek potenciálneho konfliktu s vznikajúcou zmluvou o zločinoch proti ľudskosti, túto pozíciu nakoniec odmietla základná skupina. Objavili sa aj ďalšie oblasti sporu. Francúzsko, podporované Spojeným kráľovstvom, sa snažilo zmeniť a doplniť ustanovenia Dohovoru o jurisdikciu tak, aby sa výkon univerzálnej jurisdikcie stal diskrečnou zmenou a doplnením ustanovení o jurisdikcii a *aut dedere aut iudicare*.²³⁴

Proti tomu sa postavili ostatné štáty, ako aj občianska spoločnosť a nakoniec to odmietli. Ďalšia oblasť nezhody sa objavila v súvislosti s otázkou výhrad: v návrhu Dohovoru z novembra 2022 sa v článku 85 ods. 1 uvádzalo, že nie sú povolené žiadne iné výhrady ako tie, ktoré sú špecificky ustanovené.

Prijatý Dohovor povoľuje výhrady k ustanoveniam o špeciálnych vyšetrovacích technikách, vrátane elektronického sledovania; využívanie skrytých vyšetrovaní a cezhraničných sledovaní; a ustanovenia o urovnávaní sporov, z ktorých sa štáty môžu odhlásiť.

²³⁴ LANTAJOVÁ, D.: Prípád Belgicko v. Senegal: Otázky týkajúce sa záväzku stíhať alebo vydať (*aut dedere aut iudicare*). In: Judikatúra medzinárodných súdnych a kvázi-súdnych orgánov so zameraním na medzinárodné trestné právo a jej interakcia s vnútroštátnym právnym poriadkom: Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2013, s. 121-132.

Počas rokovaní o zmluve o vzájomnej právnej pomoci vyvstali otázky týkajúce sa definícií trestných činov v Dohovore. Keďže základná skupina chcela zahrnúť definície, nakoniec sa rozhodla ponechať definície Rímskeho štatútu bez zmeny, okrem vypustenia definície pohlavia v článku 7 ods. 3 štatútu MTS o zločinoch proti ľudskosti, čo urobila aj Komisia OSN pre medzinárodné právo.

6. 2. Zhrnutie

Pretože mnohé štáty upravili svoje vlastné národné definície týchto trestných činov, niektoré z týchto štátov, vrátane Kanady, vyjadrili počas rokovaní obavy o definície v Dohovore. Zatiaľ čo Dohovor o vzájomnej právnej pomoci obsahuje ustanovenia, ktoré sa snažia umožniť rozvoj medzinárodného obyčajového práva mimo zmluvy (článok 4), ako aj iné definície trestných činov, ktoré sa objavia v iných medzinárodných dohodách (článok 5), skutočnosťou je, že Dohovor je vo svojej súčasnej podobe nepopierateľne viazaný na Rímsky štatút.

Zároveň ale MTS nie je zmluvnou stranou Dohovoru a tak sa použije len medzi zmluvnými stranami. Medzinárodné trestné sudy sa spomínajú len v čl. 51, ktorý upravuje dôvody na odmietnutie vydania ak dožiadaný zmluvný štát prijal súbežne žiadosti od viac ako jedného štátu alebo príslušného medzinárodného trestného súdu alebo tribunálu a vyhovel jednej z takýchto žiadostí.

Dohovor o vzájomnej právnej pomoci sa však nepochybne ukáže ako užitočný pre štáty, ktoré si želajú prehĺbiť spoluprácu s inými štátmi v oblasti najzávažnejších medzinárodných trestných činov, ktoré ešte nemajú zmluvy o vzájomnej právnej pomoci ani dohody o vydávaní osôb, ktoré by im to inak umožňovali. Novoprijatý Lubľansko-haagsky dohovor je nepochybne zviazaný s Rímskym štatútom MTS, ale keďže samotný MTS ani iný medzinárodný trestný tribunál nie je jeho zmluvnou stranou, tak príslušné články nemôžu nahradiť v rámci medzinárodnej justičnej spolupráce ustanovenia V. hlavy TP ani keď Dohovor nadobudne pre SR platnosť.

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry

- [1] ANZILOTTI, D.: Cours de droit international, Editions Panthéon-Assas (coll. Les introuvables), Paris, 1999,
- [2] AUST, A. Handbook of International Law, Second edition. New York: Cambridge University Press, 2010,
- [3] BASCH, J.: Dohovor o trestných a iných činoch spáchaných na palube lietadla, ČMP, 9, č. 4, 1965,
- [4] BASSIOUNI, M. Ch.: A Draft International Criminal Code and Draft Statute for an International Criminal Court, 1987,
- [5] BASSIOUNI, M. Ch.: International Crimes Jus Cogens and Obligatio Erga Omnes. 59 Law and Contemporary problems, 1997,
- [6] BASSIOUNI, M. Ch., Wise, E.M: Aut Dedere Aut Judicare: The Duty to Extradite or Prosecute in International Law. Dordrecht: Kluwer, 1995,
- [7] BELLELLI, R.: International Criminal Justice: Law and Practice from the Rome Statute to Its Review. Farnham: Ashgate, 2010,
- [8] BENZING, M.: The Complementarity Regime of the International Criminal Court: International Criminal Justice between State Sovereignty and the Fight against Impunity. In: Max Planck Yearbook of United Nations Law, Volume 7, 2003,
- [9] BEDNÁR, D.: K niektorým teoretickým aspektom medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach In: Právnik, Roč. 157, č. 7/2018,
- [10] BEDNÁR, D.: Porovnanie spolupráce Českej republiky a Slovenskej republiky s Medzinárodným trestným súdom. In: Právny obzor Roč. 100, č. 3/2017,
- [11] BEDNÁR, D.: Stíhanie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti prostriedkami medzinárodného trestného práva, In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 7-8/2012,
- [12] BEDNÁR, D., BEDNÁR MARKOVÁ, V., : Vybrané právne aspekty inštitútu štátneho občianstva v kontexte ozbrojeného konfliktu na Ukrajine. In: Aktuálne výzvy medzinárodného práva a medzinárodnej bezpečnosti, Bratislava, Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2023,
- [13] BOUZAT, P., PINATEL, J.: Traité de droit pénal et de criminologie. Paris: Dalloz, 1970,
- [14] BREAU, S. C.: The Contribution of the Special Court for Sierra Leone to the Development of International Humanitarian Law. In: Commonwealth Law Bulletin, vol. 34, No. 4, 817-824, December 2008,
- [15] COMBACAU, J., SUR, S.: Droit international public, 6 ed., Paris: Montchrestien, 2004,
- [16] CRYER, R., FRIMAN, H. et al.: An Introduction to International Criminal Law and Procedure. Cambridge: Cambridge University Press, 2007,

- [17] ČEPELKA, Č.: Odpovědnost státu. Návrh článkov 1 až 35 kodifikačného dohovoru (s komentárom). Praha: UK, 1985,
- [18] ČEPELKA, Č.: Mezinárodněprávní ochrana lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 5/1990,
- [19] DUPUY, P.-M.: Responsabilité et légalité, In: *La Responsabilité dans le système international*, Colloque, du Mans, SFDI. Paris: Pedone, 1991,
- [20] DUPUY, P.-M.: A General Stocktaking of the Connections between the Multilateral Dimension of Obligations and Codification of the Law of Responsibility, *European Journal of International Law* (2002), Vol. 13 No.5
- [21] EČER, B.: Vývoj a základy mezinárodního práva trestního: (se zvláštním zřetelem k československé účasti na potrestání zločinů druhé světové války a zejména na přípravě, zřízení a díle Mezinárodního vojenského tribunálu v Norinberku). Praha: V. Linhart, 1948,
- [22] FABIAN, M.: Právny styk s cudzinou. Rigorózná práca. Košice: UPJŠ. 2011,
- [23] FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.: Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, 2. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Linde, Praha a. s., Právnícké a ekonomické nakladatelství Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005,
- [24] GAETA, P.: Immunities and Genocide. In: Gaeta, P. (ed.) *The UN Genocide Convention*. Oxford: OUP, 2009,
- [25] GLASER, S.: *Droit international pénal conventionnel*. Bruxelles, 1970,
- [26] HAŤAPKA, M.: K problému (ne)vydávania vlastných štátnych občanov, In: *Justičná revue – roč. 53, č. 1/2001*,
- [27] HAŤAPKA, M.: K pojmu „obvyklý pobyt“ v medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, In? *Justičná revue – roč. 53, č. 2/2001*,
- [28] HOBZA, A.: Přehled mezinárodního práva válečného Dodatek: Trestání válečných zločinců. Praha: Všehrd, 1946,
- [29] HOWARTH, K.: The Special court for Sierra Leone – Fair trials and justice for the accused and victims. In: *International Criminal Review* 8/2008,
- [30] IVOR, J. a kol.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r.o., 2006,
- [31] JANKUV, J., LANTAJOVÁ, D., BLAŠKOVIČ, K., BUCHTA, T., ARBET, D.: *Medzinárodné právo verejné*. Druhá časť. 1. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016,
- [32] JENNINGS, R., WATTS, A.: *Oppenheim's International Law*, vol. 1. London: Longman, 1992,
- [33] JÍLEK, D.: Přemítání a založení Mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za závažná porušení mezinárodního práva humanitárního spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1994. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1996, vol. 4, no. 1,
- [34] KANDERA, J.: Slovenské skúsenosti s ratifikáciou a implementáciou Štatútu Medzinárodného trestného súdu. In: *Problémy implementace Statusu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. C.H.Beck: 2004,

- [35] KASTNER, K.: Vražedná dýka ukrytá pod talárem právníků: Norimberský proces s právníky z roku 1947, In: Právní rozhledy 4/1999,
- [36] KELSEN, H.: Principles of International Law. (RW Tucker, ed.), New York, 1966, s. 22. New York: RW Tucker, ed, 1966,
- [37] KLANDUCH, P.: Medzinárodný trestný súd a Organizácia spojených národov. In: Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia. Bratislava: SSMP, 2006,
- [38] KLEIN, P.: Responsibility for Serious Breaches of Obligations Deriving from Peremptory Norms of International Law and United Nations Law, *Europe and Journal of International Law* (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1253.5,
- [39] KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2004,
- [40] KOZÁK, P.: Podiel, úloha a význam Bezpečnostnej rady OSN pri realizácii individuálnej, trestnej zodpovednosti jednotlivca v medzinárodnom práve. Rigorózna práca. Košice: UPJŠ. 2013,
- [41] KRATOCHVÍL, V.: České trestní právo hmotné a procesní v evropském právním prostředí. Brno: AUBI No 355, MU, 2009,
- [42] KRATOCHVÍL, J.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu není v rozporu s ústavou. In.: Právní rozhledy, 2007, č. 15,
- [43] KUBÍČEK, M.: Základní principy a obecná pravidla spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály z pohledu platné právní úpravy. In: Trestněprávní revue, 2010, č. 4, s. 109. Trestněprávní revue, 2010, č. 4,
- [44] KUBÍČEK, M., POLÁK, P.: Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014,
- [45] LANEGRAN, K.: The Importance of Trying Charles Taylor. In: *Journal of Human Rights*, 2007,
- [46] LANTAJOVÁ, D.: Závazok aut dedere aut judicare v práci Komisie pre medzinárodné právo, In: Aktuálne otázky medzinárodného trestného práva v kontexte európskych a vnútroštátnych noriem: Trnava, Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2012,
- [47] LANTAJOVÁ, D.: Prípád Belgicko v. Senegal: Otázky týkajúce sa záväzku stíhať alebo vydať (aut dedere aut judicare). In: Judikatúra medzinárodných súdnych a kvázi-súdnych orgánov so zameraním na medzinárodné trestné právo a jej interakcia s vnútroštátnym právnym poriadkom: Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2013,
- [48] LISÁNSKY, M.: Medzinárodný trestný súd a SR, In: Právny obzor – roč. 85, č. 4/2002,
- [49] MADLIAK, J. a kol.: Trestné právo hmotné, Všeobecná časť. Košice: UPJŠ, 2006,
- [50] MALENOVSKÝ, J.: K problematice účinnosti postihu pachatelů protiprávních jednání podle smluv proti terorismu. SMP, sv. 15, 1980,

- [51] MARKOVÁ, V.: Netopier (zá)visiaci na pryzme medzinárodnoprávnej zodpovednosti (?). In: Dôsledky pandémie na formovanie medzinárodného práva, Aktuálne výzvy medzinárodného práva medzinárodné právo pred a po COVID – 19, Bratislava, Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2022,
- [52] MÁŠILKO, V.: Mezinárodní vztahy, justiční a právní pomoc. Příručka. Praha: MSp ČSSR, 1980,
- [53] MCCORMACK, T.: Crimes Against Humanity, In: McGoldrick, D., Rowe, P., Donnelly, E. (eds.): The Permanent International Criminal Court. Oxford: Hart Publishing, 2004,
- [54] MIKLÍK, F.: Štatút Medzinárodného trestného súdu a právny poriadok Slovenskej republiky. In: Justičná revue, 2002, č. 11,
- [55] MILOTA, A., NOŽIČKA, J.: Trestné zákony zeme Slovenskej a Podkarpatskej, J. Gusek v Kroměříži, Kroměříž 1931,
- [56] MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL P.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesné. 3. prepracované a doplnené vydanie. Praha: C.H. Beck, 2007,
- [57] NOLTE, G. : From Dionisio Anzilotti to Kobert Ago: The Classical International Law of State Responsibility and the Traditional Primacy of a Bilateral Conception of Inter-state Relations, European Journal of International Law (2002), Vol. 13 No. 5, s. 1083-1098. (2002), Vol. 13 No. 5,
- [58] NOVOTNÁ, J.: Právní pomoc v cizině v přípravném řízení trestním. Praha: C. H. Beck, 2005,
- [59] OLEJ, J., ROMŽA, S., ČOPKO, P., PUCHALLA M.: Trestné právo procesné (vysokoškolská učebnica). Košice: UPJŠ, 2006,
- [60] PIKNA, B.: Schengenské aspekty spolupráce v rámci Evropské unie, Justičná revue – roč. 57, č. 3/2005,
- [61] REYDAMS, L. Universal Jurisdiction: International and municipal legal perspective. New York: Oxford university press, 2003,
- [62] ROSENSTOCK, R.: An International Criminal Responsibility of States? In: International Law on the Eve of the Twenty-first Century, New York: United Nations, 1997,
- [63] SANDS, P.: From Nuremberg to Hague: The Future of International Criminal Justice. Cambridge: Cambridge University Press, 2003,
- [64] SHAW, M. N.: International Law, Sixth edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2008,
- [65] SCHABAS, W. A.: An Introduction to the International Criminal Court, Third Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007,
- [66] SCHABAS, W. A.: Obama, Medvedev and Hu Jintao may be Prosecuted by International Criminal Court, Pre-Trial Chamber Concludes. In: PhD Studies in Human Rights [online]. [28-11-2014]. Dostupné na: <http://human-rightsdoctorate.blogspot.cz/2011/12/obama-medvedev-and-hu-jintao-may-be.html>,

- [67] SCHABAS, W.A.: *The Trial of the Kaiser*. Oxford: OUP, 2018,
- [68] SORENSEN, G.: *Stát a mezinárodní vztahy*. Praha: Portál, s. r. o., 2005,
- [69] STERN, B.: *La responsabilité dans le système international. Conclusions générales, Colloque du Mans, SFDI, Paris: Pedone, 1991,*
- [70] ŠÁMAL, P a kol.: *Trestní řád. Komentář. II. díl (§ 180 až 471). 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2005,
- [71] ŠMIGOVÁ, K.: *Inštitút univerzálnej jurisdikcie z hľadiska medzinárodného práva*. In: *Slovenská ročenka medzinárodného práva, Ročník II*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2011,
- [72] ŠMIGOVÁ, K.: *Norimberské zásady ako základ medzinárodného trestného práva*. ČR: rw&w, 2022,
- [73] ŠTURMA, P.: *Jurisdikce Mezinárodního trestního tribunálu pro byvalou Jugoslaviu (K prvnímu rozsudku ve věci Tadić)*. In: *Právní rozhledy*, 9/1996,
- [74] ŠTURMA, P.: *Právní důvody vlády prezidenta Bushe pro zrušení podpisu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu*, In: *Trestněprávní revue* 1/2004,
- [75] ŠTURMA, P.: *Univerzální jurisdikce a postih závažných porušení ženevských úmluv z r. 1949, Mezinárodní humanitární právo - 60. výročí Ženevských úmluv z roku 1949, Acta Universitatis Carolinae, Iuridica 4/2009* Praha: Karolinum, 2010,
- [76] ŠTURMA, P.: *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinců podle mezinárodního práva*. Praha: Karolinum, 2002,
- [77] ŠTURMA, P., NOVÁKOVÁ, J., BÍLKOVÁ V.: *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003,
- [78] ŠTURMA, P.: *Princip komplementarity a spouštěcí mechanismus Mezinárodního trestního soudu*. In: *Mezinárodní trestný soud na začátku 21. století*. Bratislava: SSMP, 2006,
- [79] ŠTURMA, P.: *Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu*. In: *Trestněprávní revue*, 8/2010,
- [80] ŠTURMA, P.: *Metamorfózy mezinárodních zločinů: příběh s otevřeným koncem*. In: *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny/Pavel Šturma a kol*. Praha: Univerzita Karlova, 2014,
- [81] TOMKO, J. a kol.: *Základy mezinárodního práva veřejného I a II*. Bratislava: UK v Bratislave, 1979 – 1980,
- [82] VÁLEK, P.: *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009,
- [83] VALUCH, J.: *Sloboda a zodpovednosť jednotlivca v medzinárodnom trestnom práve*. In: *Mílniky práva v stredoeurópskom priestore, 2. časť*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013,
- [84] VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: *Medzinárodné právo verejné. Všeobecná časť*. Bratislava: Eurokódex, 2012,

- [85] VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J. a kol.: Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť. Bratislava: Eurokódex, 2013,
- [86] WILLIAMS, S.: The Cambodian Extraordinary Chambers – A dangerous precedent for international justice. In: Current developments – Public international law, Peremptory Norms of General International Law', *EJIL* (2002), Vol. 13
- [87] WITTE, S.: Punitive Damages. In: Crawford, J., Pellet, A., Olleson, S., *The Law of International Responsibility*. Oxford, New York: OUP, 2010,
- [88] WYLER, E.: From 'State Crime' to Responsibility for 'Serious Breaches of Obligations under Peremptory Norms of General International Law, *EJIL* (2002), Vol. 13 No. 5,
- [89] WYNGAERT, Ch. Van den: *The Political Offence Exception to Extradition*. Antverpy: Kluwert Law International, 1980,
- [90] ZIMMERMANN, A.: The Creation of a Permanent International Criminal Court. In: *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, Volume 2, 1998.

Príloha

333/2002 Z. z.

333

OZNÁMENIE

Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky oznamuje, že 17. júla 1998 bol v Ríme prijatý Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.

V mene Slovenskej republiky bol Rímsky štatút podpísaný 23. decembra 1998.

Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so štatútom uznesením č. 1987 z 3. apríla 2002 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Prezident Slovenskej republiky štatút ratifikoval 8. apríla 2002. Ratifikačná listina bola uložená u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov v New Yorku 11. apríla 2002.

Štatút nadobudne platnosť 1. júla 2002 a v ten istý deň nadobudne platnosť i pre Slovenskú republiku na základe článku 126 ods. 1.

Slovenská republika urobila pri ratifikácii tieto vyhlásenia:

1. „V súlade s článkom 87 ods. 2 štatútu Slovenská republika vyhlasuje, že žiadosti Súdu o spoluprácu a akékoľvek dokumenty týkajúce sa takýchto žiadostí sa musia predložiť v anglickom jazyku, ktorý je jedným z pracovných jazykov Súdu, a súčasne preložiť do slovenského jazyka, ktorý je štátnym jazykom na území Slovenskej republiky.“

2. „V súlade s článkom 103 ods. 1 písm. b) štatútu Slovenská republika vyhlasuje, že v prípade potreby prijme Súdom odsúdené osoby, ktoré sú štátnymi občanmi Slovenskej republiky alebo majú na jej území trvalý pobyt, na výkon trestu odňatia slobody a uplatní pritom princíp premeny trestu uloženého Súdom.“

RÍMSKY ŠTATÚT MEDZINÁRODNÉHO TRESTNÉHO SÚDU

PREAMBULA

Štáty, zmluvné strany, tohto štatútu,

vedomé si, že všetky národy spájajú spoločné väzby, že vzájomné prepojenie ich kultúr tvorí spoločné dedičstvo, a znepokojení tým, že táto krehká mozaika sa môže kedykoľvek rozpadnúť,

majúc na pamäti, že počas tohto storočia sa milióny detí, žien a mužov stali obeťami nepredstaviteľných krutostí, ktoré hlboko otriasajú svedomím ľudstva,

uznávajúc, že takéto závažné zločiny ohrozujú mier, bezpečnosť a blahobyť na svete,

potvrdzujúc, že najzávažnejšie trestné činy týkajúce sa medzinárodného spoločenstva ako celku nesmú zostať nepotrestané a že ich trestné stíhanie musí byť zaručené prijatím opatrení na národnej úrovni a posilňovaním medzinárodnej spolupráce,

rozhodnuté skončiť s beztrestnosťou páchatelov týchto trestných činov, a tak prispieť k predchádzaniu týmto zločinom,

pripomínajúc, že povinnosťou každého štátu je vykonávať trestnú jurisdikciu nad osobami zodpovednými za spáchanie medzinárodných trestných činov,

opätovne potvrdzujúc účel a zásady Charty Organizácie Spojených národov a najmä, že všetky štáty sa zdržia hrozby alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti akéhokoľvek štátu alebo akéhokoľvek iného spôsobu, ktorý nie je v súlade s účelom Organizácie Spojených národov,

zdôrazňujúc v tejto súvislosti, že nič v tomto štatúte uvedené neoprávňuje ktorýkoľvek štát, zmluvnú stranu, zasahovať do ozbrojeného konfliktu alebo do vnútorných záležitostí akéhokoľvek štátu,

odhodlané pre tento cieľ a pre dnešné a budúce generácie vytvoriť nezávislý stály Medzinárodný trestný súd napojený na systém Organizácie Spojených národov s jurisdikciou nad najzávažnejšími trestnými činmi týkajúcimi sa medzinárodného spoločenstva ako celku,

zdôrazňujúc, že Medzinárodný trestný súd zriadený podľa tohto štatútu bude doplnkom k vnútroštátnym trestným jurisdikciám,

odhodlané zaručiť trvalý rešpekt a vykonávanie medzinárodnej spravodlivosti,

dohodli sa takto:

PRVÁ ČASŤ

ZRIADENIE SÚDU

Článok 1

Súd

Zriaďuje sa Medzinárodný trestný súd (ďalej len „Súd“). Tento Súd je stála inštitúcia a má právomoc vykonávať jurisdikciu nad osobami za najzávažnejšie trestné činy, ktoré vyvolávajú medzinárodné znepokojenie, ako je to uvedené v tomto štatúte, a je doplnkom k vnútroštátnym trestným jurisdikciám. Právomoc a činnosť Súdu sa riadia ustanoveniami tohto štatútu.

Článok 2

Vzťah medzi Súdom a Organizáciou Spojených národov

Vzťah medzi Súdom a Organizáciou Spojených národov bude upravený dohodou, ktorú musí schváliť Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, tohto štatútu, a potom ju v jeho mene uzavrie predseda Súdu.

Článok 3

Sídlo Súdu

1. Súd bude mať zriadené sídlo v Haagu v Holandsku (ďalej len „hostiteľský štát“).
2. Súd uzatvorí dohodu o hlavnom sídle s hostiteľským štátom, ktorú schváli Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, a potom ju v jeho mene uzavrie predseda Súdu.
3. Súd môže zasadať kdekoľvek inde vždy, keď to považuje za žiaduce, tak ako je to ustanovené v tomto štatúte.

Článok 4

Právne postavenie a právomoci Súdu

1. Súd je medzinárodnou právnickou osobou. Má aj takú právnu spôsobilosť, aká je potrebná na výkon jeho funkcií a splnenie jeho účelu.
2. Súd môže vykonávať svoje funkcie a právomoci, ako sú ustanovené v tomto štatúte, na území akéhokoľvek štátu, zmluvnej strany, a na základe osobitnej dohody na území akéhokoľvek iného štátu.

DRUHÁ ČASŤ

JURISDIKCIA, PRÍPUSTNOSŤ A POUŽITEĽNÉ PRÁVO

Článok 5

Trestné činy spadajúce do právomoci Súdu

1. Právomoc Súdu sa obmedzuje na najzávažnejšie trestné činy týkajúce sa medzinárodného spoločenstva ako celku. Súd má podľa tohto štatútu právomoc v týchto trestných činoch:
 - a) trestný čin genocídy,
 - b) zločiny proti ľudskosti,
 - c) vojnové zločiny,
 - d) trestný čin agresie.
2. Súd bude vykonávať jurisdikciu v prípade trestného činu agresie, keď sa v súlade s článkami 121 a 123 prijme ustanovenie, ktoré bude definovať

tento trestný čin, a určí podmienky, za akých Súd vykonáva jurisdikciu v súvislosti s týmto trestným činom. Takéto ustanovenie musí byť v súlade s príslušnými ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.

Článok 6

Genocída

Na účely tohto štatútu „genocída“ znamená akýkoľvek z týchto činov spáchaný s úmyslom celkom alebo čiastočne zničiť národnostnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu, akým je

- a) spôsobenie smrti príslušníkom skupiny,
- b) spôsobenie vážneho telesného alebo duševného ublíženia príslušníkom skupiny,
- c) cieľavedomé privedenie takých životných podmienok skupine, ktorých cieľom je spôsobiť jej úplné alebo čiastočné fyzické zničenie,
- d) prijatie opatrení, ktorých cieľom je zabrániť rodeniu detí v rámci skupiny,
- e) násilné preloženie detí jednej skupiny do inej skupiny.

Článok 7

Zločiny proti ľudskosti

1. Na účely tohto štatútu „zločin proti ľudskosti“ znamená akýkoľvek z týchto činov, ak bol spáchaný ako súčasť rozsiahleho alebo systematického útoku namiereného proti civilnému obyvateľstvu s vedomím útoku, akým je

- a) vražda,
- b) vyhladzovanie,
- c) zotročenie,
- d) deportácia alebo násilný presun obyvateľstva,
- e) uväznenie alebo iné závažné pozbavenie osobnej slobody porušujúce základné pravidlá medzinárodného práva,
- f) mučenie,
- g) znásilnenie, sexuálne otroctvo, vynútená prostitúcia, násilné tehotenstvo, vynútená sterilizácia alebo iné formy sexuálneho násillia porovnateľnej závažnosti,
- h) prenasledovanie akejkoľvek identifikovateľnej skupiny alebo kolektívu z politických, rasových, národnostných, etnických, kultúrnych, náboženských dôvodov, z dôvodu pohlavia, ako je definované v odseku 3, alebo z iných dôvodov, ktoré sú všeobecne uznávané ako neprípustné podľa medzinárodného práva, v súvislosti s akýmkoľvek činom uvedeným v tomto odseku alebo akýmkoľvek trestným činom v rozsahu právomoci Súdu,
- i) nedobrovoľné zmiznutie ľudí,
- j) trestný čin apartheidu,

k) ďalšie neľudské činy podobnej povahy úmyselne spôsobujúce veľké utrpenie alebo vážne zranenie tela alebo poškodenie duševného či fyzického zdravia.

2. Na účely odseku 1

a) „útok namierený proti akémukoľvek civilnému obyvateľstvu“ znamená konanie, v ktorého priebehu dochádza k opakovanému páchaniu činov uvedených v odseku 1 proti akémukoľvek civilnému obyvateľstvu v súlade so štátnou alebo s organizačnou politikou uskutočňovania alebo podporovania týchto útokov,

b) „vyhladzovanie“ obsahuje úmyselné privedenie životných podmienok, medziiným zmarenie prístupu k potravinám a liekom, ktorého cieľom je zničenie časti obyvateľstva,

c) „zotročenie“ znamená výkon niektorých práv alebo všetkých práv spájajúcich sa s právom k vlastníctvu voči osobe a zahŕňa výkon takeého práva v priebehu obchodovania s osobami, najmä so ženami a s deťmi,

d) „deportácia alebo násilný presun obyvateľstva“ znamená nútené premiestnenie dotknutých osôb z oblasti, kde sú zákonne prítomní, vyhnaním alebo iným donucovaním bez dôvodov povolených medzinárodným právom,

e) „mučenie“ znamená úmyselné spôsobenie veľkej telesnej alebo duševnej bolesti alebo utrpenia väznenej osobe alebo osobe, nad ktorou mal kontrolu obžalovaný. Pod mučenie nespadá bolesť alebo utrpenie vyplývajúce iba z podstaty zákonných sankcií alebo ako ich sprievodný jav,

f) „nútené tehotenstvo“ znamená nezákonné obmedzenie ženy násilne privedenej do iného stavu s úmyslom ovplyvňovať etnické zloženie akéhokoľvek obyvateľstva alebo vykonávať iné závažné porušenia medzinárodného práva. Táto definícia sa v žiadnom prípade nemá interpretovať ako ovplyvňovanie vnútroštátnych zákonov súvisiacich s tehotenstvom,

g) „prenasledovanie“ znamená úmyselné a závažné odňatie základných práv v rozpore s medzinárodným právom z dôvodu identity skupiny alebo kolektívu,

h) „trestný čin apartheidu“ znamená neľudské činy podobného charakteru, ako sú činy uvedené v odseku 1, spáchané v kontexte inštitucionalizovaného režimu systematického utláčania a prevahy jednej rasovej skupiny nad akoukoľvek inou rasovou skupinou alebo skupinami s úmyslom zachovať tento režim,

i) „nedobrovoľné zmiznutie ľudí“ znamená zatknutie, väzbu alebo zavlčenie osôb s úmyslom vyňať ich spod ochrany zákona na dlhšie časové obdobie štátom alebo politickou organizáciou alebo s oprávnením, podporou alebo tichým súhlasom štátu alebo politickej organizácie s následným odmietnutím priznania tohto odňatia slobody alebo poskytovania informácií o osude alebo mieste pobytu takýchto osôb.

3. Na účely tohto štatútu sa termín „pohlavie“ chápe ako termín poukazujúci v spoločenskom kontexte na obe pohlavia, mužov i ženy. Termín „pohlavie“ nenaznačuje iný význam, ktorý by sa líšil od už uvedeného významu.

Článok 8

Vojnové zločiny

1. Súd má jurisdikciu v súvislosti s vojnovými zločinmi, najmä ak boli spáchané ako súčasť plánu alebo politiky alebo ako súčasť páchania takých zločinov vo veľkom rozsahu.

2. Na účely tohto štatútu „vojnové zločiny“ znamenajú:

a) Závažné porušenia Ženevských dohovorov z 12. augusta 1949, menovite ktorýkoľvek z týchto činov voči osobám alebo majetku chránených podľa ustanovení príslušného Ženevského dohovoru:

i) zámerné zabitie,

ii) mučenie alebo neľudské zaobchádzanie vrátane biologických pokusov,

iii) zámerné spôsobenie veľkého telesného alebo zdravotného utrpenia alebo vážneho zranenia,

iv) rozsiahle zničenie a privlastnenie majetku vykonané bez zdôvodnenia vojenskou nevyhnutnosťou a nezákonne a svojvoľne,

v) prinútenie vojnového zajatca alebo inej chránenej osoby slúžiť v silách nepriateľskej moci,

vi) zámerné odňatie práv na spravodlivý a riadny súd vojnovému zajatcovi alebo inej chránenej osobe,

vii) nezákonná deportácia alebo presun, alebo nezákonné obmedzenie,

viii) branie rukojemníkov.

b) Iné vážne porušenia zákonov a zvyklostí uplatniteľných v medzinárodných ozbrojených konfliktoch v rámci vytvoreného rámca medzinárodného práva, menovite akýkoľvek z týchto činov:

i) úmyselné nasmerovanie útokov proti civilnému obyvateľstvu ako takému alebo proti jednotlivým civilistom, ktorí sa priamo nezúčastňujú na nepriateľských akciách,

ii) úmyselné nasmerovanie útokov proti civilným objektom, t. j. objektom, ktoré nie sú vojenskými cieľmi,

iii) úmyselné nasmerovanie útokov proti personálu, zariadeniam, materiálom, jednotkám alebo vozidlám zapojeným do humanitárnej pomoci alebo mierových misií v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov, ak majú nárok na ochranu poskytovanú podľa medzinárodného práva civilistom alebo civilným objektom v ozbrojenom konflikte,

iv) úmyselné spustenie útoku s vedomím, že takýto útok spôsobí sprievodnú stratu na životoch civilistov alebo ich zranenie, alebo škody civilným objektom, alebo rozsiahlu, dlhodobú a vážnu škodu prírodnému prostre-

diu, ktorá je zjavne neprimeraná vzhľadom na konkrétnu a priamu celkovú vojenskú predpokladanú výhodu,

v) útoky alebo bombardovanie akýmkoľvek prostriedkom miest, dedín, obydľí alebo budov, ktoré nie sú obraňované a ktoré nie sú vojenskými objektmi,

vi) zabitie alebo zranenie účastníka boja, ktorý zložil zbrane alebo už nemal obranné prostriedky a bezpodmienečne sa vzdal,

vii) zneužitie vlajky vyjednávača, vlajky alebo vojenských insígnií a uniformy nepriateľa alebo Organizácie Spojených národov, ako aj rozlišujúcich znakov Ženevských dohovorov, ktoré má za následok smrť alebo vážne osobné zranenie,

viii) priamy alebo nepriamy presun časti vlastného civilného obyvateľstva okupujúcou mocnosťou na územie, ktoré okupuje, alebo deportácia alebo presun celého obyvateľstva okupovaného územia alebo jeho časti v rámci tohto územia alebo mimo neho,

ix) úmyselné nasmerovanie útokov proti budovám určeným na náboženské, vzdelávacie, umelecké, vedecké alebo charitatívne účely, historickým pamiatkam, nemocniciam a miestam, kde sa zhromažďujú chorí a zranení, ak ide o nevojenské ciele,

x) podrobenie osôb, ktoré sú v moci nepriateľskej strany, telesnému zmrzačeniu alebo lekárske alebo vedeckým pokusom akéhokoľvek druhu, ktoré nie sú odôvodnené lekárske, zubným alebo nemocničným ošetrovaním dotknutej osoby ani nie sú vykonané v jej záujme a ktoré spôsobujú smrť takejto osoby alebo osôb alebo vážne ohrozujú jej alebo ich zdravie,

xi) vierolomné zabitie alebo ťažké zranenie jednotlivcov patriacich k nepriateľskému národu alebo k armáde,

xii) vyhlásenie neudelenia žiadnej milosti,

xiii) zničenie alebo zabratie majetku nepriateľa, ak takéto zničenie alebo zabratie si naliehavo nevyžaduje vojnové potreby,

xiv) vyhlásenie práv a činov štátnych príslušníkov nepriateľskej strany za zrušené, pozastavené alebo neprípustné na súde,

xv) donútenie štátneho príslušníka nepriateľskej strany zúčastňovať sa na vojenských operáciách nasmerovaných proti jeho vlastnej krajine, dokonca aj keď bol v službách bojujúcej strany vo vojne pred začiatkom vojny,

xvi) drancovanie mesta alebo miesta, dokonca aj keď bolo vzaté útokom,

xvii) používanie jedu alebo otrávených zbraní,

xviii) používanie dusivých, jedovatých alebo iných plynov a všetkých analogických kvapalín, materiálov alebo zariadení,

xix) používanie guľiek, ktoré sa ľahko rozťahujú alebo splošťujú v ľudskom tele, ako sú guľky s tvrdým obalom, ktorý úplne nekryje jadro alebo je narezaný,

xx) používanie bojových zbraní, projektílov, materiálov a metód, ktoré sú takého charakteru, že spôsobujú nadmerné zranenia alebo zbytočné utrpenie, alebo ktoré sú vnútorne nerozlišujúce v rozpore s medzinárodným právom ozbrojených konfliktov za predpokladu, že na takéto zbrane sa vzťahuje komplexný zákaz a sú zahrnuté do prílohy tohto štatútu formou doplnku v súlade s príslušnými ustanoveniami uvedenými v článkoch 121 a 123,

xxi) urážanie ľudskej dôstojnosti, najmä ponižujúce a pokorujúce zaobchádzanie,

xxii) znásilnenie, sexuálne otroctvo, nedobrovoľná prostitúcia, nútené tehotenstvo, ako sú definované v článku 7 ods. 2 písm. f), nedobrovoľná sterilizácia alebo akákoľvek iná forma sexuálneho násillia, ktorá je tiež závažným porušením Ženevských dohovorov,

xxiii) využívanie prítomnosti civilnej alebo inej chránenej osoby na to, aby niektoré body, oblasti alebo vojenské sily nadobudli imunitu voči vojenským operáciám,

xxiv) úmyselné nasmerovanie útokov proti budovám, materiálu, zdravotným jednotkám a doprave, ako aj personálu používajúcemu rozlišujúce znaky Ženevských dohovorov v súlade s medzinárodným právom,

xxv) úmyselné využívanie vyhľadovania civilistov ako bojovej metódy odňatím predmetov nepostrádateľných na ich prežitie vrátane úmyselného zdržiavania záchranných zásielok, ktoré sú v súlade s ustanoveniami Ženevských dohovorov,

xxvi) odvod alebo verbovanie detí mladších ako pätnásť rokov do národných ozbrojených síl alebo ich využívanie na aktívnu účasť na nepriateľských akciách.

c) V prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný charakter, vážne porušenia článku 3, ktorý je spoločný pre štyri Ženevské dohovory z 12. augusta 1949, konkrétne akýkoľvek z týchto činov spáchaný voči osobám, ktoré sa aktívne nezúčastňujú na nepriateľských akciách, vrátane príslušníkov ozbrojených síl, ktorí zložili zbrane, a tých, ktorí sú vyradení z boja pre chorobu, zranenie, väzbu alebo z inej príčiny:

i) násillie voči životu a osobe, najmä vražda každého druhu, zmrzačenie, kruté zaobchádzanie a mučenie,

ii) urážanie ľudskej dôstojnosti, najmä ponižujúce a pokorujúce zaobchádzanie,

iii) branie rukojemníkov,

iv) vynášanie trestov a vykonávanie popráv bez predchádzajúceho rozsudku vyhláseného riadne vytvoreným súdom poskytujúcim všetky súdne záruky, ktoré sa všeobecne uznávajú za nepostrádateľné.

d) Odsek 2 písm. c) sa vzťahuje na ozbrojené konflikty, ktoré nemajú medzinárodný charakter, a preto sa nevzťahuje na situácie vnútorných nepo-

kojov a napätí, ako sú vzbury, izolované a sporadické akty násilia alebo iné akty podobnej povahy.

e) Iné vážne porušenia zákonov a zvykov uplatniteľných na ozbrojené konflikty, ktoré nemajú medzinárodný charakter v danom rámci medzinárodného práva, konkrétne akýkoľvek z týchto činov:

i) úmyselné nasmerovanie útokov voči civilnému obyvateľstvu ako takému alebo voči jednotlivým civilistom, ktorí sa priamo nezúčastňujú na nepriateľských akciách,

ii) úmyselné nasmerovanie útokov proti budovám, materiálu, zdravotným jednotkám, doprave a personálu používajúcemu rozlišujúce znaky Ženevských dohovorov v súlade s medzinárodným právom,

iii) úmyselné nasmerovanie útokov proti personálu, zariadeniam, materiálu, jednotkám alebo vozidlám zapojeným do humanitárnej pomoci alebo mierových misií v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov, kým majú nárok na ochranu poskytovanú podľa medzinárodného práva civilistom alebo civilným objektom v ozbrojenom konflikte,

iv) úmyselné nasmerovanie útokov proti budovám určeným na náboženské, vzdelávacie, umelecké, vedecké alebo charitatívne účely, historickým pamiatkam, nemocniciam a miestam, kde sa zhromažďujú chorí a zranení, ak ide o nevojenenské ciele,

v) drancovanie mesta alebo miesta, dokonca aj keď bolo vzaté útokom,

vi) znásilnenie, sexuálne otroctvo, nedobrovoľná prostitúcia, nútené tehotenstvo, ako sú definované v článku 7 ods. 2 písm. f), nedobrovoľná sterilizácia alebo akákoľvek iná forma sexuálneho násilia tiež tvoriaca závažné porušenie článku 3, ktorý je spoločný pre štyri Ženevské dohovory,

vii) odvod alebo verbovanie detí mladších ako pätnásť rokov do ozbrojených síl alebo skupín a ich využívanie na aktívnu účasť na nepriateľských akciách,

viii) prikázanie premiestnenia civilného obyvateľstva z dôvodov súvisiacich s konfliktom, ak si to nevyžaduje bezpečnosť dotknutých civilistov alebo naliehavé vojenské dôvody,

ix) vierolomné zabitie alebo zranenie bojujúceho nepriateľa,

x) vyhlásenie neudelenia žiadnej milosti,

xi) podrobenie osoby, ktorá je v moci druhej strany konfliktu, telesnému zmrzačeniu alebo lekárske alebo vedecké pokusom akéhokoľvek druhu, ktoré nie sú odôvodnené lekárske, zubným alebo nemocničným ošetrovaním dotknutej osoby, ani nie sú vykonané v jej záujme, a ktoré spôsobujú smrť takejto osoby alebo osôb alebo vážne ohrozujú jej alebo ich zdravie,

xii) zničenie alebo zabratie majetku nepriateľa, ak takéto zničenie alebo zabratie naliehavo nevyžadujú potreby konfliktu.

f) Odsek 2 písm. e) sa vzťahuje na ozbrojené konflikty, ktoré nemajú medzinárodný charakter, a preto sa nevzťahuje na situácie vnútorných nepokojov a napätí, ako sú vzbury, izolované a sporadické akty násilia alebo iné akty podobnej povahy. Vzťahuje sa na ozbrojené konflikty, ktoré sa dejú na území štátu, keď existuje zdĺhavý ozbrojený konflikt medzi vládnymi orgánmi a organizovanými ozbrojenými skupinami alebo medzi takýmito skupinami.

3. Žiadne ustanovenie v odseku 2 písm. c) a e) nemá vplyv na zodpovednosť vlády udržať alebo znovu nastoliť v štáte zákon a poriadok alebo brániť jednotu a územnú celistvosť štátu všetkými legitímnymi prostriedkami.

Článok 9

Skutkové podstaty trestných činov

1. Skutkové podstaty trestných činov majú pomáhať Súdu pri interpretácii a uplatňovaní článkov 6, 7 a 8. Musí ich prijať dvojtretinová väčšina členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán.

2. Doplnenia ku skutkovým podstatám trestných činov môže navrhnúť

- a) akýkoľvek štát, zmluvná strana,
- b) sudcovia konajúci v absolútnej väčšine,
- c) prokurátor.

Musí ich prijať dvojtretinová väčšina členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán.

3. Skutkové podstaty trestných činov a ich doplnky musia byť v súlade s týmto štatútom.

Článok 10

Žiadne ustanovenie v tejto časti sa nebude interpretovať ako ustanovenie, ktoré obmedzuje alebo ovplyvňuje už existujúce alebo vytvárajúce sa pravidlá medzinárodného práva na iné účely než na účely tohto štatútu.

Článok 11

Jurisdikcia *ratione temporis*

1. Súd má jurisdikciu len nad trestnými činmi spáchanými po tom, ako tento štatút nadobudol platnosť.

2. Ak sa štát stane zmluvnou stranou tohto štatútu po tom, ako nadobudol platnosť, Súd môže vykonávať jurisdikciu nad trestnými činmi spáchanými po tom, ako tento štatút nadobudol platnosť pre tento štát, ak tento štát neurobil vyhlásenie podľa článku 12 ods. 3.

Článok 12

Predpoklady na výkon jurisdikcie

1. Štát, ktorý sa stane zmluvnou stranou tohto štatútu, týmto akceptuje jurisdikciu Súdu nad trestnými činmi uvedenými v článku 5.

2. V prípade článku 13 písm. a) alebo c) môže Súd vykonávať svoju jurisdikciu, ak jeden štát alebo viac z týchto štátov sú zmluvnými stranami tohto štatútu alebo akceptovali jurisdikciu Súdu v súlade s odsekom 3:

a) štát, na ktorého území sa stal čin, alebo ak trestný čin bol spáchaný na palube plavidla alebo lietadla, štát registrácie tohto plavidla alebo lietadla, b) štát, ktorého štátnym príslušníkom je vyšetrovaná alebo trestne stíhaná osoba.

3. Ak sa podľa odseku 2 vyžaduje akceptovanie štátom, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto štatútu, môže tento štát formou vyhlásenia podaného tajomníkovi akceptovať výkon jurisdikcie Súdu nad daným trestným činom. Akceptujúci štát spolupracuje so Súdom bez zdržania alebo výnimky v súlade s deviatou časťou.

Článok 13

Výkon jurisdikcie

Súd môže vykonávať jurisdikciu nad trestným činom uvedeným v článku 5 v súlade s ustanoveniami tohto štatútu, ak

a) štát, zmluvná strana, predloží prokurátorovi v súlade s článkom 14 situáciu, v ktorej sa zdá, že došlo k spáчанию jedného trestného činu alebo viacerých takých trestných činov,

b) Bezpečnostná rada konajúca podľa kapitoly VII Charty Organizácie Spojených národov predloží v súlade s článkom 14 prokurátorovi situáciu, v ktorej sa zdá, že došlo k spáчанию jedného trestného činu alebo viacerých takých trestných činov,

c) prokurátor inicioval vyšetrovanie v súvislosti s týmto trestným činom v súlade s článkom 15.

Článok 14

Predloženie situácie štátom, zmluvnou stranou

1. Štát, zmluvná strana, môže predložiť prokurátorovi situáciu, keď sa zdá, že došlo k spáчанию jedného trestného činu alebo viacerých trestných činov v jurisdikcii Súdu, so žiadosťou na prokurátora, aby vyšetril situáciu s cieľom určiť, či sa zo spáchania takých trestných činov obžaluje jedna osoba alebo viac konkrétnych osôb.

2. Ak je to možné, v predloženej materiiále sa špecifikujú relevantné okolnosti a príkladá sa taká podporná dokumentácia, ktorú má k dispozícii štát predkladajúci situáciu.

Článok 15

Prokurátor

1. Prokurátor môže iniciovať vyšetrovanie proprio motu na základe informácií o trestnom čine v rozsahu jurisdikcie Súdu.

2. Prokurátor posúdi závažnosť získanej informácie. Na tento účel môže žiadať od štátov, orgánov Organizácie Spojených národov, medzivládnych alebo mimovládnych organizácií alebo od iných vhodných spoľahlivých zdrojov ďalšie informácie a môže prijímať písomné alebo ústne svedecké výpovede v sídle Súdu.

3. Ak prokurátor dospeje k záveru, že existuje primeraný základ na pokračovanie vo vyšetrovaní, predloží senátu prípravného konania žiadosť o poverenie vyšetrovaním spolu s celým získaným podporným materiálom. Obete môžu v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov podávať senátu prípravného konania vysvetlenia.

4. Ak senát prípravného konania na základe preskúmania žiadosti a sprievodného materiálu uváži, že existuje primeraný základ na pokračovanie vyšetrovania, a prípad sa javí ako prípad v jurisdikcii Súdu, vydá poverenie začať vyšetrovanie, pričom týmto nie sú dotknuté následné rozhodnutia Súdu týkajúce sa jurisdikcie a prípustnosti prípadu.

5. Zamietnutie žiadosti o vydanie poverenia na vyšetrovanie senátom prípravného konania nevyklučuje predloženie následnej žiadosti prokurátora vychádzajúcej z nových skutočností alebo dôkazov v súvislosti s tou istou situáciou.

6. Ak po predbežnom preskúmaní uvedenom v odsekoch 1 a 2 prokurátor dospeje k záveru, že poskytnuté informácie netvorí primeraný základ na vyšetrovanie, informuje o tom tých, ktorí informácie poskytli. To nebráni prokurátorovi, aby nezvážil ďalšie informácie, ktoré mu predložia, v súvislosti s tou istou vecou vo svetle nových skutočností alebo dôkazov.

Článok 16

Odloženie vyšetrovania alebo trestného stíhania

Podľa štatútu sa žiadne vyšetrovanie alebo stíhanie nemôže začať alebo sa v ňom nemôže pokračovať počas 12 mesiacov po tom, ak o to požiadala Súd Bezpečnostná rada uznesením podľa kapitoly VII Charty Organizácie Spojených národov; Bezpečnostná rada môže obnoviť túto žiadosť podľa tých istých podmienok.

Článok 17

Otázky prípustnosti

1. S prihliadnutím na odsek 10 preambuly a článok 1 Súd určí, že prípad je neprípustný, ak

a) prípad vyšetroje alebo trestne stíha štát, ktorý má v prípade jurisdikciu, s výnimkou, keď tento štát nie je ochotný alebo nie je schopný skutočne vykonať vyšetrovanie alebo trestné stíhanie,

b) prípad vyšetroval štát, ktorý má v prípade jurisdikciu, a štát rozhodol nestíhať danú osobu s výnimkou, keď rozhodnutie je výsledkom neochoty alebo neschopnosti štátu skutočne vykonať trestné stíhanie,

c) daná osoba už bola súdená za konanie, ktoré je predmetom žaloby, a pojednávanie Súdom nie je podľa článku 20 ods. 3 povolené,

d) prípad nie je dostatočne závažný na to, aby ďalšie kroky Súdu boli odôvodnené.

2. V záujme toho, aby sa v konkrétnom prípade určila neochota, Súd primerane zväží so zohľadnením zásad riadneho procesu uznávaných medzi-

národným právom, či existuje jedna skutočnosť alebo viac z týchto skutočností:

- a) konanie sa uskutočnilo alebo prebieha, alebo sa rozhodlo na vnútroštátnej úrovni s cieľom ochrániť danú osobu pred trestnoprávnou zodpovednosťou za trestné činy v jurisdikcii Súdu uvedenej v článku 5,
- b) došlo k neodôvodnenému meškaniu v konaní, ktoré za daných okolností nie je v súlade s úmyslom spravodlivo súdiť danú osobu,
- c) konanie sa nevykonávalo alebo sa nevykonáva nezávisle a nestranne a vykonávalo sa alebo sa vykonáva spôsobom, ktorý za daných okolností nie je v súlade s úmyslom spravodlivo súdiť danú osobu.

3. V záujme toho, aby sa v konkrétnom prípade určila neschopnosť, Súd zváži, či v dôsledku úplného alebo značného zrútenia alebo nedostupnosti vlastného vnútroštátneho súdneho systému štát nie je schopný získať obžalovaného alebo potrebné dôkazy a svedecké výpovede, alebo je inak neschopný vykonať konanie.

Článok 18

Predbežné rozhodnutia týkajúce sa prípustnosti

1. V prípade, keď situácia bola predložená podľa článku 13 písm. a) Súdu a prokurátor určil, že existuje primeraný základ na začatie vyšetrovania, alebo prokurátor iniciuje vyšetrovanie podľa článku 13 písm. c) a článku 15, oznámi to všetkým štátom, zmluvným stranám, a tým štátom, ktoré by pri zohľadnení dostupných informácií zvyčajne vykonávali jurisdikciu v daných trestných činoch. Prokurátor môže takéto štáty informovať dôverným spôsobom, a keď si prokurátor myslí, že treba chrániť osoby, zabrániť zničeniu dôkazov alebo zabrániť úteku osôb, môže obmedziť rozsah informácií poskytovaných štátom.

2. Štát môže do jedného mesiaca po prijatí takeého oznámenia informovať Súd, že vyšetruje alebo vyšetroval svojich štátnych príslušníkov alebo iné osoby v rámci jeho jurisdikcie v súvislosti so zločinmi, ktoré môžu predstavovať trestné činy uvedené v článku 5 a ktoré súvisia s informáciami uvedenými v notifikácii štátu. Na požiadanie tohto štátu sa prokurátor podriadi vyšetrovaniu týchto osôb štátom s výnimkou, keď sa senát prípravného konania na základe žiadosti prokurátora rozhodne autorizovať vyšetrovanie.

3. Prokurátorovo podriadenie sa vyšetrovaniu štátom môže prokurátor preskúmať šesť mesiacov od dátumu podriadenia sa alebo kedykoľvek, keď došlo k významnej zmene okolností vychádzajúcej z neochoty alebo neschopnosti skutočne vykonať vyšetrovanie.

4. Dotknutý štát alebo prokurátor sa môže proti rozhodnutiu senátu prípravného konania odvolať v súlade s článkom 82 na odvolací senát. Odvolanie sa môže pojednávať urýchlene.

5. Keď prokurátor pozastavil vyšetrovanie podľa odseku 2, môže požadovať, aby daný štát pravidelne informoval prokurátora o pokračovaní vyšetrovania a ďalších následných trestných stíhaniach. Štáty, zmluvné strany, odpovedajú na takéto žiadosti bez zbytočných prietahov.

6. Do vynesenia rozhodnutia senátom prípravného konania alebo kedykoľvek, keď prokurátor pozastaví vyšetrovanie podľa tohto článku, môže prokurátor výnimočne žiadať senát prípravného konania o oprávnenie vykonať potrebné vyšetrojúce kroky na účely zachovania dôkazov tam, kde je jedinečná príležitosť získať dôležité dôkazy alebo kde existuje významné riziko, že takýto dôkaz nemusí byť neskôr k dispozícii.

7. Štát, ktorý namietal proti rozhodnutiu senátu prípravného konania podľa tohto článku, môže namietiť proti prípustnosti alebo proti prípadu podľa článku 19 na základe ďalších významných skutočností alebo významnej zmeny okolností.

Článok 19

Námietky proti jurisdikcii Súdu alebo proti prípustnosti prípadu

1. Súd sa musí presvedčiť, že má v každom prípade, ktorý mu predložia, jurisdikciu. Súd môže z úradnej moci určiť prípustnosť prípadu v súlade s článkom 17.

2. Námietky proti prípustnosti prípadu z dôvodov uvedených v článku 17 alebo námietky proti jurisdikcii Súdu môže podať

a) obžalovaný alebo osoba, na ktorú bol vydaný podľa článku 58 zatykač alebo ktorá dostala predvolanie dostaviť sa,

b) štát, ktorý má v prípade jurisdikciu, na základe toho, že vyšetroje alebo trestne stíha prípad, alebo vyšetroval alebo trestne stíhal, alebo

c) štát, od ktorého sa vyžaduje uznanie jurisdikcie podľa článku 12.

3. Prokurátor môže od Súdu žiadať rozhodnutie v otázke jurisdikcie alebo prípustnosti. V konaní v súvislosti s jurisdikciou alebo prípustnosťou tí, ktorí postúpili situáciu podľa článku 13, ako aj obeť môžu Súdu tiež predložiť vyjadrenia.

4. Každá osoba alebo štát uvedený v odseku 2 môže len raz namietiť proti prípustnosti prípadu alebo jurisdikcii Súdu. Námietka sa musí uskutočniť pred súdnym konaním alebo pri jeho začatí. Vo výnimočných prípadoch môže Súd udeliť povolenie na predloženie námietky viac ako raz alebo neskôr ako pri začatí súdneho konania. Námietky proti prípustnosti na začiatku súdneho konania alebo neskôr s povolením Súdu môžu vychádzať len z článku 17 ods. 1 písm. c).

5. Štát uvedený v odseku 2 písm. b) a c) podáva námietku pri prvej príležitosti.

6. Pred potvrdením obvinení sa námietky proti prípustnosti prípadu alebo námietky proti jurisdikcii Súdu postúpia senátu prípravného konania. Po potvrdení obvinení sa postúpia senátu prvej inštancie. Voči rozhodnutiam

v súvislosti s jurisdikciou alebo prípustnosťou sa možno odvolať v súlade s článkom 82 na odvolací senát.

7. Ak námietku podá štát uvedený v odseku 2 písm. b) alebo c), prokurátor pozastaví vyšetrovanie dovtedy, kým Súd nerozhodne v súlade s článkom 17.

8. Do vynesenia rozhodnutia Súdom prokurátor môže požadovať poverenie od Súdu, aby

a) vykonával tie potrebné vyšetrovacie kroky, ktoré sú uvedené v článku 18 ods. 6,

b) prijal výpoveď alebo svedectvo svedka alebo dokončil zbieranie a preskúmanie dôkazov, ktoré sa začali pred uskutočnením námietky, a

c) v spolupráci s relevantnými štátmi zabránil úteku osôb, na ktoré už prokurátor žiadal vydanie zatykača podľa článku 58.

9. Podanie námietky neovplyvňuje platnosť akéhokoľvek úkonu vykonaného prokurátorom alebo akéhokoľvek príkazu alebo zatykača vydaného Súdom pred podaním námietky.

10. Ak Súd rozhodol, že prípad je podľa článku 17 neprípustný, môže prokurátor podať žiadosť o preskúmanie rozhodnutia, keď sa úplne presvedčil, že sa objavili nové skutočnosti, ktoré úplne popierajú základ, pre ktorý sa predtým prípad považoval podľa článku 17 za neprípustný.

11. Ak prokurátor s prihliadnutím na veci uvedené v článku 17 odloží vyšetrovanie, môže žiadať, aby relevantný štát dal prokurátorovi k dispozícii informácie o konaní. Na požiadanie daného štátu sú takéto informácie dôverné. Ak sa prokurátor potom rozhodne pokračovať vo vyšetrovaní, informuje štát, v súvislosti s ktorým došlo k odloženiu konania.

Článok 20

Zásada „Ne bis in idem“

1. S výnimkou ustanovení v tomto štatúte žiadna osoba nebude postavená pred Súd za správanie, ktoré tvorilo základ trestných činov, za ktoré ju Súd odsúdil alebo od ktorých ju oslobodil.

2. Žiadna osoba nebude postavená pred iný súd za trestný čin uvedený v článku 5, za ktorý ju už Súd odsúdil alebo ju Súd oslobodil.

3. Žiadnu osobu, ktorú súdil iný súd za správanie tiež zakázané v článkoch 6, 7 alebo 8, nebude za to isté správanie súdiť Súd s výnimkou, keď konanie na inom súde

a) bolo s cieľom ochrániť danú osobu pred trestnoprávnou zodpovednosťou za trestné činy v jurisdikcii Súdu, alebo

b) inak nebolo vykonané nezávisle a nestranne v súlade s normami riadneho procesu uznávanými medzinárodným právom a konalo sa spôsobom, ktorý za daných okolností nie je v súlade s úmyslom spravodlivo súdiť danú osobu.

Článok 21

Uplatniteľné právo

1. Súd uplatňuje

a) na prvom mieste tento štatút, Skutkové podstaty trestných činov a jeho Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov,

b) na druhom mieste, kde je to primerané, uplatniteľné zmluvy a zásady a pravidlá medzinárodného práva vrátane zaužívaných zásad medzinárodného práva ozbrojených konfliktov,

c) ak tak nie je, všeobecné zásady práva odvodené Súdom z vnútroštátnych zákonov svetových právnych systémov vrátane vnútroštátnych zákonov štátu, ktorý by zvyčajne vykonával jurisdikciu v danom trestnom čine podľa primeranosti za predpokladu, že tieto zásady sa nepriečia tomuto štatútu a medzinárodnému právu a medzinárodne uznávaným normám a štandardom.

2. Súd môže uplatňovať zásady a pravidlá práva podľa ich interpretácie v jeho predchádzajúcich rozhodnutiach.

3. Uplatňovanie a výklad práva podľa tohto článku musia byť v súlade s medzinárodne uznávanými ľudskými právami a bez akýchkoľvek nepriaznivých rozdielov vyplývajúcich z takých dôvodov, ako je pohlavie, ako je definované v článku 7 ods. 3, vek, rasa, farba, jazyk, náboženstvo alebo viera, politický alebo iný názor, etnický alebo spoločenský pôvod, bohatstvo, rod alebo iné postavenie.

TRETIA ČASŤ

VŠEOBECNÉ ZÁSADY TRESTNÉHO PRÁVA

Článok 22

Zásada „Nullum crimen sine lege»

1. Osoba nie je podľa tohto štatútu trestnoprávne zodpovedná, ak dané správanie nepredstavuje v čase spáchania trestný čin v jurisdikcii Súdu.

2. Definícia trestného činu je presne určená a nerozširuje sa na základe analógie. V prípade nejasnosti sa definícia interpretuje v prospech vyšetrovanej, trestne stíhanej alebo odsúdenej osoby.

3. Tento článok nemá vplyv na charakterizovanie akéhokoľvek správania ako trestného správania podľa medzinárodného práva nezávisle od tohto štatútu.

Článok 23

Zásada „Nulla poena sine lege»

Osoba uznaná Súdom za vinnú sa môže potrestať len v súlade s týmto štatútom.

Článok 24

Zákaz retroaktivity *ratione personae*

1. Žiadna osoba nie je podľa tohto štatútu trestnoprávne zodpovedná za svoje správanie pred nadobudnutím platnosti tohto štatútu.

2. V prípade zmeny v práve uplatniteľnom na daný prípad pred právoplatným rozsudkom sa použije právo, ktoré je pre vyšetrovanú, trestne stíhanú alebo odsúdenú osobu výhodnejšie.

Článok 25

Individuálna trestnoprávna zodpovednosť

1. Podľa tohto štatútu má Súd jurisdikciu nad fyzickými osobami.

2. Osoba, ktorá spácha trestný čin v jurisdikcii Súdu, je individuálne zodpovedná a podlieha potrestaniu v súlade s týmto štatútom.

3. V súlade s týmto štatútom je osoba trestnoprávne zodpovedná a podlieha potrestaniu za trestný čin v jurisdikcii Súdu, ak táto osoba

a) spácha trestný čin či už ako jednotlivec, spolu s inými osobami alebo prostredníctvom inej osoby bez ohľadu na to, či táto iná osoba je trestnoprávne zodpovedná,

b) prikáže, dojedná alebo vyvolá spáchanie takého trestného činu, ktorý v skutočnosti nastane alebo sa oň pokúsi,

c) s cieľom uľahčiť spáchanie takého trestného činu pomáha, podporuje alebo inak pomáha pri jeho spáchaní alebo pri pokuse o jeho spáchanie vrátane poskytnutia prostriedkov na jeho spáchanie,

d) iným spôsobom pomáha pri spáchaní alebo pri pokuse o spáchanie takého trestného činu skupinou osôb konajúcich so spoločným cieľom. Takéto napomáhanie musí byť úmyselné a musí

i) sa diať s cieľom podporovať trestnú činnosť alebo trestný zámer skupiny tam, kde takáto činnosť alebo zámer znamená spáchanie trestného činu v rámci jurisdikcie Súdu, alebo

ii) sa diať so znalosťou úmyslu skupiny spáchať tento trestný čin,

e) v súvislosti s trestným činom genocídy priamo a verejne navádza druhých spáchať genocídu,

f) pokúša sa spáchať takýto trestný čin konaním, ktorým sa začína jeho realizácia, prostredníctvom podstatného kroku, ale trestný čin nenastane vzhľadom na okolnosti nezávislé od úmyslov osoby. Ale osoba, ktorá sa vzdá úsilia spáchať trestný čin alebo inak zabráni dokonaniu tohto trestného činu, nepodlieha potrestaniu podľa tohto štatútu za pokus spáchať tento trestný čin, ak sa táto osoba úplne a dobrovoľne vzdala trestného zámeru.

4. Žiadne ustanovenie tohto štatútu týkajúce sa individuálnej trestnoprávnej zodpovednosti nemá vplyv na zodpovednosť štátov podľa medzinárodného práva.

Článok 26

Vylúčenie jurisdikcie nad osobami mladšími ako 18 rokov

Súd nemá jurisdikciu nad žiadnou osobou, ktorá bola mladšia ako 18 rokov v čase údajného spáchania trestného činu.

Článok 27

Irelevantnosť úradného postavenia

1. Tento štatút sa rovnako vzťahuje na všetky osoby bez rozdielu na základe úradného postavenia. Najmä úradné postavenie hlavy štátu alebo predsedu vlády, člena vlády alebo parlamentu, voleného zástupcu alebo vládneho predstaviteľa v žiadnom prípade nezbavuje osobu trestnoprávnej zodpovednosti podľa tohto štatútu ani netvorí ako taký, vo svojej podstate alebo zo svojej podstaty, dôvod na zníženie trestu.

2. Imunity alebo osobitné procesné pravidlá, ktoré sa môžu pripájať k úradnému postaveniu osoby podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva, nebránia Súdu vykonávať svoju jurisdikciu nad takouto osobou.

Článok 28

Zodpovednosť veliteľov a iných nadriadených

Okrem iných dôvodov trestnoprávnej zodpovednosti podľa tohto štatútu pre trestné činy v jurisdikcii Súdu:

a) Vojenský veliteľ alebo osoba efektívne konajúca ako vojenský veliteľ je trestnoprávne zodpovedná za trestné činy v jurisdikcii Súdu spáchané silami pod ich efektívnym velením a riadením alebo pod ich efektívnou autoritou a riadením, podľa toho, o aký prípad ide, v dôsledku ich zlyhania náležito riadiť takéto sily, kde

i) tento vojenský veliteľ alebo osoba vedeli alebo na základe okolností v tom čase mali vedieť, že sily páchali alebo sa chystali spáchať takéto trestné činy, a

ii) tento vojenský veliteľ alebo osoba neuskutočnili všetky potrebné a primerané opatrenia v rámci svojej právomoci na zabránenie alebo potlačenie ich spáchania alebo nepredložili vec kompetentným orgánom na vyšetrovanie a trestné stíhanie.

b) V súvislosti so vzťahmi nadriadenosti a podriadenosti, ktoré nie sú opísané v písmene a), nadriadený je trestnoprávne zodpovedný za trestné činy v jurisdikcii Súdu, ktoré spáchali podriadení pod jeho efektívnou autoritou a riadením ako výsledok jeho neschopnosti náležito riadiť takých podriadených, kde

i) nadriadený vedel alebo vedome prehliadal informácie, ktoré jasne naznačovali, že podriadení spáchali alebo sa chystali spáchať takéto trestné činy,

ii) trestné činy sa týkali aktivít, ktoré boli v rámci efektívnej zodpovednosti a riadenia nadriadeného, a

iii) nadriadený neuskutočnil všetky potrebné a primerané opatrenia v rámci svojej právomoci na zabránenie alebo potlačenie ich spáchania alebo nepredložil vec kompetentným orgánom na vyšetrovanie a trestné stíhanie.

Článok 29

Neuplatniteľnosť premlčacej lehoty

Na trestné činy v jurisdikcii Súdu sa nevzťahuje žiadna premlčacia lehota.

Článok 30

Subjektívny prvok

1. Ak nie je ustanovené inak, osoba je trestnoprávne zodpovedná a podlieha potrestaniu za trestný čin v jurisdikcii Súdu, iba ak sa objektívne znaky spáchali úmyselne a vedome.

2. Na účely tohto článku má osoba úmysel, ak

a) v súvislosti s konaním sa táto osoba mieni zapojiť do konania,

b) v súvislosti s určitým následkom táto osoba mieni spôsobiť tento následok alebo si uvedomuje, že následok nastane pri bežnom priebehu vecí.

3. Na účely tohto článku „vedome“ znamená uvedomovanie si toho, že existuje určitá okolnosť alebo že určitý následok nastane pri bežnom priebehu vecí. „Znalosť“ a „vedome“ sa interpretujú zhodne.

Článok 31

Dôvody na vylúčenie trestnej zodpovednosti

1. Okrem ďalších dôvodov na vylúčenie trestnej zodpovednosti ustanovenej v tomto štatúte osoba nie je trestne zodpovedná, ak v čase konania

a) osoba trpela duševnou chorobou alebo defektom, ktorý ničí schopnosť tejto osoby uvedomovať si nezákonnosť alebo povahu svojho konania alebo schopnosť kontrolovať svoje konanie, aby bolo v súlade s požiadavkami zákona,

b) osoba je v stave intoxikácie, ktorý ničí schopnosť tejto osoby uvedomovať si nezákonnosť alebo povahu svojho konania alebo schopnosť kontrolovať svoje konanie, aby bolo v súlade s požiadavkami zákona, ak sa osoba neintoxikovala dobrovoľne za takých okolností, že vedela o riziku alebo si ho nevšimla, že v dôsledku intoxikácie sa môže zapojiť do konania, ktoré predstavuje trestný čin v jurisdikcii Súdu,

c) osoba koná primerane na svoju ochranu alebo na ochranu inej osoby, alebo v prípade vojnových zločinov na ochranu majetku, ktorý je podstatný pre prežitie osoby alebo inej osoby, alebo majetku, ktorý je podstatný pre splnenie vojenského poslania pred hroziacim a nezákonným použitím sily, spôsobom úmerným stupňu ohrozenia tejto osoby alebo inej osoby, alebo chráneného majetku. Skutočnosť, že osoba bola zapojená do defenzívnej operácie vykonanej silou, nevytvára sama osebe dôvod na vylúčenie trestnej zodpovednosti podľa tohto odseku,

d) konanie, ktoré údajne je trestným činom v rámci jurisdikcie Súdu, bolo spôsobené tlakom vyplývajúcim z hrozby bezprostrednej smrti alebo trvania alebo bezprostredne hroziaceho telesného ublíženia tejto osobe alebo inej osobe a že osoba konala nevyhnutne a rozumne na to, aby zabránila tejto hrozbe, za predpokladu, že táto osoba nemá v úmysle spôsobiť väčšie ublíženie ako to, ktorému sa snaží zabrániť. Takúto hrozbu môžu

i) urobiť iné osoby alebo

ii) vyvolať iné okolnosti mimo kontroly tejto osoby.

2. Súd určí uplatniteľnosť dôvodov na vylúčenie trestnej zodpovednosti ustanovenej v tomto štatúte pre prípad, na ktorom pracuje.

3. Pri súdnom pojednávaní môže Súd zvážiť iné dôvody na vylúčenie trestnej zodpovednosti, ako sú dôvody uvedené v odseku 1, kde sú takéto dôvody odvodené od uplatniteľného práva, ako je ustanovené v článku 21. Postupy súvisiace so zvažovaním takého dôvodu musia byť ustanovené v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov.

Článok 32

Skutkový omyl alebo právny omyl

1. Skutkový omyl je dôvodom na vylúčenie trestnej zodpovednosti, iba ak neguje subjektívny prvok požadovaný pre trestný čin.

2. Právny omyl v tom, či je konkrétny typ konania trestným činom v jurisdikcii Súdu, nie je dôvodom na vylúčenie trestnej zodpovednosti. Právny omyl však môže byť dôvodom na vylúčenie trestnej zodpovednosti, ak neguje subjektívny prvok požadovaný na takýto trestný čin alebo ako je to ustanovené v článku 33.

Článok 33

Príkazy nadriadeného a nariadenie zákona

1. Skutočnosť, že trestný čin v jurisdikcii Súdu spáchala osoba v súlade s príkazom vlády alebo vojenského alebo civilného nadriadeného, nezbaňuje túto osobu trestnej zodpovednosti, s výnimkou, keď

- a) osoba podliehala zákonnej povinnosti plniť príkazy vlády alebo daného nadriadeného,
- b) osoba nevedela, že tento príkaz je nezákonný, a
- c) príkaz nebol zjavne nezákonný.

2. Na účely tohto článku sú príkazy páchať genocídu alebo zločiny proti ľudskosti zjavne nezákonné.

ŠTVRTÁ ČASŤ

ZLOŽENIE A SPRÁVA SÚDU

Článok 34

Orgány Súdu

Súd sa skladá z týchto orgánov:

- a) predsedníctvo,
- b) odbor pre odvolacie konanie, odbor pre súdne konanie a odbor pre právne konanie,
- c) úrad prokurátora,
- d) sekretariát.

Článok 35

Výkon sudcovskej služby

1. Všetci sudcovia sa volia za členov Súdu na plný úväzok a sú k dispozícii vykonávať službu na tomto základe od začiatku svojho funkčného obdobia.

2. Sudcovia, ktorí tvoria predsedníctvo, vykonávajú funkcie na plný úväzok, len čo boli zvolení.

3. Predsedníctvo môže na základe pracovnej vyťaženia Súdu a po konzultáciách s členmi občas rozhodnúť, do akej miery sa bude od zostávajúcich sudcov žiadať, aby mali služobný pomer na plný úväzok. Akékoľvek takéto dojednanie sa nedotýka ustanovenia článku 40.

4. Finančné dojednania sudcov, od ktorých sa nepožaduje služobný pomer na plný úväzok, sa robia v súlade s článkom 49.

Článok 36

Kvalifikácia, menovanie a voľby sudcov

1. Podľa ustanovení odseku 2 má Súd 18 sudcov.

2.

a) Predsedníctvo konajúc v mene Súdu môže navrhnúť zvýšenie počtu sudcov uvedeného v odseku 1 s uvedením dôvodov, prečo to považuje za potrebné a vhodné. Tajomník okamžite rozošle akýkoľvek takýto návrh všetkým štátom, zmluvným stranám.

b) Takýto návrh sa potom zväži na zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, ktoré sa zvolá podľa článku 112. Návrh sa považuje za prijatý, ak ho na zasadnutí schvália hlasovaním dve tretiny členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, a nadobudne platnosť v čase, o ktorom rozhodne Zhromaždenie štátov, zmluvných strán.

c)

i) Keď sa už návrh na zvýšenie počtu sudcov prijal podľa písmena b), na nasledujúcom zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, sa uskutoční voľba dodatočných sudcov podľa odsekov 3 až 8 a článku 37 ods. 2.

ii) Keď sa už návrh na zvýšenie počtu sudcov prijal a nadobudol účinnosť podľa písmen b), c) a i), predsedníctvo má aj naďalej možnosť kedykoľvek potom, ak to zdôvodňuje pracovné zaťaženie Súdu, navrhnúť zníženie počtu sudcov s tým, že počet sudcov sa nezníži pod stav uvedený v odseku 1. Návrh sa spracúva v súlade s postupom ustanoveným v písmenách a) a b). V prípade, že sa návrh prijme, počet sudcov sa postupne znižuje tak, ako sa končia funkčné obdobia slúžiacich sudcov, až kým sa nedosiahne potrebný počet.

3.

a) Sudcovia sa vyberajú spomedzi osôb s vysoko morálnym charakterom, ktoré sú nestranné a bezúhonné a ktoré majú kvalifikáciu, ktorá sa vyžaduje v ich štátoch na menovanie do najvyšších sudcovských funkcií.

b) Každý kandidát na zvolenie do Súdu

i) musí preukázať spôsobilosť v trestnom práve a procese a potrebné relevantné skúsenosti či už ako sudca, prokurátor, advokát alebo v inej podobnej funkcii v trestnom konaní, alebo

ii) musí preukázať spôsobilosť v relevantných oblastiach medzinárodného práva, ako je medzinárodné humanitárne právo a právo ľudských práv a rozsiahle skúsenosti v profesionálnej právnickej práci, ktorá je relevantná pre justičnú prácu Súdu.

c) Každý kandidát na zvolenie do Súdu musí mať vynikajúce znalosti aspoň z jedného pracovného jazyka Súdu a plynulo ním hovoriť.

4.

a) Kandidátov na voľby do Súdu môže nominovať akýkoľvek štát, zmluvná strana, tohto štatútu a predkladajú sa takto:

i) postupom ustanoveným na nominovanie kandidátov na vymenovanie do najvyšších sudcovských funkcií daného štátu, alebo

ii) postupom ustanoveným na nominovanie kandidátov Medzinárodného súdneho dvora v štatúte toho Súdu.

K nomináciám sa musí priložiť vyhlásenie v potrebnom rozsahu, v ktorom sa špecifikuje, ako kandidát spĺňa požiadavky odseku 3.

b) Každý štát, zmluvná strana, môže navrhnúť jedného kandidáta do každých volieb, ktorý nemusí byť nevyhnutne štátnym príslušníkom daného štátu, zmluvnej strany, ale v každom prípade musí byť štátnym príslušníkom štátu, zmluvnej strany.

c) Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, sa môže rozhodnúť, ak je to primerané, že vytvorí Poradný výbor pre nomináciu. V takom prípade určí zloženie a mandát výboru Zhromaždenie štátov, zmluvných strán.

5. Na účely volieb budú dva zoznamy kandidátov:

- zoznam A s uvedením mien kandidátov s kvalifikačnými požiadavkami uvedenými v odseku 3 písm. b) bode i) a

- zoznam B s uvedením mien kandidátov s kvalifikačnými požiadavkami uvedenými v odseku 3 písm. b) bode ii).

Kandidát s dostatočnou kvalifikáciou pre obidva zoznamy si môže vybrať, na ktorom z nich chce byť uvedený. Pri prvých voľbách do Súdu sa zo zoznamu A zvolí najmenej deväť sudcov a zo zoznamu B najmenej päť sudcov. Následné voľby sa zorganizujú tak, aby sa na Súde zachoval ekvivalentný podiel sudcov spĺňajúcich kvalifikačné požiadavky na oboch zoznamoch.

6.

a) Sudcovia sa volia tajným hlasovaním na zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, zvolaného na tento účel podľa článku 112. Podľa odseku 7 sú do Súdu zvolení tí 18 kandidáti, ktorí získali najvyšší počet hlasov a dvojtretinovú väčšinu štátov, zmluvných strán, prítomných na hlasovaní a hlasujúcich.

b) V prípade, že sa nezvolí dostatočný počet sudcov pri prvom hlasovaní, uskutočňujú sa v súlade s postupmi stanovenými v písmene a) ďalšie voľby dovtedy, kým sa neobsadia zostávajúce miesta.

7. Žiadni dvaja sudcovia nemôžu byť štátnymi príslušníkmi toho istého štátu. Osoba, ktorá by sa na účely členstva v Súde mohla považovať za štátneho príslušníka viacerých štátov, považuje sa za štátneho príslušníka toho štátu, v ktorom táto osoba zvyčajne vykonáva občianske a politické práva.

8.

a) Štáty, zmluvné strany, pri výbere sudcov zohľadnia v rámci členstva v Súde potrebu

i) reprezentovania zásadných svetových právnych systémov,

ii) spravodlivého geografického zastúpenia,

iii) spravodlivého zastúpenia sudkýň a sudcov.

b) Štáty, zmluvné strany, tiež zohľadnia potrebu zahrnúť sudcov s právnou odbornosťou v konkrétnych otázkach vrátane, ale nielen, násilia voči ženám alebo deťom.

9.

a) Sudcovia majú podľa písmena b) deväťročné funkčné obdobie a podľa písmena c) a článku 37 ods. 2 nemôžu byť opakovane volení.

b) Pri prvých voľbách sa losovaním vyberie jedna tretina zvolených sudcov, ktorí budú mať trojročné funkčné obdobie, losovaním sa vyberie ďalšia tretina zvolených sudcov, ktorá bude mať šesťročné funkčné obdobie a zvyšok bude mať deväťročné funkčné obdobie.

c) Sudca, ktorého vybrali podľa písmena b) na trojročné funkčné obdobie, môže byť znovu zvolený na plné funkčné obdobie.

10. Bez ohľadu na odsek 9 sudca priradený v súlade s článkom 39 k senátu prvej inštancie a odvolaciemu senátu pokračuje vo výkone svojej funkcie, aby dokončil súdne konanie alebo odvolacie konanie, ktorého pojednávanie sa už pred týmto senátom začalo.

Článok 37

Uvoľnené sudcovské miesta

1. V prípade uvoľneného miesta sa uskutočnia voľby v súlade s článkom 36, aby sa zaplnilo voľné miesto.

2. Sudca, ktorého zvolili na uvoľnené miesto, odslúži zvyšok obdobia predchodcu, a ak toto obdobie trvá tri roky alebo kratšie, môže byť znovu volený podľa článku 36 na plné funkčné obdobie.

Článok 38

Predsedníctvo

1. Predseda a prvý a druhý podpredseda sa volia absolútnou väčšinou sudcov. Každý z nich slúži trojročné obdobie alebo do konca svojho sudcovského obdobia podľa toho, ktoré sa končí skôr. Možno ich voliť ešte raz.

2. Prvý podpredseda koná namiesto predsedu v prípade, že predseda nie je k dispozícii alebo ho diskvalifikovali. Druhý podpredseda koná namiesto predsedu v prípade, keď ani predseda ani prvý podpredseda nie sú k dispozícii alebo ich diskvalifikovali.

3. Predseda spolu s prvým a druhým podpredsedom tvoria predsedníctvo, ktoré zodpovedá za

- a) riadne spravovanie Súdu s výnimkou úradu prokurátora a
- b) ďalšie funkcie, ktoré mu boli udelené v súlade s týmto štatútom.

4. Pri plnení svojich povinností podľa odseku 3 písm. a) predsedníctvo spolupracuje s prokurátorom a snaží sa o súčinnosť s ním vo všetkých veciach spoločného záujmu.

Článok 39

Senáty

1. Len čo to po voľbách sudcov bude možné, Súd sa organizačne usporiada do odborov uvedených v článku 34 písm. b). Odbor pre odvolacie veci sa skladá z predsedu a štyroch sudcov, odbor pre súdne konanie má najmenej šesť sudcov a odbor pre prípravné konanie má najmenej šesť sudcov. Pridelenie sudcov na odbory vychádza z povahy funkcie, ktorú každý odbor vykonáva, a z kvalifikácie a skúseností sudcov zvolených do Súdu takým spôsobom, že každý odbor obsahuje správnu kombináciu odbornosti v trestnom práve a trestnom procese a v medzinárodnom práve. Odbor pre súdne konanie a odbor pre prípravné konanie sa skladajú hlavne zo sudcov s odbornosťou v trestných procesoch.

2.

a) Justičné funkcie Súdu vykonávajú v každom odbore senáty,

b)

i) odvolací senát je zložený zo všetkých sudcov z odboru pre odvolacie veci,

ii) funkcie senátu prvej inštancie vykonávajú traja sudcovia z odboru pre súdne konanie,

iii) funkcie senátu prípravného konania vykonávajú v súlade s týmto štatútom a Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov buď traja sudcovia z odboru prípravného konania, alebo samosudca z tohto odboru.

c) Nič v tomto odseku nebráni súčasnému konštituovaniu viacerých senátov prvej inštancie alebo senátov prípravného konania, keď si to vyžaduje efektívne riadenie pracovných úloh Súdu.

3.

a) Sudcovia priradení na odbor pre súdne konanie a odbor prípravného konania slúžia v týchto odboroch trojročné obdobie a potom až do dokončenia akéhokoľvek prípadu, ktorého pojednávanie sa už na danom odbore začalo,

b) sudcovia priradení na odbor pre odvolacie veci slúžia na tomto odbore celé funkčné obdobie.

4. Sudcovia priradení na odbor pre odvolacie veci slúžia len na tomto odbore. Nič v tomto článku však nevylučuje dočasné pričlenenie sudcov z odboru pre súdne konanie na odbor prípravného konania alebo naopak, ak predsedníctvo usúdi, že efektívne riadenie pracovných úloh Súdu si to

vyžaduje, za predpokladu, že za žiadnych okolností sudca, ktorý sa zúčastňoval na prípravnom konaní prípadu, nemôže byť členom senátu prvej inštancie, ktorý tento prípad vypočúva.

Článok 40

Nezávislosť sudcov

1. Sudcovia sú vo výkone svojich funkcií nezávislí.
2. Sudcovia sa nesmú zapájať do činností, ktoré by mohli zasahovať do ich sudcovských funkcií alebo ovplyvniť dôveru v ich nezávislosť.
3. Sudcovia, od ktorých sa žiada služobný pomer na plný úväzok v sídle Súdu, sa nesmú zapojiť do žiadneho iného povolania profesionálneho charakteru.
4. O akejkoľvek otázke týkajúcej sa uplatňovania odsekov 2 a 3 rozhoduje absolútna väčšina sudcov. V prípadoch, kde sa takáto otázka týka jednotlivého sudcu, tento sudca sa na rozhodovaní nezúčastňuje.

Článok 41

Ospravedlnenie a vylúčenie sudcov

1. Predsedníctvo môže na žiadosť sudcu ospravedlniť tohto sudcu z výkonu funkcie podľa tohto štatútu v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

2.

a) Sudca sa nezúčastňuje na žiadnom prípade, v ktorom by sa mohla z akéhokoľvek dôvodu dostatočne spochybníť jeho nestrannosť. Sudcu vylúčia z prípadu v súlade s týmto odsekom, ak okrem iného tento sudca v tomto prípade, do ktorého bola vyšetrovaná alebo trestne stíhaná osoba zapojená, akokoľvek vystupoval pred Súdom alebo v súvisiacom trestnom prípade na vnútroštátnej úrovni. Sudcu tiež vylúčia z takých iných dôvodov, ktoré môžu byť ustanovené v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov.

b) Prokurátor alebo vyšetrovaná alebo trestne stíhaná osoba môžu žiadať vylúčenie sudcu podľa tohto odseku.

c) O akejkoľvek otázke týkajúcej sa vylúčenia sudcu rozhoduje absolútna väčšina sudcov. Namietaný sudca má právo predložiť svoje pripomienky k veci, ale nezúčastňuje sa na jej rozhodovaní.

Článok 42

Úrad prokurátora

1. Úrad prokurátora koná samostatne ako nezávislý orgán Súdu. Zodpovedá za prijímanie postúpených vecí a akejkoľvek predloženej informácie o trestných činoch v rámci jurisdikcie Súdu na ich preskúmanie a za vykonávanie vyšetrení a trestných stíhaní pred Súdom. Príslušník úradu nevyhľadáva pokyny od žiadneho vonkajšieho zdroja alebo nekoná podľa takýchto pokynov.

2. Úrad vedie prokurátor. Prokurátor má plnú právomoc v otázkach riadenia a spravovania úradu vrátane personálu, zariadenia alebo jeho ďalších zdrojov. Prokurátorovi pomáha jeden zástupca alebo viacerí zástupcovia prokurátora, ktorí majú právo vykonávať akýkoľvek úkon prokurátora vyžadovaný podľa tohto štatútu. Prokurátor a zástupcovia prokurátora musia byť rôznej štátnej príslušnosti. Majú služobný pomer na plný úväzok.

3. Prokurátor a zástupcovia prokurátora musia byť osoby s vysoko morálnym charakterom, vysokou spôsobilosťou a rozsiahlou praktickou skúsenosťou v stíhaní alebo pojednávaní trestnoprávných prípadov. Musia mať vynikajúce znalosti aspoň jedného pracovného jazyka Súdu a musia ním plynulo hovoriť.

4. Prokurátor sa volí v tajných voľbách absolútnou väčšinou členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán. Zástupcovia prokurátora sa volia tým istým spôsobom zo zoznamu kandidátov predloženého prokurátorom. Prokurátor nominuje troch kandidátov na každé miesto zástupcu prokurátora, ktoré sa má obsadiť. Ak sa v čase ich voľby nedohodne kratšie funkčné obdobie, prokurátor a zástupcovia prokurátora sú vo funkcii na deväťročné funkčné obdobie a nemôžu byť znovu zvolení.

5. Ani prokurátor ani zástupcovia prokurátora sa nemôžu zúčastňovať na akejkoľvek činnosti, ktorá by mohla zasahovať do výkonu ich prokurátorských funkcií alebo by mohla ovplyvniť dôveru v ich nezávislosť. Nesmú sa zapájať do žiadneho iného povolania profesionálneho charakteru.

6. Predsedníctvo môže ospravedlniť prokurátora alebo zástupcu prokurátora na jeho žiadosť z konania v konkrétnom prípade.

7. Ani prokurátor ani zástupca prokurátora sa nezúčastňujú na žiadnej veci, v ktorej by sa z akéhokoľvek dôvodu mohla dostatočne spochybníť ich nestrannosť. Vylúčia sa z prípadu v súlade s týmto odsekom, ak okrem iného predtým v tomto prípade, do ktorého bola vyšetrovaná alebo trestne stíhaná osoba zapojená, akokoľvek vystupovali pred Súdom alebo v súvisiacom trestnom prípade na vnútroštátnej úrovni.

8. O akejkoľvek otázke týkajúcej sa vylúčenia prokurátora alebo zástupcu prokurátora rozhoduje odvolací senát.

a) Vyšetrovaná alebo trestne stíhaná osoba môže kedykoľvek žiadať vylúčenie prokurátora alebo zástupcu prokurátora na základe dôvodov uvedených v tomto článku.

b) Prokurátor alebo zástupca prokurátora, podľa toho, o aký prípad ide, má právo predniesť svoje pripomienky k veci.

9. Prokurátor menuje poradcov s právnou odbornosťou v konkrétnych veciach najmä sexuálneho násillia, násillia vychádzajúceho z rozdielnosti pohlaví a násillia voči deťom.

Článok 43

Sekretariát

1. Sekretariát je zodpovedný za nejustičné aspekty spravovania Súdu a služieb poskytovaných Súdu bez toho, aby to malo vplyv na funkcie a právomoci prokurátora v súlade s článkom 42.
2. Sekretariát vedie tajomník, ktorý je hlavným administratívnym pracovníkom Súdu. Tajomník vykonáva svoju funkciu pod vedením predsedu Súdu.
3. Tajomník a zástupca tajomníka musia byť osoby s vysoko morálnym charakterom, vysokou spôsobilosťou a musia mať vynikajúce znalosti aspoň jedného pracovného jazyka Súdu a musia ním plynulo hovoriť.
4. Sudcovia volia tajomníka absolútnou väčšinou v tajných voľbách, pričom zohľadňujú odporúčania Zhromaždenia štátov, zmluvných strán. Ak to bude potrebné, na základe odporúčania tajomníka sudcovia zvolia tým istým spôsobom zástupcu tajomníka.
5. Tajomník vykonáva funkciu päť rokov, môže byť ešte raz znovu zvolený a má služobný pomer na plný úväzok. Zástupca tajomníka vykonáva funkciu päť rokov alebo kratšie obdobie, o akom rozhodla absolútna väčšina sudcov, a môže byť zvolený tak, že zástupca tajomníka sa povolá do služby podľa potreby.
6. Tajomník zriadi v rámci sekretariátu oddelenie pre obete a svedkov. Oddelenie v konzultáciách s úradom prokurátora zabezpečuje ochranné opatrenia a bezpečnostné riešenia, poradenstvo a ďalšiu primeranú pomoc pre svedkov, obete, ktoré prídu pred Súd, a ďalších, ktorí sú ohrození z dôvodu svedeckej výpovede takeého svedka. Oddelenie má mať personál s odbornosťou v otázkach tráum vrátane traumy súvisiacej s trestnými činmi sexuálneho násillia.

Článok 44

Personál

1. Prokurátor a tajomník menujú taký kvalifikovaný personál, aký je potrebný pre ich činnosti. V prípade prokurátora sem patrí aj menovanie vyšetrovateľov.
2. Pri zamestnaní personálu prokurátor a tajomník zabezpečia najvyšší štandard efektívnosti, spôsobilosti a bezúhonnosti a zohľadnia mutatis mutandis kritériá uvedené v článku 36 ods. 8.
3. Tajomník so súhlasom predsedníctva a prokurátora navrhne organizačný poriadok, v ktorom sú zahrnuté podmienky, na ktorých základe sa menujú, odmeňujú a prepúšťajú pracovníci Súdu. Organizačný poriadok schvaľuje Zhromaždenie štátov, zmluvných strán.
4. Súd môže za výnimočných okolností využiť odbornosť personálu ponúknutého štátmi, zmluvnými stranami, medzivládnyimi organizáciami alebo mimovládnyimi organizáciami bezplatne, aby pomáhal v práci orgánov Súdu. Prokurátor môže prijať takúto ponuku v mene úradu prokurá-

tora. Takýto bezplatný personál sa zamestnáva v súlade so zásadami, ktoré určí Zhromaždenie štátov, zmluvných strán.

Článok 45

Slávnostný sľub

Sudcovia, prokurátor, zástupcovia prokurátora, tajomník a zástupca tajomníka skôr, ako sa ujmu svojich povinností, zložia podľa tohto štatútu na verejnom zasadnutí slávnostný sľub, že budú svoju funkciu vykonávať nestranne a svedomito.

Článok 46

Odvolanie z funkcie

1. Sudca, prokurátor, zástupca prokurátora, tajomník a zástupca tajomníka sa odvolajú z funkcie, ak sa tak rozhodlo v súlade s odsekom 2, v prípadoch, keď táto osoba

a) závažne zneužila postavenie alebo vážne porušila povinnosti podľa tohto štatútu, ako je to ustanovené v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov, alebo

b) nie je schopná vykonávať funkcie vyžadované týmto štatútom.

2. Rozhodnutie o odvolaní sudcu, prokurátora alebo zástupcu prokurátora z funkcie podľa odseku 1 urobí Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, tajným hlasovaním:

a) v prípade sudcu dvojtretinovou väčšinou štátov, zmluvných strán, na základe odporúčania prijatého dvojtretinovou väčšinou ostatných sudcov,

b) v prípade prokurátora absolútnou väčšinou štátov, zmluvných strán,

c) v prípade zástupcu prokurátora absolútnou väčšinou štátov, zmluvných strán, na základe odporúčania prokurátora.

3. Rozhodnutie o odvolaní tajomníka a zástupcu tajomníka z funkcie sa uskutoční absolútnou väčšinou sudcov.

4. Sudca, prokurátor, zástupca prokurátora, tajomník a zástupca tajomníka, ktorých správanie alebo schopnosť vykonávať funkcie svojho úradu podľa požiadaviek tohto štatútu sa namietajú podľa tohto článku, dostanú príležitosť predložiť dôkazy a prijať dôkazy a podávať návrhy v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov. Daná osoba sa žiadnym iným spôsobom nezúčastňuje na posudzovaní veci.

Článok 47

Disciplinárne opatrenia

Sudca, prokurátor, zástupca prokurátora, tajomník a zástupca tajomníka, ktorí zneužili postavenie menej závažným spôsobom, než je uvedené v článku 46 ods. 1, podliehajú disciplinárnym opatreniam v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

Článok 48

Výsady a imunity

1. Súd požíva na území každého štátu, zmluvnej strany, také výsady a imunity, aké sú potrebné na splnenie jeho účelu.
2. Sudcovia, prokurátor, zástupca prokurátora a tajomník pri výkone agendy Súdu alebo v súvislosti s ňou požívajú tie isté výsady a imunity, aké sú udelené vedúcim diplomatických misií, a po uplynutí ich funkčného obdobia sa im aj naďalej udelí imunita pred právnym procesom každého druhu v súvislosti s ústnymi alebo písomnými výrokmi a úkonmi, ktoré vykonali v úradnom postavení.
3. Zástupca tajomníka, personál úradu prokurátora a personál sekretariátu požívajú výsady a imunity a úľavy potrebné na výkon ich funkcie v súlade s dohodou o výsadách a imunitách Súdu.
4. Poradcom, expertom, svedkom a akýmkoľvek ďalším osobám, ktorých prítomnosť sa vyžaduje v sídle Súdu, sa poskytne zaobchádzanie, ktoré je potrebné na správne fungovanie Súdu, v súlade s dohodou o výsadách a imunitách Súdu.
5. Výsady a imunity
 - a) sudcu alebo prokurátora možno pozbaviť na základe rozhodnutia absolútnej väčšiny sudcov,
 - b) tajomníka možno pozbaviť na základe rozhodnutia predsedníctva,
 - c) zástupcov prokurátora a personálu úradu prokurátora môže pozbaviť prokurátor,
 - d) zástupcu tajomníka a personálu sekretariátu môže pozbaviť tajomník.

Článok 49

Platy, prídavky a náhrady výdavkov

Sudcovia, prokurátor, zástupcovia prokurátora, tajomník a zástupca tajomníka poberajú také platy, prídavky a náhradu výdavkov, o akých rozhodlo Zhromaždenie štátov, zmluvných strán. Tieto platy a prídavky sa počas ich funkčného obdobia nesmú znížiť.

Článok 50

Úradné a pracovné jazyky

1. Úradné jazyky Súdu sú arabčina, čínština, angličtina, francúzština, ruština a španielčina. Rozsudky Súdu, ako aj ďalšie rozhodnutia riešiacie zásadné veci pred Súdom, sa zverejňujú v úradných jazykoch. Predsedníctvo v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov určí, ktoré rozhodnutia sa môžu považovať za riešenie zásadných otázok na účely tohto odseku.
2. Pracovné jazyky Súdu sú angličtina a francúzština. Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov určia prípady, v ktorých sa ako pracovné jazyky môžu použiť iné úradné jazyky.
3. Na žiadosť akejkoľvek strany konania alebo štátu, ktorý má povolené zasahovať do konania, Súd povolí používať iný jazyk ako angličtinu alebo

francúzštinu touto stranou alebo štátom za predpokladu, že Súd považuje takéto povolenie za primerane zdôvodnené.

Článok 51

Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov

1. Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov nadobudnú platnosť, keď ich prijme dvojtretinová väčšina členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán.

2. Doplnky k Pravidlám súdneho konania a vykonávania dôkazov môže navrhnúť

- a) akýkoľvek štát, zmluvná strana,
- b) sudcovia konajúci v absolútnej väčšine,
- c) prokurátor.

Takéto doplnky nadobudnú platnosť, keď ich prijme dvojtretinová väčšina členov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán.

3. Po prijatí Pravidiel súdneho konania a vykonávania dôkazov môžu sudcovia v súrnych prípadoch tam, kde pravidlá neriešia konkrétnu situáciu pred Súdom, na základe dvojtretinovej väčšiny vypracovať dočasné pravidlá, ktoré sa budú uplatňovať dovtedy, kým sa neprijmú, nedoplnia alebo nezamietnu na najbližšom riadnom alebo osobitnom zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán.

4. Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov, ich doplnky a akékoľvek dočasné pravidlá musia byť v súlade s týmto štatútom. Doplnky Pravidiel súdneho konania a vykonávania dôkazov, ako aj dočasné pravidlá sa neaplikujú retroaktívne v neprospech osoby, ktorá sa vyšetroje alebo trestne stíha, alebo bola uznaná vinnou.

5. V prípade rozporu medzi štatútom a Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov je rozhodujúci štatút.

Článok 52

Predpisy Súdu

1. Sudcovia prijmú absolútnou väčšinou v súlade s týmto štatútom a Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov predpisy Súdu potrebné na jeho rutinné fungovanie.

2. Vypracúvanie týchto predpisov a ich doplnkov sa konzultuje s prokurátorom a tajomníkom.

3. Predpisy a ich doplnky nadobudnú účinnosť po ich prijatí, ak sudcovia nerozhodnú inak. Hneď po prijatí sa rozošlú štátom, zmluvným stranám, na pripomienkovanie. Ak do šiestich mesiacov neprídu od väčšiny štátov, zmluvných strán, námietky, zostávajú platné.

PIATA ČASŤ

VYŠETROVANIE A TRESTNÉ STÍHANIE

Článok 53

Začatie vyšetrovania

1. Prokurátor začne vyšetrovanie po vyhodnotení informácií, ktoré mu boli sprístupnené, ak nerozhodne, že neexistuje dostatočný základ na to, aby podľa tohto štatútu pokračoval ďalej. Pri rozhodovaní o tom, či začať vyšetrovanie, prokurátor zváži, či

a) informácie, ktoré má prokurátor k dispozícii, vytvárajú dostatočný základ na to, aby si myslel, že sa spáchal alebo sa pácha trestný čin v jurisdikcii Súdu,

b) vec je alebo by mohla byť prípustná podľa článku 17 a

c) pri zohľadnení závažnosti trestného činu a záujmu obetí predsa len neexistujú podstatné dôvody na to, aby dospel k názoru, že vyšetrovanie by neposlúžilo záujmom spravodlivosti.

Ak prokurátor určí, že neexistuje dostatočný základ na pokračovanie, a jeho rozhodnutie vychádza len z uvedeného písmena c), informuje o tom senát prípravného konania.

2. Ak na základe vyšetrovania prokurátor dospeje k záveru, že nejestvuje dostatočný základ na stíhanie, lebo

a) neexistuje dostatočný právny alebo skutkový základ na vyžiadanie zatykača alebo predvolania podľa článku 58,

b) prípad je neprípustný podľa článku 17 alebo

c) trestné stíhanie nie je v záujme spravodlivosti, keď sa zohľadnia všetky okolnosti vrátane závažnosti trestného činu, záujmov obetí a veku alebo nespôsobilosti údajného páchatela a jeho úlohy v údajnom trestnom čine, prokurátor informuje senát prípravného konania a štát, ktorý postúpil vec podľa článku 14, alebo Bezpečnostnú radu podľa článku 13 písm. b) o svojich záveroch a dôvodoch pre tieto závery.

3.

a) Na žiadosť štátu, ktorý postúpil vec podľa článku 14, alebo Bezpečnostnej rady podľa článku 13 písm. b) môže senát prípravného konania preskúmať rozhodnutie prokurátora podľa odseku 1 alebo 2 nepokračovať a môže žiadať prokurátora, aby znovu zvažil svoje rozhodnutie.

b) Okrem toho môže senát prípravného konania z vlastnej iniciatívy preskúmať rozhodnutie prokurátora nepokračovať, ak vychádza len z odseku 1 písm. c) alebo odseku 2 písm. c). V takom prípade je rozhodnutie prokurátora účinné, len ak ho potvrdí senát prípravného konania.

4. Prokurátor môže kedykoľvek znovu zvažiť, či na základe nových informácií nezačne vyšetrovanie alebo trestné stíhanie.

Článok 54

Povinnosti a právomoci prokurátora v súvislosti s vyšetrovaním

1. Prokurátor

a) aby zistil pravdu, rozšíri vyšetrovanie tak, aby pokrývalo všetky skutočnosti a dôkazy relevantné na zhodnotenie, či existuje trestná zodpoved-

nosť podľa tohto štatútu, a pri tomto rovnako preverí obviňujúce informácie, ako aj oslobodzujúce informácie,

b) uskutoční primerané opatrenia, aby sa zabezpečilo efektívne vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov v jurisdikcii Súdu a rešpektovanie záujmov a osobných okolností obetí a svedkov vrátane veku a pohlavia podľa definície v článku 7 ods. 3 a zdravia, a zohľadní povahu trestného činu najmä tam, kde ide o sexuálne násilie, násilie vychádzajúce z rozdielnosti pohlaví alebo násilie voči deťom, a

c) plne rešpektuje práva osôb vyplývajúce z tohto štatútu.

2. Prokurátor môže uskutočňovať vyšetrovanie na území štátu

a) v súlade s ustanoveniami deviatej časti alebo

b) na základe poverenia daného senátom prípravného konania podľa článku 57 ods. 3 písm. d).

3. Prokurátor môže

a) získať a skúmať dôkazy,

b) žiadať prítomnosť vyšetrovaných osôb, obetí a svedkov a vypočúvať ich,

c) snažiť sa o spoluprácu ktoréhokoľvek štátu alebo medzivládnej organizácie alebo o dohodu v súlade s ich kompetenciami alebo mandátom,

d) uzavrieť také dojednania alebo dohody, ktoré nie sú v nesúlade s týmto štatútom a ktoré môžu byť potrebné na uľahčenie spolupráce štátu, medzivládnej organizácie alebo osoby,

e) súhlasiť s nezverejnením dokumentov alebo informácií, ktoré prokurátor dostane ako dôverné a jedine na účel vytvorenia nových dôkazov v ktorejkoľvek etape konania, ak poskytovateľ informácie s týmto nesúhlasí, a

f) uskutočniť potrebné opatrenia alebo žiadať, aby sa potrebné opatrenia na zabezpečenie dôvernosti informácií, ochrany akejkoľvek osoby alebo zachovania dôkazov prijali.

Článok 55

Práva osôb počas vyšetrovania

1. V súvislosti s vyšetrovaním podľa tohto štatútu osoba

a) nesmie byť nútená svedčiť proti sebe samej alebo priznať vinu,

b) nesmie byť vystavená akejkoľvek forme donucovania, nátlaku alebo hrozby, mučenia alebo akejkoľvek inej forme krutého, neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania,

c) ak je vypočúvaná v inom jazyku, ako je jazyk, ktorému osoba úplne rozumie a ktorým úplne hovorí, má mať bez akýchkoľvek vlastných nákladov pomoc kompetentného tlmočníka a také preklady, ktoré sú potrebné na splnenie požiadavky spravodlivosti, a

d) nesmie byť vystavená svojvoľnému zatknutiu alebo väzbe a nemá byť pozbavená slobody okrem dôvodov a v súlade s takými postupmi, ako sú ustanovené v tomto štatúte.

2. Tam, kde sú dôvody na presvedčenie, že osoba spáchala trestný čin v jurisdikcii Súdu a že túto osobu sa chystá vypočúvať prokurátor alebo vnútroštátny orgán na základe žiadosti podanej podľa deviatej časti, táto osoba má tieto práva, o ktorých má byť informovaná pred vypočúvaním:

- a) byť informovaná pred vypočúvaním, že existujú dôvody domnievať sa, že spáchala trestný čin v jurisdikcii Súdu,
- b) nevypovedať bez toho, aby sa toto mlčanie bralo do úvahy pri určovaní viny alebo nevinu,
- c) na právnu pomoc podľa výberu osoby, alebo ak osoba nemá právnu pomoc, dostať pridelenú právnu pomoc v každom prípade, keď si to vyžaduje záujem spravodlivosti, a to bezplatne v akomkoľvek takomto prípade, ak nemá dostatočné prostriedky na jej zaplatenie, a
- d) byť vypočúvaná v prítomnosti právneho zástupcu, ak sa osoba dobrovoľne nevzdala svojho práva na právneho zástupcu.

Článok 56

Úloha senátu prípravného konania vo vzťahu k jedinečnej vyšetrovacej príležitosti

1.

a) Keď si prokurátor myslí, že vyšetrovanie predstavuje jedinečnú príležitosť na získanie svedeckej výpovede alebo vyhlásenia svedka alebo na preskúmanie, zbieranie alebo preverenie dôkazov, ktoré neskôr nemusia byť na účely súdneho konania k dispozícii, informuje o tom senát prípravného konania.

b) V tomto prípade môže senát prípravného konania na žiadosť prokurátora uskutočniť také opatrenia, ktoré môžu byť potrebné na zabezpečenie efektívnosti a bezúhonnosti konania a najmä na ochranu práv obhajoby.

c) Ak senát prípravného konania nenariadi inak, prokurátor poskytne relevantné informácie osobe, ktorá bola zatknutá alebo ktorá sa dostavila na základe predvolania v súvislosti s vyšetrovaním uvedeným pod písmenom a), aby mohla byť vo veci vypočutá.

2. Do opatrení uvedených v odseku 1 písm. b) môžu patriť:

a) odporúčania alebo príkazy v súvislosti s postupmi, ktoré sa majú dodržiavať,

b) usmernenie, že z konania sa bude robiť záznam,

c) menovanie experta na pomoc,

d) splnomocnenie právneho zástupcu zatknutej osoby alebo osoby, ktorá sa dostavila na Súd na základe predvolania, alebo tam, kde ešte nedošlo k zatknutiu alebo dostaveniu sa, alebo právny zástupca nebol menovaný, menovať iného právneho zástupcu, aby sa dostavil a zastupoval záujmy obhajoby,

e) menovanie jedného zo svojich členov, alebo ak je to potrebné, iného sudcu zo senátu prípravného konania alebo senátu prvej inštancie, ktorý je

k dispozícii, aby sledoval a podával odporúčania alebo dával príkazy zbierať a archivovať dôkazy a vypočúvať osoby,

f) uskutočňovanie takých ďalších krokov, ktoré môžu byť potrebné na zbieranie alebo zachovanie dôkazov.

3.

a) Keď sa prokurátor neusiluje o opatrenia podľa tohto článku, ale senát prípravného konania dospel k názoru, že takéto opatrenia sú potrebné na zachovanie dôkazov, a považuje ich za podstatné pre obhajobu počas súdneho pojednávania, konzultuje s prokurátorom, či existujú odôvodnené dôvody, prečo prokurátor nežiadal takéto opatrenia. Ak na základe konzultácie senát prípravného konania dospeje k záveru, že to, že prokurátor nežiadal takéto opatrenia, je neodôvodnené, môže senát prípravného konania urobiť takéto opatrenia z vlastnej iniciatívy.

b) Proti rozhodnutiu senátu prípravného konania konať z vlastnej iniciatívy podľa tohto odseku sa prokurátor môže odvolať. Odvolanie sa prerokuje urýchlene.

4. Prípustnosť dôkazov archivovaných alebo zozbieraných na súdne pojednávania podľa tohto článku alebo ich záznam sa riadi počas súdneho pojednávania článkom 69 a dôkazy dostanú takú váhu, akú im určí senát prvej inštancie.

Článok 57

Funkcie a právomoci senátu prípravného konania

1. Ak nie je v tomto štatúte upravené inak, senát prípravného konania vykonáva svoje funkcie v súlade s ustanoveniami tohto článku.

2.

a) Príkazy alebo rozhodnutia senátu prípravného konania vydané podľa článkov 15, 18, 19, článku 54 ods. 2, článku 61 ods. 7 a článku 72 musia mať súhlas väčšiny jeho sudcov.

b) Vo všetkých ďalších prípadoch môže samosudca senátu prípravného konania vykonávať funkcie ustanovené v tomto štatúte, ak nie je ustanovené inak v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov alebo väčšinou senátu prípravného konania.

3. Okrem svojich iných funkcií podľa tohto štatútu môže senát prípravného konania

a) na požiadanie prokurátora vydať také príkazy a zatykače, aké môžu byť potrebné na účely vyšetrovania,

b) na požiadanie osoby, ktorú zatkli alebo sa dostavila na základe predvolania podľa článku 58, vydať také príkazy vrátane opatrení, aké sú opísané v článku 56, alebo sa usilovať o spoluprácu podľa deviatej časti, ako potrebuje osoba na pomoc pri príprave svojej obhajoby,

c) tam, kde je to potrebné, zabezpečiť ochranu a súkromie obetí a svedkov, archivovanie dôkazov, ochranu osôb, ktoré boli zatknuté alebo sa dostavili na základe predvolania, a ochranu národných bezpečnostných informácií,

d) poveriť prokurátora, aby uskutočnil špecifické postupy vyšetrovania na území štátu, zmluvnej strany, bez zabezpečenia spolupráce tohto štátu podľa deviatej časti, ak senát prípravného konania určil v tomto prípade, pričom podľa možnosti zohľadnil názory daného štátu, že štát je zjavne neschopný vykonať žiadosť o spoluprácu v dôsledku neexistencie nejakého orgánu alebo časti súdneho orgánu príslušného vykonávať žiadosť o spoluprácu podľa deviatej časti,

e) tam, kde sa vydal zatykač alebo predvolanie podľa článku 58 a s príslušným zohľadnením sily dôkazov a práv dotknutých strán, ako je to ustanovené v tomto štatúte a Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov, usilovať o spoluprácu štátu podľa článku 93 ods. 1 písm. k), urobiť ochranné opatrenia na účel prepadnutia, najmä pre konečný prospech obetí.

Článok 58

Vydanie zatykača alebo predvolania senátom prípravného konania

1. Senát prípravného konania vydá kedykoľvek po začatí vyšetrovania na základe žiadosti prokurátora zatykač na osobu, ak sa po preskúmaní žiadosti a dôkazov alebo ďalších informácií predložených prokurátorom presvedčil, že

a) existujú primerané dôvody domnievať sa, že osoba spáchala trestný čin v jurisdikcii Súdu a

b) zatknutie osoby sa javí nutné

i) na zabezpečenie dostavenia sa osoby na pojednávanie,

ii) na zabezpečenie, že osoba nebude mariť alebo ohrozovať vyšetrovanie alebo súdne konanie, alebo

iii) tam, kde je to uplatniteľné, na zabránenie toho, aby osoba pokračovala v páchaní tohto trestného činu alebo súvisiaceho trestného činu, ktorý je v jurisdikcii Súdu a ktorý vzniká za tých istých okolností.

2. Žiadosť prokurátora obsahuje

a) meno osoby a všetky dôležité identifikačné údaje,

b) konkrétne poukázanie na trestné činy v jurisdikcii Súdu, ktoré údajne osoba spáchala,

c) stručné uvedenie skutkových podstát, ktoré údajne tvoria tieto trestné činy,

d) súhrn dôkazov a akékoľvek ďalšie informácie, ktoré tvoria primerané dôvody myslieť si, že osoba spáchala tieto trestné činy, a

e) dôvody, prečo si prokurátor myslí, že zatknutie osoby je nutné.

3. Zatykač obsahuje

a) meno osoby a akékoľvek ďalšie relevantné identifikujúce informácie,

b) konkrétne poukázanie na trestné činy v jurisdikcii Súdu, pre ktoré sa žiada zatknutie osoby, a

c) stručné uvedenie skutkových podstat, ktoré údajne tvoria tieto trestné činy.

4. Zatykač je účinný dovtedy, kým Súd nenariadi inak.

5. Na základe zatykača môže Súd žiadať dočasné zatknutie alebo zatknutie a odovzdanie osoby podľa deviatej časti.

6. Prokurátor môže požiadať senát prípravného konania o aktualizáciu zatykača vo forme úprav alebo dodatkov k trestným činom v ňom uvedených. Senát prípravného konania takto aktualizuje zatykač, ak sa presvedčil, že existujú primerané dôvody myslieť si, že osoba spáchala upravené alebo pridané trestné činy.

7. Ako alternatívu žiadosti o zatykač môže prokurátor predložiť žiadosť, aby senát prípravného konania vydal predvolanie na dostavenie sa osoby. Ak sa senát prípravného konania presvedčil, že existujú primerané dôvody myslieť si, že osoba spáchala údajné trestné činy a že predvolanie stačí na zabezpečenie toho, že sa osoba dostaví, vydá predvolanie s podmienkami obmedzujúcimi slobodu (inými ako väzba), ak sú ustanovené vo vnútroštátnom práve, alebo bez nich. Predvolanie obsahuje

a) meno osoby a akékoľvek ďalšie relevantné identifikujúce informácie,

b) konkrétny dátum, kedy sa má osoba dostaviť,

c) konkrétne poukázanie na trestné činy v jurisdikcii Súdu, ktoré osoba údajne spáchala, a

d) stručné uvedenie skutkových podstat, ktoré údajne tvoria tento trestný čin.

Predvolanie sa osobe doručí.

Článok 59

Zatýkacie konanie v štáte väzby

1. Štát, zmluvná strana, ktorý dostal žiadosť o dočasné zatknutie alebo o zatknutie a odovzdanie, okamžite uskutoční kroky na zatknutie danej osoby v súlade so svojimi zákonmi a ustanoveniami deviatej časti tohto štatútu.

2. Zatknutú osobu bez prieťahov predvedú pred príslušný súdny orgán v štáte väzby, ktorý určí v súlade so zákonmi tohto štátu, že

a) zatykač sa vzťahuje na túto osobu,

b) osoba bola zatknutá v súlade s náležitým postupom a

c) práva osoby sa rešpektovali.

3. Zatknutá osoba má právo požiadať príslušné orgány v štáte väzby o dočasné prepustenie do času odovzdania.

4. Pri rozhodovaní v akejkoľvek takejto žiadosti príslušné orgány štátu väzby zvažia, či vzhľadom na závažnosť údajných trestných činov existujú neodkladné a výnimočné okolnosti odôvodňujúce dočasné prepustenie a či

existujú dostatočné bezpečnostné opatrenia, ktoré zaručujú, že štát väzby dokáže splniť svoju povinnosť odovzdať túto osobu Súdu. Príslušný orgán štátu väzby nemá možnosť zvažovať, či bol zatykač riadne vydaný v súlade s článkom 58 ods. 1 písm. a) a b).

5. Senátu prípravného konania sa oznámia všetky žiadosti o dočasné prepustenie a senát prípravného konania dá príslušnému orgánu v štáte väzby odporúčania. Príslušný orgán v štáte väzby plne zväží takéto odporúčania vrátane odporúčaní o opatreniach na zabránenie úteku osoby pred vydaním rozhodnutia.

6. Ak osoba dostane dočasné prepustenie, môže senát prípravného konania žiadať o pravidelné správy o stave dočasného prepustenia.

7. Ak štát väzby rozhodol o odovzdaní, je osoba odovzdaná čo najskôr Súdu.

Článok 60

Úvodné konanie pred Súdom

1. Na základe odovzdania osoby Súdu alebo predstúpenia osoby pred Súd dobrovoľne alebo na základe predvolania sa senát prípravného konania presvedčí, že osoba bola informovaná o trestných činoch, ktoré údajne spáchala, a o svojich právach podľa štatútu vrátane práva žiadať o dočasné prepustenie do času súdneho pojednávania.

2. Osoba, na ktorú sa vzťahuje zatykač, môže žiadať o dočasné prepustenie do času súdneho pojednávania. Ak sa senát prípravného konania presvedčí, že podmienky uvedené v článku 58 ods. 1 sú splnené, osoba zostáva naďalej vo väzbe. Ak sa o tom nepresvedčí, senát prípravného konania prepustí osobu s podmienkami alebo bezpodmienečne.

3. Senát prípravného konania pravidelne preskúmava svoje rozhodnutie o prepustení alebo väzbe osoby a môže tak urobiť kedykoľvek na požiadanie prokurátora alebo osoby. Na základe takého preskúmania môže upraviť svoje rozhodnutie, ak ide o väzbu, prepustenie alebo podmienky prepustenia, ak sa presvedčí, že zmenené okolnosti si to vyžadujú.

4. Senát prípravného konania zabezpečí, že pred súdnym konaním osoba nie je vo väzbe neprimeraný čas v dôsledku neospravedliteľného meškania prokurátora. Ak dôjde k takému meškaniu, Súd zväží prepustenie osoby s podmienkami alebo bezpodmienečne.

5. Ak treba, senát prípravného konania môže vydať zatykač na zabezpečenie prítomnosti osoby, ktorá bola prepustená.

Článok 61

Potvrdenie obvinenia pred súdom

1. Senát prípravného konania v rámci primeranej lehoty po odovzdaní osoby alebo jej dobrovoľnom predstúpení pred Súd uskutoční pojednávanie, aby potvrdil obvinenia, na ktorých základe sa prokurátor usiluje o súdne

konanie. Podľa ustanovení odseku 2 sa pojednávanie koná v prítomnosti prokurátora a obvinenej osoby, ako aj jej právneho zástupcu.

2. Senát prípravného konania môže na požiadanie prokurátora alebo z úradnej moci uskutočniť pojednávanie v neprítomnosti obvinenej osoby, aby potvrdil obvinenia, na ktorých základe sa prokurátor usiluje o súdne konanie, keď osoba

a) sa vzdala svojho práva byť prítomná alebo
b) utiekla, alebo sa nedá nájsť a vykonali sa všetky primerané kroky na zabezpečenie jej predstúpenia pred Súd a na informovanie osoby o obvineniach, a že sa bude konať pojednávanie na potvrdenie týchto obvinení.

V takomto prípade osobu zastupuje právny zástupca, keď senát prípravného konania určí, že to je v záujme spravodlivosti.

3. V primeranom čase pred pojednávaním osoba

a) dostane kópiu dokumentu s obvineniami, na ktorých základe mieni prokurátor začať proti nej súdne konanie a

b) je informovaná o dôkazoch, o ktoré sa chce prokurátor počas pojednávania opierať.

Senát prípravného konania môže vydať príkazy týkajúce sa zverejnenia informácií na účely tohto pojednávania.

4. Pred pojednávaním môže prokurátor pokračovať vo vyšetrovaní a upravovať alebo stiahnuť obvinenia. Pred pojednávaním je osoba v dostatočnom časovom predstihu informovaná o akýchkoľvek zmenách v obvineniach alebo o ich stiahnutí. V prípade stiahnutia obvinenia oznámi prokurátor senátu prípravného konania dôvody stiahnutia.

5. Počas pojednávania prokurátor musí podložiť každé obvinenie dostatočnými dôkazmi, aby dokázal hmatateľné dôvody na presvedčenie, že osoba spáchala trestné činy, z ktorých je obvinená. Prokurátor môže používať dokumentárne dôkazy alebo súhrnné dôkazy a nemusí predvolávať svedkov, u ktorých sa očakáva výpoveď pri súdnom konaní.

6. Na pojednávaní môže osoba

a) namietat' obvinenie,

b) namietat' dôkazy predložené prokurátorom a

c) predkladať dôkazy.

7. Senát prípravného konania na základe pojednávania určí, či existujú dostatočné dôkazy na to, aby vytvorili hmatateľné dôvody na presvedčenie, že osoba spáchala každý z trestných činov, z ktorých je obvinená. Na základe svojho rozhodnutia senát prípravného konania

a) potvrdí tie obvinenia, v súvislosti s ktorými určil, že existuje dostatok dôkazov, a postúpi osobu senátu prvej inštancie na súdne konanie v potvrdených obvineniach,

b) odmietne potvrdiť tie obvinenia, v súvislosti s ktorými určil, že nie sú dostatočné dôkazy,

- c) odročí pojednávanie a požiada prokurátora, aby zvážil
- i) zabezpečenie ďalších dôkazov alebo uskutočnenie ďalšieho vyšetrovania v súvislosti s konkrétnym obvinením alebo
 - ii) zmenu obvinenia, lebo sa zdá, že predložené dôkazy zakladajú iný trestný čin v jurisdikcii Súdu.

8. Ak senát prípravného konania odmietne potvrdiť obvinenie, prokurátorovi nič nebráni v tom, aby neskôr nežiadal jeho potvrdenie, ak je žiadosť podporená ďalšími dôkazmi.

9. Po potvrdení obvinení a pred začiatkom súdneho konania môže prokurátor s povolením senátu prípravného konania a po ozname obžalovanému zmeniť obvinenia. Ak sa prokurátor snaží pridať ďalšie obvinenia alebo nahradiť vážnejšie obvinenia, musí sa konať pojednávanie podľa tohto článku, aby potvrdilo tieto obvinenia. Po začatí súdneho konania môže prokurátor s povolením senátu prvej inštancie stiahnuť obvinenia.

10. Akýkoľvek skôr vydaný zatykač stráca účinnosť v súvislosti s akýmkkoľvek obvineniami, ktoré neboli potvrdené senátom pre prípravné konanie alebo ktoré prokurátor stiahol.

11. Keď sa už obvinenia potvrdili v súlade s týmto článkom, zostaví predsedníctvo senát prvej inštancie, ktorý podľa odseku 9 a článku 64 ods. 4 zodpovedá za uskutočnenie ďalších konaní a môže vykonávať akúkoľvek funkciu senátu prípravného konania, ktorá je relevantná a uplatniteľná na tieto konania.

ŠIESTA ČASŤ

SÚDNE KONANIE

Článok 62

Miesto súdneho konania

Ak sa nerozhodne inak, miestom súdneho konania je sídlo Súdu.

Článok 63

Súdne konanie za prítomnosti obžalovaného

1. Obžalovaný musí byť prítomný na súdnom konaní.
2. Ak obžalovaný, ktorý je prítomný pred Súdom, opakovane ruší priebeh pojednávania, senát prvej inštancie môže obžalovaného dať vyviešťať a zabezpečiť, aby obžalovaný mohol sledovať pojednávanie a dávať pokyny obhajcovi z miesta nachádzajúceho sa mimo súdnej siene, v prípade potreby prostredníctvom komunikačnej techniky. Takéto opatrenia sa prijímajú len za výnimočných okolností po tom, ako sa ostatné primerané opatrenia osvedčili ako nedostatočné, a to len na najkratší nutný čas.

Článok 64

Funkcie a právomoci senátu prvej inštancie

1. Funkcie a právomoci senátu vymedzené v tomto článku sa vykonávajú v súlade s týmto štatútom a s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

2. Senát prvej inštancie zabezpečuje spravodlivý a rýchly priebeh súdneho konania s plným rešpektovaním práv obžalovaného a primeraným ohľadom na ochranu obetí a svedkov.

3. Po pridelení prípadu na pojednávanie v súlade s týmto štatútom senát prvej inštancie, ktorému je prípad pridelený

a) poradí sa s účastníkmi konania a zvolí postupy potrebné na uľahčenie spravodlivého a rýchleho konania,

b) určí jazyk alebo jazyky, v ktorých bude súdne konanie prebiehať,

c) s výhradou akýchkoľvek iných relevantných ustanovení tohto štatútu zabezpečí zverejnenie dokumentov alebo informácií, ktoré ešte neboli zverejnené, a to s dostatočným predstihom pred začiatkom súdneho konania, aby ho bolo možné náležito pripraviť.

4. V záujme svojho efektívneho a spravodlivého fungovania môže senát prvej inštancie postúpiť predbežné otázky senátu prípravného konania alebo v prípade potreby inému sudcovi senátu prípravného konania, ktorý je k dispozícii.

5. Po tom, ako to oznámi účastníkom konania, senát prvej inštancie môže podľa potreby nariadiť zlúčenie alebo oddelenie obvinení proti viac ako jednému obžalovanému.

6. Pri výkone svojich funkcií pred súdnym konaním alebo v jeho priebehu môže senát prvej inštancie podľa potreby

a) vykonávať všetky funkcie senátu prípravného konania uvedené v článku 61 ods. 11,

b) žiadať účasť a výpoveď svedkov a predloženie dokumentov a ďalších dôkazov, v prípade potreby prostredníctvom pomoci štátov ustanovenej v tomto štatúte,

c) zabezpečiť ochranu dôverných informácií,

d) nariadiť predloženie dodatočných dôkazov popri tých, ktoré boli získané už pred pojednávaním alebo ktoré počas pojednávania predložili účastníci konania,

e) zabezpečiť ochranu obžalovaného, svedkov a obetí a

f) rozhodnúť o všetkých ostatných relevantných otázkach.

7. Súdne pojednávanie je verejné. Senát prvej inštancie však môže rozhodnúť, že vzhľadom na osobitné okolnosti sa niektoré pojednávania budú konať ako neverejné, a to na účely ustanovené v článku 68 alebo s cieľom chrániť dôverné alebo citlivé informácie, ktoré majú byť predložené ako dôkazy.

8.

a) Na začiatku súdneho konania senát prvej inštancie obžalovanému prečíta obvinenia, ktoré predtým potvrdil senát prípravného konania. Senát prvej inštancie si overí, či obžalovaný rozumie povahe obvinení. Poskytne

mu možnosť priznať vinu v súlade s článkom 65 alebo vyhlásiť, že je nevinný.

b) Počas pojednávania môže predseda senátu dávať pokyny týkajúce sa vedenia pojednávania vrátane zabezpečenia toho, aby sa viedlo spravodlivo a nestranne. S výhradou dodržania pokynov predsedu senátu môžu účastníci konania predkladať dôkazy v súlade s ustanoveniami tohto štatútu.

9. Senát prvej inštancie má okrem iného právo, a to buď na základe žiadosti alebo z úradnej moci,

a) rozhodnúť o prípustnosti alebo relevantnosti dôkazov a

b) prijať potrebné opatrenia na udržanie poriadku počas pojednávania.

10. Senát prvej inštancie zabezpečí vyhotovenie kompletnej zápisnice z pojednávania, ktorá presne zachytáva jeho priebeh, uloženie zápisnice a uchovávanie u tajomníka.

Článok 65

Pojednávanie o priznaní viny

1. Ak obžalovaný prizná vinu podľa článku 64 ods. 8 písm. a), senát prvej inštancie rozhodne, či

a) obžalovaný chápe povahu a dôsledky priznania viny,

b) obžalovaný priznal vinu dobrovoľne po dostatočných konzultáciách s obhajcom a

c) priznanie viny je podložené faktami uvedenými v

i) obvineniach, ktoré vzniesol prokurátor a ku ktorým sa obžalovaný priznal,

ii) materiáloch predložených prokurátorom, ktoré dopĺňajú obvinenia a ktoré obžalovaný akceptuje, a

iii) v akýchkoľvek ďalších dôkazoch, napríklad svedeckých výpovediach, ktoré predloží prokurátor alebo obžalovaný.

2. Ak senát prvej inštancie nadobudne istotu, že náležitosti uvedené v odseku 1 sú splnené, posúdi priznanie viny spolu s ďalšími predloženými dôkazmi na určenie všetkých zásadných faktov potrebných na dokázanie trestného činu, ktorého sa týka priznanie viny, a môže uznať obžalovaného vinným z tohto trestného činu.

3. Ak senát prvej inštancie nenadobudne istotu, že náležitosti uvedené v odseku 1 sú splnené, bude postupovať tak, ako keby vina nebola priznaná; v takom prípade nariadi pokračovanie pojednávania podľa všeobecných postupov pre hlavné pojednávanie ustanovených v tomto štatúte a môže prípad odovzdať inému senátu prvej inštancie.

4. Ak sa senát prvej inštancie domnieva, že v záujme spravodlivosti a najmä záujmov obetí treba predložiť kompletnejšie fakty prípadu, senát prvej inštancie môže

a) požiadať prokurátora o predloženie ďalších dôkazov vrátane výpovede svedkov alebo

b) nariadiť, aby sa v súdnom konaní pokračovalo podľa bežných pravidiel súdneho konania ustanovených v tomto štatúte; v tomto prípade bude postupovať, ako keby vina nebola priznaná, a prípad môže odovzdať inému senátu prvej inštancie.

5. Nijaké rozhovory medzi prokurátorom a obhajobou týkajúce sa zmeny obvinenia, priznania viny alebo uloženia trestu nie sú pre Súd záväzné.

Článok 66

Prezumpcia nevinny

1. Každý sa pokladá za nevinného, kým sa jeho vina nepreukáže uplatniteľným právom pred Súdom.

2. Dôkazné bremeno o vine obžalovaného má prokurátor.

3. Aby Súd mohol obžalovaného uznať vinným, musí byť presvedčený o jeho vine mimo oprávnenej pochybnosti.

Článok 67

Práva obžalovaného

1. Pri rozhodovaní o akomkoľvek obvinení má obžalovaný nárok na verejné pojednávanie podľa ustanovení tohto štatútu, na spravodlivé a nestranné pojednávanie a na tieto minimálne záruky, ktoré sú plne rovnocenné:

a) neodkladné a podrobné informovanie o povahe, príčine a obsahu obvinenia v jazyku, ktorému obžalovaný dokonale rozumie a ktorým hovorí,

b) dostatok času a primerané možnosti na prípravu obhajoby a na voľnú dôvernú komunikáciu s obhajcom podľa vlastného výberu,

c) súdne konanie bez zbytočných prieťahov,

d) s výhradou článku 63 ods. 2 na prítomnosť na súdnom pojednávaní, na vedenie vlastnej obhajoby alebo na obhajobu prostredníctvom právnej pomoci podľa vlastného výberu; v prípade, že obžalovaný nemá právnu pomoc, má byť informovaný o práve na takúto pomoc a Súd mu ju má poskytnúť vždy, keď si to záujem spravodlivosti vyžaduje, a to bezplatne v prípade, že obžalovaný nemá dostatok prostriedkov na jej zaplatenie,

e) výsluch alebo zabezpečenie výsluchu svedkov proti nemu a na to, aby sa na účasť a výsluch jeho svedkov vzťahovali rovnaké podmienky ako na svedkov svedčiacich proti nemu. Obžalovaný má tiež právo na obhajobu a predloženie ďalších dôkazov prípustných podľa tohto štatútu,

f) bezplatnú pomoc kvalifikovaného tlmočníka a preklady v rozsahu nutnom na zabezpečenie spravodlivosti, ak sa niektoré pojednávanie nekoná alebo niektoré dokumenty nepredkladajú Súdu v jazyku, ktorému obžalovaný dokonale rozumie a ktorým hovorí,

g) to, aby nebol nútený svedčiť alebo priznať vinu a aby mohol zachovať mlčanie bez toho, že by sa mlčanie bralo do úvahy pri rozhodovaní o jeho vine alebo nevine,

h) ústne alebo písomné vyhlásenie v rámci svojej obhajoby, ktoré nie je viazané prisahou, a

i) na to, aby sa mu nevnútila nijaká zmena dôkazného bremena alebo povinnosť vyvracať dôkazy.

2. Okrem iných zverejnení, ktoré ustanovuje tento štatút, prokurátor hneď, ako to je možné, sprístupní obhajobe dôkazy, ktoré vlastní alebo má pod kontrolou a ktoré podľa jeho názoru svedčia alebo majú tendenciu svedčiť o nevine obžalovaného alebo zmierniť vinu obžalovaného, alebo ktoré by mohli ovplyvniť vierohodnosť dôkazov obžaloby. V prípade pochybností o uplatňovaní tohto odseku rozhoduje Súd.

Článok 68

Ochrana obetí a svedkov a ich účasť na pojednávaniach

1. Súd prijme primerané opatrenia na ochranu bezpečnosti, telesnej a duševnej pohody, dôstojnosti a súkromia obetí a svedkov. Súd pritom prihliada na všetky relevantné faktory vrátane veku, pohlavia, ako ich vymedzuje článok 7 ods. 3, zdravia a na povahu trestného činu, najmä v prípade, že trestný čin sa spája so sexuálnym násilím alebo násilím proti druhému pohlaviu alebo deťom. Prokurátor tieto opatrenia prijíma najmä počas vyšetrovania a trestného stíhania týchto trestných činov. Tieto opatrenia nesmú poškodiť práva obžalovaného ani spravodlivý a nestranný súdny proces a nesmú s nimi byť v rozpore.

2. V rámci výnimky zo zásady verejného pojednávania ustanovenej v článku 67 môžu senáty Súdu v záujme ochrany obetí a svedkov viesť ľubovoľnú časť súdneho konania neverejne alebo umožniť predkladanie dôkazov elektronickými alebo inými špeciálnymi prostriedkami. Tieto opatrenia sa používajú najmä v prípade obetí sexuálneho násillia alebo dieťaťa, ktoré je obeťou alebo svedkom, ak s prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä názory obete alebo svedka, Súd nenariadi inak.

3. Tam, kde sú ovplyvnené záujmy obetí, Súd obetiam umožní predložiť ich názory a obavy; preskúma ich v tom štádiu konania, ktorý uzná za vhodný, a to spôsobom, ktorý nepoškodzuje práva obžalovaného na spravodlivý a nestranný súdny proces ani s nimi nie je v rozpore. V prípade, že Súd to pokladá za primerané, tieto názory a obavy môže predložiť právny zástupca obetí v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

4. Oddelenie pre obeť a svedkov môže prokurátorovi a Súdu poskytovať rady týkajúce sa primeraných ochranných opatrení, bezpečnostných dojednaní, ako aj poradenstvo a pomoc uvedenú v článku 43 ods. 6.

5. Tam, kde by zverejnenie dôkazov alebo informácií podľa tohto štatútu mohlo vážne ohroziť bezpečnosť svedka alebo jeho rodiny, prokurátor môže takéto dôkazy alebo informácie zadržať na účely akéhokoľvek konania pred začiatkom hlavného pojednávania a namiesto nich predložiť ich súhrn. Takéto opatrenia sa uskutočňujú tak, aby neboli ohrozené práva obžalovaného a spravodlivý a nestranný súd a aby neboli s nimi v rozpore.

6. Štát môže požiadať o vykonanie potrebných opatrení v súvislosti s ochranou jeho štátnych úradníkov alebo zástupcov a ochranou dôverných alebo citlivých informácií.

Článok 69

Dôkazy

1. Pred podaním výpovede každý svedok v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov zloží sľub, že dôkazy, ktoré predloží, sú pravdivé.

2. Svedok podáva svoju výpoveď na súdnom pojednávaní osobne okrem prípadov súvisiacich s opatreniami ustanovenými v článku 68 alebo v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov. Súd tiež môže umožniť podanie svedectva svedka pomocou videotechniky alebo audiotechniky živým hlasom alebo zo záznamu, ako aj predloženie dokumentov alebo písomných prepisov pod podmienkou, že sú splnené ustanovenia tohto štatútu a že to je v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov. Tieto opatrenia nesmú byť na ujmu práv obžalovaného alebo byť s nimi v rozpore.

3. Účastníci konania môžu predkladať dôkazy, ktoré sú relevantné na daný prípad, v súlade s článkom 64. Súd má právomoc požiadať o predloženie všetkých dôkazov, ktoré na určenie pravdy považuje za potrebné.

4. Súd môže rozhodnúť o relevantnosti alebo prípustnosti všetkých dôkazov, pričom okrem iného prihliada na ich dôkaznú hodnotu a na to, či daný dôkaz nebude na ujmu spravodlivého procesu alebo spravodlivého vyhodnotenia svedeckej výpovede v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

5. Súd rešpektuje a dodržiava výsady dôvernosti informácií, ktorú ustanovujú Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov.

6. Súd nevyžaduje dôkaz všeobecne známych faktov, ale môže ich vziať úradne na vedomie.

7. Dôkazy, ktoré boli získané porušením tohto štatútu alebo medzinárodne uznávaných ľudských práv, nie sú prípustné, ak

a) porušenie vrhá vážne pochybnosti na spoľahlivosť dôkazov alebo

b) pripustenie dôkazu by bolo v rozpore s bezúhonnosťou konania a mohlo by ju vážne ohroziť.

8. Pri rozhodovaní o relevantnosti alebo prípustnosti dôkazov, ktoré získal štát, Súd nerozhoduje o uplatňovaní vnútroštátnych právnych predpisov štátu.

Článok 70

Trestné činy proti výkonu spravodlivosti

1. Súd má jurisdikciu nad týmito trestnými činmi proti výkonu jeho spravodlivosti, ak sú spáchané úmyselne:

- a) krivá výpoveď v prípade, že osoba má povinnosť podľa článku 69 ods. 1 vypovedať pravdu,
- b) predloženie dôkazov, o ktorých účastník konania vie, že sú sfaľšované alebo pozmenené,
- c) podplácanie svedka, marenie alebo bránenie prítomnosti alebo výpovedi svedka, odveta proti svedkovi podávajúcemu výpoveď alebo marenie či pozmeňovanie dôkazov, alebo bránenie v získavaní dôkazov,
- d) bránenie, zastrašovanie alebo podplácanie úradného predstaviteľa Súdu s cieľom prinútiť alebo presvedčiť ho, aby svoje povinnosti buď vôbec nevykonal, alebo ich porušil,
- e) odveta proti úradnému predstaviteľovi Súdu za to, že si on alebo iný úradný predstaviteľ Súdu plnil svoje úradné povinnosti,
- f) požadovanie alebo prijatie úplatku úradným predstaviteľom Súdu v súvislosti s plnením jeho úradných povinností.

2. Zásady a postupy uplatňované pri výkone jurisdikcie Súdu nad trestnými činmi podľa tohto článku sú rovnaké ako tie, ktoré uvádzajú Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov. Podmienky na poskytnutie medzinárodnej spolupráce Súdu v súvislosti s jeho konaním podľa tohto článku určujú právne predpisy dožiadaného štátu.

3. V prípade uznania viny môže Súd uložiť trest odňatia slobody v rozsahu najviac piatich rokov alebo pokutu v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov, alebo kombináciu týchto trestov.

4.

- a) Každý štát, zmluvná strana, rozšíri svoje trestné zákonodarstvo týkajúce sa trestných činov proti bezúhonnosti jeho procesu vyšetrovania alebo súdneho procesu aj na trestné činy proti výkonu spravodlivosti uvedené v tomto článku spáchané na jeho území alebo jeho občanom,
- b) Štát, zmluvná strana, na žiadosť Súdu, kedykoľvek to považuje za vhodné, postúpi prípad svojim príslušným orgánom na účely trestného stíhania. Tieto orgány týmto prípadom venujú náležitú pozornosť a dostatočné prostriedky na to, aby ich mohli efektívne vyriešiť.

Článok 71

Sankcie za neprístojné správanie pred Súdom

1. Súd môže potrestať osoby za neprístojné správanie pred ním, vrátane vyrušovania počas pojednávania alebo vedomého odmietnutia podrobiť sa jeho pokynom, použitím iných správnych opatrení, ako je odňatie slobody, napríklad dočasného alebo trvalého zákazu prítomnosti v súdnej sieni, pokuty alebo iných podobných opatrení ustanovených v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov.

2. Postupy upravujúce použitie opatrení uvedených v odseku 1 ustanovujú Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov.

Článok 72

Ochrana informácií z dôvodu národnej bezpečnosti

1. Tento článok sa vzťahuje na všetky prípady, keď by zverejnenie informácií alebo dokumentov štátu mohlo podľa názoru tohto štátu ohroziť záujmy jeho národnej bezpečnosti. Medzi tieto prípady patria tie, ktoré spadajú do pôsobnosti článku 56 ods. 2 a 3, článku 61 ods. 3, článku 64 ods. 3, článku 67 ods. 2, článku 68 ods. 6, článku 87 ods. 6 a článku 93, ako aj prípady vyskytujúce sa v ktoromkoľvek inom štádiu konania, ak takéto zverejnenie prichádza do úvahy.

2. Tento článok sa použije aj vtedy, ak osoba, ktorá bola požiadaná o poskytnutie informácií alebo dôkazov, tak odmietla urobiť alebo odkázala celú záležitosť na štát z dôvodu, že ich zverejnenie by ohrozilo bezpečnostné záujmy štátu, a ak dotknutý štát potvrdí, že podľa jeho názoru by toto zverejnenie ohrozilo jeho národné bezpečnostné záujmy.

3. Ustanovenia tohto článku sa nedotýkajú požiadaviek na dôvernosc informácií uplatňovaných podľa článku 54 ods. 3 písm. e) a f) alebo článku 73.

4. Ak sa štát dozvie, že v niektorom štádiu konania sa pravdepodobne zverejnia alebo mohli by sa zverejniť informácie alebo dokumenty štátu a ich zverejnenie by podľa jeho názoru ohrozilo jeho národné bezpečnostné záujmy, tento štát má právo zasiahnuť s cieľom vyriešiť danú vec v súlade s týmto článkom.

5. Ak by podľa názoru štátu zverejnenie informácií ohrozilo jeho národné bezpečnostné záujmy, štát, konajúc v súčinnosti s prokurátorom, obhajobou alebo senátom prípravného konania alebo so senátom prvej inštancie, prijme podľa okolností všetky potrebné opatrenia na to, aby sa táto otázka vyriešila cestou spolupráce. Medzi tieto opatrenia môže patriť

a) zmena alebo spresnenie žiadosti,

b) rozhodnutie Súdu o relevantnosti požadovaných informácií alebo dôkazov alebo rozhodnutie o tom, či by sa relevantné dôkazy nemohli získať alebo či sa nezískali z iného zdroja, ako je dožiadaný štát,

c) získanie informácií alebo dôkazov z iného zdroja alebo v inej podobe, alebo

d) dohoda o podmienkach, za akých by sa mohla poskytnúť pomoc, okrem iného aj vrátane poskytnutia súhrnov alebo upravených textov, obmedzení zverejnenia informácií, používania neverejného alebo ex parte pojednávania alebo iných ochranných opatrení povolených v štatúte a v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov.

6. Ak boli prijaté všetky primerané opatrenia na vyriešenie tejto záležitosti cestou spolupráce a podľa názoru štátu neexistujú nijaké spôsoby alebo podmienky, za akých by bolo možné informácie alebo dokumenty poskytnúť bez toho, že budú ohrozené jeho národné bezpečnostné záujmy, oznámi prokurátorovi alebo Súdu konkrétne dôvody svojho rozhodnutia, ak

by samotný konkrétny opis dôvodov nepredstavoval ohrozenie národných bezpečnostných záujmov tohto štátu.

7. Ak Súd následne rozhodne, že dôkazy sú relevantné a sú nevyhnutné na určenie viny alebo nevinu obžalovaného, môže podniknúť tieto kroky:

a) Ak sa zverejnenie informácií alebo dokumentu požaduje prostredníctvom žiadosti o spoluprácu podľa deviatej časti alebo za okolností opísaných v odseku 2 a štát sa odvoláva na dôvody odmietnutia uvedené v článku 93 ods. 4,

i) skôr, ako urobí záver uvedený v odseku 7 písm. a) bode ii), Súd môže požiadať o ďalšie konzultácie alebo uskutočniť vypočutie s cieľom posúdiť vyhlásenia štátu vrátane neverejných vypočutí alebo vypočutí ex parte,

ii) ak Súd dospeje k záveru, že vzhľadom na okolnosti prípadu dožiadaný štát odvolávajúci sa na dôvody odmietnutia podľa článku 93 ods. 4 nekoná v súlade so svojimi záväzkami v rámci tohto štatútu, môže vec postúpiť v súlade s článkom 87 ods. 7 aj s uvedením dôvodov tohto záveru a

iii) počas súdneho konania s obžalovaným Súd môže vysloviť takú domnienku o existencii alebo neexistencii určitého faktu, aká je za daných okolností primeraná, alebo

b) za akýchkoľvek iných okolností

i) nariadi zverejnenie informácie alebo,

ii) ak nenariadi zverejnenie informácie, vysloví takú domnienku o existencii alebo neexistencii určitého faktu, aká je za daných okolností primeraná.

Článok 73

Informácia alebo dokumenty tretej osoby

Ak Súd požiada štát, zmluvnú stranu, o poskytnutie dokumentu alebo informácie, ktorú tento štát drží, vlastní alebo kontroluje a ktorú mu dôverne sprístupnil iný štát, medzivládna organizácia alebo medzinárodná organizácia, tento štát si na zverejnenie tohto dokumentu alebo informácie vyžiada súhlas jej pôvodcu. Ak pôvodcom je štát, zmluvná strana, tento buď dá súhlas so zverejnením informácie alebo dokumentu, alebo sa zaviazá, že zverejnenie vyrieši so Súdom podľa ustanovení článku 72. Ak pôvodca, ktorým nie je štát, zmluvná strana, odmietne súhlasiť so zverejnením, dožiadaný štát oznámi Súdu, že nemôže poskytnúť dokument alebo informáciu vzhľadom na predtým existujúcu povinnosť dôvernosti voči pôvodcovi.

Článok 74

Predpoklady na prijatie rozhodnutia

1. Všetci sudcovia senátu prvej inštancie sa zúčastňujú na všetkých štádiách súdneho konania a na všetkých poradách tohto senátu. Predsedníctvo senátu môže od prípadu k prípadu vymenovať jedného náhradného sudcu alebo viacerých náhradných sudcov, ktorí sú dostupní a ktorí sa zúčastňujú na všetkých štádiách súdneho konania a nahradia člena senátu prvej

inštancie v prípade, že tento člen sa nemôže naďalej zúčastňovať na jeho činnosti.

2. Rozhodnutie senátu prvej inštancie sa zakladá na vyhodnotení dôkazov a celého priebehu konania. Rozhodnutie nepresiahne rámec faktov a okolností opísaných v obžalobe a v dodatkoch k obžalobe. Rozhodnutie Súdu sa môže zakladať len na dôkazoch, ktoré mu boli predložené a ktoré sa pred ním prejednali počas súdneho konania.

3. Sudcovia sa usilujú dospieť k jednomyselnému rozhodnutiu; v opačnom prípade rozhodnutie prijímajú väčšinou hlasov.

4. Porady senátu prvej inštancie sú tajné.

5. Rozhodnutie sa vyhotoví písomne a obsahuje úplné a zdôvodnené vyhlásenie o nálezhosti senátu prvej inštancie týkajúcej sa dôkazov a závery. Senát prvej inštancie vydáva jedno rozhodnutie. V prípade, že sa nedosiahla jednomyselnosť, v rozhodnutí senátu prvej inštancie sa uvedú názory väčšiny aj menšiny. Rozhodnutie alebo jeho súhrn sa oznamuje na verejnom zasadnutí.

Článok 75

Odškodnenie obetí

1. Súd ustanoví zásady týkajúce sa odškodnenia obetí alebo odškodnenia súvisiaceho s obeťami vrátane reštitúcie, náhrady a rehabilitácie. Na tomto základe môže Súd vo svojich rozhodnutiach buď na žiadosť, alebo z úradnej moci určiť rozsah a mieru škody, straty alebo ublíženia na zdraví obetí alebo súvisiacej s obeťami a uvedie, na základe akých zásad koná.

2. Súd môže vydať príkaz priamo zameraný proti odsúdenému, v ktorom špecifikuje primerané odškodnenie obetí alebo odškodnenie súvisiace s obeťami vrátane reštitúcie, náhrady a rehabilitácie. Tam, kde to je vhodné, Súd môže prikázať, aby sa rozhodnutie o odškodnení realizovalo prostredníctvom zvereneckého fondu ustanoveného podľa článku 79.

3. Predtým, ako Súd vydá príkaz podľa tohto článku, môže si vyžiadať a zohľadniť vyhlásenia osôb uznaných vinnými, obetí, iných dotknutých osôb alebo dotknutých štátov alebo vyhlásenia uskutočnené v ich mene.

4. Pri vykonávaní svojich právomocí podľa tohto článku môže Súd po tom, ako uzná osobu vinnou za trestný čin, nad ktorým má jurisdikciu, rozhodnúť, či na vykonanie príkazu vydaného na základe tohto článku treba použiť opatrenia podľa článku 93 ods. 1.

5. Štát, zmluvná strana, vykoná rozhodnutie podľa tohto článku rovnako, ako keby sa na tento článok vzťahovali ustanovenia článku 109.

6. Nijaké ustanovenia tohto článku sa nebudú vykladať tak, aby boli na ujmu práv obetí podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva.

Článok 76

Ukladanie trestov

1. V prípade uznania osoby vinnou senát prvej inštancie zväži uloženie primeraného trestu, pričom prihliadne na dôkazy a podania predložené počas súdneho konania, ktoré sú relevantné na uloženie trestu.

2. Okrem prípadov, na ktoré sa vzťahuje článok 65, a ešte pred skončením súdneho konania senát prvej inštancie z úradnej moci môže a na žiadosť prokurátora alebo obžalovaného musí uskutočniť ďalšie pojednávanie na posúdenie všetkých dodatočných dôkazov alebo podaní relevantných na uloženie trestu v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

3. V prípadoch, na ktoré sa vzťahuje odsek 2, sa všetky vyhlásenia podľa článku 75 posudzujú počas ďalšieho pojednávania uvedeného v odseku 2 a v prípade potreby počas ďalších pojednávaní.

4. Trest sa oznamuje na verejnom zasadnutí a vždy, keď to je možné, v prítomnosti obžalovaného.

SIEDMA ČASŤ

TRESTY

Článok 77

Uplatniteľné tresty

1. S výhradou článku 110 môže Súd osobe uznanej vinnou za trestný čin podľa článku 5 tohto štatútu uložiť jeden z týchto trestov:

- a) trest odňatia slobody na dobu nepresahujúcu 30 rokov, alebo
- b) trest odňatia slobody na doživotie, ak to zdôvodňuje mimoriadna závažnosť trestného činu a osobné pomery osoby uznanej vinnou.

2. Okrem trestu odňatia slobody Súd môže nariadiť

- a) pokutu podľa kritérií ustanovených v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov,
- b) prepadnutie výnosov, majetku a aktív odvođených priamo alebo nepriamo z tohto trestného činu bez toho, aby boli dotknuté bona fide práva tretích strán.

Článok 78

Ukladanie trestu

1. Pri rozhodovaní o treste Súd v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov zohľadňuje také faktory, ako závažnosť trestného činu a osobné pomery odsúdeného.

2. Pri ukladaní trestu odňatia slobody Súd započíta dobu väzby, ak sa použila, vykonanej na príkaz Súdu. Súd môže započítať akúkoľvek dobu inak strávenú vo väzbe v súvislosti s konaním zakladajúcim trestný čin.

3. V prípade, že osoba bola uznaná vinnou za viac ako jeden trestný čin, Súd uloží trest za každý trestný čin a úhrnný trest špecifikujúci dobu odňatia slobody. Táto doba nie je kratšia, ako je najdlhší uložený jednotlivý trest, a nie je dlhšia, ako je odňatie slobody na 30 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie v súlade s článkom 77 ods. 1 písm. b).

Článok 79

Zverenecký fond

1. Rozhodnutím Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, sa zriadi zverenecký fond v prospech obetí trestných činov patriacich do jurisdikcie Súdu a rodín týchto obetí.

2. Súd môže nariadiť, aby sa peniaze a iný majetok získaný prostredníctvom pokút alebo prepadnutia previedol na základe príkazu Súdu do zvereneckého fondu.

3. Zverenecký fond sa spravuje podľa kritérií, ktoré stanoví Zhromaždenie štátov, zmluvných strán.

Článok 80

Nedotýkanie sa trestov podľa vnútroštátneho práva a vnútroštátnych zákonov

Nijaké ustanovenie tejto časti sa nedotýka spôsobu, akým štáty ukladajú tresty podľa svojich vnútroštátnych zákonov, ani právnych predpisov štátov, ktoré neustanovujú tresty predpísané v tejto časti.

ÔSMA ČASŤ

ODVOLANIE A REVÍZIA

Článok 81

Odvolanie proti rozhodnutiu o zbavení viny alebo uznání viny alebo proti trestu

1. Proti rozhodnutiu podľa článku 74 sa možno odvolať v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov takto:

a) prokurátor sa môže odvolať na základe ktoréhokoľvek z týchto dôvodov:

i) procesná chyba,

ii) vecná chyba,

iii) právna chyba,

b) osoba uznaná vinnou alebo prokurátor v mene osoby uznanej vinnou môže podať odvolanie z týchto dôvodov:

i) procesná chyba,

ii) vecná chyba,

iii) právna chyba alebo

iv) akýkoľvek iný dôvod, ktorý sa týka spravodlivosti alebo dôveryhodnosti konania alebo rozhodnutia.

2.

a) Proti trestu sa v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov môže odvolať prokurátor alebo osoba uznaná vinnou z dôvodu nepomeru medzi trestným činom a trestom,

b) ak v prípade odvolania proti trestu Súd dospeje k názoru, že odvolanie obsahuje dôvody, pre ktoré by bolo možno uznanie viny vcelku alebo sčasti vyhlásiť za neplatné, môže vyzvať prokurátora a osobu uznanú vinnou,

aby predložili dôvody podľa článku 81 ods. 1 písm. a) alebo b), a môže prijať rozhodnutie o uznaní viny v súlade s článkom 83,

c) rovnaký postup sa používa, keď Súd len na základe odvolania proti uznaniu viny dospeje k názoru, že existujú dôvody na zmiernenie trestu podľa odseku 2 písm. a).

3.

a) Ak senát prvej inštancie nenariadi inak, osoba uznaná vinnou zostane vo väzbe počas trvania odvolacieho konania,

b) ak doba, ktorú osoba uznaná vinnou strávi vo väzbe, presiahne dobu uloženého trestu odňatia slobody, táto osoba sa prepustí; nevzťahuje sa to na prípady, keď odvolanie podal aj prokurátor a na prepustenie sa môžu vzťahovať podmienky uvedené v písmene c),

c) v prípade zbavenia viny je obžalovaný prepustený okamžite s týmito výhradami:

i) za osobitných okolností, okrem iného aj so zreteľom na konkrétne riziko úteku, závažnosť trestného činu a pravdepodobnosť úspešnosti odvolania, senát prvej inštancie môže na žiadosť prokurátora nariadiť pokračovanie vo výkone väzby počas trvania odvolacieho konania,

ii) proti rozhodnutiu senátu prvej inštancie podľa písmena c) bodu i) možno podať odvolanie v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

4. S výhradou ustanovení odseku 3 písm. a) a b) sa počas plynutia odvolacej lehoty a trvania odvolacieho konania pozastaví výkon rozhodnutia alebo trestu.

Článok 82

Odvolanie proti iným rozhodnutiam

1. Ktorýkoľvek účastník konania sa môže odvolať proti ktorémukoľvek z týchto rozhodnutí v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov:

a) rozhodnutie týkajúce sa jurisdikcie alebo prípustnosti,

b) rozhodnutie o schválení alebo zamietnutí prepustenia osoby, proti ktorej sa vedie vyšetrovanie alebo trestné stíhanie,

c) rozhodnutie senátu prvej inštancie o konaní z vlastnej iniciatívy podľa článku 56 ods. 3,

d) rozhodnutie spojené s otázkou, ktorá by vážne ovplyvnila spravodlivé a rýchle konanie alebo výsledok súdneho konania a ktorej okamžitá vyriešenie odvolacím senátom by podľa názoru senátu prípravného konania alebo senátu prvej inštancie mohlo vecne urýchliť konanie.

2. Proti rozhodnutiu senátu prípravného konania podľa článku 57 ods. 3 písm. d) sa môže odvolať dotknutý štát alebo prokurátor so súhlasom senátu prípravného konania. Odvolanie sa prerokuje zrýchleným postupom.

3. Samotné odvolanie nemá odkladný účinok, ak tak na základe žiadosti nenariadi odvolací senát v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

4. Právny zástupca obetí, osoba uznaná vinnou alebo majiteľ bona fide majetku, ktorého sa negatívne dotkol príkaz podľa článku 75, sa môže odvolať proti príkazu na odškodnenie v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

Článok 83

Odvolacie konanie

1. Na účely konania podľa článku 81 a tohto článku má odvolací senát všetky právomoci senátu prvej inštancie.

2. Ak odvolací senát zistí, že konanie, proti ktorému bolo podané odvolanie, nebolo spravodlivé a že tým bola ovplyvnená vierohodnosť rozhodnutia alebo trestu alebo že rozhodnutie alebo trest, proti ktorému bolo podané odvolanie, bolo prijaté pod vplyvom vecnej, právnej alebo procesnej chyby, môže

a) zrušiť alebo zmeniť rozhodnutie alebo trest alebo

b) nariadiť nové konanie pred iným senátom prvej inštancie.

Na tieto účely môže odvolací senát vrátiť skutkovú otázku pôvodnému senátu prvej inštancie, aby o tejto otázke rozhodol a príslušne ho informoval alebo môže sám požiadať o dôkazy a o otázke rozhodnúť. Ak sa proti rozhodnutiu alebo trestu odvolala len osoba uznaná vinnou alebo prokurátor v jej mene, rozhodnutie nemožno zmeniť v neprospech tejto osoby.

3. Ak v prípade odvolania proti trestu odvolací senát zistí, že trest nie je úmerný trestnému činu, môže trest zmeniť v súlade so siedmou časťou.

4. Rozsudok odvolacieho senátu vynáša väčšina jeho sudcov na verejnom zasadnutí. V rozsudku sa uvádzajú dôvody, na ktorých sa zakladá. V prípade, že sa nedosiahla jednomyselnosť, rozsudok odvolacieho senátu obsahuje názory väčšiny a menšiny, ale sudcovia môžu vyniesť aj osobitné alebo rozporné názory na otázky práva.

5. Odvolací senát môže vyniesť rozsudok v neprítomnosti osoby zbavenej viny alebo osoby uznanej vinnou.

Článok 84

Revízia odsúdenia alebo trestu

1. Osoba uznaná vinnou alebo po smrti tejto osoby manželia, deti, rodičia alebo jedna osoba, ktorá je v čase smrti obžalovaného nažive a ktorú obžalovaný výslovne písomne inštruoval, aby podala takúto žiadosť, alebo prokurátor v mene osoby sa môže obrátiť na odvolací senát so žiadosťou o revíziu právoplatného rozsudku o vine alebo trestu z dôvodu, že

a) boli zistené nové dôkazy, ktoré

i) neboli v čase súdneho konania dostupné, pričom ich nedostupnosť nebola celkom alebo sčasti pričítateľná účastníkovi konania, ktorý žiadosť podal, a

ii) sú natoľko významné, že keby boli dokázané v čase súdneho konania, pravdepodobne by bol vynesený iný verdikt,

b) sa zistilo, že rozhodujúce dôkazy, ktoré sa brali do úvahy v súdnom konaní a od ktorých závisí odsúdenie, boli nepravdivé, pozmenené alebo sfaľšované,

c) jeden sudca alebo viacerí sudcovia, ktorí sa zúčastnili odsúdenia alebo potvrdenia obžaloby, sa v tomto prípade dopustili vážneho neprípustného konania alebo vážneho porušenia povinností, ktoré je dostatočne závažné na to, aby zdôvodnilo zbavenie tohto sudcu alebo týchto sudcov funkcie podľa článku 46.

2. Odvolací senát zamietne žiadosť, ak dospeje k názoru, že je nepodložená. Ak dospeje k názoru, že žiadosť je zdôvodnená, môže podľa potreby

a) znova ustanoviť pôvodný senát prvej inštancie,

b) ustanoviť nový senát prvej inštancie,

c) zachovať si jurisdikciu vo veci, s cieľom po vypočutí účastníkov konania spôsobom ustanoveným v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov dospieť k rozhodnutiu o tom, či sa má rozsudok revidovať.

Článok 85

Odškodnenie zatknutej alebo odsúdenej osoby

1. Každá osoba, ktorá sa stala obeťou nezákonného zatknutia alebo väzby, má vymáhateľné právo na odškodnenie.

2. Ak bola osoba právoplatným rozhodnutím uznaná vinnou z trestného činu a následne bolo toto rozhodnutie zrušené z dôvodu, že nová alebo novozistená skutočnosť nezvratne dokázala, že došlo k justičnému omylu, osoba, ktorá v dôsledku uznania viny bola poškodená trestom, sa odškodní podľa zákona; neplatí to v prípade, ak sa dokáže, že včasné nezverejnenie neznámej skutočnosti bolo celkom alebo sčasti pričítateľné tejto osobe.

3. V mimoriadnych prípadoch, keď Súd zistí nezvratné skutočnosti dokazujúce, že došlo k vážnemu a zjavnému justičnému omylu, môže na základe vlastnej úvahy rozhodnúť o odškodnení osoby podľa kritérií ustanovených v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov, ktorá bola prepustená z väzby po právoplatnom rozhodnutí o zbavení viny alebo o zastavení konania z tohto dôvodu.

DEVIATA ČASŤ

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA A SÚDNA POMOC

Článok 86

Všeobecná povinnosť spolupráce

Štáty, zmluvné strany, v súlade s ustanoveniami tohto štatútu plne spolupracujú so Súdom pri vyšetrowaní a trestnom stíhaní činov v jeho jurisdikcii.

Článok 87

Žiadosti o spoluprácu - všeobecné ustanovenia

1.

a) Súd má právomoc podávať štátom, zmluvným stranám, žiadosti o spoluprácu. Tieto žiadosti podáva diplomatickou cestou alebo iným vhodným spôsobom, ktorý každý štát, zmluvná strana, vymedzí pri ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe.

Pri neskorších zmenách spôsobu podávania žiadostí jednotlivé štáty, zmluvné strany, postupujú v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

b) Tam, kde to je vhodné, a bez toho, aby sa to dotklo ustanovení písmena a), sa žiadosti môžu podávať aj prostredníctvom Medzinárodnej organizácie kriminálnej polície (International Criminal Police Organisation) alebo inej vhodnej regionálnej organizácie.

2. Žiadosti o spoluprácu a akékoľvek dokumenty na podporu žiadosti sa vypracúvajú buď v úradnom jazyku dožiadaného štátu, alebo ich sprevádza preklad do tohto jazyka, alebo v jednom z pracovných jazykov Súdu v súlade s rozhodnutím príslušného štátu pri ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe.

Pri neskorších zmenách tohto rozhodnutia jednotlivé štáty, zmluvné strany, postupujú v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

3. Dožiadaný štát zachováva dôvernosť žiadosti o spoluprácu a všetkých dokumentov na podporu žiadosti a zverejňuje ich len v rozsahu nevyhnutnom na účely vykonania žiadosti.

4. V súvislosti s akoukoľvek žiadosťou o pomoc predloženou podľa tejto časti môže Súd prijať opatrenia vrátane opatrení súvisiacich s ochranou informácií potrebné z hľadiska bezpečnosti alebo fyzickej či duševnej pohody všetkých obetí, potenciálnych svedkov a ich rodín. Súd môže požiadať, aby sa všetky informácie sprístupnené v rámci deviatej časti poskytovali a aby sa s nimi zaobchádzalo spôsobom, ktorý chráni bezpečnosť a fyzickú alebo duševnú pohodu obete, potenciálnych svedkov a ich rodín.

5.

a) Súd môže vyzvať štát, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto štatútu, o poskytnutie pomoci podľa tejto časti na základe ad hoc dojednania, dohody s týmto štátom alebo na akomkoľvek inom primeranom základe.

b) Ak štát, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto štatútu, uzavrie so Súdom ad hoc dohodu alebo dojednanie, pričom žiadosti Súdu nevybavuje v súlade s touto dohodou alebo dojednaním, Súd o tom môže informovať

zhromaždenie štátov, zmluvných strán, alebo Bezpečnostnú radu, ak mu vec postúpila Bezpečnostná rada.

6. Súd môže požiadať ktorúkoľvek medzivládnu organizáciu o poskytnutie informácií alebo dokumentov. Súd môže požiadať aj o iné formy spolupráce a pomoci, na akých sa dohodne s touto organizáciou a ktoré sú v súlade s jej kompetenciou alebo mandátom.

7. Ak štát, zmluvná strana, nevyhovie žiadosti Súdu o spoluprácu v rozpore s ustanoveniami tohto štatútu, a tým Súdu zabráni vykonávať jeho funkcie a právomoci podľa tohto štatútu, Súd môže vydať nález v tomto zmysle a postúpiť vec zhromaždeniu štátov, zmluvných strán, alebo Bezpečnostnej rade, ak mu vec postúpila Bezpečnostná rada.

Článok 88

Dostupnosť postupov vo vnútroštátnom práve

Štáty, zmluvné strany, zabezpečia, aby v ich vnútroštátnom práve boli dostupné postupy na všetky formy spolupráce, ktoré ustanovuje táto časť.

Článok 89

Odobzdenie osôb Súdu

1. Súd môže podať žiadosť o zatknutie a odovzdanie osoby spolu s materiálom na podporu svojej žiadosti uvedeným v článku 91 ktorémukoľvek štátu, na ktorého území sa táto osoba nachádza, a požiada tento štát o spoluprácu pri zatknutí a odovzdaní tejto osoby. Štáty, zmluvné strany, v súlade s ustanoveniami tejto časti a postupmi podľa vnútroštátneho práva žiadosti o zatknutie a odovzdanie vyhovejú.

2. Ak osoba, o ktorej odovzdanie ide, podá námietku na vnútroštátny súd na základe princípu *ne bis in idem*, ktorý ustanovuje článok 20, dožiadaný štát bezodkladne požiada Súd o konzultáciu s cieľom určiť, či prijal relevantné rozhodnutie o prípustnosti. Ak je prípad prípustný, dožiadaný štát pristúpi k vykonaniu žiadosti. Ak rozhodnutie o prípustnosti ešte nie je prijaté, dožiadaný štát môže odložiť vykonanie žiadosti o odovzdanie osoby, až kým Súd nerozhodne o prípustnosti.

3.

a) Štát, zmluvná strana, v súlade so svojím vnútroštátnym procesným právom povolí prepravu osoby, ktorú Súdu odovzdáva iný štát, cez jeho územie okrem prípadov, keď by tranzit cez tento štát bránil odovzdaniu alebo ho oddialil.

b) Súd podáva žiadosť o tranzit v súlade s článkom 86. Žiadosť o tranzit musí obsahovať

i) opis prepravovanej osoby,

ii) krátke zhrnutie faktov prípadu a ich právnu charakteristiku a

iii) príkaz na zatknutie a odovzdanie.

c) Prepravovaná osoba je počas tranzitu držaná vo väzbe.

d) Ak je osoba prepravovaná letecky a na území tranzitného štátu sa neplánuje nijaké pristátie, povolenie sa nevyžaduje.

e) Ak sa na území tranzitného štátu uskutoční neplánované pristátie, tento štát môže vyžadovať žiadosť o tranzit od Súdu podľa ustanovení písmena b). Tranzitný štát zadrží prepravovanú osobu vo väzbe dovtedy, kým nedostane žiadosť o tranzit a kým sa tranzit neuskutoční; väzbu na účely tohto písmena pritom nemožno predĺžiť nad 96 hodín od neplánovaného pristátia, ak do tohto času štát žiadosť nedostane.

4. Ak sa proti žiadanej osobe vedie konanie alebo si osoba odpykáva trest v dožiadanom štáte za iný trestný čin, ako je trestný čin, ktorý je dôvodom žiadosti Súdu o jej odovzdanie, dožiadaný štát sa po prijatí rozhodnutia o schválení žiadosti obráti so žiadosťou o konzultáciu na Súd.

Článok 90

Konkurujúce si žiadosti

1. Štát, zmluvná strana, ktorá od Súdu dostane žiadosť o odovzdanie osoby podľa článku 89 a pritom dostane aj žiadosť od niektorého ďalšieho štátu o vydanie rovnakej osoby za rovnaké správanie, ktoré je základom trestného činu, pre ktorý žiada o odovzdanie tejto osoby aj Súd, musí o tejto skutočnosti informovať Súd aj dožadujúci štát.

2. Ak dožadujúci štát je štátom, zmluvnou stranou, dožiadaný štát uprednostní žiadosť od Súdu pod podmienkou, že

a) Súd na základe článku 18 alebo 19 rozhodne, že prípad, v súvislosti s ktorým sa požaduje odovzdanie, je prípustný, a že tento záver prihliada na vyšetrovanie alebo trestné stíhanie vedené dožadujúcim štátom v súvislosti s jeho žiadosťou o vydanie, alebo

b) Súd prijme rozhodnutie uvedené v písmene a) na základe oznámenia dožiadaného štátu podľa odseku 1.

3. Ak Súd neprijal rozhodnutie podľa odseku 2 písm. a), dožiadaný štát môže v dobe, kým Súd rozhoduje podľa odseku 2 písm. b), konať podľa vlastnej úvahy vo veci žiadosti o vydanie od dožadujúceho štátu; osobu však nevydá dovtedy, kým Súd nerozhodne, že prípad je prípustný. Súd rozhoduje na základe zrýchleného postupu.

4. Ak dožadujúci štát nie je zmluvnou stranou tohto štatútu, dožiadaný štát, ak nemá medzinárodnú povinnosť vydania osoby dožadujúcemu štátu, uprednostní žiadosť o odovzdanie Súdu, ak Súd rozhodol, že prípad je prípustný.

5. Ak Súd o prípade podľa odseku 4 rozhodol, že je neprípustný, dožiadaný štát môže podľa vlastnej úvahy konať vo veci žiadosti o vydanie od dožadujúceho štátu.

6. V prípadoch, na ktoré sa vzťahuje odsek 4, s výnimkou dožiadaných štátov majúcich medzinárodnú povinnosť vydať osobu dožadujúcim štátom, ktoré nie sú zmluvnou stranou podľa tohto štatútu, rozhodne dožiadaný

štát o tom, či osobu odovzdá Súdu alebo vydá dožadujúcemu štátu. Pri tomto rozhodovaní dožiadaný štát zváži všetky relevantné faktory, medzi ktoré okrem iného patria:

- a) dátum podania jednotlivých žiadostí,
- b) záujmy dožadujúceho štátu vrátane toho, či bol trestný čin spáchaný na jeho území, a štátnej príslušnosti obetí a hľadanej osoby a
- c) možnosť následného odovzdania osoby medzi Súdom a dožadujúcim štátom.

7. Keď štát, zmluvná strana, ktorá dostane žiadosť od Súdu o odovzdanie osoby, dostane aj žiadosť od niektorého štátu o vydanie tej istej osoby za iný skutok, ako bol skutok, za ktorý Súd ako za trestný čin požaduje odovzdanie tejto osoby,

- a) ak dožiadaný štát nemá existujúci medzinárodný záväzok vydať osobu dožadujúcemu štátu, dá prednosť žiadosti Súdu,
- b) ak má dožiadaný štát existujúci medzinárodný záväzok vydať osobu dožadujúcemu štátu, rozhodne, či túto osobu odovzdá Súdu alebo ju vydá dožadujúcemu štátu. Pri tomto rozhodovaní dožiadaný štát zváži všetky relevantné faktory vrátane faktorov uvedených v odseku 6, pričom však osobitne posúdi relatívnu povahu a závažnosť daného skutku.

8. Ak na základe oznámenia podľa tohto článku Súd rozhodne, že prípad je neprípustný a následne sa zamietne vydanie dožadujúceho štátu, dožiadaný štát o tomto rozhodnutí informuje Súd.

Článok 91

Obsah žiadosti o zatknutie a odovzdanie

1. Žiadosť o zatknutie a odovzdanie sa vyhotovuje písomne. V naliehavých prípadoch možno žiadosť podať prostredníctvom akéhokoľvek média, ktoré je schopné dodať písomný záznam, ale následne ju treba potvrdiť cestou ustanovenou v článku 87 ods. 1 písm. a).

2. Žiadosť o zatknutie a odovzdanie osoby, na ktorú vydal príkaz na zatknutie senát prípravného konania podľa článku 58, musí obsahovať alebo ju musí sprevádzať

- a) informácia o opise hľadanej osoby postačujúca na identifikáciu tejto osoby a informácia o mieste, kde sa táto osoba pravdepodobne zdržuje,
- b) kópiu príkazu na zatknutie a
- c) všetky dokumenty, vyhlásenia alebo informácie, ktoré predpisujú náležitosti odovzdávacieho konania dožiadaného štátu s tým, že tieto náležitosti by nemali byť zaťažujúce viac ako náležitosti predpísané pre žiadosti o vydanie osôb podľa zmlúv alebo dojednaní medzi dožiadaným štátom a ostatnými štátmi a podľa možnosti by vzhľadom na osobitnú povahu Súdu mali byť menej zaťažujúce.

3. V prípade žiadosti o zatknutie a odovzdanie osoby, ktorá už bola uznaná vinnou, táto žiadosť musí obsahovať alebo ju musí sprevádzať

- a) kópia akéhokoľvek príkazu na zatknutie tejto osoby,
- b) kópia rozsudku o uznaní viny,
- c) informácia potvrdzujúca, že hľadaná osoba je tá, ktorá je uvedená v rozsudku o uznaní viny, a
- d) ak hľadanej osobe bol uložený trest, kópia uloženého trestu a v prípade trestu odňatia slobody vyhlásenie o tom, akú časť trestu už vykonala a akú časť má ešte vykonať.

4. Na žiadosť Súdu štát, zmluvná strana, so Súdom prekonzultuje, a to buď všeobecne, alebo v súvislosti s konkrétnou vecou, všetky náležitosti predpísané jeho vnútroštátnymi právnymi predpismi aplikovateľné na základe odseku 2 písm. c). Počas konzultácií štát, zmluvná strana, informuje Súd o konkrétnych náležitostiach predpísaných jeho vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Článok 92

Predbežné zatknutie

1. V naliehavých prípadoch môže Súd požiadať o predbežné zatknutie hľadanej osoby na dobu potrebnú na predloženie žiadosti o odovzdanie a dokumentov na podporu tejto žiadosti uvedených v článku 91.

2. Žiadosť o predbežné zatknutie sa podáva prostredníctvom akéhokoľvek média, ktoré je schopné dodať písomný záznam, a obsahuje

- a) informácie o opise hľadanej osoby postačujúce na jej identifikáciu a informácie o mieste, kde sa táto osoba pravdepodobne nachádza,
- b) stručné zhrnutie trestných činov, za ktoré sa požaduje zatknutie tejto osoby, a fakty, ktoré údajne predstavujú tieto trestné činy vrátane času a miesta spáchania trestného činu tam, kde to je možné,
- c) vyhlásenie o existencii príkazu na zatknutie hľadanej osoby alebo rozsudku o uznaní viny a
- d) vyhlásenie, že žiadosť o odovzdanie osoby bude nasledovať.

3. Predbežne zatknutá osoba môže byť prepustená z väzby, ak dožiadaný štát nedostane žiadosť o odovzdanie a dokumenty na podporu tejto žiadosti uvedené v článku 91 v lehote uvedenej v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov. Ak to však právny poriadok dožiadaného štátu umožňuje, táto osoba môže súhlasiť so svojím odovzdaním ešte pred uplynutím tejto lehoty. V takomto prípade dožiadaný štát urobí kroky na odovzdanie osoby Súdu v najkratšom možnom čase.

4. Skutočnosť, že hľadaná osoba bola prepustená z väzby podľa odseku 3, sa nedotýka ďalšieho zatknutia a odovzdania tejto osoby, ak žiadosť o odovzdanie a dokumenty na podporu tejto žiadosti sú dodané v neskoršom termíne.

Článok 93

Iné formy spolupráce

1. V súlade s ustanoveniami tejto časti a postupmi podľa vnútroštátneho práva štáty, zmluvné strany, musia vyhovieť žiadostiam Súdu o poskytnutie ďalej uvádzanej pomoci v súvislosti s vyšetrovaním alebo trestným stíhaním:

- a) identifikácia osôb a miesta, kde sa zdržiavajú, alebo miesta, kde sa nachádzajú veci,
- b) vykonávanie dôkazov vrátane výpovede pod prísahou a predloženie dôkazov vrátane znaleckých posudkov a správ požadovaných Súdom,
- c) vypočutie ktorejkoľvek osoby, proti ktorej sa vedie vyšetrovanie alebo trestné stíhanie,
- d) doručenie dokumentov vrátane súdnych dokumentov,
- e) uľahčenie dobrovoľnej prítomnosti osôb ako svedkov alebo znalcov pred Súdom,
- f) dočasné odovzdanie osôb podľa odseku 7,
- g) preskúmanie miest alebo lokalít vrátane exhumácie a preskúmania pohrebísk,
- h) vykonanie prehliadok a zaistenie,
- i) zabezpečenie záznamov a dokumentov vrátane úradných záznamov a dokumentov,
- j) ochrana obetí a svedkov a zachovanie dôkazov,
- k) identifikácia, vysledovanie a zmrazenie alebo zaistenie výnosov, majetku a aktív a vecí použitých na spáchanie trestného činu na účely ich prípadnej konfiškácie bez toho, aby boli dotknuté práva bona fide tretích strán, a
- l) pomoc akéhokoľvek iného druhu, ktorú nezakazuje právo dožiadaného štátu, zameranú na uľahčenie vyšetrovania a trestného stíhania za trestné činy v jurisdikcii Súdu.

2. Súd má právomoc poskytnúť záruku svedkovi alebo znalcovi, že nebude trestne stíhaný, zadržaný alebo podrobený obmedzeniu osobnej slobody Súdom v súvislosti s akýmkoľvek činom alebo opomenutím, ktoré predchádzali odchodu tejto osoby z dožiadaného štátu.

3. Ak je v dožiadanom štáte zakázané vykonávať niektoré konkrétne opatrenie uvedené v žiadosti o pomoc podľa odseku 1 na základe existujúcej všeobecne aplikovateľnej právnej zásady, dožiadaný štát to bezodkladne prekonzultuje so Súdom s cieľom pokúsiť sa túto záležitosť vyriešiť. Pri týchto konzultáciách by sa mala zvážiť možnosť poskytnutia pomoci iným spôsobom alebo za istých podmienok. Ak sa záležitosť nepodarí vyriešiť ani po konzultácii, Súd preformuluje svoju žiadosť podľa potreby.

4. Štát, zmluvná strana, môže zamietnuť žiadosť o pomoc, a to celkom alebo sčasti len vtedy, keď sa žiadosť týka predloženia dokumentov alebo zverejnenia dôkazov súvisiacich s jeho národnou bezpečnosťou.

5. Pred tým, ako dožiadaný štát zamietne žiadosť o pomoc, musí posúdiť, či pomoc nemožno poskytnúť za istých vymedzených podmienok alebo či pomoc nemožno poskytnúť v neskoršom termíne alebo alternatívnym spôsobom s tým, že ak Súd alebo prokurátor akceptuje takto podmienenú pomoc, Súd alebo prokurátor bude tieto podmienky rešpektovať.

6. V prípade, že dožiadaný štát zamietne pomoc, o dôvodoch tohto zamietnutia okamžite informuje Súd alebo prokurátora.

7.

a) Súd môže požiadať o dočasné odovzdanie osoby vo väzbe na účely identifikácie alebo získania výpovede, alebo inej pomoci. Osobu možno previezť, ak sú splnené tieto podmienky:

i) osoba dá slobodne svoj informovaný súhlas s presunom a

ii) dožiadaný štát súhlasí s presunom s výhradou podmienok, na akých sa tento štát a Súd dohodnú.

b) Dočasne odovzdávaná osoba zostane vo väzbe. Keď sa splní účel presunu, Súd osobu bezodkladne vráti dožiadanému štátu.

8.

a) Súd zabezpečí dôvernosť dokumentov a informácií a zverejní ich len v rozsahu potrebnom na vyšetrovanie a konanie opísané v žiadosti.

b) V prípade potreby dožiadaný štát môže prokurátorovi dôverne odovzdať dokumenty alebo informácie. Prokurátor ich potom môže použiť výlučne na získanie nových dôkazov.

c) Dožiadaný štát môže z úradnej moci alebo na žiadosť prokurátora následne vysloviť súhlas so zverejnením takýchto dokumentov alebo informácií. Tie sa potom môžu použiť ako dôkazy na základe ustanovení piatej a šiestej časti a v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

9.

a) i) V prípade, že štát, zmluvná strana, dostane konkurujúce si žiadosti od Súdu aj od iného štátu v rámci svojej medzinárodnej povinnosti, ktoré sú iného druhu ako žiadosti o odovzdanie alebo vydanie, štát, zmluvná strana, sa po porade so Súdom a iným štátom bude usilovať vyhovieť obidvom žiadostiam a v prípade potreby jednu alebo druhú žiadosť odloží alebo ju spojí s nejakými podmienkami.

ii) V opačnom prípade sa konkurujúce si žiadosti riešia v súlade so zásadami ustanovenými v článku 90.

b) Ak sa však žiadosť od Súdu týka informácií, majetku alebo osôb, ktoré podliehajú kontrole tretieho štátu alebo medzinárodnej organizácie na základe medzinárodnej zmluvy, dožiadané štáty v tomto zmysle informujú Súd, ktorý svoju žiadosť podá tretiemu štátu alebo medzinárodnej organizácii.

10.

a) Súd môže na požiadanie spolupracovať so štátom, zmluvnou stranou, a poskytnúť mu pomoc pri vyšetrovaní alebo súdnom procese týkajúcom sa skutku, ktorý je trestným činom, na ktorú sa vzťahuje jurisdikcia Súdu, alebo ktorý je závažným trestným činom podľa vnútroštátneho práva dožadujúceho štátu.

b) i) Pomoc poskytnutá podľa písmena a) okrem iného zahŕňa

a. odovzdanie vyhlásení, dokumentov alebo iných druhov dôkazov získaných v priebehu vyšetrovania alebo súdneho procesu vedeného Súdom a

b. vypočúvanie ktorejkoľvek osoby vzatej do väzby na príkaz Súdu,

ii) v prípade pomoci podľa písmena b) bodu i) a

a. ak boli dokumenty alebo dôkazy iného druhu získané s pomocou niektorého štátu, ich odovzdanie si vyžaduje súhlas tohto štátu,

b. ak vyhlásenia, dokumenty alebo iné druhy dôkazov poskytol svedok alebo znalec, ich odovzdanie podlieha ustanoveniam článku 68.

c) Súd môže za podmienok ustanovených v tomto odseku vyhovieť žiadosti o pomoc podľa tohto odseku od štátu, ktorý nie je stranou tohto štatútu.

Článok 94

Odklad vykonania žiadosti v súvislosti s prebiehajúcim vyšetrovaním alebo trestným stíhaním

1. Keby malo okamžité vykonanie žiadosti narušiť prebiehajúce vyšetrovanie alebo trestné stíhanie v inom prípade, ako je prípad uvedený v žiadosti, dožiadaný štát môže odložiť vykonanie žiadosti na čas dohodnutý so Súdom. Odklad však nesmie byť dlhší, ako je čas potrebný na skončenie príslušného vyšetrovania alebo trestného stíhania v dožiadanom štáte. Pred prijatím rozhodnutia o odklade by mal dožiadaný štát zvážiť, či by nebolo možné pomoc poskytnúť okamžite s istými podmienkami.

2. Ak sa prijme rozhodnutie o odklade v súlade s odsekom 1, prokurátor má možnosť žiadať o opatrenia na zachovanie dôkazov podľa článku 93 ods. 1 písm. j).

Článok 95

Odklad vykonania žiadosti v súvislosti s námietkou voči jej prípustnosti

Ak Súd skúma vznesenú námietku voči prípustnosti podľa článku 18 alebo 19, dožiadaný štát môže odložiť vykonanie žiadosti podľa tejto časti po dobu, kým Súd rozhoduje o námietke, ak Súd prokurátorovi konkrétne nenariadi, aby začal zhromažďovať tieto údaje podľa článku 18 alebo 19.

Článok 96

Obsah žiadosti o iné formy pomoci podľa článku 93

1. Žiadosť o iné formy pomoci uvedené v článku 93 sa vypracuje písomne. V naliehavých prípadoch možno žiadosť podať prostredníctvom akéhokoľvek média, ktoré je schopné dodať písomný záznam, pod podmienkou, že žiadosť sa potvrdí cestou ustanovenou v článku 87 ods. 1 písm. a).

2. Žiadosť obsahuje alebo na jej podporu sú k nej priložené tieto náležitosti:

- a) stručný opis účelu žiadosti a požadovanej pomoci vrátane právneho základu a zdôvodnenia žiadosti,
 - b) čo najviac podrobných informácií o mieste pobytu alebo identifikácii akejkoľvek osoby alebo miesta, ktorá sa hľadá alebo zisťuje, aby bolo možné poskytnúť požadovanú pomoc,
 - c) stručný opis základných faktov podmieňujúcich žiadosť,
 - d) dôvody na použitie akéhokoľvek postupu alebo náležitosti, ktoré sa musia dodržiavať,
 - e) informácie potrebné na základe práva dožiadaného štátu týkajúce sa vykonania žiadosti a
 - f) všetky ďalšie relevantné informácie potrebné na to, aby sa mohla poskytnúť požadovaná pomoc.
3. Na žiadosť Súdu štát, zmluvná strana, so Súdom prekonzultuje, všeobecne alebo v súvislosti s konkrétnou záležitosťou, všetky požiadavky predpísané v jeho vnútroštátnom práve v súvislosti s odsekom 2 písm. e). Pri týchto konzultáciách štát, zmluvná strana, informuje Súd o konkrétnych požiadavkách predpísaných jeho vnútroštátnym právom.
4. Tam, kde to je vhodné, sa ustanovenia tohto článku vzťahujú aj na žiadosť o pomoc podanú Súdu.

Článok 97

Konzultácie

Ak štát, zmluvná strana, dostane žiadosť podľa tejto časti a v tejto súvislosti identifikuje problémy, ktoré by mohli brániť alebo mariť vykonanie tejto žiadosti, bezodkladne so Súdom prekonzultuje riešenie tejto záležitosti. Medzi tieto problémy môže okrem iného patriť

- a) nedostatok informácií na vykonanie žiadosti,
- b) v prípade žiadosti o odovzдание skutočnosť, že miesto pobytu hľadanej osoby nemožno zistiť ani napriek maximálnemu úsiliu alebo že vyšetrovaním sa zistilo, že osoba nachádzajúca sa vo väzbe v dožiadanom štáte jednoznačne nie je osobou menovanou v príkaze, alebo
- c) skutočnosť, že vykonanie žiadosti v jej terajšej podobe by vyžadovalo, aby dožiadaný štát porušil už existujúci zmluvný záväzok prijatý vo vzťahu k inému štátu.

Článok 98

Spolupráca v súvislosti so vzdaním sa imunity a súhlasom s odovzdaním

1. Súd smie podať žiadosť o odovzдание alebo o pomoc, v rámci ktorej by dožiadaný štát musel konať v rozpore so svojimi záväzkami podľa medzinárodného práva týkajúcimi sa imunity štátu alebo diplomatickej imunity osoby z tretieho štátu alebo majetku tretieho štátu, len pod podmienkou, že Súd predtým v rámci spolupráce dosiahne od tretieho štátu vzdanie sa imunity.

2. Súd smie podať žiadosť o odovzdanie, v rámci ktorej by dožiadaný štát musel konať v rozpore so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných zmlúv ustanovujúcich, že pre odovzdanie osoby Súdu je potrebný súhlas vysielajúceho štátu, len pod podmienkou, že Súd predtým v rámci spolupráce dosiahne od vysielajúceho štátu súhlas s jej odovzdaním.

Článok 99

Vykonanie žiadostí podľa článkov 93 a 96

1. Žiadosti o pomoc sa vykonávajú v súlade s príslušným postupom ustanoveným právnymi predpismi dožiadaného štátu a ak to tieto predpisy nezakazujú, spôsobom špecifikovaným v žiadosti, vrátane dodržania všetkých v nej obsiahnutých postupov alebo umožnenia osobám špecifikovaným v žiadosti prítomnosť a účasť na procese jej vykonávania.

2. V prípade naliehavej žiadosti sa na žiadosť Súdu dokumenty alebo dôkazy poskytnuté v rámci odpovede posielajú expresne.

3. Odpovede dožiadaného štátu sa zasielajú v pôvodnom jazyku a forme.

4. Bez toho, aby boli dotknuté ostatné články tejto časti, a tam, kde to je nevyhnutné na úspešné vykonanie žiadosti, ktorú možno vykonať bez akýchkoľvek donucovacích opatrení, vrátane konkrétne dobrovoľného vypočutia osoby alebo dobrovoľného získania dôkazov od osoby a vrátane toho, aby sa tak dialo bez prítomnosti orgánov dožiadaného štátu, ak to má pre vykonanie žiadosti zásadný význam, a preskúmania verejnej lokality alebo iného verejného miesta bez jeho zmeny, prokurátor môže takúto žiadosť vykonať priamo na území štátu takto:

a) ak je dožiadaný štát, zmluvná strana, štátom, na ktorého území bol trestný čin údajne spáchaný, a ak bolo rozhodnuté o prípustnosti podľa článkov 18 a 19, prokurátor môže takúto žiadosť priamo vykonať po uskutočnení všetkých potrebných konzultácií s dožiadaným štátom, zmluvnou stranou, b) v ostatných prípadoch môže prokurátor takúto žiadosť vykonať po konzultáciách s dožiadaným štátom, zmluvnou stranou, a s ohľadom na akékoľvek primerané podmienky alebo záujmy vyjadrené týmto štátom. Ak dožiadaný štát, zmluvná strana, identifikuje problémy pri vykonávaní žiadosti podľa tohto písmena, bezodkladne konzultuje so Súdom riešenie tejto veci.

5. Ustanovenia, podľa ktorých sa osoba, ktorú Súd vypočúva alebo preskúmava podľa článku 72, môže dovolávať obmedzením súvisiacich s povinnosťou mlčanlivosti vzhľadom na bezpečnosť štátu, sa vzťahujú aj na vykonávanie žiadostí o pomoc podľa tohto článku.

Článok 100

Náklady

1. Bežné náklady na vykonanie žiadostí na území dožiadaného štátu znáša tento štát s výnimkou týchto nákladov, ktoré znáša Súd:

- a) náklady súvisiace s dopravou a bezpečnosťou svedkov a znalcov alebo s odovzdaním osôb vo väzbe podľa článku 93,
- b) náklady na preklady, tlmočenie a prepis,
- c) cestovné náklady a diéty sudcov, prokurátora, zástupcov prokurátora, tajomníka, zástupcu tajomníka a pracovníkov ktoréhokoľvek orgánu Súdu,
- d) náklady na všetky znalecké posudky alebo správy vyžiadané Súdom,
- e) náklady spojené s prepravou osôb odovzdávaných Súdu štátom, v ktorom vykonávajú väzbu, a
- f) všetky mimoriadne náklady, ktoré by po konzultáciách mohli vzniknúť v súvislosti s vykonávaním žiadosti.

2. Ustanovenia odseku 1 sa podľa potreby vzťahujú aj na žiadosti adresované Súdu štátmi, zmluvnými stranami. V takomto prípade znáša bežné výdavky na ich vykonanie Súd.

Článok 101

Zásada špeciality

1. Proti osobe odovzdanej Súdu podľa tohto štatútu sa nesmie viesť konanie, osoba sa nesmie trestať ani vziať do väzby za nič, čo urobila pred svojím odovzdaním, okrem skutkov alebo správania, ktoré sú predmetom trestných činov v súvislosti s ktorými bola táto osoba odovzdaná.

2. Súd môže požiadať štát, ktorý odovzdal osobu Súdu, aby sa vzdal požiadaviek ustanovených v odseku 1, a tam, kde je to potrebné, poskytne tomuto štátu dodatočné informácie v súlade s článkom 91. Štáty, zmluvné strany, majú právomoc vzdať sa týchto požiadaviek v prospech Súdu, ktorú by sa mali snažiť využiť.

Článok 102

Používanie výrazov

Na účely tohto štatútu

- a) „odovzdaním“ sa rozumie odovzдание osoby Súdu štátom na základe tohto štatútu,
- b) „vydaním“ sa rozumie vydanie osoby jedným štátom druhému štátu na základe zmluvy, dohovoru alebo vnútroštátnej legislatívy.

DESIATA ČASŤ

VÝKON

Článok 103

Úloha štátov pri výkone trestov odňatia slobody

- 1.
 - a) Trest odňatia slobody sa vykonáva v štáte, ktorý tým Súd poverí spomedzi zoznamu štátov, ktoré Súdu naznačili ochotu prijať odsúdené osoby.
 - b) V čase, keď štát deklaruje svoju ochotu prijať odsúdené osoby, môže s týmto prijatím spájať niektoré podmienky, ktoré odsúhlasí so Súdom a ktoré sú v súlade s touto časťou.

c) Štát, ktorý bol v konkrétnom prípade poverený, neodkladne informuje Súd o tom, či toto poverenie akceptuje.

2.

a) Štát výkonu oznámi Súdu akékoľvek okolnosti vrátane uplatňovania akýchkoľvek podmienok dohodnutých podľa odseku 1, ktoré by mohli vecne ovplyvniť podmienky alebo rozsah odňatia slobody. Súdu treba všetky takéto známe alebo predvídateľné okolnosti oznámiť aspoň so 45-dňovým predstihom. Počas tejto lehoty štát výkonu nevykoná žiadne kroky, ktoré by mohli spôsobiť ujmu jeho záväzkom podľa článku 110.

b) Ak Súd nemôže súhlasiť s okolnosťami uvedenými v písmene a), oznámi to štátu výkonu a postupuje v súlade s článkom 104 ods. 1.

3. Uplatňujúc svoju právomoc na výber štátu pri poverovaní podľa odseku 1 Súd prihliada na

a) zásadu, že štáty, zmluvné strany, by mali zdieľať zodpovednosť za vykonávanie trestov odňatia slobody v súlade s princípom rovnomerného rozdelenia, ktorý ustanovujú Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov,

b) uplatňovanie všeobecne akceptovaných medzinárodných zmluvných noriem, ktorými sa riadi zaobchádzanie s väzňami,

c) názory odsúdenej osoby,

d) štátnu príslušnosť odsúdenej osoby,

e) všetky ďalšie faktory, ktoré súvisia s okolnosťami trestného činu alebo pomermi odsúdenej osoby, alebo s účinným výkonom trestu a ktoré prichádzajú do úvahy pri poverovaní štátu týmto výkonom.

4. Ak nijaký štát nie je poverený podľa odseku 1, trest odňatia slobody sa vykonáva vo väzenskom zariadení, ktoré dá k dispozícii hostiteľský štát v súlade s podmienkami ustanovenými v dohode o hlavnom sídle podľa článku 3 ods. 2. V takomto prípade náklady vyplývajúce z výkonu trestu odňatia slobody znáša Súd.

Článok 104

Zmena štátu povereného výkonom

1. Súd môže kedykoľvek rozhodnúť, že odsúdenú osobu presunie do väzenia v inom štáte.

2. Odsúdená osoba sa môže kedykoľvek obrátiť na Súd so žiadosťou o presun zo štátu výkonu.

Článok 105

Výkon trestu

1. S výhradou podmienok, ktoré štát mohol určiť v súlade s článkom 103 ods. 1 písm. b), trest odňatia slobody je pre štáty, zmluvné strany, záväzný a tie ho nesmú v žiadnom prípade zmeniť.

2. Súd má výhradné právo rozhodovať o všetkých žiadostiach o odvolanie a revíziu. Štát výkonu nesmie odsúdenému brániť podať akúkoľvek takúto žiadosť.

Článok 106

Dohľad nad výkonom trestov a podmienkami väznenia

1. Výkon trestu odňatia slobody podlieha dohľadu zo strany Súdu a musí byť v súlade so všeobecne uznávanými medzinárodnými zmluvnými štandardmi týkajúcimi sa zaobchádzania s väzňami.

2. Podmienky väznenia sa riadia právnym poriadkom štátu výkonu a musia byť v súlade so všeobecne uznávanými medzinárodnými zmluvnými štandardmi týkajúcimi sa zaobchádzania s väzňami; tieto podmienky nesmú byť v žiadnom prípade priaznivejšie alebo nepriaznivejšie, ako sú podmienky, za akých svoj trest vykonávajú osoby odsúdené za podobné trestné činy v štáte výkonu.

3. Komunikácia medzi odsúdeným a Súdom je dôverná a nekladú sa jej prekážky.

Článok 107

Presun osoby po skončení výkonu trestu

1. Po skončení výkonu trestu môže byť osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom štátu výkonu, v súlade s právnym poriadkom štátu výkonu prevezená do štátu, ktorý má povinnosť ju prijať, alebo do iného štátu, ktorý súhlasí s jej prijatím, s prihliadnutím na všetky želania osoby, ktorá má byť do tohto štátu prevezená, ak štát výkonu nedá tejto osobe povolenie zostať na jeho území.

2. Ak náklady vyplývajúce z prevezenia osoby do iného štátu podľa odseku 1 neznáša nijaký štát, tieto náklady znáša Súd.

3. S výhradou ustanovení článku 108 môže štát výkonu v súlade so svojím právnym poriadkom túto osobu tiež vydať alebo iným spôsobom odovzdať štátu, ktorý požiadal o vydanie alebo odovzdanie tejto osoby na účely súdneho konania alebo výkonu trestu.

Článok 108

Obmedzenie trestného stíhania alebo trestania za iné trestné činy

1. Odsúdená osoba, ktorá sa nachádza vo väzbe v štáte výkonu, nesmie byť trestne stíhaná, trestaná alebo vydaná tretiemu štátu za nič, čoho sa dopustila pred tým, ako bola odovzdaná štátu výkonu, ak toto trestné stíhanie, trest alebo vydanie neschváli Súd na žiadosť štátu výkonu.

2. Súd o tejto veci rozhodne po vypočutí názorov odsúdenej osoby.

3. Odsek 1 sa nepoužije v prípade, keď odsúdená osoba dobrovoľne zotrvá na území štátu výkonu po výkone celého trestu uloženého Súdom dlhšie ako 30 dní alebo sa na územie tohto štátu vráti po tom, ako z neho odišla.

Článok 109

Výkon pokút a opatrení na prepadnutie vecí

1. Štáty, zmluvné strany, vykonajú pokuty alebo prepadnutie veci nariadené Súdom podľa siedmej časti bez toho, aby boli dotknuté bona fide práva tretích strán a v súlade s postupom predpísaným vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

2. Ak štát, zmluvná strana, nemôže splniť príkaz na prepadnutie veci, prijme opatrenia na spätné získanie hodnoty výnosov, majetku alebo aktív, ktoré majú na základe príkazu Súdu prepadnúť, bez toho, aby boli dotknuté bona fide práva tretích strán.

3. Majetok alebo výnos z predaja nehnuteľností, prípadne výnos z predaja iného majetku, ktoré získa štát, zmluvná strana, v dôsledku výkonu rozsudku Súdu, sa prevedie na Súd.

Článok 110

Preskúmanie zmiernenia trestu Súdom

1. Štát výkonu nesmie osobu prepustiť pred skončením trestu uloženého Súdom.

2. Súd má výhradnú právomoc rozhodnúť o akomkoľvek zmiernení trestu, o čom rozhoduje po vypočutí osoby.

3. Keď osoba vykonala dve tretiny trestu alebo 25 rokov v prípade odňatia slobody na doživotie, Súd preskúma trest s cieľom rozhodnúť, či by sa mal znížiť. Toto preskúmanie sa nesmie uskutočniť skôr, ako je uvedené.

4. Po preskúmaní podľa odseku 3 môže Súd zmierniť trest, ak zistí, že sa vyskytuje jeden faktor alebo niekoľko z týchto faktorov:

a) včas prejavená a trvalá ochota osoby spolupracovať so Súdom pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní,

b) dobrovoľná pomoc osoby pri výkone rozsudkov a príkazov Súdu v iných prípadoch, najmä poskytovanie pomoci pri lokalizácii aktív podliehajúcich príkazom na pokutu, prepadnutie alebo odškodnenie, ktoré by sa mohli použiť v prospech obetí, alebo

c) iné faktory podmieňujúce jednoznačnú a výraznú zmenu okolností dostatočne zdôvodňujúcu zníženie trestu, ako to ustanovujú Pravidlá súdneho konania a vykonávania dôkazov.

5. Ak Súd v prvom preskúmaní podľa odseku 3 rozhodne, že nie je vhodné zmierniť trest, otázku zníženia trestu ďalej preskúmava v intervaloch a s použitím kritérií ustanovených v Pravidlách súdneho konania a vykonávania dôkazov.

Článok 111

Útek

Ak odsúdený ujde z väzby a utečie zo štátu výkonu, tento štát môže po konzultácii so Súdom požiadať na základe bilaterálnych alebo multilaterálnych dojednaní o odovzdanie tejto osoby iný štát, v ktorom sa osoba nachádza, alebo môže požiadať Súd, aby usiloval o jej odovzdanie v súlade

s deviatou časťou. Môže podať usmernenie, aby osoba bola dodaná štátu, v ktorom vykonávala trest, alebo inému Súdom poverenému štátu.

JEDENÁSTA ČASŤ

ZHROMAŽDENIE ŠTÁTOV, ZMLUVNÝCH STRÁN

Článok 112

Zhromaždenie štátov, zmluvných strán

1. Týmto sa zriaďuje Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, tohto štatútu. Každý štát, zmluvná strana, má v zhromaždení jedného zástupcu, ktorého môžu sprevádzať náhradníci a poradcovia. Ostatné štáty, ktoré podpísali tento štatút alebo Záverečný akt, môžu byť pozorovateľmi zhromaždenia.

2. Zhromaždenie

- a) podľa potreby posudzuje a prijíma odporúčania prípravnej komisie,
- b) zabezpečuje riadiaci dohľad nad predsedníctvom, prokurátorom a tajomníkom vo veciach týkajúcich sa správy Súdu,
- c) posudzuje správy a činnosti výboru zriadeného podľa odseku 3 a prijíma s tým spojené potrebné opatrenia,
- d) posudzuje a prijíma rozpočet Súdu,
- e) rozhoduje o tom, kedy sa má v súlade s článkom 36 zmeniť počet sudcov,
- f) v súlade s článkom 87 ods. 5 a 7 posudzuje všetky otázky súvisiace s absenciou spolupráce,
- g) vykonáva všetky ďalšie funkcie v súlade s týmto štatútom alebo s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov.

3.

- a) Zhromaždenie má svoj výbor, ktorý tvorí predseda, dvaja podpredsedovia a 18 členov zvolených zhromaždením na trojročné funkčné obdobie.
- b) Výbor má reprezentatívny charakter a zohľadňuje najmä rovnomerné geografické rozdelenie a primerané zastúpenie hlavných právnych systémov vo svete.
- c) Výbor sa stretáva podľa potreby, ale najmenej raz ročne. Pomáha zhromaždeniu pri plnení jeho povinností.

4. Zhromaždenie si môže vytvoriť také pomocné orgány, aké uzná za potrebné, vrátane nezávislého kontrolného mechanizmu na inšpekciu, hodnotenie a vyšetrovanie Súdu s cieľom zvýšiť jeho efektívnosť a hospodárnosť.

5. Na zasadnutiach zhromaždenia a výboru sa môže podľa potreby zúčastňovať predseda Súdu, prokurátor a tajomník alebo ich zástupcovia.

6. Zhromaždenie zasadá v sídle Súdu alebo v hlavnom sídle Organizácie Spojených národov raz ročne; v prípade, že si to okolnosti vyžadujú, sa konajú osobitné zasadnutia. Ak tento štatút neustanovuje inak, výbor zvoľáva osobitné zasadnutia z vlastnej iniciatívy alebo na požiadanie jednej tretiny štátov, zmluvných strán.

7. Každý štát, zmluvná strana, má jeden hlas. Bude sa vynakladať všestran-
né úsilie na to, aby sa rozhodnutia v zhromaždení a vo výbore prijímali na
základe konsenzu. Ak sa konsenzus nedá dosiahnuť a ak štatút neustano-
vuje inak,

a) rozhodnutia o zásadných otázkach musí schváliť dvojtretinová väčšina
prítomných a hlasujúcich členov pod podmienkou, že kvórum pre hlaso-
vanie predstavuje absolútna väčšina štátov, zmluvných strán,

b) rozhodnutia o procedurálnych otázkach sa prijímajú jednoduchou väč-
šinou prítomných a hlasujúcich štátov, zmluvných strán.

8. Štát, zmluvná strana, ktorý zaostáva s platením svojich finančných prí-
spevkov na úhradu nákladov Súdu, nemá v zhromaždení ani vo výbore ni-
jaký hlas, ak výška jeho nedoplatkov je rovnaká alebo vyššia, ako je výška
príspevkov, ktoré mal zaplatiť za posledné úplné dva roky. Zhromaždenie
však môže takémuto štátu, zmluvnej strane, povoliť hlasovanie v zhro-
maždení a vo výbore, ak si overí, že neplatenie je výsledkom podmienok,
ktoré štát, zmluvná strana, nemôže ovplyvniť.

9. Zhromaždenie prijíma svoj vlastný rokovací poriadok.

10. Úradné a pracovné jazyky zhromaždenia sú rovnaké, ako sú jazyky
Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov.

DVANÁSTA ČASŤ

FINANCOVANIE

Článok 113

Finančné pravidlá

Ak nie je výslovne ustanovené inak, všetky finančné záležitosti súvisiace
so Súdom a so zasadnutiami Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, vrá-
tane jeho výboru a pomocných orgánov sa riadia týmto štatútom a finanč-
nými predpismi a pravidlami, ktoré prijme Zhromaždenie štátov, zmluv-
ných strán.

Článok 114

Úhrada výdavkov

Výdavky Súdu a Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, vrátane jeho vý-
boru a pomocných orgánov sa uhrádzajú z prostriedkov Súdu.

Článok 115

Prostriedky Súdu a Zhromaždenia štátov, zmluvných strán

Výdavky Súdu a Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, vrátane jeho vý-
boru a pomocných orgánov, ako to ustanovuje rozpočet dohodnutý Zhro-
maždením štátov, zmluvných strán, sa uhrádzajú z týchto zdrojov:

a) z príspevkov vymeraných štátom, zmluvným stranám,

b) z prostriedkov poskytnutých Organizáciou Spojených národov podlie-
hajúcich ich schváleniu Valným zhromaždením, najmä vo vzťahu k výdav-
kom vzniknutým v súvislosti s prípadmi, ktoré postúpila Bezpečnostná
rada.

Článok 116

Dobrovoľné príspevky

Bez toho, aby bol dotknutý článok 115, Súd môže dostať a použiť ako doplnkové fondy, dobrovoľné príspevky od vlád, medzinárodných organizácií, jednotlivcov, korporácií a iných subjektov v súlade s relevantnými kritériami prijatými Zhromaždením štátov, zmluvných strán.

Článok 117

Stanovenie príspevkov

Príspevky štátov, zmluvných strán, sa určujú v súlade s dohodnutou stupnicou, ktorá vychádza zo stupnice prijatej Organizáciou Spojených národov na jej bežný rozpočet a upravenou v súlade so zásadami, na ktorých sa táto stupnica zakladá.

Článok 118

Ročný audit

Záznamy, účtovné knihy a účty Súdu vrátane jeho ročných finančných výkazov sa každoročne podrobujú auditu nezávislého audítora.

TRINÁSTA ČASŤ

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 119

Riešenie sporov

1. Akýkoľvek spor týkajúci sa súdnej funkcie Súdu sa rieši rozhodnutím Súdu.
2. Všetky ostatné spory medzi dvoma alebo viacerými štátmi, zmluvnými stranami, týkajúce sa výkladu alebo aplikácie tohto štatútu, ktoré sa nevyriešia prostredníctvom rokovaní do troch mesiacov od ich vzniku, sa postupujú Zhromaždeniu štátov, zmluvných strán. Zhromaždenie sa môže samo pokúsiť vyriešiť spor alebo môže prijať odporúčania o ďalších spôsoboch riešenia sporu vrátane jeho postúpenia Medzinárodnému súdnemu dvoru v súlade so štatútom toho súdu.

Článok 120

Výhrady

K tomuto štatútu nemožno urobiť výhrady.

Článok 121

Zmeny

1. Po uplynutí siedmich rokov od nadobudnutia platnosti tohto štatútu môže ktorýkoľvek štát, zmluvná strana, navrhnúť jeho zmenu. Text každej navrhovanej zmeny sa postúpi generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, ktorý ho bez odkladu rozpošle všetkým štátom, zmluvným stranám.
2. Najskôr tri mesiace odo dňa oznámenia rozhodne Zhromaždenie štátov, zmluvných strán, na svojom ďalšom zasadnutí väčšinou prítomných a hlasujúcich o tom, či návrh prijíma. Zhromaždenie sa môže zaoberať ná-

vrhom priamo alebo v prípade, že si to príslušná otázka vyžaduje, môže zvolat' Hodnotiacu konferenciu.

3. Ak sa na zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, alebo na Hodnotiacej konferencii zmenu nepodarí prijať na základe konsenzu, jej prijatie si vyžaduje dvojtretinovú väčšinu štátov, zmluvných strán.

4. S výnimkou prípadu ustanoveného v odseku 5 zmena nadobudne platnosť pre všetky štáty, zmluvné strany, jeden rok po tom, ako 7/8 týchto štátov uloží ratifikačnú listinu alebo listinu o prijatí u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

5. Akákoľvek zmena článkov 5, 6, 7 a 8 tohto štatútu nadobudne platnosť pre tie štáty, zmluvné strany, ktoré zmenu prijali, jeden rok odo dňa uloženia ich ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí. Vo vzťahu k štátom, zmluvným stranám, ktoré zmenu neprijali, Súd nebude vykonávať jurisdikciu nad trestným činom, ktorého sa zmena týka, ak ho spáchal občan tohto štátu, zmluvnej strany, alebo ak bol spáchaný na jeho území.

6. Ak zmenu v súlade s odsekom 4 prijme 7/8 štátov, zmluvných strán, všetky štáty, zmluvné strany, ktoré zmenu neprijali, môžu od tohto štatútu odstúpiť s okamžitou účinnosťou bez ohľadu na článok 127 ods. 1, ale s výhradou článku 127 ods. 2 prostredníctvom výpovede podanej najneskôr do jedného roka od nadobudnutia platnosti uvedenej zmeny.

7. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov rozpošle všetky zmeny prijaté na zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, alebo na Hodnotiacej konferencii všetkým štátom, zmluvným stranám.

Článok 122

Zmeny ustanovení inštitucionálnej povahy

1. Zmeny tých ustanovení tohto štatútu, ktoré majú výlučne inštitucionálnu povahu, konkrétne článku 36 ods. 8 a 9, článku 37, článku 38, článku 39 ods. 1 (prvé dve vety), 2 a 4, článku 42 ods. 4 až 9, článku 43 ods. 2 a 3 a článkov 44, 46, 47 a 49, môže ktorýkoľvek štát, zmluvná strana, navrhnúť kedykoľvek, bez ohľadu na znenie článku 121 ods. 1. Text akejkoľvek navrhovanej zmeny sa predloží generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov alebo takej inej osobe určenej Zhromaždením štátov, zmluvných strán, ktorá ho bez odkladu rozošle všetkým štátom, zmluvným stranám, a iným zúčastňujúcim sa zhromaždenia.

2. Zmeny podľa tohto článku, pri ktorých sa nedosiahne konsenzus, sa prijímajú dvojtretinovou väčšinou štátov, zmluvných strán, na Zhromaždení štátov, zmluvných strán, alebo na Hodnotiacej konferencii. Tieto zmeny nadobudnú platnosť pre všetky štáty, zmluvné strany, šesť mesiacov po ich prijatí Zhromaždením alebo konferenciou.

Článok 123

Preskúmanie štatútu

1. Sedem rokov odo dňa nadobudnutia platnosti tohto štatútu generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolá Hodnotiacu konferenciu s cieľom posúdiť prípadné zmeny tohto štatútu. Toto hodnotenie môže zahŕňať aj zoznam trestných činov uvedených v článku 5, ale nemusí sa obmedzovať len naň. Konferencia je otvorená pre všetkých účastníkov Zhromaždenia štátov, zmluvných strán, a za rovnakých podmienok.

2. V ktoromkoľvek neskoršom čase generálny tajomník Organizácie Spojených národov na žiadosť štátu, zmluvnej strany, a na účely ustanovené v odseku 1 po schválení väčšinou štátov, zmluvných strán, zvolá Hodnotiacu konferenciu.

3. Ustanovenia článku 121 ods. 3 až 7 sa vzťahujú na prijatie a nadobudnutie platnosti akejkoľvek zmeny štatútu, ktorú posudzuje Hodnotiaca konferencia.

Článok 124

Prechodné ustanovenia

Bez ohľadu na ustanovenia článku 12 ods. 1 a 2 štát v čase, keď sa stáva zmluvnou stranou tohto štatútu, môže vyhlásiť na sedem rokov od nadobudnutia platnosti tohto štatútu pre uvedený štát, že neprijíma jurisdikciu Súdu nad kategóriou trestných činov uvedených v článku 8 v prípade, že trestný čin údajne spáchali jeho občania alebo bol spáchaný na jeho území. Vyhlásenie podľa tohto článku možno kedykoľvek odvolať. Ustanovenia tohto článku preskúmava Hodnotiaca konferencia zvolaná v súlade s článkom 123 ods. 1.

Článok 125

Podpis, ratifikácia, prijatie, schválenie alebo prístup

1. Tento štatút bude otvorený na podpis pre všetky štáty v Ríme, v hlavnom sídle Organizácie Spojených národov pre potraviny a poľnohospodárstvo, 17. júla 1998. Po tomto termíne zostane otvorený na podpis na Ministerstve zahraničných vecí Talianska v Ríme až do 17. októbra 1998. Po tomto termíne štatút zostane otvorený na podpis v New Yorku, v hlavnom sídle Organizácie Spojených národov, až do 31. decembra 2000.

2. Tento štatút podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu signatárskych štátov. Listiny o ratifikácii, prijatí alebo schválení sa ukladajú u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento štatút je otvorený na prístup všetkým štátom. Listiny o prístupe sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 126

Nadobudnutie platnosti

1. Tento štatút nadobudne platnosť v prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí šesťdesiatich dní odo dňa uloženia 60. ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý tento štatút ratifikuje, prijme, schváli alebo k nemu pristúpi po uložení 60. ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe, nadobudne štatút platnosť v prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí šesťdesiatich dní odo dňa uloženia ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe týmto štátom.

Článok 127

Odstúpenie

1. Štát, zmluvná strana, môže prostredníctvom písomného oznámenia adresovaného generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov odstúpiť od tohto štatútu. Odstúpenie nadobudne účinnosť jeden rok odo dňa prijatia oznámenia, ak sa v oznámení neuvádza neskorší termín.

2. Štát sa v dôsledku svojho odstúpenia nezbavuje svojich povinností vyplývajúcich z tohto štatútu v čase, keď bol ešte jeho stranou, vrátane akýchkoľvek finančných povinností, ktoré mu vznikli. Jeho odstúpenie neovplyvní nijakú spoluprácu so Súdom v súvislosti s vyšetrovaním trestnej činnosti a konaním, ktoré odstupujúcemu štátu ukladá povinnosť spolupracovať a ktoré sa začalo pred dňom účinnosti odstúpenia, ani nijakým spôsobom neohrozí prebiehajúce preskúmavanie akejkoľvek veci, ktorú Súd preskúmaval pred dátumom účinnosti odstúpenia.

Článok 128

Autentické texty

Originál tohto štatútu, ktorého arabský, čínsky, anglický, francúzsky, ruský a španielsky text sú rovnako autentické, sa uloží u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý rozpošle jeho overené kópie všetkým štátom.

NA POTVRDENIE UVEDENÉHO dolupodpísaní, ktorých na tento účel riadne splnomocnili ich vlády, podpísali tento štatút.

Dané v Ríme, 17. júla 1998.

**Medzinárodná justičná spolupráca v trestných veciach a trestanie zločinov podľa
medzinárodného práva**

Autor:

JUDr. Daniel Bednár, PhD., 2025

Recenzenti:

doc. JUDr. Jozef Valuch, PhD.

doc. JUDr. Katarína Šmigová, LL.M, PhD.

ISBN 978-80-568-0718-7